

© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı
Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùđù

Eser Adı: Kâmî Dîvânı
Mùellifi: Edirneli Kâmî
Hazırlayan: Gùlgùn Erişen Yazıcı
Yayın Yılı: 2017
ISBN: 978-975-17-3980-3
Ana Yayın Numarası: 3549
Kùltür Eserleri Dizisi- 555

Adres: Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet
Caddesi, No: 4, B-Blok, 06030 Ulus/ANKARA
Telefon: 00 90 312 3099001
Faks: 00 90 312 3098998
e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr-
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

EDİRNELİ KÂMÎ
VE
DÎVÂNİ

Hazırlayan

Dr. Gülgün ERİŞEN YAZICI

Ankara

2017

KISALTMALAR

Ank.	:	Ankara
Ans.	:	Ansiklopedi
bk.	:	Bakınız
BTK.	:	Büyük Türk Klasikleri
C.	:	Cilt
CA.	:	Cemaziyelahir
CE.	:	Cemaziyelevvel
BOA	:	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
D.	:	Defter
DİA	:	Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
dk.	:	Der-kenar
DTCF.	:	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Ef.	:	Efendi
G.	:	Gazel
H.	:	Hicrî
İst.	:	İstanbul
İKYDK.	:	İstanbul Kütüphaneleri Yazma Divanlar Kataloğu
K.	:	Kaside
Keşf	:	İzahü'l-meknun fi'z-zeyli alâ Keşfi'z-zünûn an-Esmâi'l-kütüb ve'l-fünûn
KLM	:	Kamusu'l-a'lam
Krş.	:	Karşılaştırım
Kt.	:	Kıt'a
Ktg.	:	katalog
Ktp.	:	Kütüphanesi
L.	:	Lugaz
Mecelle	:	Mecelletü'n-nisâb fi'n-nisebi ve'l-künâ ve'l-elkâb
Mes.	:	Mesnevi
Mt.	:	Matla
Mu.	:	Muamma
Mus.	:	Musammat

MK.	:	Millî Kütüphane
OM.	:	Osmanlı Müellifleri
P.	:	Paşa
R.	:	Recep
RE.	:	Rebiülevvel
S.	:	Sayı
s.	:	Sayfa
SO.	:	Sicill-i Osmânî
T.	:	Tarih
TDEA.	:	Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
TSMK.	:	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
TTK.	:	Türk Tarih Kurumu
Tuhfe	:	Tuhfe-i Nâilî
Üniv.	:	Üniversitesi
v.	:	Varak
vd.	:	Ve diğerleri
VGMA.	:	Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi
Zh.	:	Zilhicce
Zk.	:	Zilkade

GİRİŞ

17. yüzyılın ikinci yarısı ile 18. yüzyılın başında yaşamış olan Kâmî, daha çok 18. yüzyıl Lâle Devri şairleri arasında değerlendirilmiştir. Kâmî'nin çağdaşı olan şairler arasındaki yerini tespit edebilmek için öncelikle dönemin ve bu dönem edebiyatının genel yapısı hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir; ancak gerek tarih kitaplarında, gerek edebiyat tarihlerinde gerekse bu dönem şairleri hakkında hazırlanmış monografik çalışmalarda 17.-18. yüzyılın siyasî ve edebî durumu hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiş olduğunu¹ göz önünde tutarak burada bu konuya girmek suretiyle bir tekrara düşmek istemiyoruz. Bununla birlikte 17. ve 18. yüzyıl edebiyatında var olan üç temel eğilimden kısaca bahsederek Kâmî'nin bu eğilimler karşısındaki durumunu belirlemeye çalışacağız.

Bilindiği üzere 17. yüzyıla girerken divan şiiri sebk-i hindî veya hind üslubu denilen yeni bir tarza kapılarını açar ve Nâilî başta olmak üzere Neşatî, İsmetî, Şehrî, Fehim gibi şairlerle bu tarzın temsilcilerini yetiştirmeye başlar. Şiirde sözden çok anlama önem veren, hayal unsurlarına, özellikle insanın iç dünyası ile ilgili hayallere, ıztıraplara geniş yer veren ve tasavvuftan beslenen bu yeni tarzı saydığımız takipçileri dışında da hemen bütün şairler şiirlerinde denemişlerdir.²

17. yüzyılın ikinci yarısında Nâbî, şiirde hayalden çok düşünceye yer veren, veciz ve özlü bir anlatımı benimseyen hikemi tarzla ortaya çıkarak yeni bir çığır açar ki bu tarz, Nâbî tarzı diye de bilinir. Bir süre de divan şiirine bu tarz hakim olmuştur.

18. yüzyılda ise şairlerin yenilik arayışı had safhaya ulaşmış dilde, konularda ve edebî türlerde kendini gösteren mahallîleşme akımıyla Nedim'in şuh mizacının birleşmesinden ortaya çıkan Nedimane ya da şuhane tarz yüzyılın hemen bütün şairlerini etkilemiş, en ağırbaşlı şairler bile Nedimane gazeller yazmaktan kendilerini alamamışlardır.

İşte böyle bir edebî ortamda yetişen Kâmî, sebk-i Hindî'nin revaçta olduğu bir dönemde ve hemen hemen Nâbî ile aynı yıllarda gözlerini dünyaya açar, genç yaşlarda

¹ Hasibe Mazıoğlu. "Türk Edebiyatı (Eski)". *Türk Ansiklopedisi*. C.XXXII. Ankara: MEB Yay. 130-132; Hasibe Mazıoğlu (1958). *Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilikler*. Ankara: İş Bankası Kültür Yay. 1-10; Muhsin Macit(1995). *Nedim Divanı*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, VI-XI; Atabey Kılıç (1994). *Ahmed Neylî Divanı*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi. 69-71; Mahmut Kaplan (1995). *Hayriyye-i Nâbî*, Ankara: AKM Yay. 25-26.

² Bkz. Haluk İpekten (1991). *Nâilî-Hayatı-Sanatı-Eserleri*. Ankara: Akçağ Yay.60-67.

edebiyat çevresine girer. Bu dönemde sebk-i Hindî etkilerinin yanısıra şairlerin artık İranlı meslektaşlarını değil kendilerinden önce yetişen Türk şairleri örnek alma tutumları da göze çarpmaktadır. Kâmî de bu tutumu benimseyerek Nef'î, Bâkî, Fuzûlî, Hayâlî gibi şairleri okumuş, bu şairlerden etkilenmiş ve beğenisini onlara nazireler yazarak göstermiştir.

Zaman zaman şiirlerinde mananın önemine dikkat çeken, ince derin manalarla, zarif hayallerle süslü şiirler yazan, şiirlerinde tasavvufa, tasavvufî düşünceye bolca yer veren Kâmî'de soyut kavramların somut kavramlarla birleştirilmesi gibi sebk-i Hindî'nin izleri görülse de Kâmî için sebk-i Hindî tarzında şiir yazıyor diyemeyiz. O şiirinde geniş çağrışımlara açık kelime ve kelime gruplarını kullanmış olmakla birlikte şiirinde hiç bir zaman anlaşılma sınırlarını zorlamamıştır, ayrıca onun şiirinde ıztırap da yoğun bir biçimde yer almamıştır. Aşağıdaki bir kaç beytinde sebk-i Hindî izleri görülür:

Şol kadar ser-germ-i mahv-i hayret-i didârıyam
Ser be-zânû-yı telâş-ı bûd u nâ-bûdam henûz (G.99/2)

Şâh kaçan 'ârız-ı yâre bakar
Pây-ı nigâhına dikenler batar (Firuz-name, 31)

Çağdaşı Nâbî'nin denediği ve ortaya koyduğu hikemî tarz ise Kâmî'nin şiirlerinde daha fazla akis uyandırır. Zaman zaman felekten, devrin durumundan şikayet eder veya tam bir istiğna havasında ya da öğüt verir tarzda yazdığı gazellerinde özellikle "aldanma" gazelinin bütününde Nâbî'nin etkisi açıkça hissedilmektedir. Zaten döneminde de Nâbî'ye en yakın şair olarak değerlendirilmiştir.

Nâ-çâr çekersin feleküñ cevri Kâmî
Pâ-mâli-i ehl-i dile idmânı yirinde (G.184/7)

.....

Kâmiyâ 'ıyşumuza ni'met-i sıhhat besdür
Râziyuz hâlümüze devlet ü câh olmasa da
.....

Se-rûze devlet ile i‘tibara aldanma

Hazâni der-pey olan nev-bahâra aldanma (G.199/1, vd.)

.....

Çekil künc-i ferâga keş-me-keşden terk-i da‘vâ kıl

Ne hâsıldur müdârâ var iken bîhûde gavgâdan (G.153/4)

Olma taraf-ı devlet-i dünyâyâ çeşim-dûz

Nâ’il olanuñ zevk u safâsında nazar var (G.36/6)

Olma sihâm-ı dest-i kazâdan emîn amân

Zahm âşikâre tir nihân der-kemîn kemân (G.152/1)

‘Âkil ider mi rütbe-i vâlâyı ârzû

Mihrûñ kemâl-i rif‘ati gör kim zevâl olur (G.76/2)

Kâmiyâ biş ü kem-i etvâr-ı dehri añlayan

Nâbe-câ bir i‘tibâr-ı ‘izz ü şâni n’eylesün (G.161/7)

Nedim’den önce hemen hemen bütünüyle Nâbî’nin etkisinde kalan şairler Nedim’in dönem için çok yeni, farklı söyleyişlerle dolu gazellerini görünce genç yaşlı hepsi ona hayran olurlar ve onun üslubunu taklide başlarlar. Kâmî de gerek yaşı, gerek mevkii, gerekse şiir dünyasındaki yeriyle Nedim’den üstün olduğu halde ondaki kabiliyeti görmüş, takdir etmiş ve Nedim’e nazireler yazdığı gibi Nedimane tarzda ifadelerle dolu gazeller de kaleme almıştır.

Nedim’in etkisiyle yazıldığı çok açık olan “içinde” redifli gazel baştan sona şuhane ifadelerle doludur:

“Çöz tügmelerin gör ne letâfet var içinde

Teşbîh idemem mâha kesâfet var içinde

Âyine virüñ destine ol şuh-ı cihânuñ

Görsün hele bir kerre ne âfet var içinde” (G.183/1,3)

Aç sine-i nesrinüñi cânâ keremünden

Gül-çîn olalum ‘aşk ile bâğ-ı iremünden (G.155/1)

.....

Göster ol hâl-i siyâhı sarma şalı boynuña

Olmasuñ ol kevkeb-i sa‘duñ vebâli boynuña (G.194/1)

Haftaya çıkmazdı ‘uşşâkuñ cemâlüñ seyrine

İtmeseñ ey serv-i âzâdum salâ âzînde (G.187/5)

Zamanın şairleri ile arasındaki etkileşim edebî şahsiyeti ile ilgili bölümde ayrıntısıyla ele alınmış olmakla birlikte görülüyor ki Kâmî, devrinin edebî hareketlerine kayıtsız kalmamış, şiirinde değişik tarzlar denemiştir, ancak onun şiirlerini genel olarak tanımlamak gerekirse en uygun karşılık “âşıkâne” olacaktır.

Şiir dünyası böyle bir çeşitlilik arzeden Kâmî hakkında bugüne kadar kapsamlı bir çalışma yapılmamış olmasından dolayı, devrinin önde gelen şairlerinden olduğu halde zamanla unutulmuş, daha doğrusu Nâbî ve Nedim’in gölgesinde kalmıştır.

Kâmî hakkında yayımlanmış tek araştırma Ali Canib Yöntem’in Hayat Mecmuası’nda yer alan “Edirneli Efendi” başlıklı makalesidir. Bundan başka Kâmî hakkında bir yüksek lisans, bir doktora tezi hazırlanmıştır³. Kâmî’nin hayatı, eserleri ve edebî şahsiyetinin değerlendirilmesinde eksiklik ve hatalar bulunan her iki tezde Kâmî divanının nüshaları eksik tespit edilmiş, nüshaları tespit için sadece İstanbul Kütüphanesi Yazma Divanlar Kataloğuna müracaat dilerek eldeki bütün kütüphane katalogları taranmamış, dolayısıyla Milli Kütüphane ve yurt dışındaki kütüphanelerde bulunan nüshalardan haberdar olunamamıştır. Tenkitli metnin hazırlanması aşamasında da tercih edilen nüshaların neden tercih edildiği açıklanmamıştır. Ayrıca nüsha farklarının gösterilmesinde de zaman zaman eksikliklerle karşılaşmaktadır. Kâmî’nin eserleriyle ilgili bölümde sadece kaynaklarda verilen bilgiler aktarılmakla yetinilmiş, bu eserlerin kütüphanelerde nüshasının bulunup bulunmadığı araştırılmamış, bundan dolayı eser isim ve muhtevalarıyla alakalı bir takım yanlışlara düşülmüştür.

³ Kezban Özyılmaz (1994). *Kâmî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi; Ali Yıldırım (1995). *Kâmî, Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*. Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.

I. BÖLÜM

1. KÂMÎ'NİN HAYATI

Adı Mehmed⁴, mahlası Kâmî'dir. Kendisinden bahseden kaynakların çoğunda adı ile mahlası birlikte zikredilerek Kâmî Mehmed⁵ veya Mehmed Kâmî⁶ olarak anılmış, bazan da isminin⁷, mahlasının⁸ ya da her ikisinin⁹ sonuna bir “efendi” unvanı eklenmiştir. Ayrıca Nefise-i Uhreviyye isimli Salât-ı Mes'ûdî çevirisinin sebab-i te'lif kısmında kendisi de adını Mehmed, mahlasını Kâmî olarak vermiştir.¹⁰ Safâyî Tezkiresi'nde Edirne'de doğmasından dolayı halk arasında “Edirneli Efendi” diye meşhur olduğu¹¹, Ramiz Tezkiresi'nde, Asım Tarihi'nde ve bunlardan aktarılarak Büyük Türk Klasikleri'nde “Edirneli Çelebi” olarak tanındığı kaydedilmiştir¹². Ali Canib Yöntem, Fuad Köprülü ve Abdülbâki Gölpinarlı da Kâmî'den Edirneli Efendi olarak bahsederler¹³.

Kâmî henüz hayattayken yazılmış olan Mecelle, Sâlim ve Safâyî Tezkireleri gibi kaynaklarda ve diğer eski biyografik eserlerde doğum tarihi verilmemiştir. Ancak

⁴ Müstakim-zade Süleyman Sadeddin. *Mecelletü'n-nisab ve fi'n-nisebi ve ve'l-küna ve'l-elkab*. Süleymaniye Ktp. Halet Ef. no. 628. v.364a (Mecelle); Pervin Aynagöz (hzl.) (1989) *Mustafa Safayî Tezkire-i Safâyî*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi. II:475; Adnan İnce (hzl.) (1977). *Salim Tezkiresi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. II:596 (Salim); Ramiz. *Adab-ı Zurafa*, Süleymaniye Ktp. Esad Ef. no. 3873. v. 216; *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu*. İstanbul 1965. III:637; *Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri*. İstanbul 1987. VI:220.

⁵ *Divan-ı Kâmî*, Millî Ktp. Yz. FB 240. v.103a.

⁶ Franz Babinger (1982). *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. (çev. Prof. Dr. Coşkun Üçok). Ankara: KTB Yay. 281.

⁷ Abdülkerim Abdülkadiroğlu (hzl.) (1985). *İsmail Belîğ Nuhbetü'l-asar*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yay. 445.

⁸ Ali Canib Yöntem (1927). “Edirneli Efendi”. *Hayat Mecmuası*. I (11): 4.

⁹ Abdülkadir Özcan (hzl.) (1989). *Şeyhi, Vakayiu'l-fudala*. C. IV. İstanbul: Çağrı Yay. 567; Çelebi-zâde Asım (1828). *Asım Tarihi*. İstanbul. 174; Raşid (1315). *Raşid Tarihi*. C. IV. İstanbul: Matbaa-i Âmire. 189; Bursalı Mehmed Tahir (1333). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul: Matbaa-i Amire. 391; Mehmed Süreyya (1357). *Sicill-i Osmani*. İstanbul: Matbaa-i Âmire.

Fatin (1271). *Hatimetü'l-eş'ar*. İstanbul. 351; Nâil Tuman (2001). *Tuhfe-i Nâilî*. Ankara: Bizim Büro Yay. 3536; Şemseddin Sami (1314). *Kâmûsu'l-a'lâm*. C. IV. İstanbul: Mihran Matbaası. 3817; Şerafeddin Yaltkaya ve R. Bilge (hzl.) (1945). *Bağdatlı İsmail Paşa, İzâhü'l-meknûn fi'z-zeyli alâ Keşfi'z-zünûn an Esmâi'l-kütüb ve'l-fünûn*. C. I. İstanbul. 263, 602. Rıdvan Canım (1995). *Başlangıçtan Günümüze Edirne Şairleri*. Ankara: Akçağ Yay. 360.

¹⁰ Kâmî. *Nefise-i Uhreviyye*. DTCF İsmail Saib Sencer Ktp. I. no. 3481. v.1a.

¹¹ Pervin Aynagöz (hzl.) (1989) *Mustafa Safayî Tezkire-i Safâyî*. C. II. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi. 476.

¹² Ramiz. *Adab-ı Zurafa*, Süleymaniye Ktp. Esad Ef. no. 3873. v.216; Çelebi-zâde Asım (1828). *Asım Tarihi*. İstanbul. 174; *Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri*. C. VI. İstanbul 1987. 220

¹³ Ali Canib Yöntem (1927). “Edirneli Efendi”. *Hayat Mecmuası*. I(11):4; Köprülü-zade Mehmed Fuad (1934). *Eski Şairlerimiz (Divan Edebiyatı Antolojisi)*. İstanbul. 456; Gölpinarlı, Abdülbaki (1955). *Divan Şiiri XVIII. Yüzyıl*. İstanbul: Varlık Yay. 8.

günümüze yakın kaynakların bazılarında yaklaşık olarak, bazılarında ise kesin bir tarih verilmiştir. Ali Canib Yöntem, Kâmî'nin on birinci asrın ortalarından biraz sonra¹⁴, Osman Nuri Peremeci 18. asrın başlarında¹⁵, Nihat Sami Banarlı ise geçen asrın ortalarında¹⁶ doğduğunu söyleyerek yaklaşık bir tarih vermişlerdir. Franz Babinger, Kâmî'nin doğum tarihini 1059/1649 olarak gösterir, ancak bu bilgiyi nereden aldığını belirtmez¹⁷. Kaynakları arasında Sâlim Tezkiresi yer almakla birlikte bu eserde böyle bir tarih bulunmamaktadır. Büyük Türk Klasiklerinde de kaynakçada adı geçmemekle birlikte muhtemelen Babinger'den aktarılarak Kâmî'nin 1059/1649'da doğduğu kayıtlıdır¹⁸. Kâmî'nin doğum tarihiyle ilgili elimizdeki bir diğer bilgi ise yine kaynağı meçhul olan ve Kâmî Divânı nüshalarından birinin sonunda kayıtlı bulunan kısacık hayat hikâyesidir. Bu kayıta Kâmî'nin hayatından ve eserlerinden bahsedilerek “ömrü dahi seksen altıya resîde oldukda 1136 senesi ‘âzim-i râh-ı bekâ olmuşlardur” denmektedir¹⁹. Hangi kaynaktan aktarıldığı belirtilmeyen ve eldeki biyografik eserlerin hiç birinde bulunmayan bu bilgiye göre Kâmî 1050 senesinde doğmuş olmalıdır. Ancak kendisinin Tuhfetü'z-zevrâ mesnevisinde belirttiğine göre babası Bağdat Seferi esnasında 1049'da Bağdat'tadır, bir süre daha orada kaldıktan sonra Edirne'ye döner ve evlenir, arkasından Kâmî dünyaya gelir (Tuhfetü'z-zevrâ / 171-194). Bütün bu gelişmeler için bir yıllık sürenin az olduğu düşünülürse Kâmî'nin doğumu 1050'den daha sonra olmalıdır. Netice olarak Yöntem, Babinger ve Divânı'ndaki kaydın birbirine yakın olması ve Yöntem'in “çok yaşamıştır”²⁰ sözünün 70-80 yıllık bir ömre uygun düşmesi itibarıyla Kâmî'nin 1050-1059 tarihleri arasında doğmuş olabileceğini söyleyebiliriz.

Kâmî'nin doğum tarihiyle ilgili bu belirsizliğe rağmen doğduğu yer hakkında bütün kaynaklar ittifak ederek onun Edirne'de doğduğunu söylerler. Mecelle, Belîğ, Asım, Tuhfe ve Keşf Zeyli'nde “Edirnevî” veya “Edirneli” olarak zikredilmiş²¹, bazı

¹⁴ Ali Canib Yöntem (1927). “Edirneli Efendi”. *Hayat Mecmuası*. I(11):5.

¹⁵ Osman Nuri Peremeci(1940). *Edirne Tarihi*. İstanbul. 269.

¹⁶ Nihad Sami Banarlı (1971). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. C. II. İstanbul: MEB Yay. 750.

¹⁷ Franz Babinger (1982). *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. (çev. Prof. Dr. Coşkun Üçok). Ankara: KTB Yay. 281.

¹⁸ *Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri*. C. 6. İstanbul 1987. 220.

¹⁹ Divan-ı Kâmî. Millî Ktp. FB.240. v. 103a.

²⁰ Ali Canib Yöntem (1927). “Edirneli Efendi”. *Hayat Mecmuası*. I(11):5.

²¹ Müstakim-zade Süleyman Sadeddin. *Mecelletü'n-nisab ve fi'n-nisebi ve ve'l-küna ve'l-elkab*. Süleymaniye Ktp.. Halet Ef. no. 628.

kaynaklarda ise Edirne’de doğduğu şu ibarelerle ifade dılmıştır:

“Mahmiyye-i Edirne’den zuhûr itmekle”

“Dârü’n-nasr ve’l-meymene şehr-i Edirne’de mehd-i vücûda pâ-nihâde olmuşlardır.”

“Gülbün-i şâdân-ı vücûdî gülistân-ı Edrene’den nümâyân”

“Letâfet-i âb u hevâ ile reşk-endâz-ı bilâd u diyâr olan mahrûse-i Edirne-nâm şehr-i meşhûr-ı cemîlü’l-mikdârdan ‘arz-ı dîdâr”

“Mahrûse-i Edirne’de kadem-nihâde-i vücûd olup”

Osman Nuri Peremeci, bu konuda daha ayrıntılı bilgi vererek Edirne’nin Hacıhalac mahallesinde doğduğunu söyler²².

Kâmî Gülşenî tarikati şeyhlerinden Derviş İbrahim-i Gülşenî’nin oğludur. Eski ve yeni bütün biyografik kaynaklar bu konuda müttefiktirler, ancak kaynakların bir kısmında Kâmî’in babasından Derviş İbrahim-i Gülşenî, bir kısmında ise Şeyh İbrahim-i Gülşenî olarak bahsedilir. Her ne kadar Edirne’deki Gülşenî dergâhının irşâd vazifesini yürütmüşse de Gülşenîliğin kurucusu meşhur Şeyh İbrahim-i Gülşenî ile karışmaması için Derviş İbrahim-i Gülşenî kullanımının daha doğru olduğu, “Şeyh”in unvanı “Derviş”in ise lakabı olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Nitekim Kâmî de Nefise-i Uhreviyye adlı çevirisinin sebab-i te’lif bölümünde kendini tanıtırken babasının adını “Derviş İbrahim el-Gülşenî” olarak belirtir. Şeyhî ise bu görüşümüzü kuvvetlendirecek şekilde eserinin İbrahim-i Gülşenî’ye ayırdığı bölümünde ondan “eş-Şeyh Derviş İbrahim el-Gülşenî” olarak bahsetmektedir.

Kâmî’nin dedesi yani İbrahim-i Gülşenî’nin babası hakkında kaynaklarda verilen bilgiler ise birbiriyle çelişkili gözükmektedir. Salim, Şeyhî, Nail Tuman, Peremeci ve bunlardan aktarma yapan diğer kaynaklar, Kâmî’nin dedesinin Manisalı Semerci Dede olduğu, Sultan Mehmed’in Manisa’da şehzâdeliği zamanında hastalanınca onun şifalı nefesiyle deva bulduğu, bundan dolayı Sultan Mehmed’in Eğri seferi sırasında hastalanması üzerine kendisini Edirne’ye çağırdığı böylece Edirne’ye yerleştiği anlatılır.

Babinger, Kâmî’nin künyesini “Mehmed bin İbrahim bin Şeyh Sinan bin

²² Osman Nuri Peremeci (1940). *Edirne Tarihi*. İstanbul. 269.

Mahmud” olarak verirken Bağdatlı İsmail Paşa, “Mehmed Kâmî bin İbrahim Ahmed bin Sinan” olarak göstermektedir. Kâmî ise yine aynı çevirisinde künyesini “Mehmed bin Derviş İbrahim el-Gülşenî bin el-merhûm Şeyh Mehmed” olarak yazar. Bütün bu bilgilere göre Kâmî’nin dedesinin adı hakkında Şeyh Sinan, Ahmed ve Şeyh Mehmed olmak üzere üç çelişkili ifade yer almakta veya başka bir deyişle Manisalı Semerci Dede’nin gerçek adının bunlardan hangisi olduğu anlaşılamamaktadır. Ancak şairin kendisini en güvenilir kaynak olarak kabul edersek bu bilgiyi tezkirelerde söylenenden anladığımıza göre manevî bir şahsiyeti olan Manisalı Semerci Dede’yle birleştirerek Kâmî’nin dedesi, asıl adı Şeyh Mehmed olan Manisalı Semerci Dede’dir diyebiliriz.

Sultan Mehmed’in isteği üzerine Manisa’dan Edirne’ye gelen Semerci Dede, buraya yerleşerek evlenir ve 1007 tarihinde Kâmî’nin babası İbrahim-i Gülşenî dünyaya gelir. Sâlim ve Şeyhî’nin verdiği bilgilere göre büyüyüp geliştiğinde bir tarikate intisap etmek arzusu duyan İbrahim-i Gülşenî, bir gece rüyasında Hz. Mevlânâ, Hacı Bektaş-ı Velî ve Şeyh İbrahim-i Gülşenî’yi görür. Hz. Mevlânâ ile Hacı Bektaş-ı Velî’nin Şeyh Gülşenî’ye “bu derviş sizin adaşınızdır, sizin terbiye etmeniz uygundur” demesi üzerine İbrahim-i Gülşenî, şeyhin elini öper ve uykudan uyanınca hiç duraksamaksızın Edirne’deki Gülşenî şeyhlerinden Veli Dede-zâde Şeyh Mehmed Efendi’ye intisap eder.

Bir süre sonra Edirne’den İstanbul’a gelen İbrahim-i Gülşenî, burada üç sene boyunca Emir Buharî Dergahı şeyhi Hâce es-Seyyid Fazlullah-ı Nakşibendî’nin sohbetinde bulunur, ardından iki defa hacca gider, daha sonra seyahat arzusuyla yollara düşer ve Bağdat’ta Derviş Kânî isimli bir zatla İsfahan’daki Şeyh Bahaüddin’in sohbetine katılmak için bütün Acem diyarını dolaşır.”

İbrahim-i Gülşenî’nin Bağdat seyahatinden Kâmî de Tuhfetü’z-zevrâ adlı mesnevisinde bahseder. Kâmî’nin anlattığına göre babası, Bağdat seferi sırasında gazilere katılmış ve Bağdat’ın fethinde bulunmuştur. Bağdat 1049/1639 tarihinde ikinci kez fethedildiğine göre İbrahim-i Gülşenî, 42 yaşında iken Bağdat’a gitmiş olmalıdır. Fetihden sonra da bir süre orada kalan Gülşenî, evliya merkadlerini ziyaret etmiştir. İmam-ı A‘zâmın dergâhında kaldığı bir gece rüyasında çok büyük bir ağacın Bağdat üzerine gölge saldığını görür ve bu rüyasını ulu bir zata yorumlatır. Rühayı yorumlayan zat, Allah’ın kendisini çok uzun yaşatacağını, bir oğul vereceğini ve oğlunun Bağdat’a kadı olacağını söyler. Bu tarihte henüz evli olmayan İbrahim-i Gülşenî, bu olayı düşünerek, muhtemelen Edirne’ye döndükten sonra, evlenir ve böylece Kâmî dünyaya

gelir.

İbrahim-i Gülşenî, bu uzun seyahatin ardından yine Edirne'ye dönerek otuz sene kadar Gülşenî Dergahında seccade-nişin olmuş, bin yüz tarihinde vefat ederek Edirne Uzunkaldırım Mezarlığı'na defin olunmuştur. Şeyhî ve ondan aktararak Peremeci, vefat ettiğinde 93 yaşında olduğunu söyler. Diğer kaynaklardan farklı olarak Peremeci, mezarlığın adını da Ortakaldırım olarak vermiştir.

Kâmî, babasının ölümüne şu tarihi düşmüştür:

Pîr-i rûşen-dil-i dervîş-nihâd İbrâhim
İntikâl eyleyicek derd ile giryân oldum

Âh-ı pey der-peyi mir'ât-i zamîrümde görüp
'Âkıbet iki gözüm yaş ile tolmış buldum (T. 6)

Kâmî'nin aile efradından kardeşi ve kardeşinin çocukları hakkında da kaynaklarda bilgi bulabiliyoruz. Şeyhî, Kâmî'nin kardeşi el-Hac Mustafa Efendi'ye de eserinde yer vererek 1110 tarihinde tahsilini tamamlamasının ardından Şeyhü'l-İslâm Feyzullah Efendi'den mülâzım olduğunu ve Edirne'de pek çok müderrisliklerde bulunup 1136 yılında vefat ettiğini kaydeder. Sâlim Tezkiresinde ise Lebîb ve Nazîr başlıkları altında bu Mustafa Efendi'nin çocuklarına yer verilmektedir. Buna göre Lebîb, Mustafa Efendi'nin büyük oğludur ve asıl adı Ahmed'dir. 1122'de İstanbul'a amcası Kâmî'nin yanına giderek onun tavsiyeleri doğrultusunda Ebe-zâde Abdullah Efendi'den mülâzım olmuştur. Tezkirenin yazıldığı tarihte 40 akçe müderrislikten ma'zul olup hariç müderrislik derecesini beklemektedir. Sâlim onun irfânı irsiyyetle müntakil söz sahiplerinden olduğunu ifade eder ve şiiirlerinden örnekler verir.

Mustafa Efendi'nin küçük oğlu Nazîr'in ise asıl adı İbrahim olup Edirne mahkemesinde kâtiplik yapmaktadır. Sâlim, onun da "erbâb-ı makal" dan olduğunu kaydederek bir beytini verir. Kâmî'nin Firuznâme mesnevisinin Süleymâniye Kütüphânesi Es'ad Ef. 3416 numaralı nüshasının başında Hediyetü'l-ahbâb adlı eseri kayıtlı bulunan Nazîr'in adı, bu nüshanın başında Nazîrâ İbrahim olarak geçmekte olup Edirne kadısı ve Kâmî'nin amcazâdesi olduğu, 1188'de vefat ettiği belirtilmektedir:

Nazîra Kâmî'nin vefatına da tarih düşmüştür.

M1 nolu divan nüshasında Kâmî'nin kıt'alarından ikisinin birader-zâdesi Lebib (kıt'a 10) ve Nazîr (kıt'a 20) için yazıldığı kayıtlıdır:

Kâmî'nin eserlerinde de ailesine dair bazı ipuçları mevcuttur. Onun “Târih Berây-ı Vefât-ı Ciger-gûşe-i Hod” başlıklı kızı için yazdığı manzumeden evlendiğini ve Aîşe isimli bir kızının olduğunu öğreniyoruz. Yine bu şiirden öğrendiğimize göre kızı 1129 senesinde henüz evlenmeden, belki evlilik çağına gelmeden vefat etmiştir:

Bir ciger-gûşem elümden kapdı şâhîn-i ecel
Mürvetin görmek müyesser olmadı vâ firkat âh

Cûşîş-i hûn-âbe-i hasretle târîhin didüm
'Âişem olsun 'Adin gülzârı saña haclegâh (T.53)

Tezkirelerin ve biyografik eserlerin verdiği bilgilere göre Kâmî, ilim tahsiline genç yaşta, henüz Edirne'de iken başlamış ve İstanbul'da devam etmiştir. Safâyî, “evâ'il-i hâlinde tarîk-i 'ilme 'âzim” olduğunu, Sâlim, “tahsîl-i 'ilm-i firâvân ve kesb-i ma'ârif ü 'irfândan soñra” ifadeleriyle pek çok sahada ilim ve irfan sahibi olduğunu, Şeyhî ise, âlimlerin meclislerinde bulunarak ilim ve irfanını arttırdığını söyler. Ramiz ve Asım da Şeyhî'yi doğrular mahiyette onun İstanbul'a geldikten sonra dönemin âlimlerinin hizmetinde bulunduğunu yazar.

Daha yeni kaynakların bazılarında ise tahsilini Edirne'de tamamlayarak İstanbul'a geldiği yazılıdır. Ancak bu yanlışlık, “ tarîk-i 'ilmiyyeye” girme ifadesinin ilim tahsiline başlama şeklinde yanlış anlaşılmasından kaynaklanmış olabilir. Yeni kaynaklar içinde Büyük Türk Klasikleri, diğer eserlerde bulmadığımız bir bilgi ile karşımıza çıkar ve Kâmî'nin Edirne Mevlevîhânesi şeyhi Neşâtî Dede'den edebiyat ve Farsça dersleri aldığını söyler. Peremeci de “çocukluğunda iyi bir terbiye ve tahsil gördüğü için daha pek genç iken Edirne'nin parmakla gösterilen okumuşlarından olduğunu kaydeder.

Kâmî, medrese tahsilinin yanısıra babası gibi Gülşenî tarikatine intisab ederek tasavvufî terbiye de almıştır. Râmiz onun Edirne Gülşenî Tekyesi şeyhi olan Lâ'î Efendi'ye intisab ettiğini söyler. Kâmî de şiirlerinde La'î'ye yer vermiş, hem onun hem

kızının ölümlerine tarih manzumesi yazmış (T. 17, 18), ayrıca Gülşenîliğe intisabı ile ilgili bir gazelinde (G.91) şeyhinin adını anmıştır. “Der-vesf-ı Tarîk-i Gülşenî” ve “Der-Menkabet-i Hazret-i Gülşenî” başlıklı manzumelerinde de Gülşenî tarikatine mensup olduğuna dair ifadeler yer alır.

Kâmî'nin Gülşenîliğe ne zaman intisap ettiğini bilmiyoruz, ancak İstanbul'a gelmeden henüz Edirne'de iken intisap etmiş olmalıdır.

Kâmî'nin şiirlerinde Gülşenîliğin yanı sıra Mevlevîlikle ilgili unsurlar da yer almıştır. Hatta semâ ile ilgili yazdığı bir gazelinde (G. 114) Mevlevî dergâhına intisap etmek istediğini söyler.

Bu gazeli hangi tarihte yazdığını bilmiyoruz, hocası Neşâtî Dede'nin tesiriyle Gülşenîlikten önce Mevlevîliğe intisab etmiş ve böyle bir gazeli bu esnada yazmış olabilir. Fakat sonradan Gülşenîlikte karar kılmıştır. Muhtemelen Mısır kadılığı sırasında İskenderiye'deki Gülşenî Tekkesi için yazdığı “Der-Menkabet-i Hazret-i Gülşenî” başlıklı manzume Gülşenîliğinin daha sonra olduğunu gösterir. Zaten bu iki tarikat, birbirinden çok uzak değildir. Her iki tarikatın adap ve erkânında pek çok benzerlik vardır. Gülşenîliğin kurucusu Şeyh İbrahim-i Gülşenî'nin kaleme aldığı Ma'nevî adlı eser Mesnevî'ye naziredir. Kahire'de kurulan ilk Gülşenî tekkesinin bazı hücreleri Mevlevîlere ayrılmış ve burada hem Mesnevî hem Ma'nevî okutulmuştur²³. Kâmî'nin şiirlerinde geçen Mevlevîlikle ilgili unsurlar iki tarikat arasındaki bu yakınlık çerçevesinde de değerlendirilebilir.

Kâmî'nin Edirne'de almış olduğu bu iki yönlü eğitimin ardından İstanbul'a ne zaman geldiği hakkında kaynaklarda bilgi yoktur; ancak Sâlim'e göre 1086'da, Şeyhî'ye göre 1098'de, Râmîz'e göre ise 1090 senesi hududunda, Ankaravî Mehmed Efendi'den mülazım olduğu ve Edirne'deki hocası Neşâtî Dede'nin 1085/ 1674'de vefat ettiği göz önünde bulundurulursa 1085'ten önce İstanbul'a geldiğini söyleyebiliriz.

Kâmî böylece ilmiye mesleğine intisab ederek bu yolda kademe kademe ilerlemiş, mülazım olmasının ardından çeşitli medreselerde müderrislik yapmış, fetva eminliği, kadılık ve evkaf müfettişliği gibi görevlerde bulunmuştur. Mesleğe intisab edişini ve yükselişini Tuhfetü'z-zevrâ mesnevisinde ayrıntılı olarak anlatır (Tuhfetü'z-zevrâ / 195-210).

²³ Mustafa Kara (1996). “Gülşenîyye”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 14. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 256-257.

Sâlim ve Şeyhî, Kâmî'nin bulunduğu bütün görevleri ayrıntılı olarak vermiştir, ancak bu iki kaynakta bazı müderrisliklerin tarihinde farklar mevcuttur. Aşağıda bu iki kaynağa göre tarih farklarıyla Kâmî'nin müderrislikleri ve dereceleri gösterilmiştir:

<u>Tarih</u>		<u>Medrese</u>	<u>Derecesi</u>
<u>Sâlim</u>	<u>Sevhî</u>		
1101 4 Zh	1102	İvaz Efendi Medresesi	İbtida-i haric elli
1103 8 CA.	1103	Nişancı Paşa-yı Atik	Hareket-i haric
1105 23 RE	1107	Behrâmiye Medresesi	İbtida-i dahil
1107 23 Zk	1108	Topkapı Ahmed Paşa	Hareket-i dahil
1109 20 R	1110	İbrahim Paşa-yı Atik	Musıla-i sahn
1111 29 CE	1112	Sahn-ı seman	
1112 14 Zk	1112	Rüstem Paşa Medresesi	İbtida-i altmışlı
1114 11 CE	1114	Kasım Paşa Medresesi	Hareket-i altmışlı
1116 -	-	Kasım Paşa Medresesi	Musıla-i Süleymaniye

Bu müderrisliklerin ardından 20 Rebiülahir 1116'da Medine payesiyle Bağdat kadılığına getirilmiştir. Şeyhî “ sene-i mezbûre Recebü'l-müreccebi gurreni tevkitiyle” ifadesini kullanarak bu görevin Kâmî'ye Receb ayından itibaren verildiğini söyler, ancak elimizdeki bir arşiv belgesine göre Kâmî, 6 Cemâziyelahir 1116'da Bağdat kadısı olarak gözükmekte ve bu tarihte kendisine Medine pâyesi ihsan buyurulmaktadır²⁴.

Burada iken kaleme aldığı ve muhtemelen bir devlet büyüğüne sunduğu gazellerinde Kâmî, Irak'ta bulunmaktan memnuniyetsizliğini belirtirken yardım beklediğini ancak yardım yerine dinlediği mavalların kendisi için bir azık haline geldiğini söyler (G.143/1-7; G.133/5).

Bağdat'ta iki yıl kalan ve bu görevi esnasında Tuhfetü'z-zevrâ mesnevisini yazan Kâmî, 1 Cemâziyelevvel 1118'de Bağdat kadılığından azledilmiş, 2 Zilkade 1119'da Ebe-zâde Abdullah Efendi'nin Şeyhülislam olmasıyla fetvâ eminliğine getirilmiştir.

Yine Abdullah Efendi zamanında 22 Rebiülahir 1120'de Şam payesi ve arpalık

²⁴ BOA. İbnü'l-emin- Tevcihat no: 2351.

olarak Cihan kazası kendisine verilmiştir. Kâmî, Abdullah Efendi'ye bu ihsanlarına teşekkür için kaleme aldığını sandığımız bir kaside sunarak onun pek çok lütfuna mazhar olduğunu ifade eder (K.23 / 30).

19 Cemaziyelevvel 1122'de Paşmakçı-zâde Ali Efendi Şeyhülislam olduğunda fetva eminliğinden azlolunup arpalıkları bırakılmıştır. Aynı sene kendisine Filibe kadılığı verilmiş, fakat kabul etmemiştir. 1 Zilkade 1124'te Bursa payesi ile Galata kadısı tayin olduğunda arpalıkları Valide Sultan Medresesi müderrisi Sûfî Emin Efendi'ye verilmiştir. Bir sene süren bu görevinden de 1 Zilkade 1125'te ayrılmış ve üç yıl gibi uzun bir süre devlet görevinde bulunmamıştır. Bu dönemde Kâmî, zamanın sadrazamı Damad Ali Paşa'ya iki kaside sunarak durumunu anlatmış ve kendisine sahip çıkmasını istemiştir. Bu kasidelerden birinde önceki Şeyhülislamın bir yardım vaadi olduğunu ancak görev değişikliği dolayısıyla bu vaadin gerçekleşmediğini belirtir ve Ali Paşa'nın bu vaadi hatırlatmasını ister (K.12 /21-22).

Ali Paşa zamanında pek çok şeyhülislam değiştiği için sözü edilen şeyhülislamın kim olduğunu tayin etmek güçtür. Ancak Ali Paşa'nın 1125-1128 arası üç yıllık sadaretinde son şeyhülislam Mirza Mustafa Efendi 1126/ 1714'te göreve geldiğine ve bu dönemde Kâmî için herhangi bir tayin söz konusu olmadığına göre bu isteği cevapsız kalmış demektir. Ali Paşa'ya sunduğu bir mesnevisinde ise felekden şikâyet ederek pek çok kimsenin tayin ve terfi edildiğini, kendisinin ise rütbesinin düştüğünü söyler ve geri çevrilmemeyi rica eder (Mes. 2 /28-39).

Bu mesnevi etkili olmuş olmalı ki 1128 yılında evkaf müfettişliğine tayin olunur, aynı sene Vize kazası arpalık olarak verilir. Bu kez Kâmî bunlara teşekkür amacıyla Ali Paşa için bir Ramazaniyye yazar (K. 13 /27-30).

Kâmî'nin ayrıca Ali Paşa'dan aldığı muhtemelen içinde görev vaadi bulunan bir mektuptan duyduğu sevincini dile getirdiği gazel nazım şeklinde bir de manzumesi vardır. (G.40), bu mektubun da tarihini tesbit etmek mümkün olmamıştır.

Kâmî, 1130 senesinde dönemin şeyhülislamı Mirza Mustafa Efendi'nin isteğiyle Mısır kadısı olur. Şairimiz Mısır kadılığından çok da memnun görünmemektedir. Damad Ali Paşa'nın şehadetinin ardından İbrahim Paşa'nın sadrazam olmasıyla onun himayesine giren ve bu hamisine de ikisi Ramazaniyye, biri Şitaiyye olmak üzere 4 kaside sunan Kâmî, bu kasidelerden birinde görevinin Mısır'ın kıtlık zamanına denk düştüğünü, aylık kazancının sarf ettiğinden daha az olduğunu söyleyerek İbrahim

Paşa'dan yardım ister (K. 14/29-33).

Mısır'ın uzaklığı da memnuniyetsizliğinin bir başka sebebi olsa gerektir. Bu görevi esnasında yazdığını düşündüğümüz bir gazelinde gurbet ve vatan hasretini şöyle anlatır:

“Kazâ beni o kadar kıldı âşiyân-mehcûr
Ki zâ'ir-i vatan oldukça ben garîb olurum (G. 141/3)

Buradaki görevi çok uzun süreli olmaz ve bir yıl sonra, 1131 / 1718'de azledilir. 1132/1719'da Adranos kazası arpalık olarak verilir. Bu kaza, 1133/1720'de İslimye kazası ile, 1135/1722'de ise Edremit kazası ile değiştirilir. Daha sonra 1136/1723'de Mekke kadılığı sırası kendisine gelmişken ihtiyarlığı sebebiyle bu uzun yolun meşakkatine tahammül edemeyeceğinden affını istemiş böylece bu görev Zülâli Hasan Efendi'ye, Mekke payesi ve Hirmencik kazası arpalığı ise vakti geldiğinde Zülâli Hasan Efendi'den önce İstanbul Kadısı olması şartıyla Kâmî'ye bırakılmıştır.

Yaklaşık 40 sene süren uzun meslek hayatı boyunca pek çok görev değişikliği yaşayan Kâmî, İstanbul kadısı olamadan, Mekke payesi ve Hirmencik arpalığını aldıktan bir ay kadar sonra Rumeli Hisarı'ndaki Ma'noğlu Yalısında ikamet ederken 10 Zilkade 1136 Pazartesi / 22 Temmuz 1724'te sabah vakti ölmüştür.

Asım ve ondan aktararak Ali Canib'e göre Kâmî, yakalandığı amansız bir humma hastalığından kurtulamayarak vefat etmiştir. Kâmî'nin daha önce de bir Ramazan ayında humma hastalığına yakalandığını, hatta bu yüzden oruç tutamadığını yazmış olduğu bir kıt'asından öğreniyoruz:

“Beni tutdı komadı tutmağa savmı hummâ
Hasret-i rûze ile dâğ be-dil kaldum 'alîl
Nazar itdükçe kanâdîle gözüm yağı erir
Âteşîn âhum ider her birini bir kandîl” (Kt. 12.)

Hisarlar ve civarında bulunan ulema ve sulehanın katılımıyla cenaze namazı Hisar Camiinde kılınan Kâmî, Üsküdar'da Babinger'in verdiği bilgiye göre Karacaahmed Mezarlığında Mehmed Selim'in yanında gömülüdür. Daha yeni kaynaklarda ise kabrinin Karacaahmed türbesi karşısında olduğu yazılıdır.

Râmiz “Sâl-i irtihâllerine bu tarihler inşâ olunmuşdur” derse de bu kısımların eksik olması dolayısıyla tarihleri öğrenemiyoruz, ancak Kâmî Divanı’nın AE.373 nolu nüshasında Nazîra’ya aid olduğu belirtilen şu tarih beyti yer almaktadır. Beytin sahibi Nazîra, Kâmî’nin biraderzâdesi Nazir mahlaslı İbrahim’dir.

“ Nezr ide bir fâtiha cûyân olan târîhini
Menzil-i Kâmî Efendi gülşen-i Firdevs ola”

2.KÂMÎ'NİN ESERLERİ

Kâmî'nin divanı dışında dinî, ahlâkî, edebî sahalarda yazmış olduğu bir kısmı manzum, bir kısmı mensur telif ve tercüme pek çok eseri vardır. Bu eserlerinin çoğu elimize ulaşmadığı gibi kaynaklarda verilen bilgiler de çoğu zaman çelişkili ve hatalarla doludur.

Manzum Eserleri:

Âsaf-name: Bu eser hakkında tarihle alakalı bir manzume olduğu dışında bilgi bulunamadığı gibi kütüphane kataloglarında nüshasına da rastlanamamıştır.

Behcetü'l-feyhâ: Kâmî'nin Bağdat kadılığı esnasında kaleme aldığı bu mesnevi 6 başlık altında 225 beyitten oluşur, Bağdat valisi Hasan Paşa'nın bu bölgedeki aşiretlerin isyanlarını bastırması ve Bağdat'la ilgili imar çalışmalarını anlatır. Eser, Kâmî Divanı'nın İst. Üniv. Ktp. T. 2839, 2888, 2892, Edirne Bâdî Efendi 2136 ve TSMK Hazine 925 numara ile kayıtlı nüshalarında mevcuttur. T.2839 ve H.925 nolu nüshalarda bu eserin adı yanlışlıkla Tuhfetü'z-zevrâ olarak kaydedilmiş, bazı kaynaklarda ise Behcetü'n-nu'amâ veya Behcetü'l-mu'ammâ olarak verilmiştir. Yazma Divanlar Kataloğunda da bu isim yanlışlığı bir başka karışıklığa yol açmış, bu iki ismin tek bir esere ait olduğu iddia edilmiştir ki isabetli değildir.

Behcetü'l-feyha mesnevisi Ali Yıldırım tarafından yayımlanmıştır.²⁵

Firuz-name: Şah, şahın azad ederek evlenmesine izin verdiği kölesi Firuz ve Firuz'un evlendiği Gülruh çevresinde gelişen üçlü bir aşk hikâyesinin anlatıldığı 159 beyitlik bu mesnevi, Kâmî Divanı'nın Edirne, Selimiye, Badi Efendi. 2136/1, İst. Üniv. Ktp., T. 2839 ve T. 2888 numarada kayıtlı nüshalarında mevcuttur. Ayrıca kütüphanelerde müstakil bir eser olarak da yazma nüshalarına rastlanmıştır:

TSMK, Revan 2015/4, v.146b-151a, Kayseri Raşid Efendi Ktp., 1273/6, v.234a-237b., Millet Kütüphanesi, Selimiye (Pertev Paşa). 419, v.22b-67a, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 3416, sayfa numarasız ve bozuk bir şekilde yazılmış olan bu nüshanın başında Kâmî'nin birader-zadesi Nazirâ'nın Hediyyetü'l-ahbâb adlı eseri bulunup Nazirâ tarafından Firuz-name'ye 2 beyit eklenmiştir:

²⁵ Ali Yıldırım (1995). "Kâmî'nin Behcetü'l-feyha Mesnevisi". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(1-2) : 280-301.

Gitdi sözi kaldı Nazîrâ anuñ
Rahmet ide rûhına Mevlâ anuñ

Fâzıl-ı yektâ idi ‘ömrinde ol
Bulmuş idi meslek-i ‘irfâna yol

Eserin Türkiye kütüphaneleri dışında Viyana Kütüphanesinde 721 numarada kayıtlı Külliyyat-ı Nâbî Efendi’nin 136-139. varakları arasında ve Mısır Millî Kütüphanesi’nde 3738 numara ile kayıtlı yazmanın 253-256. varakları arasında kayıtlı birer nüshası mevcuttur.

Tuhfetü‘z-zevrâ: Bağdat kadılığı esnasında yazdığı bir diğer mesnevi olan bu eserde Kâmî, Bağdat’ta medfun velileri anlatır. 26 başlıkta 581 beyitten oluşan mesnevi, Kâmî divanının Edirne Selimiye, Badi Efendi, 2136/2, Millet Ktp., Ali Emiri Ef. Manzum Eserler 373/1’de kayıtlı nüshasında mevcuttur.

Mensur Eserleri

Fetâvâ-yi Kâ‘idiyye: Farsça’dan Arapça’ya tercüme bir eserdir. Şeyhülislam Ebu Said-zade Feyzullah Efendi’nin Farsça’dan Arapça’ya çevirmeye başladığı, ancak ölümü sebebiyle tamamlayamadığı bu eseri Kâmî ikmal etmiştir.

Huz Mâ Safâ: Sözdizimi ile ilgili bir eserdir. Kütüphanelerde nüshasına rastlanmamıştır.

Mehâmmü‘l-fukahâ Fî-Tabakâti‘l-Hanefiyye: **Hanefî** fıkıhçıların hayat hikâyelerini anlatan Arapça biyografik bir eserdir. Babinger, asıl son zamanlara ait kısmının değer taşıdığını, çünkü geçmiş dönemler için Taşköprü-zade’nin eserinden yararlanıldığını hatta hemen hemen aynen kopye edildiğini söyler. Alfabetik sıra takip eden bu eserin adıyla ilgili olarak değişik kaynaklarda çelişkili ifadeler yer almaktadır. Osmanlı Müellifleri’nde ve Yazma Divanlar Kataloğu’nda Mehâmmü‘l-enâm Mehâmmü‘l-Fukahâ adı ile zikredilirken Büyük Türk Klasikleri’nde Mehâmmü‘l-enâm, Mehâmmü‘l-fukahâ ve Tabakât-ı Hanefiyye isimli üç ayrı eser olarak bahsedilir. Kâmî, eserinin sebab-i te‘lif kısmında muteber tabakat kitaplarından Hanefî âlimlerin hayat hikâyesine dair bilgileri topladığını, bunları isim ve lakaplarına göre alfabetik düzende sıraladığını her faslın sonunda söz konusu âlimin eserlerini zikrettiğini ve bu kitabı Mehâmmü‘l-fukahâ olarak adlandırdığını söyler. Yine bu bölümde kendisinden, eski

Mısır kadısı olarak bahsettiğine bakılırsa bu eseri Mısır kadılığından azledildiği 1131/1718 senesinden sonra yazmış olmalıdır. Eserin Türkiye kütüphanelerinde iki yazma nüshasına rastlanmıştır:

Süleymaniye Ktp. Aşir Efendi. 422/2

Milli Ktp. A.1042/3, v14b-72a.

Ayrıca Leiden’de Zu.S.438 numara ile kayıtlı bir yazma nüshası mevcuttur.

Metâlib-i Sâ’ire: Şeyhi’nin verdiği bilgiye göre fikhî meselelerin bir araya getirildiği bir fıkıh mecmuasıdır. Kütüphanelerde nüshasına rastlanamamıştır.

Nefise-i Uhreviyye: İbadetlerle ilgili Salât-i Mes‘ûdî isimli Farsça bir eserin çevirisidir. Kâmî, eserin sebep-i te’lif kısmında meslek hayatı boyunca gâh mahkemelerde katiplik ve naiblik yaparken, gâh fetva hizmetinde müvezzi‘, mübeyyiz ve müsevvid olarak çalışırken fıkıh kitaplarını inceleme imkanı bulduğunu, ancak fetva isteklerinin genellikle dünyevî işlerle alakalı olup ibadetlerle ilgili bir mesele sorulduğunda bir kaynağa müracaat etmeksizin cevap vermenin mümkün olmadığını gördüğünü, bundan dolayı ibadetlerle ilgili böyle bir eser özlemi duyarken Salât-ı Mes‘ûdi isimli kitabı bulunca Farsça bilmeyenlerin de anlayabilmesi için Türkçe’ye çevirdiğini ve “Nefise-i Uhreviyye” olarak adlandırdığını söyler. Bu eserin de Farsça aslının ismiyle tercümesinin ismi karşılığa yol açmış ve bunlar bazı kaynaklarda Kâmî’nin iki ayrı eseri olarak yer almıştır. Keşf Zeylinde ise eserin adı “En-Nefisetü’l-Uhreviyye fi Tercemeti’s- Salavâti’l-Mes‘ûdiyye” şeklinde verilmiştir. DTCF, İsmail Sencer 3481 numarada kayıtlı bir nüshası mevcuttur.

Riyâzü’l-kâsimîn: Fıkıhla ilgili bir risaledir. Şeyhî bu eserden “mesa’il-i hitani müştemil bir risale-i mu‘tena-bahaları vardır” diyerek bahseder. Keşf Zeylinde eserin adı Riyâzü’l-kâsimîn Fi-Mesâ’ili’l-Hitân olarak geçer. Asım ise muteber fıkıh kitaplarından yararlanarak bir araya getirilen mühim meseleleri ihtiva ettiğini söyler.

Leiden’de bir nüshası mevcuttur (Zu,S.348.), ayrıca, Brockelmann Tunus kütüphanesinde de iki nüshası olduğunu kaydeder.(Tunis, zait, IV, 135, 2095.)

Şerh-i Hicv-i Şifâî: Şerh-i Kaside-i Şifâî ismiyle de bilinmektedir. İnan hükümdarı Şah Abbas’ın hekimbaşısı Şifâî’nin Mü‘min Han için kaside nazım şekliyle yazdığı hicviyyenin şerhidir. Kâmî, eserin başında Abdülkadir-i Bağdâdî’nin Mısır’dan Anadolu’ya geldiğinde Anadolu şairlerine bir armağan ve yeni bir çeşni olmak üzere bu

kasideyi getirdiğini ve şiir meclislerinde açıkladığını, kendisinin de anlaşılması zor bazı ibarelerin açıklamasının unutulması ihtimalini göz önüne alarak bu şerhi yazdığını belirtir. Eserin kütüphanelerde beş nüshası mevcuttur:

TTK Y/651; Süleymaniye Ktp. Hüsrev Paşa 603; Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 2825; Süleymaniye Ktp. Esad Efendi 3486; Marburg, Staatsbibliothek 3017

Kâmî'nin bunlardan başka bir de Safayi'nin tezkiresi için yazdığı manzum-mensur takrizi vardır ki divanında yer almamıştır.

3. KÂMÎ'NİN EDEBÎ ŞAHSİYETİ

a) Kâmî'nin Edebî Şahsiyetinin Gelişmesinde Rolü Olan Şairler:

Kâmî'nin edebî şahsiyetinin oluşmasında her şeyden önce ailesi ve yetiştiği muhit etkili olmuştur. Kâmî, kendisi de şair ve şeyh olan bir babanın oğlu olarak dünyaya gelmiş, aileden intikal eden bir tasavvuf ve edebiyat kültürüyle yetişmiş, bunun yanı sıra iyi bir tahsil görmüş böylece daha pek genç iken Edirne'nin parmakla gösterilen okumuşları arasında anılmıştır. Sufiyane şiirleri bulunan babasından aldığı edebî bilgilerin yanı sıra Edirne mevlevihanesi şeyhi Neşatî Dede'nin de rahle-i tedrisinden geçerek kendisinden Farsça ve edebiyat dersleri almış; bu sayede mevlevî kültürünü tanımıştır. İbrahim-i Gülşenî'nin divanı elimizde olmadığı için babasının sanatına etkisini tayin edemiyoruz. Ancak Neşatî'den çok etkilendiği yazmış olduğu tahmis ve nazirelerden anlaşılmaktadır.

Farsça ile birlikte Arapça'yı da birinden diğerine tercüme yapabilecek, hatta bu dillerde şiir söyleyebilecek derecede iyi bilen Kâmî, kasidelerindeki bazı ifadelerden anladığımıza göre Arap ve İran şairlerini de okumuş, hatta şiirlerinde bu şairlerden birkaçını anmıştır. Divan şiiri geleneğinde şairlerin beğendikleri İranlı meslektaşlarına karşı övünmeleri ve kendi şiirlerinin de onların şiirleriyle aynı değerde hatta daha üstün olduğunu iddia etmeleri özellikle 17. yüzyılda yaygındır. Ancak bunu Kâmî'de göremiyoruz. Onun şiirlerinde bahsettiği Arap ve Acem şairleri onlara üstünlük iddia etmek amacıyla değil genellikle memduhu övgü vesilesiyle anılmışlardır. Zaten Kâmî'nin kasidelerinde fahriye bölümü de yoktur. Kâmî Ali Paşa için yazdığı tardiyede ve yazdığı iki kasidede ayn zamanda vezir olan İbn Abbad ve Keşacem'i zikr ederek memduhunu över (Mus.2/VI-2-3; K.14/15; K.16/22). Yine Damad İbrahim Paşa için yazdığı bir kasidesinde Selman-ı Sâvecî ve Hüsrev-i Dehlevî'nin adını anan Kâmî, bu şairlerin İbrahim Paşa'nın şiire ve şaire verdiği önemi görünce ağızlarına sükut mührü vuracağını söyler (K.19/22; K.19/24).

Kâmî'nin yaşadığı dönemde edebiyatta mahallileşme cereyanıyla birlikte İran şiirinin tesiri azalmıştır, fakat yine de sebk-i Hindî dolayısıyla Şevket-i Buhârî ve Sâib'in tesiri görülmektedir. Kâmî de Sâib'i beğenmiş ve onun bir gazelini tahmis etmiştir; aynı gazele çağdaşı Neylî de bir tahmis yazmıştır.

Kâmî'nin diğer Farsça şiirlerinde ise aslen Türk olan ve şiirlerinde Nâmî mahlasını kullanan İran sefiri Murtaza Kulu Han'ın etkisi görülmektedir. Aslında başta

Nedim ve Neylî olmak üzere bu dönem şairlerinin hemen hepsi Nâmî'ye nazireler yazmışlardır. Nâmî'nin biri Türkçe beş gazeli ile biri Türkçe, biri Farsça 2 lugazına nazire yazan Kâmî, Nâmî'ye en fazla naziresi olan şairdir. Bu nazirelerden anlaşıldığına göre Nâmî ile Kâmî çok iyi dost olmuşlar, hatta bu dostlukları Nâmî'nin ülkesine dönmesinden sonra mektup aracılığı ile devam etmiştir. Belki de bu Farsça nazire gazellerin çokluğundan Kâmî'nin şiiri Acem tarzı olmakla suçlanmış, o da bir beyti ile buna cevap vermiştir:

“Rakîb-i bed-nevâ tarz-ı ‘Acem’dür şi‘rümüz dirmiş
Sadâ-yı kerrenây âheng-i savt-i erganûn olmaz ” (G:84/6)

Kendisinden sonra gelen hemen bütün şairler tarafından kasidede üstad kabul edilen Nefî'den Kâmî de etkilenmiş ve onun üç kasidesine nazire yazmıştır. Bu kasidelerinde zaman zaman Nefî'nin söyleyişine yaklaşmakla birlikte yine de kendi orijinalitasını korumuştur. Ayrıca Kâmî'nin kasidelerinde fahriye bulunmayışı ve dilinin kasidede bile nisbeten sade oluşu onu Nefî'den ayıran en önemli özelliktir. Nefî ile benzerlikleri ise şunlardır:

Nefî'nin Sultan Ahmed için yazdığı “üzre” redifli Bahariyyesini Damad İbrahim Paşa medhinde bir şitaiyye ile tanzir eden Kâmî, 29 beyitlik kasidesinin 21 beytinde Nefî'nin kafiyelerini oluşturan kelime ve kelime gruplarını aynen almakla birlikte bunları kendi orijinal söyleyişi içinde eriterek kullanır (imtihân üzre, serv-i çemân üzre, âsmân üzre, simin-berân üzre, kehkeşân üzre, fark-ı ferkadân üzre, bütân üzre, silk-i beyân üzre, mülk-i cihân üzre vs.). Bazı beyit ve mısralarda ise Nefî'nin söyleyişine yaklaştığı görülür.

Nefî'nin Sultan Ahmed için yazdığı ıydiyyesini Nişancı Mustafa Paşa'ya sunmak üzere yine ıydiyye olarak tanzir eden Kâmî bu kasidesinde de Nefî'nin kafiyelerini oluşturan kelime gruplarını almış, bunların bir kısmını kendi şairlik damgasını vurarak kullanırken bir kısmıyla da Nefî'nin hayallerine ve söyleyişine yakın beyitler kurmuştur.

Nefî'nin Sultan Osman için yazdığı culûsiyyeyi Sultan Ahmed'in tuğrası hakkındaki kasidesiyle tanzir eden Kâmî, burada da Nefî'nin “Lutf-ı yezdânı, şânı, meydânı, dırahşânı, cevlânı, mühr-i Süleymânı, cihânbânî, perişânı, sultânı” kafiyelerini

aynen kullanmış, ancak bu kasidedeki benzerlik bununla sınırlı kalmıştır.

Nef'î'nin Sultan Ahmed hakkındaki kasidesini de Ali Paşa için yazdığı kasideyle tanzir eden Kâmî, burada da yine Nef'î'nin şiirinde geçen “ tab‘-ı selîm, dürr-i yetîm, nazîm, ta‘zîm, dil-i nâdire-sencân-ı fehîm, şehinşâh-ı kerîm, heft-iklîm, kadîm, tefhîm, ta‘mîm, mükâfât-ı ‘amîm, sakîm, tanzîm, nâz u na‘îm, şemîm, cîm, zer ü sîm, teslîm, mukîm” kelime ve kelime gruplarını kafiye olarak kullanmış, bunun yanı sıra Nef'î'nin bir mısraını da tazmin etmiştir:

Kâmî, Nef'î'nin bu kasidesiyle aynı kafiyede kaleme aldığı Vezir-i Azam Nasuh Paşa medhindeki kasidesinde de bazı kelimeleri ve bu şiirde geçen (köhne takvim) benzetmesini kendi şiirinde kullanmıştır.

Kâmî, Nef'î'ye olan beğenisini onun Sultan Osman medhindeki kasidesinde geçen

“ Bir gazâ itdüñ ki hoşnûd eyledüñ peygam-beri”

mısraını Şehid Ali Paşa'nın Mora'yı fethi dolayısıyla yazdığı terci‘-bende vasıta beyti olarak kullanmak suretiyle göstermiştir. Ayrıca Nef'î'nin bir gazeline de naziresi vardır (G. 45)²⁶.

Kâmî'nin bir kasidesi (K.14/1), hocası Neşâtî'ye nazire olup Neşâtî'nin “ancak” redifli gazelinesi de tahmis etmiştir. Ayrıca Neşâtî'nin “cüdâ”, “degül mi ya”, “âşinâ”, “hep”, “neyler”, “kalmış” redifli gazelleriyle aynı redifte gazelleri vardır²⁷. Bu gazeller vezin ve kafiye açısından farklı oldukları için nazire çerçevesinde düşünülmeseler de en azından Kâmî'nin Neşâtî'nin şiirlerini beğenerek rediflerini kullandığını göstermesi açısından dikkate değerdir.

Kâmî'nin Ramazaniyesi (K.13/1), Sâbit'in Ramazaniyesi ile, 10 ve 16 numaraları kasideleri Nedim'in bahariyye ve hammamiyesi ile nazire ilişkisi içindedir.

17. ve 18. yüzyıllarda nazirecilik geleneği artarak devam etmiş, adeta bu dönemlerin karakteristiği haline gelmiş ve bu dönemde neredeyse bütün şairler birbirlerine nazireler söylemişlerdir. Kâmî'nin de gazellerine baktığımızda çağdaşı olan pek çok şaire naziresi bulunduğunu görürüz. Kendisinden önce yaşayan şairlerden Nef'î'nin bir gazelinesi tanzir ettiğini belirttiğimiz Kâmî, 15 ve 16. yüzyıl şairlerinden

²⁶ Metin Akkuş (1993). *Nef'î Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.

²⁷ Mahmut Kaplan (1996). *Neşâtî Divanı*. İzmir: Akademi Kitabevi.

Necâtî, Fuzûlî, ve Hayâlî'ye, çağdaşı Nâilî'ye de nazire yazmıştır²⁸.

Kâmî, çağdaşlarına yazmış olduğu nazirelerin bir kısmının makta beytinde hangi şairi tanzir ettiğini belirtir. Nedim, Neylî, Dürrî, Nazîm, Ârif Efendi, Es'ad Efendi, İshak ve Nâmî'ye yazdığı nazireler bu kabildendir. Kâmî, bu gazellerinde şiirini tanzir ettiği şairden de övgüyle bahseder.

Kâmî,

“Gel ey kaşı kemânum bir nazar kıl câna düşdükçe
Çiğer pür hûn olur gamzeñ okı yabana düşdükçe”

matlalı gazelinin de “Mahdûm-ı ma'ârif- perver”e nazire olduğunu belirtir. Buradaki “mahdum” özel ad kabul edilirse, 1112/1700-1701'de vefat eden şairin mahlası olabileceği gibi, Kâmî'nin haklarında bir terki-bend yazarak övdüğü Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin oğullarından Osman için de kullanılmış olabilir. Kâmî bu terki-bend Feyzullah Efendi'nin oğulları için “Mahdûm-ı ma'ârif-perver”, “Mahdûm-ı vâlâ-gevher” gibi sıfatlar kullandığı gibi Osman'ın da şiir, inşa ve muammada usta olduğunu belirtir (Mus.5/V-7).

Kâmî'nin:

“Ruhlaruñ göstermegil gülzâra Allah 'aşkına
Olmasun gül reşk ile sad-pâre Allah 'aşkına” (G. 202/1)

matlalı gazelinin Sâlim'e nazire olduğunu ise Sâlim'in kendisinden öğreniyoruz. Sâlim, tezkiresinde “Allah aşkına” redifli bir gazel yazdığını ve zamanın şairlerinden çoğunun bu gazeli tanzir ettiğini söyleyerek, 150 tanesini gördüğünü kaydeder. Bunlar içerisinde en güzelinin ise Es'ad Efendi'ye ait olduğunu belirtir²⁹.

Kâmî'nin bunlar dışında çağdaşlarından Sâbit, Nâbî, Neylî, Vehbî, Nedim, gibi şairlerin şiirleriyle nazire ilişkisi içinde bulunan 40 civarında gazeli vardır, ancak o dönemde düzenlenmiş bir şiir mecmuasında görmeden kimin kime nazire yazdığını tesbit etmek mümkün değildir.

Devrinin temayüllerine uyarak şarkı türünde bir manzume de yazan Kâmî'nin bu

28 Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâtî Beg Divanı*. Ankara: Akçağ Yay; Ali Nihat Tarlan (1992). *Hayâlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yay; Atabey Kılıç (1994). *Ahmed Neylî Divanı*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi; Haluk İpekten (1990). *Nâilî Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.

şarkısında Nedim tesiri çok açıktır.

“Gel salın serv-i revânım bâg-ı Sa‘d-âbâda gel” (Mus.9)

nakaratı ile Nedim’in

“Gidelim serv-i revânım yürü Sa‘d-âbâda” (40)

nakaratı büyük bir söyleyiş benzerliği arz etmektedir.

Kâmî, kendisi şairliğinin zirvesinde iken henüz şiir dünyasına atılan ve dönemin bütün şairlerince çok beğenilerek taklit ve takip edilen genç Nedim’e olan teveccühünü gerek gazellerine yazdığı nazirelerle gerekse Nedimane, şuhane yazdığı beyitlerle göstermiş, bunun yanı sıra Firuz-name isimli mesnevisinde Firuz’un söz söylemedeki ustalığını anlatırken onu Nedim’e benzeterek Nedim’e verdiği değeri vurgulamıştır:

“ Revhli söz bulmada misli ‘adîm

Dir işiden sözünü hâzâ Nedim” (Firuz-name, 23)

Bu nazire bolluğu içinde Kâmî’yi tenzîr ettiğini şiirinde belirten Neylî müstesna, kimlerin Kâmî’den etkilenip ona nazire yazdığını tespit etmek de mümkün olmamaktadır. Ancak Nedim’in ve Nazîr’in birer gazelinin Kâmî’ye nazire olması muhtemeldir.

b)Kâmî’nin Çağdaşları Arasındaki Yeri

Kâmî’den bahseden hemen bütün kaynaklar, onun şairliğini övmüşler ve onun usta bir şair olduğunda birleşmişlerdir.

Kâmî, henüz hayatta iken tezkiresini yazan Sâfâyî, ondan “asruñ şâir-i bedî‘ü’l-beyânî” olarak bahseder. Ona göre Kâmî’nin şiirleri nazikane, sözleri zarifane ve ışıltılıdır. Latif ve nazik sözlü, nükteli bir zat olması yanında tarih söylemekte mahirdir³⁰.

Yine tezkiresini Kâmî’nin hayatta olduğu yıllarda tamamlayan Sâlim, onun ilim ve irfan sahibi olduğunu üç dilde şiir söylemeye iktidarı bulunduğunu belirterek şiirlerinin zamanında çok okunduğunu ve mecmualara kaydedildiğini ifade eder³¹.

²⁹ Adnan İnce (hızl.) (1977). *Salim Tezkiresi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. 596.

³⁰ Pervin Aynagöz (hızl.) (1989) *Mustafa Safayî Tezkire-i Safâyî*. C II. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi. 476.

³¹ Adnan İnce (hızl.) (1977). *Salim Tezkiresi*. C. II. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Eserini Kâmî'nin ölümünden yedi sene sonra tamamlayan Şeyhî de onun ilim ve irfan ehli olduğunu vurgulayarak hem nazım hem de nesirde ustalığına işaret eder. İnşadaki tarzını gönül alıcı olarak nitelerken nazik ve renkli terkiplerini “nakş-ı rumî”ye benzetir. Kaside söylemekte mahir bir şair olduğunu da ekler³².

Eserini Kâmî'nin ölümünden 52 sene sonra yazan Râmiz ise, onun fıkıh ve edebiyatta emsalinden üstün olmasından başka şiir ve inşada yegâne-i devrân oluşuna Osmanzâde Taib ile Vehbî'nin beyitlerini şahit gösterir. Matlalarının ise Ali ve Cemâlî'yi kışkındıracak güzellikte olduğunu söyler. Râmiz de onun mahir bir şair olduğunu kabul eder³³.

Devrin aynı zamanda şair olan iki tarihçisi de Kâmî'den övgüyle bahsederler. Asım, onun hem inşada mahir hem de üstad bir şair olduğunu söyleyerek gazel ve kasidelerinin sağlam ve ince hayallerle dolu olduğunu belirtir. Matlalarını ise Hâşimî ve Cemâlî'ninkilerden güzel bulur³⁴.

Tarihçi Râşid ise onun devrinde nasıl değerlendirildiğini göstermek üzere şu anekdotu anlatır:

“1134'de devrin şöhretli ‘âlim ve şâ'irlerinden Dürrî Efendi bir name ile İran'a sefir gönderilmişdi. İran Şahı Hüseyin de buna mukabele olarak şiirlerinde Nâmî mahlasını kullanan Murtaza Kulu Han adlı ırken Türk zarif ve edib bir zâtı sefâretle İstanbul'a i'zâm itdi. Murataza Kulu Han, Erzurum'a vâsıl olunca Vali Silahdar İbrahim Paşa ile görüşdi:

-Memleketünüzdeki şâ'irleriñ en ileri geleni kimdür?

Diye sordı. Paşa da:

-Nâbî Efendi vardı, vefât itdi. Bugün aña eñ yakın derecede olanlar arasında Kâmî Efendi bulunuyor.

Cevabını viridi.”³⁵

Görüldüğü gibi bu kaynaklarda Kâmî'nin şairliği yanında alimliği ve irfan ehli oluşuna dikkat çekilmekte, gazel, kaside, matla ve tarih türlerinde meşhur olduğu belirtilmektedir. Üslubu ise nâzikâne, zarîfâne, tâbnâk, metîn, muhayyel, dil-âvîz ve rengîn olarak nitelendirilmektedir.

II:588.

³² Abdülkadir Özcan (1989). *Şeyhi, Vakayiu'l-fudala*. C. IV. İstanbul: Çağrı Yay. 569.

³³ Ramiz. *Adab-ı Zırafa*, Süleymaniye Ktp. Esad Ef. no. 3873. v. 217.

³⁴ Çelebi-zâde Asım (1828). *Asım Tarihi*. İstanbul. 175.

Zamanının tezkirecilerinin bu değerlendirmeleri yanında çağdaşı şairler de Kâmî'den övgüyle bahsetmişlerdir. Osman-zâde Tâ'ib "re'is-i şâ'irân" unvanını alması üzerine yazmış olduğu kasidede:

“Velî ben bildigüm şâ'ir fakat Neylî vü Kâmî'dür
Hatâdur gayre itmem şâ'iriyet ile bühtânı”

diyerek onu Neylî ile birlikte dönemin şairlik sıfatını en çok hak eden şairi olarak niteler³⁶. Seyyid Vehbî de vekâletnamesinde Tâ'ib'in bu görüşünü destekler ve Kâmî ile Neylî'yi nazır tayin ederek iyi şairlerle kötülerini birbirinden ayırt etmelerini ister:

“Meger Kâmî-i kâmil Neylî-i fâzıl ola nâzır
Edîbân-ı suhenden ideler temyîz nâ-dânı”³⁷

Kâmî ile birlikte dönemin önde gelen şairleri arasında adı geçen Neylî de yazmış olduğu nazirelerinde onu kıymetli bir şair olarak görür ve över.³⁸

20. yüzyılda yazılmış olan kaynaklarda ise Kâmî yine âlim, fazıl, zarif ve nüktedan bir şair olarak anılmış gazel, mesnevi ve lügazlarıyla meşhur olduğu söylenmiştir.

Bütün bu kaynakların görüşlerine Abdülbaki Gölpınarlı katılmaz. Onu devrinin ileri gelen şairlerinden biri kabul etmekle birlikte, estetik bakımdan üstün bir şair olmadığını sadece divan tekniğinde mahareti bulunduğunu, bundan dolayı devrinde üstat tanındığını söyler³⁹.

Hasibe Mazıoğlu da Kâmî'yi asrın üstatlarından kabul eder, ancak onun sanatta yeniliğin hasretini şiddetle duymakla birlikte yeniliği ve tazeliği kelime oyunları ve hüner göstermek şeklinde anladığını hakikatte geleneği aşan bir yenilik gösteremediğini savunur⁴⁰.

³⁵ Raşid Tarihi. İstanbul. v. 401.

³⁶ Adnan İnce (hızl.) (1977). *Salim Tezkiresi*. C. II. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. 197.

³⁷ Hamid Dikmen (1991). *Seyyid Vehbî ve Divanının Tenkitli Metni*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. 39.

³⁸ Atabey Kılıç (1994). *Ahmed Neylî Divanı*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.

³⁹ Abdülbaki Gölpınarlı (1955). *Divan Şiiri XVIII. Yüzyıl*. İstanbul: Varlık Yay. 9.

⁴⁰ Hasibe Mazıoğlu (1958). *Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilikler*. Ankara: İş Bankası Kültür Yay.

Kâmî'nin şiirleri ve şairliği hakkındaki değerlendirmeyi Kâmî'nin kendi divanında da buluruz. Pek çok şair gibi Kâmî de şiirlerinde, özellikle gazellerinin makta beyitlerinde şiirin ve şairin nasıl olması gerektiğine dair görüşlerini aktarmış, kendi şiirini övünme yollu da olsa değerlendirmiştir.

17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşayan şairimiz bu dönemlerde yoğun bir biçimde hemen her şiirde gördüğümüz yenilik arayışını “taze mazmun”, “taze eda”, “nev-zemin” gibi kavramlarla ifade eder. Hatta aşağıdaki beytinde şiirin artık sadece sözden ibaret olduğunu, süzülmüş taze bir mazmun ile gazel söyleyen kalmadığını dile getirirken sebk-i hindînin sözden çok manaya önem veren yeni mazmunlar kullanmaya teşvik eden anlayışına yaklaşmış gibidir:

“İbâretten ‘ibâret oldı şimdi Kâmiyâ eş‘âr
Müreşşah tâze mazmûn ile yokdur bir gazel söyler ” (G.67/5)

Yine şu beytinde de söz incisinin kulağın süsü olduğunu kabul eder, ama ruhun gıdasının ancak taze mazmun olacağını belirtir:

“Dür-i nazm-ı ‘ibâret zîver-i gûş-ı kabûl ammâ
Gıdâ-yı rûh ancak istimâ‘ı tâze mazmûnuñ” (G.136/6)

Bulunmaz bir inciye benzettiği şiirin orijinal mazmunlarla süslenmedikçe telef olacağına inanan Kâmî her kalemin böyle güzel mazmunları bulamayacağını söyleyerek kalemi tutan elin yani şairin önemini vurgular:

“Tâze mazmûn ile kıl şi‘ri murassa‘ Kâmiyâ
İtme bîhûde telef bu gevher-i nâ-yâbı” (G.203/7)

“Muhassal Kâmiyâ her hâme mazmûn-âşinâ olmaz
‘Asâyı dūr-bâş-ı sihr iden hep dest-i Mûsâ‘dur” (K.14/23)

Kâmî şairin önemini vurgularken bir iki beyitle şair olunamayacağını, asıl hünerin söz ülkesini feth etmek olduğunu da belirtir:

“ Hüner teshîr-i iklîm-i suhendür Kâmiyâ yoksa
Bir iki beyt ile şâ‘ir sezâ-yı âferîn olmaz” (G.85/8)

Kâmî’ye göre söz ülkesini feth eden şiirler yazılırken eski şairlerin tabirleri vakıf malı gibi herkes tarafından kullanılabilir, ancak bu tabirleri kullanmak suretiyle her şairin kendi tabiatının ürünü olarak ortaya koyduğu orijinal mazmunlar onların kendi mülkleridir ve kimse tarafından kullanılamaz:

“Zâde-i tab‘uñ olan mazmûn-ı milküñdür senüñ
Yohsa vakf oldu suhen-sencâna ta‘bîrât-ı selef” (G.116/2)

Bunların kullanılmasını hıyanet ve hırsızlık olarak niteleyen Kâmî, mazmun hırsızlığına karşı olduğunu ifade eden şu kıt‘ayı divanının başına kaydetmiştir:

“Zâde-i tab‘-ı suhen-sence hıyânet itmek
Ehl-i beytine ulaşmak gibidür yârânuñ

Bıkr-i mazmûnına düzdâne nigâh itme sakın
Soñra da‘vâsını dîvânda görürler anuñ” (Kt.11)

Taze mazmun bulmak yanında şiirdeki söyleyiş ve tarzın da yeni olması gerektiğini savunan Kâmî, bunun zamanın gereği olduğunu belirterek dönemin yenilikçi özelliğine işaret eder:

“ Egerçi tâze-edâ zîver-i suhen Kâmi
Kalem tasavvur-ı tahsîl-i hâne-zâda gezer” (G.58/7)

“Şi‘rûñ müveşşah eyle sanâyi‘le Kâmiyâ
İster edâ-yı tâze vü hem nev-zemîn zamân” (G. 150/7)

“Almazsa mey-fürûş ne gam Kâmiyâ bize
Keyf-i rahîk-i sâgarı tâze gazel virür” (G.72/7)

Şiirde dilin Türkçe olması da Kâmî'nin önem verdiği hususlardandır. O, söze ruh katan şeyin mana ile maznun olduğunu, ancak bu mazmunun da Türkçe söylenmiş olmasının daha makbul ve hüner gerektiren bir iş olduğunu söyler ve şairler başka dillerinde ne kadar usta olduklarını iddia etseler de asıl hünerin Türkçe söylemek olduğunu savunur:

“Kelâmuñ rûhı ancak tuhfe mazmûn ile ma' nâdur
Hünerdür sâ' irinden zîveri Türkî lisân üzre

Ne deñlü da'vi-i nazm itse şâ' irler lisânınca
Hüner Türkî-edâ nazmındadır silk-i beyân üzre” (K 19/25-26)

Kâmî'nin şiirde bulunması gerektiğine inandığı unsurlardan biri de söze tat veren darb-ı meseldir:

“Lezzet-res oldı tîr-i müjeñ cânâ şöyle kim
Güftâra ol halâveti darb-ı mesel virür” (G.72/3)

Bu düşüncesini Firuz-nâme mesnevisinin girişinde sözle ilgili düşüncelerini aktardığı beyitlerde de tekrarlar:

“ Söz ki vire tâze edâsı neşât
Bula semâ'ıyla derûn inbisât

Tuhfe-i mazmûnı ola dil-firîb
Darb-ı mesel ide zebân-ı edîb” (Firuz-nâme, 6-7)

Şiirde bulunması gereken özellikleri böylece sıralayan Kâmî, kendi şiirinden bahsederken de aynı kavramları kullanır; gazellerini nev-zemin, taze-zemin, dil-cû ve

âbdâr sıfatlarıyla niteleyerek şiirinin yeni, orijinal ve gönül alıcı, şiirde kullandığı mazmunların ise taze ve nadir mazmunlar olduğunu ileri sürer:

“Şebâne bir gazelüñ görmiş idük ey Kâmî
Bu nev-zemînüñ feyz-i seher midür bâ'is” (G.21/5)

“Bu tarh-ı nev-zemîn-i 'âlem-ârâ var ise Kâmi
Belâgat-senc-i nazmuñ güfte-i ra'nâlarındandır” (G.48/5)

“Kâmiyâ eylesün kilik-i hünerver zâyî
Tohm-ı endîşemüzi tâze-zemîn olmayıcak” (G.120/7)

“Bu tâze şi'ri kalem gûş idince ey Kâmî
Devât içinde kalup çıkmadı hacâlet ile” (G.196/5)

“Aceb midür gazel-i âbdâr Kâmiden
Olursa âb-zade kâğıdı cerîdesinüñ” (G.130/7)

“Gül-i hod-rûya beñzer Kâmiyâ bu nazm-ı dil-cûyuñ
Bulunmaz böyle her dem tâze bir gül gül dikenlerde” (G.181/5)

“Girdi dest-i tab'a bir kaç tâze mazmûn Kâmiyâ
Her biri bâlâterîn-i neş'e-i sahbâyimiş” (G.109/7)

“Kâmiyâ hüsn-i edâ ziver-i nazm oldu velî
Bâ'is-.i ragbet olan nâdire mazmûnuñdur” (G.41/7)

II.BÖLÜM

1. KÂMÎ'NİN ŞİİRLERİNİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Kâmî Divanı muhteva açısından incelendiğinde ayetlerden iktibaslar, peygamberler (Hz. Muhammed, Hz. İsa, Hz. Musa, Hz. Yakub, Hz. Yusuf, Hz. Süleyman), din büyükleri (Hz. Hüseyin, Abdülkadir-i Geylânî), efsanevi şahsiyetler (Cemşid, İskender, Hızır, Neriman, Rüstem, Asaf, Dârâ) felsefî şahsiyetler (Eflatun, Aristo) aşk kahramanları (Leyla ile Mecnun, Ferhad ile Şirin), musîkî, din ve tasavvufufla ilgili kavramlar, günlük hayatla ilgili unsurlar gibi geniş bir yelpazeye sahip olduğu görülecektir.

a) Tasavvufî Unsurlar

Kâmî, dedesinden ve babasından gelen bir tasavvuf kültürünü tevarüs etmiş, ayrıca kendisi de Gülşenî Şeyhi olan babası gibi Gülşenî tarikatına intisap etmiş olmasına rağmen şiirlerinde doğrudan doğruya tasavvufu anlatmaz. Ancak bu, onun şiirlerinin tasavvufî özden uzak olduğu manasında da anlaşılmalıdır. Tasavvuf onun şiirinde kullandığı malzemeler arasında en geniş yeri tutar. Kâmî'nin şiirlerinde tasavvufun yer alışı daha çok onun kendi kabulü çerçevesinde tercih ve tecrübelerinin aktarılması şeklinde olmuştur. O şiirlerinde bize Gülşenî olduğunu, ilahî aşkı mecazî aşka üstün tuttuğunu, vahdet-i vücud anlayışını benimsediğini ve bunun merhalelerini kendi hayatında yaşadığını şiirleri vasıtasıyla anlatır, ancak tasavvufun şiirinde yer alması bundan öteye gitmez; şiirini tasavvufu yaymak için bir araç olarak kullanmaz.

Kâmî'nin şiirlerinde yer alan tasavvufî unsurlar sadece Gülşenîlikle alakalı değildir, Mevlevîlik ve Bektaşlığe dair şiirleri de vardır. Bu şiirler dışında Kâmî, bazı beyitlerinde mecazî ve hakikî aşk, cezbe, âşinâ, vahdet, zâhid, sâlik, cilve, Nesimî, Mansur gibi tasavvufî unsur, isim ve terimlere de yer vermiştir.

b) Günlük Hayatla İlgili Unsurlar:

18. yüzyılda geçici bir zevk ve eğlence dönemi diyebileceğimiz lale devrinin şa'saalı yaşantısı edebiyata geniş ölçüde yansımış ve dönemin şairlerine büyük bir ilham kaynağı olmuştur. Bu dönemi idrak eden şairler lale devrinin görkemli hayatının merkezinde bulunan İbrahim Paşa'nın meclislerine katılmışlar ve bu meclislerde

söyledikleri gazel, kaside ve tarih manzumeleriyle bu büyük imar faaliyetini anlatmaya çalışmışlardır. Böylece klasik Türk edebiyatı'nın hiç bir döneminde olmadığı kadar günlük hayat şiire girmiştir. Bu şairler arasında şuh mizacının da etkisiyle lale devrinin eğlencelerini, mesire yerlerini, helva sohbetlerini, giyim kuşam ve hayat tarzındaki değişimleri şiirinde en iyi aktaran Nedim olmuş ve adeta bu döneme damgasını vurmuştur.

Kâmî de, hayatının sonlarına doğru yaşlılık demlerinde lale devrine yetişmiş, bu itibarla bazı kaynaklarda lale devri şairleri arasında sayılarak, bu devrin zevk ve eğlencelerini şiirinde terennüm ettiği söylenmiştir⁴¹. Gerçekten de Kâmî'nin şiirlerine baktığımızda dönemin hadiselerine kayıtsız kalmadığını, özellikle kaside ve tarih manzumelerinde çeşitli şahıs ve olayları konu edindiğini görüyoruz. Sultan Mustafa'nın su kemeri yaptırması, Sultan Ahmed'in yakalandığı çiçek hastalığından şifa bulması, Baltacı Mehmed Paşa'nın Moskova Seferi, Mekke ve Medine payelerinin eşitlenmesi, Mehmet Ağa'nın vezir olması, Ali Paşa'nın Mora'yı fethi dolayısıyla kaleme aldığı kaside ve musammatların yanısıra Kâmî, devlet adamı ya da yakını olan pek çok kimseyle alakalı olarak ölüm, doğum, terfi gibi hadiseler üzerine tarih manzumeleri yazmıştır. Bu cümleden olarak lale devrinin imar faaliyetlerine de şiirlerinde yer vermiş, özellikle Sadabad Kasrı hakkında şiirler kaleme almıştır.

17.-18. Yüzyılın görünürdeki bu şaşaalı ve eğlenceli hayatının gerisindeki büyük çöküş, içten içe toplumu ve devlet teşkilatını kemirmektedir. Kâmî, kimi şiirlerinde de çağın bu yönüne dikkat çekmiş, ehliyetsiz kimselerin görev başına geldiğini, işlerin rüşvetle hallolduğunu, bir yandan da halkın refah seviyesinin düştüğünü anlatmıştır.

Kâmî'nin şiirinde lale devri'nin eğlence hayatının yansıması Nedim ölçüsünde ve Nedim'de olduğu gibi⁴² yaşayan, canlı tablolar halinde değil, daha çok bu hayata merkez olan mekanların tasviri niteliğindedir. Günlük hadiselere değinmesi ise diğer şairlerden daha fazla değildir. Bunda Kâmî'nin yaşı ve mertebesi kadar Nedim'den farklı olan mizacının da etkisi var zannediyoruz. Ancak yine de Kâmî'nin şiiri günlük hayatla ilgili kesitlerden tamamen uzaktır diyemeyiz. Zaman zaman toplum hayatıyla ilgili bir takım unsurlara dikkat çeken Kâmî'nin şiirinde daha çok kendi hayatının,

⁴¹ Hasibe Mazıoğlu (1982). "Türk Edebiyatı (Eski)". *Türk Ansiklopedisi*. C.XXXIII. Ankara: MEB Yay. XXXII: 131; İskender Pala (1984). "Kâmî". *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. C. 4. İstanbul.

⁴² Hasibe Mazıoğlu (1958). *Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilikler*. Ankara: İş Bankası Kültür Yay. 65.

özellikle de meslek hayatının akislerini bulmak mümkündür. Meselâ onun bazı şiirlerini kendi şahsî duygularından hareketle yazdığını görüyoruz. O, babasının ve kızının ölümüne duyduğu üzüntüyü birer tarih düşerek (T.6, 53), kızına bir mersiye (Mus.6) kaleme alarak dile getirmiş, memleketinden uzak diyarlarda görev yaparken hissettiği vatan hasreti ve gurbet duygusunu şiirlerinde işlemiş (G.141/3), yaşlılık dönemlerindeki aşk duygularını (G.206/5) çok samimi bir biçimde ifade etmiştir.

Bu tür ifadelerden Kâmî'nin bu şiirleri ne zaman yazdığını kestirebilmek de mümkün olmaktadır. Yine şiirlerinden onun sigara tiryakisi olduğunu, bu yüzden Ramazan uzun yaz günlerine denk geldiğinde sigarasızlıktan dolayı zorlandığını (Kt.9), Ramazan ayında humma hastalığına yakalandığını bu yüzden orucunu tutamadığını öğreniyoruz (Kt.12).

Kâmî meslek hayatına müderrislikle başlamış fetva eminliği, evkaf müfettişliği, kadılık gibi değişik görevlerde bulunmuştur ve bütün bu değişik mesleklerden edindiği tecrübeleri, bu mesleklere ait ıstılahları da büyük bir başarıyla şiirine aksettirmeyi bilmiştir.

2. KÂMÎ'NİN ŞİİRLERİNİN DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ

Kâmî, şiirde sadeliği ve Türkçe söyleyişi savunurken kendi şiirini de sade olarak niteler:

“Kelâmuñ ruhı ancak tuhfe-i mazmûn-ı ma‘nâdur

Hünerdür sâ'irinden zîveri Türkî lisân üzre

Ne deñlü da‘vi-i nazm itse sâ'irler lisânınca

Hüner Türkî-edâ nazmındadır silk-i beyân üzre” (K.19/25-26)

“Egerçi kalmamış söylenmedük bir söz bu ‘âlemde

Bu nazm-ı sâde kilk-i Kâmi-i nâ-şâddan kalmış” (G.107/7)

Gerçekten de Kâmî'nin şiirlerinde gözle görülür bir sadelik ve akıcılık vardır. Ancak her divan şairinde olduğu gibi türün ve konunun kullanılan dili belirlemesi özelliği Kâmî'de de mevcuttur. Kasidelerinde daha ağır, daha terkipli, Arapça ve Farsça kelimelerden örülü bir dil kullanan Kâmî, özellikle bu tür şiirlerinde zincirleme tamlamalara (ikili, üçlü, dördlü, beşli) çok yer vermiş, hatta zaman zaman bütün bir mısraı tamlamalarla kurmuştur.

Gazel, mesnevi, matla türündeki şiirlerinde daha sade, Arapça, Farsça kelimelerden nispeten arınmış ve Türkçe bir söyleyişin hakim olduğu yalın bir dil kullanmış olmasına rağmen tamamı tamlamalardan oluşan bu tür mısralar az da olsa gazellerinde de görülür:

Bununla birlikte Kâmî, dönemin genel temayülüne uyarak günlük konuşma diline, halk söyleyişlerine, atasözleri ve deyimlere şiirinde bolca yer vermiş bunları başarıyla kullanmıştır. Kâmî'nin özellikle gazellerinde içerisinde hiç bir yabancı tamlama bulunmayan, vezin, kafiye ve redif açısından da hiç zorlanmadan söylenmiş intibamı veren rahat ve doğal söyleyişlerle sık sık karşılaşırız:

Kâmî'nin Türkçe ve sade söz söyleme sevdası, bir yandan onun Çağatayca bir kaside yazması şeklinde tezahür ederken bir yandan da fazla yaygın olmayan güzellenmek, yekeleştürmek, çapmak, öndül, ılgar gibi Türkçe kelime ve fiillere şiirlerinde yer vermesi neticesini doğurur.

Bu kelimelerin yanı sıra onun şiirlerinde -ıcağ/-iceğ, -madın/-medin gibi bazı

eski ekleri de görüyoruz.

Kâmî'nin dilini gramer hususiyetleri açısından inceleyecek olursak, Arapça ve Farsça kelimelerin halk ağzındaki söylenişleriyle şiirde kullanılması temayülünü çok yaygın olarak görürüz. Arapça ve Farsça kelimelerin yanısıra bazı Türkçe kelimeler de halk dilindeki söylenişleriyle Kâmî'nin şiirine girmiştir.

Kâmî bu dil hususiyetlerinin yanısıra şiirinde ahengi sağlamak üzere ikileme ve tekrarlardan da yararlanmışır. Tekrarlar, Kâmî'nin şiirinde birli, ikili, üçlü söz tekrarları şeklinde görülür. Bu söz tekrarları aynı mısra içinde veya iki mısra arasında yapılabilmektedir. Özellikle 35 numaralı gazel bu tür tekrarlara güzel bir örnek oluşturur. Şair hemen her mısramda cinas sanatından da faydalanarak böyle bir tekrara yer verir.

Kâmî'nin şiirlerinde tekrarlanan unsurlar sadece kelime ve kelime grupları değildir. O zaman zaman mısra veya beyitlerini bütünüyle, bazen de çok benzer ifadelerle bir başka şiiri içinde tekrarlamaktan çekinmez.

KÂMÎ DİVANININ METNİ

A. KÂMÎ DİVANI'NIN NÜSHALARI⁴³

I. GRUP

1. İstanbul Üniversitesi Ktp. T. 2892
2. İstanbul Üniversitesi Ktp. T.2888 (Ü2)
3. Edirne Selimiye Kitaplığı, Badi Efendi 2136/1 (B)
- 4-Uppsala: (U)
5. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi,Hazine 926 (H3)

II.GRUP

- 6- İstanbul Üniversitesi Ktp. T. 551 (Ü3)
- 7.Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine 991 (H2)
8. Millî Kütüphane, Fahri Bilge 240 (M1)
- 9.Süleymaniye, Ragıp Paşa Ktp, Yahya Tevfik Kısmı 1603/303 (S2)
10. Atıf Efendi Kütüphanesi 2102 (A)
- 11.İstanbul Üniversitesi Ktp T.9814 (Ü4)
- 12.Staatsbibliothek, Marburg 2652 (M5)⁴⁴

III. GRUP

- 13.Topkapı Sarayı Müzesi Ktp, Hazine 925 (H1)
- 14.İstanbul Üniversitesi Ktp.T.2839 (Ü5)
- 15.İstanbul Üniversitesi Ktp. T.5537/6 (Ü8)

⁴³ Kâmî divanının nüshaları oluşturulan nüsha seçercesine göre ait oldukları grup içinde tasnif edilmiştir.

⁴⁴ Bu nüshaya ulaşılammış, hakkındaki bilgiler Götz'ün kataloğundan alınmıştır.

IV.GRUP

- 16.Millet Ktp. Ali EmîRî Efendi Manzum Eserler 373/1-2 (AE1)
- 17.Millet Ktp. Ali Emiri Efendi Manzum Eserler 374/2 (AE2)
- 18.Süleymaniye Ktp. Hafid Efendi 357/1(S1)
- 19.İstanbul Üniversitesi Ktp. T.485 (Ü6)
- 20.İstanbul Üniversitesi Ktp.T. 5557 (Ü7)
- 21.Milli Kütüphane A.3744 (M2)

B. TENKİTLİ METNİN OLUŞTURULMASINDA İZLENEN YOL

Kâmî Divanı'nın tenkitli metnini hazırlayabilmek için ilk olarak bu eserin Türkiye ve Türkiye dışındaki kütüphanelerde mevcut nüshaları tespiti çalışılmıştır. Bu amaca yönelik olarak basılı ve basılı olmayan kütüphane katalogları taranmış, tarama neticesinde Divanın ikisi yurtdışında olmak üzere 20 yazma nüshası tespit edilmiştir.

Belirlenen bu nüshalar divan tertibi, şiir sayısı, şiirlerin diziliş sırası, Farsça gazellerle mesnevilerin durumu, bazı manzumelerin bulunup bulunmadığı veya bulunduğu yer ve nüshalardaki önemli farklar ile hatalardaki benzerlikler gibi kıstaslara göre tasnif edilmiştir. Bu tasnif neticesinde nüshalar 4 grup altında toplanmış, her gruptan istinsah tarihi, şiir sayısı, sah kayıtları gibi göstergelere bakarak grubu en iyi temsil ettiğine inanılan birer temsilci seçilmiş ve bu grup temsilcilerine dayanarak metin kurulmaya çalışılmıştır. Zaman zaman grup temsilcilerinin hatayı düzeltmediği, gruptan bir başka nüshanın rivayetinin daha doğru olduğu durumlarda bu şekil kabul edilmiştir. Bazı nüshalarda grup temsilcisinde bulunmayan manzumeler var ise (Ü4 ve Ü8 nüshalarında olduğu gibi) bunlar da tertibe alınmıştır.

Tam bir tenkitli metin hazırlamak için sadece düzenlenmiş divanın değil, aynı zamanda şairin şiirlerinin yer aldığı şiir mecmualarının tespit edilip bunların da karşılaştırılması gerekmektedir. Çalışmamızda bu nokta eksik kalmıştır. Zamanımızın yetmeyişinden dolayı sadece Ankara Milli Kütüphane'de tarama yapılmış, A.3522⁴⁵, FB 533⁴⁶, A. 3337⁴⁷, A.3554⁴⁸ numarada kayıtlı 4 mecmuada Kami'ye ait manzumelere rastlanmış ve bunların farkları gösterilmiştir.

Yine grup temsilcisi olmadığı halde Ü8 nolu nüshanın bazan bir kelime veya kelime grubu bazan da bütün bir mısra veya beyit değişikliği şeklinde görülen farkları alınmıştır, çünkü bunlar hata olmadığı, anlamca da beyte uygun düştüğü için Kamî'nin yaptığı değişiklikler olarak değerlendirilmiştir.

Seçmiş olduğumuz 4 grup temsilcisine göre kurulan divanın tertibinde hiç bir nüsha esas alınmamış, şiirler öncelikle nazım şekline göre sıralanıp aynı nazım şeklinde yazılmış olanlar sunuldukları kişilerin önem sıralarına göre birbirini takip etmişlerdir.

⁴⁵ Bu mecmuada Kami'ye ait bir kıt'a, iki müfred, üç matla' kayıtlıdır.

⁴⁶ Bu mecmuada Kâmî'nin 19 numaralı kasidesinden 13 beyit ile 9 gazeli kayıtlıdır.

⁴⁷ Bu mecmuada Kâmî'nin "gelür" redifli kasidesi büyük değişikliklerle kayıtlıdır.

⁴⁸ Bu mecmuada Kami'ye ait 4 gazel kayıtlıdır.

Eğer aynı şahsa birden fazla medhiye sunulmuşsa şiirlerin muhtevalarından hangisinin daha önce yazıldığı tespit edilmeye çalışılmış, bu mümkün olmuyorsa kafiye sırası gözetilmiştir. Örneğin şair, İbrahim Paşa'ya altı kaside sunmuştur. Bunlardan yalnızca ikisinin yazım tarihi tespit edilebilmiştir. Buna göre 1130 ve 1135 tarihinde yazılmış olan bu manzumeler başa alınmış, tarihi belirlenemeyenler kafiyelerine göre dizilmiştir.

Bu arada eldeki nüshalarda ya kasideler kısmında veya divanın sonlarında bulunan bazı manzumeler de nazım şekilleri göz önüne alınarak yerlerine yerleştirilmiştir. "Beray-ı Tebrik-i Ramazan" başlıklı 9 beyitlik manzume, Sultan Ahmed'e Suhat-name olarak yazılan gazel, Ali Paşa'nın mektubu hakkındaki 8 beyitlik manzume ve Saffi'nin Sihat-name'sine yazılmış olan takriz bu çerçevede gazeller arasına alınmıştır.

Bunun gibi eldeki nüsnaların bir kısmında kasideler, bir kısmında tarihler arasında bulunan "Der Menkabet-i Hazret-i Gülşenî" başlıklı 14 beyitlik kıt'a-i kebire kıt'alar arasına, bütün nüsnalarda kasideler arasında yer alan "Kaside an-Lisân-ı Kethüdâ-zâde berây-ı Kebîrî-zâde" başlıklı manzume ise övgüden ziyade tarih manzumesi olmaya yakın görüldüğü ve sonunda tarih mısraını havi olduğu için tarihler arasına alınmıştır.

Mesneviler kısa ve uzun olmak üzere iki kategoride değerlendirilmiş; medhiye niteliğinde olan kısa mesnevilere musammatlardan hemen sonra yer verilirken uzun ve aslında ayrı birer eser olan mesneviler ise divanın en sonuna konmuştur.

Tarih manzumelerinin nazım şekli itibarıyla kıt'a oldukları göz önünde bulundurularak "kıt'a" genel başlığı altında önce tarih manzumeleri kronolojik sıraya konarak dizilmiş, ardından çeşitli konularda yazılmış kıt'alara yer verilmiştir.

Gazellerin sıralaması elimizdeki nüshalarda kafiyeye göre alfabetik sıraya her zaman uymamaktadır ve gruplar arasında her harften kafiyeli gazellerin sıralanışı açısından farklar mevcuttur. Bu farklılıkların gazellerin yazılış sırasının göstergesi olabileceği ihtimali akla gelse de bunu kesin bir şekilde söylemek mümkün olamayacağı için gazeller sıralanırken hiç bir nüsha esas alınmamış ve bütün gazeller yeni baştan alfabetik sıraya uygun olarak dizilmişlerdir.

Lugaz ve muammalar önce nazım şekillerine göre tasnif edilmiş, sonra her grup kendi içinde kafiye ve redifine göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Divan nüshalarında müfred ve matlalar karışık olarak yer aldığı halde bunlar ayrı

başlıklar altında ve alfabetik sıraya göre dizilmişlerdir.

Bu arada değişik nazım şekilleriyle yazılmış olan Farsça manzumeler nazım şekli ve kafiye/redifine göre olması gereken yere yerleştirilmişlerdir.

Bu esaslara göre yeniden düzenlenen Kâmî Divanında biri besmele beyti, üçü na‘t, üçü Hz. Hüseyin, Abdülkadir-i Geylânî ve tarikat-ı Gülşeniyye'ye medhiye olmak üzere 25 kaside, birisi Sıhhatname, birisi Farsça tahmis olmak üzere 9 musammat, üçü kısa, üçü uzun 6 mesnevi, 20 kıt‘a, biri Arapça biri Farsça 79 tarih manzumesi, sekizi Farsça 227 gazel, 27 muamma, ikisi Farsça 17 lugaz, bir rubai, biri Farsça 168 matla ve 11 müfred (toplam 590 manzume) bulunmaktadır.

Divan tertibinde yer almakla birlikte "Lisân-ı Sıbyân" başlıklı çocuk diliyle yazılmış manzume tek nüshada bozuk bir yazıyla bulunmasından ve bazı aksaklıkları ihtiva etmesinden dolayı çalışmamıza dahil edilmemiştir.

51 ve 89 numaralı gazellerin makta beyitlerinde bazı nüshalarda Kâmî yerine Hevâyî ve Nasîbâ isminin yazılı olması bu gazellerin Kâmî'ye aidiyeti konusunda bizi tereddüte düşürmekle beraber adı geçen şairlerin divanında söz konusu şiiirlerin bulunmayışından dolayı gazeller Kâmî'nin kabul edilmiş ve divana alınmıştır.

Benzer bir durum 138, 139, 145 numaralı gazeller için söz konusu olup bu gazellerin tek bir nüshada kayıtlı olması, vezin ve mana açısından bazı aksaklıkları bulunması gibi özellikleri, başka bir Kâmî'ye ait olabileceği intibamı uyandırmışsa da diğer şiiirlerle uslup benzerliklerine dayanarak bu gazellerin de Kâmî'ye ait olduğuna karar verilmiştir.

SONUÇ

Çalışmamızda Kâmî'nin hayatı, edebî şahsiyeti ve eserleri hakkında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Kâmî'nin doğum tarihi kaynaklarda verilen ve eserlerinden çıkardığımız bilgilere göre 1050-1059/1640-1649 olarak tespit edilmiştir.

Kâmî yaşadığı dönemde çok beğenilmiş, edebî çevrelerce usta bir şair olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu, Gölpınarlı'nın da dediği gibi onun sağlam bir söyleyiş sahip olmasına, divan şiirinin inceliklerini çok iyi bilmesine bağlıdır. Yoksa devrinin şairlerine, özellikle Nâbî, Nedim, Sâbit ve Nâmî'ye pek çok nazire yazmış olan Kâmî'nin şiirleri bu şairlerden izler taşıyor olup kendine mahsus bir üslup ve yeni bir tarz oluşturabilmiş değildir.

Babası gibi Gülşeniyye tarikatine intisap etmiş olan Kâmî, ilahî aşkı anlatan ve tasavvufî unsurlara bolca yer veren âşıkâne gazeller yazmış olmakla birlikte mutasavvî bir şair olarak değerlendirilemez.

Şiirlerinde zaman zaman dönemin günlük hayatıyla ve kendi meslek hayatıyla ilgili yansımalar da rastladığımız Kâmî'nin dili 17.-18. yüzyılın genel temayülleri doğrultusunda sade olup yer yer konuşma dili, halk söyleyişleri ve deyimlere de yer verilmiştir.

Kâmî'nin şiirlerini topladığı Divan'ı dışında dinî, ahlakî, edebî sahalarda yazdığı manzum ve mensur 11 eseri tespit edilmiş olup bunların kütüphanelerde mevcut nüshaları verilmiş, isim ve muhtevaları ile ilgili çelişkiler ortadan kaldırılmıştır.

Kâmî Divanı'nın Türkiye ve Türkiye dışındaki kütüphanelerde -kataloglara girmemiş TSMK Hazine 925 nolu nüshası ile birlikte- 21 nüshası tespit edilmiş, yapılan karşılaştırma sonucunda elde edilen nüsha şeceresine göre 4 nüsha seçilip tenkitli metin bu nüshalara dayanarak kurulmuştur.

Çalışmamızda Kâmî'ye ait 25 kaside, 9 musammat 6 mesnevi, 20 kıt'a, 79 tarih, 227 gazel, 29 muamma, 17 lugaz, 168 matla, 11 müfred tespit edilmiştir. Divan nüshalarında bulunmayan Şeyhi'nin Vakâyı'ı'l-fuzalâ adlı eserinde yer alan ve divana dâhil edilen 1 tarih mısrayla birlikte Kâmî'nin şiirlerinin toplam sayısı 592'ye ulaşmıştır.

KAYNAKLAR

- Abdülkadiroğlu, Abdülkerim (hızl.) (1985). *İsmail Beliğ Nuhbetü'l-asar*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yay.
- Akkuş, Metin (1993). *Nef'i Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Akyüz, Kenan- Süheyl Beken- Sedit Yüksel ve Müjgân Cunbur (1958). *Fuzulî Türkçe Divân*. Ankara: İş Bankası Yay.
- Ali Canib (1927). "Edirneli Efendi". *Hayat Mecmuası*. I (11) : 4-6.
- Aynagöz, Pervin (hızl.) (1989) *Mustafa Safayî Tezkire-i Safâyî*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Babinger, Franz (1982). *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. çev. Prof. Dr. Coşkun Üçok. Ankara: KTB Yay.
- Yaltkaya, Şerafeddin, R. Bilge (hızl.) (1945). *Bağdatlı İsmail Paşa, İzâhü'l-meknûn fi'z-zeyli alâ Keşfi'z-zünûn an Esmâi'l-kütüb ve'l-fünûn*. İstanbul.
- Banarlı, Nihad Sami (1971). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: MEB Yay.
- Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri* (1987). C. 6. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Bilkan, Ali Fuat (1993). *Nabi Divanı*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Biltekin, Halit (1973). *Vak'a-nüvis Raşid Ef. ve Divanının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Brockelman, C. (1938). *Geschichte der Arabischen Litteratur*. Leiden.
- Bursalı, Mehmed Tahir (1333). *Osmanlı Müellifleri*. İstanbul: Matbaa-i Amire.
- Canım, Rıdvan (1995). *Başlangıçtan Günümüze Edirne Şairleri*. Ankara: Akçağ Yay.
- Çelebi-zâde Asım (1828). *Asım Tarihi*. İstanbul.
- Dikmen, Hamid (1991). *Seyyid Vehbî ve Divanının Tenkitli Metni*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Eyüboğlu, E.Kemal (1975). *Onüçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*. İstanbul.
- Fatin (1271). *Hatimetü'l-eş'ar*. İstanbul.
- Flügel (1867). *Die Arabischen Persischen und Turkischen Handschriften der Kaiserlich königlichen Staatsbibliothek zu Wien*. Wien.
- Fuzuli (1993). *Rind ile Zahid* (Çev. Hüseyin Ayan). İstanbul: MEB Yay.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1955). *Divan Şiiri XVIII. Yüzyıl*. İstanbul: Varlık Yay.

- Götz, Manfred (1963). *Katalogisierung der derientalischen handschriften in deutschland*. band XIII. Türkische Handschriften. Teil. 2. Wiesbaden.
- Gürer, Abdülkadir (1993). *Şeyh Galib Divanı*. Basılmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- İnce, Adnan (hızl.) (1977). *Salim Tezkiresi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- İpekten, Haluk (1990). *Nâilî Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.
- İpekten, Haluk (1991). *Naili Hayatı, Sanatı, Eserleri*. Ankara: Akçağ Yay.
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu*. C.I-III. İstanbul 1965.
- İzbudak, Veled (çev.) (1980). *Mevlânâ Mesnevi*. C. III. İstanbul: MEB Yay.
- Kahraman, Mehmet (1996). *Divan Edebiyatı Üzerine Tartışmalar*. İstanbul: Beyan Yay.
- Kaplan, Mahmut (1995). *Hayriyye-i Nabi*. Ankara: AKM Yay.
- Kaplan, Mahmut (1996). *Neşâtî Divanı*. İzmir: Akademi Kitabevi.
- Kara, Mustafa (1990). *Tasavvuf ve Tarikatler Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yay.
- Kara, Mustafa (1996). “Gülşeniyye”. C. 14. *İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Karabulut, Ali Rıza (1982). *Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesindeki Türkçe. Farsça. Arapça Yazmalar Kataloğu*. Kayseri.
- Karacan, Turgut (1991). *Bosnalı Alaeddin Sabit Divanı*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay.
- Karatay, Fehmi Edhem (1961). *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*. İstanbul.
- Kılıç, Atabey (1994). *Ahmed Neylî Divanı*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Köprülü-zade Mehmed Fuad (1934). *Eski Şairlerimiz (Divan Edebiyatı Antolojisi)*. İstanbul.
- Kütükoğlu, Mübahat S (1994). *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*. İstanbul.
- Levend, Agah Sırrı (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. I. Ankara: TTK Yay.
- Macit, Muhsin (1995). *Nedim Divanı*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Mazıoğlu, Hasibe (1982). “Türk Edebiyatı (Eski)”. *Türk Ansiklopedisi*. C.XXXIII. Ankara: MEB Yay.
- Mazıoğlu, Hasibe (1958). *Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilikler*. Ankara: İş Bankası Kültür Yay.

- Mehmed Süreyya (1357). *Sicill-i Osmani*. İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- Mısır Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu. (1170-1780) 1990. C.III.
- Müstakim-zade Süleyman Sadeddin. *Mecelletü'n-nisab ve fi'n-nisebi ve ve'l-küna ve'l-elkab*. Süleymaniye Ktp.. Halet Ef.. no. 628.
- Nâil Tuman (2001). *Tuhfe-i Nâilî*. Ankara: Bizim Büro Yayınları.
- Pala, İskender (1984). “Kâmî”. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. C. 4. İstanbul.
- Peremeci, Osman Nuri (1940). *Edirne Tarihi*. İstanbul.
- Ramiz. *Adab-ı Zurafa*, Süleymaniye Ktp. Esad Ef. no. 3873.
- Raşid (1315). *Raşid Tarihi*. İstanbul.
- Özcan, Abdülkadir (hızl.) (1989). *Şeyhi, Vakayiu'l-fudala*. C. IV. İstanbul: Çağrı Yay.
- Özyılmaz, Kezban (1994). *Kâmî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Şemseddin Sami (1314). *Kâmûsu'l-a'lâm*. İstanbul: Mihran Matbaası.
- Tahrallı, Mustafa (1987). “Fususü'l-hikem Şerhi ve Vahdet-i Vücut ile Alakalı Bazı Meseleler”. *Fususü'l-hikem Tercüme ve Şerhi*. C.I. İstanbul.
- Tahrallı, Mustafa (1987). “Fususü'l-hikemde Tezatlı ifadeler ve Vahdet-i Vücut”. *Fususü'l-Hikem Tercüme ve Şerhi*. C. II. İstanbul.
- Tahrallı, Mustafa (1987). “Vahdet-i Vücut ve Gölge Varlık” *Fususü'l-hikem Tercüme ve Şerhi*. C. III. İstanbul.
- Tahrallı, Mustafa. (1987). “Ayn ve Ayniyyet”. *Fususü'l-hikem Tercüme ve Şerhi*. C. IV. İstanbul
- Tahrallı, Mustafa(1992). “Yunus Emre'nin Şiirlerinde Tasavvufî Mefhumların Akisleri”. *Kubbealtı Akademi Mecmuası*. 21 (1).
- Tarlan, Ali Nihat (1992). *Hayâlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Tarlan, Ali Nihad (1992). *Necâtî Beg Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Ünver, İsmail (1993). “Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. *Türkoloji Dergisi*. XI (1). s. 51-89.
- Ünver, İsmail 1993. “Eski Türk Edebiyatıyla İlgili Sorunlarımız”. *Türk Dili*. (500): 118-126.
- Yıldırım, Ali (1995). *Kâmî Edirneli Mehmed Çelebi, Hayatı, Sanatı Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*. Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Yıldırım, Ali (1995). “Kâmî'nin Behçetü'l-feyha Mesnevisi”. *Fırat Üniversitesi Sosyal*

Bilimler Dergisi. 7(1-2) : 280-301.

Yöntem, Ali Canib (1927). “Edirneli Efendi”. *Hayat Mecmuası. I(11):4.*

Yöntem, Ali Canib (1943). “Nedim'in Hayatı ve Çağdaşlarının Üstündeki Tesirleri”. *III. Türk Tarih Kongresine Sunulan Tebliğler. Ankara.*

Zetterstéen, K.V. (1935). *Die Arabischen Persischen und Turkischen Handschriften Der Universtätsbibliothek zu Uppsala. C.II. Uppsala.*

KASİDELER

1

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm
Rište-i lü'lü'-i kelâm-ı kadîm

2

Na't-ı Şerîf

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Ey şâh-ı enbiyâ sen o hikmet-şi'ârsın
Âhîr-zamâna bir gül-i evvel-bahârsın
- 2 Hurşîdi lerzenâk u mehi sîne-çâk iden
İki cihâna bir şeh-i 'âlî-tebârsın
- 3 Zılluñ cihâna mâye-i emn ü emân iken
Nâ-bûd bûy-ı gül gibi sen âşikârsın
- 4 Na't-ı şerîfüñ ile şeref-yâb olanlaruñ
Müşkil deminde dürr-i terahhum-nisârsın
- 5 Reşk-i selef olursa n'ola ümmetüñ senüñ
Peygam-berâna server-i sâhib-vakârsın
- 6 Hallâk-ı 'âlem itdi salât u selâmuñı
Şâyân-ı medh ü 'âtîfet-i Kirdgârsın
- 7 Kâmî-i dil-figâra aman el-meded yetiş
Ol gün ki müznibîne şefâ'at-medârsın

3

Na't-ı Şerîf

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Ne mâ-cerâ-yı hitâb u ne bâz-geşt-i 'itâb
Ki düşdi şevk u tabî'at miyânına şeker-âb
- 2 Ne şevk o kim eser-i zerresiyle bahr-i muhît
O güne raksa girer kim felek olur bî-tâb

- 3 Ne tab‘-ı pür-güher ol reşk-i genc-i bâd-âver
İder tahassürî Pervîz’i hân mân-harâb
- 4 Gûsiste-rişte perîşân tümen tümen gevher
Misâl-i tûde-i hırmen le‘âli-i kem-yâb
- 5 Degül gûşâyîşe nîrû-yı Rûstemâne müfid
Zuhûr-ı şevk imiş ancak tılsım-ı fethü’l-bâb
- 6 Gelince mâh-ı sıyâmuñ huçeste makdemine
Hilâl-i rûze musâfâta eyledi işrâb
- 7 Temevvüc itdi yem-i vâridât-ı feyz-â-feyz
Saçıldı ‘âleme dürr ü cevâhir-i nâ-yâb
- 8 Bu dest-mâye-i feyzi görünce dil itdi
Eser ne-bûdi-i tab‘a hezâr istigrâb
- 9 Dükendi mi güher-i şâhvâr-ı endîşe
Ne fikr ider niçün itmez nisâr-ı savb-ı savâb
- 10 Zebân-ı hâmeye şeker sunıldı mihbereden
Simâh-ı cânı ide tâ sarîri lezzet-yâb
- 11 Ağız bir eyledi şevk u tabî‘at ol demde
Ne isti‘ânet-i fikret ne istihâre ne hâb
- 12 Hilâl-i rûzeyi mevzû‘-ı bahs eyleyüp evvel
Çeküp çevürdiler ammâ budur me‘âl-i cevâb
- 13 Asup debîr-i felek âsmâna bir levha
Şehâb çekmiş idi üstine kebûdi hicâb
- 14 Açup nikâbını dest-i nesîm-i şevk-i sıyâm
Görindi hilye-i fahr-i cihân-ı ‘âlem-tâb
- 15 Sütûde pâdişeh-i enbiyâ ‘azîmü’ş-şân
Huçeste pîşgeh-i bârgâhı ‘arş-nisâb
- 16 Nizâm-ı her dü serâ pâdişâh-ı mülk-i bekâ
Şeh-i erîke-i *esrâ*⁴⁹ nedîm-i kurb-i cenâb
- 17 Gül-i hadîka-i ikbâl-i *kâbe kavseyn* i⁵⁰
Harîm-i bâğ-ı *ev ednâ*⁵¹ ile sa‘âdet-yâb

⁴⁹ Kur’an, İsra/1

⁵⁰ Kur’an, Necm/9

⁵¹ Kur’an, Necm/9

- 18 İmâm-ı saff-ı cemâ'at-i enbiyâ vü rüsül
Muhît-i nass-ı mübîn ü muhât-ı fasl-ı hitâb
- 19 Medâr-ı gerdiş-i eflâk u mazhar-ı *levlâk*⁵²
Müzîl-i zulmet-i işrâk u mihr-i subh-ı savâb
- 20 Rehîn-i va'd ü şeffî'-i gürûh-ı ehl-i va'îd
Zamîn-i tevbe kefil-i 'inâyet-i tevvâb
- 21 Cenâb-ı fahr-ı rüsül hazret-i Ebu'l-Kâsım
Vişâh-ı sadr-ı nübüvvet resûl-i seyf ü kitâb
- 22 Eyâ şehinşeh-i 'âlem bu gûne 'azmüñ için
Kurıldı makdemüñe bu otağ-ı nûr-tınâb
- 23 Hezâr şevket ile nehzatuñda kalmışdur
Ki ravzañ üzre ola sâyebân-ı 'arş habâb
- 24 Hilâl-i rûze der-i ravzañ üzre bir halka
Kenâr-ı halkada gül-mih mihr-i 'âlem-tâb
- 25 Hilâl-i rûze kapuñda gulâm-ı halka-be-gûş
Felekde olsa n'ola şâh-ı kişver-i meh-tâb
- 26 'Ulüvv-i rütbe eger ser-keş itse Keyvân'ı
Felek hilâli ider gerdenine tavk-ı rikâb
- 27 Sabâ külâle-i zülfeyninüñ perîşânı
Nesîm bûy-ı gül-i hulkı ile pür tef ü tâb
- 28 Hevâ-yı ravzası cevlângeh-i melâ'ik-i kuds
Turâbı zîb-dih-i dîde-i ulü'l-elbâb
- 29 O mefhar-ı sakaleyn âb-ı rûy-ı 'âlemdür
Yüzi suyına döner âsmân-ı heft dolâb
- 30 Ol âfitâba felek sîne-çâk-i hasretdür
N'ola getürmeşe tâb-ı cemâline meh tâb
- 31 Döşenmiş idi zemîn sâyesin der-âgûşa
Tecâvüz itmiş idi haddi intizâr-ı türâb
- 32 Berây-ı 'âdet-i teşrif-i sâyebânânî
Huçeste hil'at-ı zill-ı şerîfi giydi sehâb

⁵² Hadis-i Kudsi "Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım."

- 33 O hasret ile yüzi gülmiş idi gabrânuñ
Olnca tâ ki zülâl-i benândan sîr-âb
- 34 Resûl-i ‘arş-penâha nebiyy-i muhteremâ
Eyâ peyâm-ber-i âhir-zamân-ı evvel-tâb
- 35 Sen ol muhît-i kerem-lücce bahr-i rahmetsin
Ki mevceñ üzre felekler birer kemîne habâb
- 36 Ümîdümüz bu ki ferdâ ‘usât-ı ümmetüñi
Şefâ‘ atüñ ide vâreste-i belâ-yı ‘ikâb
- 37 O gün ki cennet ü nâruñ açup kapularını
Bi-hükmi va‘d-i va‘id ol müfettihü’l-ebvâb
- 38 Kimi surâhi-i kevser be-dest bezm-i na‘îm
Kimisi sûz u güdâz-ı cahîmde çü kebâb
- 39 Kimisi nâ’il-i zevk-i hırâmzâr-ı bihişt
Kimisi dâhil-i dûzah esîr-i bend-i ‘azâb
- 40 O demde ey şeh-i kevneyn mefhar-ı sakaleyn
Bi-hakk-ı Hâlık-ı bâd u esîr ü âb u türâb
- 41 O nûr hakkı için kim bu bâğ-ı kevneyni
Yüzi suyına yaratmış müsebbibü’l-esbâb
- 42 Gelince nevbet-i teftîş Kâmi-i zâra
Olnca mülzim ü dem-beste-i su’âl ü cevâb
- 43 Gürûh-ı dûzahiyâna katup zebânîler
İdince her biri ta‘zibe şiddet ile şitâb
- 44 Şefâ‘ atüñle girîbânı eyleyüp tahlîs
‘Inâyetüñle ider gûşe-i bihişti me’âb
- 45 Hezâr gûne salât u hezâr gûne selâm
O fahr-ı ‘âleme şâyeste tâbe-rûz-ı hisâb

4

Na‘t-ı Şerîf

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Suhen kim şâhid-i ra‘nâ-yı ma‘nâ şâh-râhıdur
Dil-ârâ nev-‘arûs-ı bîkr-i fikrûñ haclegâhıdur

- 2 Suhen-pîrâ zebân-ı tercemânü'l-gayb-ı lâhûti
Kilîd-i genc-i lâ-yefnâ-i intâk-ı İlâhidür
- 3 Hevâ-yı savt ile sad genc-i bâd-âver hüveydâdur
Suhenver câhı reşk-i devlet-i Pervîz-şâhidür
- 4 Düzer her demde nessâc-ı tab'ât bir kumâş-ı nev
Dehen gûyâ ki mâkû-yı zebânûñ destgâhidür
- 5 Suhen-sencân-ı hüsn ü anı ko nutk-âferîni gör
Sadâ hüsn-i edâya dergehinden feyz-hâhidür
- 6 Ne feyz ol na't-i pâki mefhar-ı 'âlem ki 'unvânı
Livâû'l-hamd şâhı enbiyânûñ pâdişâhidür
- 7 Şeh-i 'âlem Muhammed hâne-zâd-ı Kibriyâ Ahmed
Risâlet burcınıñ mihri nübüvvet evci mâhidür
- 8 'Ulüvv-i şânı *levlâk*⁵³ ile sâbit emr-i mi'râcuñ
Müzekkî nass-ı *sübhân ellezî esrâ*⁵⁴ güvâhidür
- 9 'Aceb mi cilvegâhı *kâbe kavseyn*⁵⁵ olsa bâ-ta'cıl
Burak irsâli da'vet 'izzetiyle kurba râhidür
- 10 Hudâdan nice fermân ile dest-âvîz-i mi'râcı
Berây-ı tuhfe-i ümmet salât-ı pencgâhidür
- 11 Resûl-i Kibriyâ bâ-hikmet-i 'ilm ü 'amel meb'ûs
Şi'âr-ı hâtemiyyet muktezâ-yı 'izz ü câhidür
- 12 O yektâ gevherüñ hem-tâ-yı dûş-â-dûş-ı kadrinde
Müdânî zannı ancak çeşm-i ahvel iştibâhidür
- 13 Gülistân-ı kadem ân-ı hudûsıyla hüveydâdur
Çerâgâh-ı 'adem âhû-yı zıllı cilvegâhidür
- 14 O mişkât-i nübüvvet-tal'atin göstermeyen mihre
Serinde sâyebân-ı ebr-i rahmet bârgâhidür
- 15 Şeref-yâb oldı pâ-bûsıyla şâyân olsa rû-mâle
Gerek Bathâ hasâdidür gerek Yesrib giyâhidür
- 16 Şeh-i iklîm-i rahmet mesned-ârây-ı şefâ'at kim
Devâ-yı derd-i mücrim müşfikâne bir nigâhidür

⁵³ Hadis-i kudsi "Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım."

⁵⁴ Kur'an, İsrâ/1

⁵⁵ Kur'an, Necm/9

- 17 Anuñ dâru'l-emân-ı şer'i eymengâh-ı dünyâdur
Mutalsamdur esâsı sedd-i Ye'cûc-ı devâhîdür
- 18 Şerî'at olmasa 'akl-ı mücerred reh-nümâ olmaz
İsâbet itse gâhî vakt olur kim ol da sâhîdür
- 19 Gürûh-ı güm-rehânuñ kâ'idi şer'-i mutahhardur
Tarîk-i müstakîme bir delîl-i intibâhîdür
- 20 O şâh-ı enbiyâya ümmet olmak gör ne devletdür
Eñ evvel matlabı Hak'dan kuluñ 'afv-i günâhıdur
- 21 Şefâ'at-destgâhâ pîşvâ-yı enbiyâ-câhâ
Eyâ nûr-ı vücûdı vâsıl-ı kurb-i vicâhîdür
- 22 İcâzet vir okınsun 'arz-ı hâli Kâmi-i zâruñ
Egerçi cürmi çokdur sözleri ammâ sipahidür
- 23 Efendüm defter-i âmâlümüñ fi'l-cümle icmâli
Evâmir imtisâli 'öşr-i mi'sâr-ı menâhîdür
- 24 Kalursa böyle senden bir şefâ'at lutfi olmazsa
Hisâb-ı darb-ı zencîr elde bir hâlüm tebâhîdür
- 25 Şefâ'at eylemezseñ derdmendüñ vay hâline
Bu gûne mücrimüñ encâm-ı kârı rû-siyâhîdür
- 26 Yeter esnâ-i na't-ı fahr-ı 'âlemdür edeb-gû ol
Egerçi 'arz-ı hâlüñ sözleri hep böyle vâhîdür
- 27 Gel evvel istitâ'at-hâh-ı dergâh-ı harîmi ol
Mahall-i 'arz-ı hâl ol ravza-i pâküñ ticâhıdur
- 28 Münevver olmasun mı dîde-i mihr ü meh-i 'âlem
Cilâ-bahş-ı gubâr-ı ravza-i cennet-penâhıdur
- 29 N'ola kerrûbiyân-ı 'arş-ı a'lâ gelse rû-mâle
O hâke çihre-sayı cümleñüñ amalgâhıdur
- 30 Şefî'ü'l-müznibîn ol *rahmeten li'l- 'âlemîn*⁵⁶ oldur
Salât ile selâmı âyet-i nass-ı İlâhîdür

⁵⁶ Kur'an, Enbiya / 107.

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

- 1 Rûhî fidâke ey gül-i âl-i Muhammedî
Nev-bâve-i hadîka-i esbât-ı Ahmedî
- 2 Şîr-i şeh-i cenâb-ı şefîk-i Hasan Hüseyin
Bir şeh ki tahtgâh-ı sa'âdet mü'ebbedi
- 3 Nûr-ı dü çeşm-i hazret-i şâhenshah-i Necef
Nâzende âl-i beyt-i habîbüñ ser-âmedi
- 4 Ehl-i Irâk'a devlet ü 'izzet yeter anuñ
Âmâlgâh-ı 'âlem olan hâk-i Meşhed'i
- 5 Dergâh-ı pâk-i meşhedine yüz sürenleruñ
Nakd-i murâd-ı her dü cihândur der-âmedi
- 6 Rû-mâlgâh olursa sezâ hâk-i Kerbelâ
Âgûşa aldı sen gibi bir zât-ı emcedi
- 7 Zâtuñ gibi 'azîz-i cihânuñ 'adûları
Olsun hemîşe ka'r-ı cahîmüñ muhalledi
- 8 Ol nâzenîn-i dehri belî sevmeyen Yezîd
Şâyân-ı seng-i ta'na degül la'n-i sermedi
- 9 Nâ'il be-kâm olmaya mı Kâmi-i hakîr
Kim itdi zîb-i cebhe bu hâk-i mümeccedi

6

Hazret-i Şeyh 'Abdü'l-kâdir el-Geylânî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ey bihîn-gevher-i nâ-yâb-ı şerîf-i 'Acemî
Sâdiku'l-kavl 'alâ-küllü veliyyi kademî
- 2 Kutb-ı âfâk-ı 'ilim Hazret-i 'Abdü'l-kâdir
Âsitânuñdur olan halk-ı cihân mültesemi
- 3 İ'tizâr itdi gelüp hazretüñe mâh-ı sıyâm
Bulmadı rûz-ı visâlüñ gibi ferhunde demi
- 4 Münfa'il olsa hilâli n'ola mâh-ı 'ıyduñ
Kubbe-i merkadinüñ olmadıgıyçün 'alemi

- 5 Şübhe yokdur ki ziyâret iden olmaz mahrûm
Bu du‘â hürmeti vâlâ-eser-i muhteremi
- 6 Nice dem yek-sere gark olmadan itdûñ tahlîs
Ehl-i Zevrâ’ya kerâmetle iderdûñ keremi
- 7 Hâşe li’llâh ki ola Kâmi-i zâruñ nâ-kâm
Var iken böyle senüñ gibi veliyyü’n-ni‘amı

7

Der-Vasf-1 Tarîk-i Gülşenî

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Ey olan ser-mest-i bezm-i âsitân-1 Gülşenî
‘Ayn-1 ‘irfân-1 şerî‘atdur nişân-1 Gülşenî
- 2 Rûşenî yandurdu câm-1 feyzi çün kim destine
Zâhir oldı ‘âleme râz-1 nihân-1 Gülşenî
- 3 Kâm râ-1 feyz olur her kim iderse intisâb
Açılır elbette genc-i şâygân-1 Gülşenî
- 4 Hâr u hâşâke ta‘allukdan dili pâk eyleyüp
Oldı gül-çîn-i ma‘ârif bâğbân-1 Gülşenî
- 5 Olmadı kayd-âşinâ-yı pâ-y-bend-i ser-keşi
Halka der-gûş-1 rızâdur bendegân-1 Gülşenî
- 6 Ur zebân-1 güft-gûy-1 vahdete mühr-i sükût
Ma‘nevî’den al sebak budur lisân-1 Gülşenî
- 7 Cebhe-sây-1 âsitân-1 feyz-bahşıdur ‘Azîz
Mısır’a sultân oldılar hep çâkerân-1 Gülşenî
- 8 Ol velînüñ müstemidd-i feyz-i rûh-1 pâkidür
Kâmi-i ahkar gedâ-yı hânedân-1 Gülşenî

8

Der-Hakk-1 Tuğrâ-yı Sultân Ahmed Hân

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Zihî ferhunde-dem kim zâhir oldı lutf-1 Yezdânî
Görindi ma‘rifet şâd eyledi erbâb-1 ‘irfânı

- 2 Nice şâd olmasun erbâb-ı dâniş hayli demlerdür
Ma'ârif ehlinüñ 'âlemde yokdur şöhret ü şânı
- 3 Perîşân oldı ehli rû be-râh-ı hayret olmuşlar
Hünermendân-ı 'asruñ şöyle hâlî kaldı meydanı
- 4 Çıkarmaz çok zamândur Hâce-i duhter-fürûş-ı dehr
Ser-i bâzâra 'irfân nâmına bir şûh-ı devrânı
- 5 'Aceb mi olsa müflis yek-sere erbâb-ı isti'dâd
Tehî kalmış metâ'-ı ma'rifetden sûk-ı sultânî
- 6 Bi-hamdi'llâh kemâlin buldı erbâb-ı hünermendân
Zuhûr itdi ma'ârif burcınıñ mihr-i dirahşânı
- 7 Cenâb-ı pâdişâh-ı heft-kışver ma'delet-güster
Şehinşâh-ı mu'azzam ya'ni Sultân Ahmed-i sâni
- 8 Ma'ârif semtine meyl eyleyüp tab'-ı hümâyûnı
Kemâlâtıyla oldı mazhar-ı eltâf-ı Sübhânî
- 9 Nazîr olmaz egerçi hüsn-i hatt-ı destine ammâ
Ne ra'nâ çekmiş ol tuğrâ-yı garrâ-yı zer-efşânı
- 10 Ne tuğrâ dil-rübâ zîbende bir tâvus-ı ra'nâ kim
İder ta'lîm murgân-ı bihişte semt-i cevânı
- 11 Ne tuğra bir mutalsam genc-i ikbâl-i şehinşâhî
Sezâdur virse hükm-i şevket-i mühr-i Süleymân'ı
- 12 Ne tuğra bir musanna' keştî-i bahr-i sa'âdet kim
Zafer dûşında gûyâ bâdbân-ı 'ibret elvânı
- 13 Ne tuğra ol huçeste-nâm-ı sultân üstine gûyâ
Kurılmış bir mu'azzam çetr-i vâlâ-yı cihânbânî
- 14 Ne tuğra beyza-i hemvârınıñ meftûnidur Bihzâd
Ne beyza devrinüñ çerh oldı ser-gerdân u hayrânı
- 15 Degüldür beyza gûyâ bir tılısm-ı vefk-i hikmetdür
Ekâlîmi musahhar itmedür hâsıyyet-i şânı
- 16 Çeküp bir lahzada ol pâdişâh-ı mülk-i isti'dâd
Bu tuğra-yı ferah-zâ vü nişân-ı behcet-'unvânı
- 17 Vezîr-i a'zamına gönderüp anı sa'âdetle
Bu gûne bir eserle eyledi memnûn-ı ihsânı

- 18 Nice memnûn u dil-şâd olmasun ol bende kim gördi
Veliyy-i ni‘metinden böyle bir lutf-ı firâvânı
- 19 Nice raks itmesün şevk u neşâtından ki yâd itdi
Hünerver bende-perver pâdişâh-ı bahr ü ber anı
- 20 Ko tasdî‘i du‘â-i devletin kıl Kâmiyâ şimdi
Du‘â hengâmıdur terk eyle güftâr-ı perîşânı
- 21 Nişân-ı devlet ol tuğra-yı garrâ-yı ferah-bahşâ
Ola tâ zîver-i dîbâce-i her hükm-i sultânî
- 22 Hudâ ‘ömrin mezîd ikbâlin efzûn eyleyüp dâ’im
Hatâsuz eylesün ol pâdişâh-ı milk-i ‘irfânı

9

Der-Vasf-ı Nişîmen-i Kemerler
Der-Medh-i Sultân Mustafa Hân

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Bu ne vâdî-i cennet-âsâdur
Bu ne dil-keş bihişt-i ra‘nâdur
- 2 Bu mıdur yohsa gülsitân-ı İrem
Ne ‘aceb cây-ı râhat-efzâdur
- 3 Ne müferrih mekân olur el-hak
Ferah-efzâlugı temâşâdur
- 4 Bu kemerler midür ki vasfıyla
Şu‘arâ-yı zamâne gûyâdur
- 5 Bu kemerler midür ki rif‘atde
Her biri reşk-i tâk-ı Kisrâ’dur
- 6 Bu ne cennet hevâ-yı pür-feyzi
Dil-i gamgîne rûh-bahşâdur
- 7 Habbezâ himmet-i Süleymânî
Tâ-kıyâmet añılsa ahrâdur
- 8 Bunda bulmuş o âb-ı hayvânı
Sa‘yı İskender’ün ne bî-câdur
- 9 Suyı başından avlamış hakkâ
Ma‘nâda ‘âlemi bu ihyâdur

- 10 Havz-ı şâh-ı cihân-ı ‘Osmânî
‘Ayn-ı mâ’ü’l-hayâtı icrâdur
- 11 Göge çıkmışdı Göksu’yuñ vasfı
Fi’l-hakîka o ‘ayn-ı zerkâdur
- 12 Çifte havzuñ kemâl-i vafında
Tek turur mı o dil ki gûyâdur
- 13 Mâl sarf it akıt Gümüşsuyını
Bunda zevk it yalancı dünyâdur
- 14 Biri de kasr-ı Vâlîde Sultân
Ana suyında hoş temâşâdur
- 15 Bunları lâyıkınca vasf itmek
Gerçi ta‘bîrden müberrâdur
- 16 Her biri bir âb u tâbla ammâ
Reşk-fermâ-yı havz-ı Reyhâ’dur
- 17 Su gibi müdde‘âmuza şâhid
Âb-dârî-i nazm-ı garrâdur
- 18 Âbı şermendesî olup la‘lûñ
Bâ‘is-i humreti bu ma‘nâdur
- 19 Cennetâsâ ki her dırahtı anuñ
Sâye-güster misâl-i Tûbâ’dur
- 20 Başı fahr ile göklere irmiş
Bunda her bir dıraht-ı vâlâdur
- 21 Yiri yokdur küdüretüñ aslâ
Gam-ı ‘âlem bu yirde bî-câdur
- 22 Bir rubâ‘î dinilse vafında
Çâr-bâğa yine müdârâdur
- 23 Göricek bu ferah-fezâyı didüm
Bu ne feyz-i hayât-bahşâdur
- 24 Didiler feyz-bahş olan şimdi
Makdem-i iftihâr-ı dünyâdur
- 25 Pâdişâh-ı yegâne-i ‘âlem
Sâyesiyle bu câ ferah-zâdur

- 26 Mustafa Hân-ı ma‘delet-güster
Ki şehinşâh-ı dâd-fermâdur
- 27 Dâverân-ı cihân bâ-ta‘zîm
Hâk-i dergâhına cebîn-sâdur
- 28 Sakla yâ Rab anı hatâlardan
Nûr-bahşâ-yı çeşm-i dünyâdur
- 29 Bâ-husûs eyleyen ma‘an teşrîf
Saltanat-zîb o dürr-i yektâdur
- 30 Ya‘ni devletlü Vâlide Sultân
Bâğ-ı ‘ismetde verd-i ra‘nâdur
- 31 Gerçi ol pâdişâh-ı heft-iklîm
Hüsn-i hulkiyla ‘âlem-ârâdur
- 32 Geçdi ecdâdımı ma‘ârifde
Buña şâhid o nazm-ı garrâdur
- 33 Ol gazel kim zebân-ı pâkinden
Zîver-efzâ-yı kasr-ı vâlâdur
- 34 Bâreka’llâh selâset-i nazmı
Dil-i Hassân’a reşk-fermâdur
- 35 Bulmasun mı ma‘ârif ile kemâl
Edeb-âmûzı gör ne dânâdur
- 36 Mesned-ârây-ı şeyhü’l-islâmî
Revnağ-efzâ-yı sadr-ı fetvâdur
- 37 Mevc-hîz olmada ma‘ârif ile
Fazl ile bir ‘amîk deryâdur
- 38 Pişgâhında der-miyân olınan
Müşkilât-ı fûnûn-ı şettâdur
- 39 Kâmiyâ gel yeter ko tasdî‘i
Ki mahall-i du‘â müheyyâdur
- 40 Tâ ki bu cây-ı dil-güşâ böyle
Cennetâsâ vü feyz-bahşâdur
- 41 Birbiriyle bu âblar tâ kim
Mümtezic rûh-bahş-ı mecrâdur

42 Birbirinden ayırmasun ol kim
Kâr-sâz-ı cemî'-i eşyâdur

43 Cümlesin Hak hatâdan itsün emîn
Tâk-ı eflâk tâ ki ber-câdur

10

Berây-ı Baltacı Mehmed Paşa
Der-‘Avdet-i Sefer-i Moskov

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 O müjdeler ki pey-â-pey sımâh-ı câna gelür
Neşât u zevki ne ta‘bîr ü ne beyâna gelür
- 2 Ne müjde bir güher-i şâhvâr-ı zî-kıymet
Ne yetîmgâh-ı yeme ne dükân-ı kâna gelür
- 3 Felek bu müjde-i cân-bahş için zemîne eger
Cihânı virmege gelse yine ziyâna gelür
- 4 Bu müjdenüñ ne bilür müjdegânesi ne deger
Cihân bahâsı degüldür o bî-bahâ ne gelür
- 5 Ne müjde müjde-i sad-sâle istimâ‘ından
Hayâtı mağza gelür mağzı üstühâna gelür
- 6 Ne müjde ‘ömr-i girân-mâye-bahş-ı ‘âlemdür
Dem-i Mesîh ile da‘vâ-yı imtihâna gelür
- 7 Ne müjde âsaf-ı ‘âlem gazâ-yı ekberden
Hezâr nusret ü devletle âsitâna gelür
- 8 Semiy-i fahr-ı rüsül sadr-ı a‘zam u gâzî
Der-i sa‘âdet-i şâhenşeh-i zamâna gelür
- 9 Ne şeh o pâdişeh-i câh-bahş-ı heft-iklîm
Ki midhatiyle kalem lâl iken zebâna gelür
- 10 Harîm-i devletini rüft u rûba sad Dârât
Mahal bulursa edeblerle ‘âcizâne gelür
- 11 Cenâb-ı Hazret-i Sultân Ahmed el-Gâzî
Ki dergehine Sikender ‘ulüvv-i şâna gelür
- 12 Eyâ şehinşeh-i ‘âlem mübârek ola gazâñ

- Hulûsuñ oldı sebeb gayrı yok lisâna gelür
- 13 Vezîr-i a'zamuñ oldı muzaffer ü mansûr
Du'âñı almağa rû-mâl-i âsitâna gelür
- 14 Murâduñ üzre alup nice kal'a a'dâdan
Dilîr-i gâlib-i mutlak muzafferâne gelür
- 15 Gelen guzât ile ol âsaf-ı zamâne midür
Ya hod bahâr mıdur sûy-ı gülsitâna gelür
- 16 Ne bir senüñ gibi şâhenşeh-i 'âdil-güster
Ne bir anuñ gibi Âsaf-eser cihâna gelür
- 17 Per açdı cevvi-i semâ-yı cihâda ol şeh-bâz
Şikârın aldı dönüp sûy-ı âşiyâna gelür
- 18 O şîr-i lerze alup intikâmı a'dâdan
Hezâr heybet ü haşmetle Rüstemâne gelür
- 19 Edâ-yı farz-ı cihâd eyleyüp sa'âdet ile
Revâ-yı hâcet-i cümle cihâniyâna gelür
- 20 Zihî gazâ-yı ganâ'im-nisâr-ı sûd-âsâr
Bürehne-pâ giden elbette kâmrâne gelür
- 21 Görince 'azmini Moskov kıralı gibi 'anîd
Amân-hâh olarak nâle vü figâna gelür
- 22 Konardı cân-ı 'adüv tîg-i hûn-feşân üzre
O zâglar gibi kim şâh-ı ergavâna gelür
- 23 Esîr itmiş iken Çarı eyledi âzâd
Bu nusretüñ eseri şân-ı hânedâna gelür
- 24 Ne feth ü nusret olur bu ki el-amân-hâhân
Biri birin basarak zîr-i sâyebâna gelür
- 25 Hoşâ bülendî-i nâm-ı şükûh u devlet kim
Külâh-gûşe-i şân evc-i ferkadâna gelür
- 26 Zihî zamân-ı tarab mevsim-i neşât u sürûr
Bahâr tehniyet-i makdem-i hazâna gelür
- 27 Hezâr mihnet-i endûh ile geçen vakti
Zamâne şimdi mükâfât ile zamâna gelür
- 28 Çeker bu menkıbe Şeh-nâme'ye hat-ı butlân

- Hikâye itmege nevbet bu dâstâna gelür
- 29 Bu gazve-i zafer-encâm u nusret-i kübrâ
Kıyâm-ı sâ‘ate dek söylenür lisâna gelür
- 30 Du‘âya başla yeter Kâmiyâ şu vech üzre
Hulûs-ı tamm ile dilden kopar dehâna gelür
- 31 Hemîşe tâ ki sanâdîd-i kavm-i düşmen-i dîn
Yüzini hâke sürüp ‘acz ile amâna gelür
- 32 Hemîşe tâ ki hadeng-i guzât-ı dîn-i mübîn
Be-kasd-ı sîne-i a‘dâ zih-i kemâna gelür
- 33 Zevâlûñ isteyeni zâ’il eylesün Mevlâ
Der-i sa‘âdetüñe olmasun ziyâna gelür
- 34 Zamân-ı devlet-i ‘adlûñde ‘âlem olsun şâd
Bu rûzgârda hîç kalmasun figâna gelür
- 35 Seni hatâ vü hatardan masûn ide Allâh
Zebân-ı hâmede ancak budur beyâna gelür

11

Der-Hakk-ı Dâmâd ‘Ali Paşa

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Yine bir kaç güher-i bî-bedeli tab‘-ı selîm
Eyledi nâm-zed-i nâtıka bâ-feyz-i ‘amîm
- 2 Nice demler idi kim rahm-i güher-zây-ı tab‘
Oldı kâfûr-ı devâhî ile nâ-zây u ‘akîm
- 3 Ne güher her birinüñ lem‘a-i âb u tâbı
Oldı isbât-kün-i girye-i her dürr-i yetîm
- 4 Görüp ol gevheri nezzâm-ı kalem didi kimüñ
Tâc-ı evsâfına şâyân ola bu dürr-i nazîm
- 5 Pîr-i endîşe bu vâdîde te’emmüller idüp
Didi tasrîh degül hakk-ı edâ-yı ta‘zîm
- 6 Eyle gel nâm-ı şerîfini mu‘ammâlar ile
Ziver-i gûş-ı dil-i nâdire-sencân-ı fehîm
- 7 Habbezâ bir revîş-i tâze ki dil-dâdesidür

- Suhen-ârâyi-i vassâf-ı sihir-sâz-ı kadîm
- 8 Evvelâ beyyine-i harf-i nuhust-i esmâ
Eyledi nükte-şinâsâna sarîhen tefhîm
- 9 İsmînüñ beyyinesi oldı emâniye ‘adıl
Ki odur şimdi iden dehre merâmı taksîm
- 10 Müşterî mihr ü meh âsârını cem‘ itmege hep
İtdi âfâka sa‘adâtı ser-â-ser ta‘mîm
- 11 Rûh-bahşâyî-i nutkın işidine bülbül
Nağme-i tenteni terk eyledi çün harf-i sakîm
- 12 Görse ‘adlinde günâhınca bir âşüfte cezâ
Eyler ihsâmı birer dürlü mükâfât-ı ‘amîm
- 13 Rif‘at-i menziletin eylese Nâhid hisâb
Mihr ü meh cezrini zamm ile iderdi tetmîm
- 14 Ola bir dürlü dahı âyine-i sînesi sâf
Yüzini sürse hıred dâmenine bâ-tekrîm
- 15 Dil döker hâme-i mu‘ciz-demi hadden bîrûn
Oldı hasret-keş-i imlâsı Zülâl-i tesnîm
- 16 Vâdi-i ta‘miye besdür yeter insâf eyle
Olur elbette tek-â-pû ile endîşe sakîm
- 17 Gevher-i nâmını kıl zîver-i gûş-ı tasrîh
Rište-i tab‘uñı vir tâb u tüvân-ı tanzîm
- 18 Nâm-ı sâmîsine ebkâr-ı ma‘ânî hâzır
Ebbeda’llâhu du‘âsın ideler bâ-ta‘zîm
- 19 Dâver-i ‘asra musâhib ‘Ali Paşa kim odur
Harem-i ‘ismete dâmâd-ı şehinşâh-ı kerîm
- 20 İftihâr-ı vüzerâ revnak-ı sadr-ı devlet
Hem-dem-i hass-ı şeh-i dâdger-i heft-iklîm
- 21 Gül-i gülzâr-ı kerem nesteren-i bâğ-ı İrem
Perveriş-yâfte-i bâğçe-i nâz u na‘îm
- 22 Lezzet-i nutkına sükker gele endâz-ı neşât
Lehçe-i pâkine leb-teşne Zülâl-i tesnîm
- 23 Bağrı hûn oldı gazâlân-ı Hatâ vü Hoten’üñ

- Dehre gül-gonce-i hulkı ideli neşr-i şemîm
- 24 Nüşa-i menkabet-ârâyi-i İbni ‘Abbâd
Fazlına nisbet ile köhne mu‘attal takvîm
- 25 Rîze-çîn olsa cehil sufre-i fazlında eger
Hum-nişîn ola Felâtûn’a bedel nokta-i cîm
- 26 Olsa ruhsat eger iksîr-i gubâr-ı derine
Eşrefî’den dahı bî-rağbet olurdu zer ü sîm
- 27 Ağız açmazdı sade f katre-i nîsâna ebed
İtse güftâr-ı dürer-bârı ile lutf-ı ‘amîm
- 28 Olsa a‘dâsına îrâd-kün-i darb-ı mesel
Kûh-ı Kâf olsa da cisminde olur ‘azm-i remîm
- 29 Maslahat-dîd-i hakîmâne-i fetk u retkî
Hatve-i sûzeni mikrâzına eyler takdîm
- 30 Mû-şikâfâna ne bahs üzre iderse îrâd
Bû ‘Ali olsa muhâtab heme ‘acz ü teslîm
- 31 Bermekî’ye kerem-i tab‘ı güdâzende-i key
Hâtemüñ nâmını cûdîdur iden tayy u ‘adîm
- 32 Yeter ey hâme garaz ‘arz-ı ‘ubûdiyyetdür
Semt-i teksîr-i sevâd oldı suhen-sence zemîm
- 33 Kâmiyâ devlet ü ikbâli du‘âsıyla hemân
Eyle deryûze-i dergâh-ı Hudâvend-i Kerîm
- 34 ‘İzzet ü rif‘at ile ‘ömrini efzûn ide Hak
Ola mesnedgeh-i devletde sa‘âdetle mukîm

12

Der-Menkabet-i Dâmâd ‘Ali Paşa-yı Şehîd
Rahimehu’llâhu Te‘âlâ

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Kalem kim nükte-senc-i milket-i ma‘nâ vü inşâdur
Bu gûne mû-şikâf-ı dikkat-i mebhasla gûyâdur
- 2 Cemâl-i şâhid-i ma‘nâ güzel pâ der-rikâb ammâ
Müselleme hüsn-i hat ‘âlemde dâ’im safha-pîrâdur

- 3 Husûsâ şîve-i hüsn-i hat-ı ta'lik-i ra'nânuñ
Ki her bir noktası reşkîn-i hâl-i 'anberâsâdur
- 4 Nice tercîh olınsun hüsn-i sîret hatt-ı zîbâya
Ta'alluk anda gûn-â-gûn olur bu rûh-efzâdur
- 5 Egerçi ma'rifetdür şî'r ü inşâ semti de ammâ
Zekât-ı hüsnî bundan anlaruñ kârı temennâdur
- 6 Eyâ kilik-i hünerver müdde'îsin gerçi sen ammâ
Delîli nakli yok senden bu bir bîhûde da'vâdur
- 7 Senüñ tashîh-i nakle kudretüñ yokdur tarafdâruñ
Meger sahh-ı şerîf-i âsaf-ı fermân-fermâdur
- 8 Penâh-ı ma'rifet dâmâd-ı hâkân-ı semâ-rif'at
'Ali Pâşâ-yı ekrem nûr-bahş-ı çeşm-i dünyâdur
- 9 Hudâvend-i cihân-ı fazl u dâniş 'âlim ü 'âdil
Bekâ-yı devleti ser-mâye-i a'lâ vü ednâdur
- 10 Vezîr-i a'zam-ı Hâtem-şiyem tedbîr ile mülhem
Müselleme câmi'-i seyf ü kalem nezzâm-ı dünyâdur
- 11 Nihâl-i hoş-hırâm-ı bâğ-ı 'izzet gülbün-i devlet
Serîr-ârâ-yı mülk-i ma'delet 'âlemde yektâdur
- 12 Riyâz-ı 'âleme hîç bu nizâmı virmedi kimse
Bu te'yîd-i İlâhî 'avn-i Hak tevfiik-i Mevlâdur
- 13 Yed-i beyzâsına vâ-beste ser tâ-pâ umûr-ı mülk
'Asâ-yı kilki a'dâ def'ine i'câz-peymâdur
- 14 Umûr-ı mu'zamât-ı dîn ü devlet hall ü 'akdinde
Benân-ı mû-şikâfî çâre-sâz-ı cümle dünyâdur
- 15 Hayât-ı tâze buldı bâğ-ı 'âlem hüsn-i hulkından
Cemâl-i enveri reşk-i bahâr-ı feyz-bahşâdur
- 16 Hudûd-ı dîni hâfiz hâmi-i şer'-i mutahhar kim
Vücûd-ı 'âlemüñ nakd-i hayâtı 'âlem-ârâdur
- 17 Fesâhat-rîz olan her nüktesi hayret-dih-i hikmet
Belâgat-senc olan nutk-ı güher-bârı temâşâdur
- 18 Bu vehbi fazl u dâniş sa'y u gûşişle degül mümkün
Bu bir feyz-i İlâhî hall olunmaz bir mu'ammâdur

- 19 Nisâr-ı hâk-i pâyı olmağa şâyeste midhat yok
Du‘â-yı devletinden gayrı sözler cümle bî-câdur
- 20 Hıdîvâ âsafâ re’fet-penâhâ âsmân-kadrâ
Kapuñ gül-mîhi olmak hasret-i necm-i Süreyyâdur
- 21 ‘Înâyet va‘di sebk itmişdi sâbık şeyhü’l-islâma
Sebeb hırmâna ancak inkılâb-ı sadr-ı fetvâdur
- 22 Ser-i ebrû ile îmâ iderse şâhid-i lutfuñ
Cemâl-i matlabum mir’ât-i bahtumda hüveydâdur
- 23 Makâmuñda seni dâ’im ide ‘izzetle devletle
Cenâb-ı Kibriyâ kim kâr-sâz-ı cümle eşyâdur

13

Ramazâniyye Berây-ı Dâmâd ‘Ali Paşa
Rahmetu’llâhi ‘Aleyhi

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Yevm-i şek diyü bogaz cengin iderken rindân
Zâhir oldı ‘alem-i nusret-i şehri Ramazân
- 2 Âb-ı gufrân ile sîr-âb olacak demlerdür
Rûz u şeb olmadadur altun olukdan rîzân
- 3 Şâhid-i mağfîretüñ gûşe-i ebrûsıdur ol
Semt-i tâ‘ate işâretle olur da‘vet-hân
- 4 Hâzır ol kim yine yağma-yı ni‘amdur oldı
Zer-kilîd-i der-i gencîne-i rahmet-rahşân
- 5 Harf-i âherle olur çünki rumûzât-ı felek
Kilk-i feyz oldı nüvîsende-i nûn-ı gufrân
- 6 Fârisü’l-hayl-i sipihrüñ hüner-i mu‘cizidür
Gûy-ı hûrşîdi çalup mağribe kıldı çevgân
- 7 Dâmen-i hil‘at-i zer-târın ararken ‘âlem
Tavk-ı zerrîn-i girîbânına dûş oldı hemân
- 8 Al dibâ-yı şafak oldı aña pây-endâz
Kışver-i bahtere geldi mübârek mihmân
- 9 Pîşgâhında fûrûzân olıcak meş‘al-i mihr

- Sanki şevketle terâvîhe gider şâh-ı cihân
- 10 Rûzedârâna idüp semt-i tilâvet ta'lim
İtdi ol rahle-i sî-pâre-i zerrîni 'ıyân
- 11 Çekdi Ye'cüc-ı ma'âsîye sed-i Zü'l-karneyn
Tâ hulûs üzre 'ibâdet ideler tâ'atıyân
- 12 Kâfi tahsîle meger mağribe gitmiş idi mihr
Cevheri itdi nuhâs-ı kamer içre sürbân (?)
- 13 Ol degül yazmak için hilye-i pâki gerdûn
Ay resmin çizüp altun ile gösterdi nişân
- 14 Ol degül 'ayn-ı 'Ali vefk-i şerîfin yazdı
Hırz-ı ikbâli için Âsaf-ı dehrüñ devrân
- 15 Nice âsaf o melek-şîme 'Ali-sîret kim
Cebhe-i enveri pür feyz-i sabâh-ı 'irfân
- 16 Tal'at-i lem'averi âyet-i nûr-ı takvâ
Nutkı hem hâssiyet-i ebr-i matîr-i nîsân
- 17 Fâzıl-ı 'asr Ebu'n-Nasr 'Ali Paşa kim
Oldı ikrâm ile dâmâd-ı şehinşâh-ı cihân
- 18 Hâmi-i dîn-i mübîn oldıĝınıñ âsârı
Buldı 'ahdinde şerî'at o kadar sevket ü şân
- 19 Fi'l-mesel bulsa hâlel rûze-i Nâhid eger
Eyler âzâd eline girdiĝi demde Keyvân
- 20 Nehy(e) ol mertebe kaĝıd uçuranlar evvel
Şimdi envâ'-ı riyâzât ile eyler tayarân
- 21 Ne şerefdür bu şeref kim ola bir gün birine
Sâ'ir eyyâm-ı cezâsı mütetâbi' şehrân
- 22 Şol kadar buldı kanâdil ile revnak 'âlem
Gündüzi giceye tadrîc ile katdı mîzân
- 23 Bî-müdânî güherâ âsaf-ı 'âlî-kadrâ
Ey olan re'y-i rezîni sebep-i emn ü emân
- 24 Nice yıllar Ramazân ile şeref-yâb olasın
Hall ü 'akdüñ ola ber-vefk-i rızâ-yı Sübhân
- 25 Devletüñ dâ'im ola kadrüni Hak ide füzûn

Tâ ki kadr-i Ramazân ola cihân içre nihân

- 26 Kâmiyâ sıdk ile ol âsaf-1 vâlâ-câhuñ
Devlet ü 'izzetine eyle tazarru' her ân
- 27 'Arz-1 hâl ise garaz eyleme tatvîl-i kelâm
Olur elbette 'inâyet de bi-kadri' l-imkân
- 28 Kerem-i evveli gel itme ferâmûş sakın
Zı'f-1 küfre didi erbâb-1 fütüvvet küfrân
- 29 Bu şeref saña yeter kim ola hem-pâyelerüñ
Arpaluk emrin alup hurrem ü şâd u handân
- 30 O Hudâvend-i 'atâ-pîşe çerâg-1 hâssın
İtmez endâhte-i gûe-i tâk-1 nisyân

14

Der-Menkabet-i Sadr-1 A'zam İbrâhîm Paşa

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Kalem kim nağme-perdâz-1 neşîd-i şî'r ü inşâdur
Neşât-efrûz-1 raksı cûş-1 harf ü rûh-1 ma'nâdur
- 2 Sarîr-i rûh-bahşâsıyla sîr olmaz likâsıyçün
Dem-i raksında her sûrâh-1 ney çeşm-i temâşâdur
- 3 Midâdı Hızır ile dem-sâz ider her harf-i dil-cûsın
Bu ma'nâ şübhesüz "el-hattu bâkî"den hüveydâdur
- 4 Ol üstâd-1 belâgat-çîre-bâfuñ zâde-i desti
Kalemkârî-nümâ ber-şukka-i zer-târ-1 dîbâdur
- 5 Lisân-1 pâki irâ'-i zinâd-1 fitneden 'ârî
Hurûfî-mezheb ammâ feyz-i nutkı sırr-1 esmâdur
- 6 Degüldür cins ü faslı nakz-1 ta'rîf-i insânî
Anı güftâra sâ'ik feyz-i tab'-1 mantık-ârâdur
- 7 Metâ'-1 şevk çıkmaz nice demdür dûş-1 dellâla
Zamânlardur ki bâzâr-1 ma'ârif çide-kâlâdur
- 8 Müsellemdür iden elbette gûyâ tûti-i tab'ı
Şeker-pâş-1 nevâziş iltifât-1 zât-1 vâlâdur
- 9 Her âyîne degül intâk-1 bebgâ-yı dile kâbil
Meger ikbâl-i sadr-1 a'zam İbrâhîm Pâşâ'dur

- 10 Cenâb-ı Hazret-i Hâtem-şiyem dâmâd-ı hâkânî
Müdânîsi ne Cem'dür dûş ber-dûşı ne Dârâ'dur
- 11 Müsellem muhteşem nûr-ı mücessem âsaf-ı ekrem
Veliyy-i ni'met-i vâlâ-himem bir dürr-i yektâdur
- 12 Ferîdun-fer meh-i enver vezîr-i ma'delet-güster
Mu'azzam âsaf-ı vâlâ-güher düstûr-ı dânadur
- 13 Nevâzişle kul eyler 'âlemi dünyâ senâ-hânı
Kerem mecbûlî ihsân-dîdesi a'lâ vü ednâdur
- 14 Olur müstağni-i envâ'-ı ni'met bezm-i 'âlemde
Der-i cûdında ol kim rîze-çîn-i hân-ı yağmadur
- 15 Hüseyin-i Baykara hasret-keş-i peymânçe-i bezmi
Ki anda İbni 'Abbâd u Keşâcem meclis-ârâdur
- 16 Kalem şevk-i senâ vü midhatüñle hâk-i pâyuñdan
Niyâz-ı ruhsat-ı kâr-ı tagazzülle cebîn-sâdur
- 17 Göñül âyînesinde bir sanem nakşı hüveydâdur
Ki mihr-i 'ârızî berk-ı cihân-ı Lât u 'Uzzâ'dur
- 18 Degül âyîne yâruñ şîve vü refâtına mahrem
Göñül mir'âtinüñ ammâ temâşâsı ser-â-pâdur
- 19 Mahaldür seyle her dem merdüm-i çeşmümde yir yokdur
Hayâl-i yâre ancak cân evi hâzır müheyyâdur
- 20 Sebû-yı ser-keşüñ encâm-ı kârıdur şikest olmak
İden elbet bulur hep mâ-cera-yı hûn-ı sahbâdur
- 21 Dehân-ı tengi gördük vüs'at olsa sîne-i yâra
Göñül açılmanuñ bir çâresi de seyr-i sahrâdur
- 22 Ol ebrûlar melâhat gûyına çevgân olur bir gün
Seni Dârâ-yı mülk-i hüsn iderlerse müdârâdur
- 23 Muhassal Kâmiyâ her hâme mazmûn-âşinâ olmaz
'Asâyı dûr-bâş-ı sihr iden hep dest-i Mûsâ'dur
- 24 Hıdîvâ âsafâ re'fet-penâhâ âsmân-kadrâ
Bekâ-yı devletüñ ser-mâye-i a'lâ vü ednâdur
- 25 Umûr-ı mu'zamât-ı dîn ü devlet hall ü 'akdinde
Benân-ı mü-şikâfuñ çâre-sâz-ı 'âlem-ârâdur

- 26 Hayât-ı tâze buldı bâğ-ı ‘âlem hüsn-i hulkından
Derüñ gül-mîhi olmak hasret-i necm-i Süreyyâdur
- 27 Zamân-ı devletüñ emn ü emân-ı râhat-ı ‘âlem
Geçen eyyâm-ı fetret gâlibâ bîhûde gavgâdur
- 28 Riyâz-ı ‘âleme hîç bu nizâmı virmedi kimse
Bu te’yîd-i İlâhî ‘avn-i Hak tevfik-i Mevlâdur
- 29 Kalem mâ-fi’z-zamîri hâk-i pâ-y-ı devlete ‘arz it
Mahaldür böyle vâdî dîden-i eslâfı icrâdur
- 30 Yüzüm yok çok ‘inâyetler görildi pîşgâhuñda
Egerçi hâne-sûz-ı şâh-râh-ı semt-i da’vâdur
- 31 Zamân-ı nevbetüm Mısrüñ yubûset vaktine düşdi
Yekûn-ı hâsıl-ı şehriyyesi harcından ednâdur
- 32 Eger imdâd medd-i Nîl mikyâsınca olmazsa
Dil-i sûzâna hüsrân-ı telâfî şîven-efzâdur
- 33 Ko tasdî’i yeter vakt-i du’âdur Kâmiyâ şimdi
Bekâ-yı devletidür saña matlab gayrı bî-câdur
- 34 Mü’ebbed ola yâ Rab mühr-i devlet ceyb-i sadrında
Ki âsâyış-dih-i ‘âlem şifâ-yı sadr-ı dünyâdur
- 35 Makâmında mü’eyyed eylesün ‘izz ü sa‘âdetle
Cenâb-ı Kibriyâ kim kâr-sâz-ı cümle eşyâdur

15

Der-Menkabet-i Dâmâd İbrâhîm Paşa Berây-ı
Hem-pâye Şoden-i Mekke vü Medine

fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

- 1 Bir seher ki heves-i hâtıra-i dâ’i-i zâr
Dergeh-i devlete yüz sürmege virmişdi karâr
- 2 ‘Azm idüp pîşgeh-i âsaf-ı gerdûn-câha
Dilde evrâd-ı du’â serde mükevver destâr
- 3 Nice âsaf ki odur revnak-ı gülzâr-ı cihân
Nice âsaf ki odur cümle nizâm-ı aktâr
- 4 Âsmân-kevkebe hem-nâm-ı Halîl İbrâhîm

- Sıhr-i sultân-ı cihân pâdişeh-i mihr-âsâr
- 5 ‘Âdet üzre ‘ulemâ ile varup meclisine
Eyledüm tûl-i bekâsına du‘âyı tekrâr
- 6 Cümleye nîm tebessümle nevâzişler idüp
Bir meserret haberin eyledi gûyâ iş‘âr
- 7 Didi kim şevket ile pâdişeh-i heft-iklîm
Oldı câh-ı ‘ulemâ rif‘atini hâhişger
- 8 Ne revâ belde-i hicretgeh-i fahr-i ‘âlem
Rütbesi mansıb-ı mahrecden ola dûn-şumâr
- 9 Eyledi hatt-ı şerîf ile anuñ pâyesini
Mansıb-ı Mekke vü Bathâ’ya ber-â-ber hemvâr
- 10 Gösterüp hatt-ı hümâyûnı sa‘âdetler ile
Gördüm ammâ ki ne hat mevce-i bahr-i envâr
- 11 Selsebîl oldı sutûrından akar âb-ı zülâl
Harf atar zâ’ika-i sükkere asl-ı güftâr
- 12 Nedür ol sebk-i fesâhat nedür ol hatt-ı belîg
Nedür ol zarf-ı hurûf içre ma‘ânî ser-şâr
- 13 Görse terkîb-i safâ-bahş ile inşâsın eger
‘Aczini eyler idi sıdk ile Vassâf ikrâr
- 14 Neye teşbîh ideyüm anı ki yok aña nazîr
Nev-demîde hat-ı dildârı idersem izhâr
- 15 Andan ancak nîgeh-i ‘âşıkâ bahşâyış-i zevk
Bunuñ âşüftesidür cümle-i enzâr-ı kibâr
- 16 Gonce-i hâtırın açdı ‘ulemânuñ el-hak
Oldı ma‘nâda bu gülzâra hümâyûn ezhâr
- 17 Dizdi gûyâ ki nîgeh rîştesine ser tâ-pâ
Nazar-endâz olan ol gevhere dise şehvâr
- 18 Añladum cümle mazâmîn-i latîfin ol dem
Bûs idüp başuma koydum iderek medh-i hezâr
- 19 Nice medh itmeyeyüm ben bu ‘azîz ihsânı
Nice raksân olarak olmayayum zevke dûçâr
- 20 Yâz-deh sâle irismişdi egerçi pâyem

Nevbetüñ gelmege dirlerdi dahı on yıl var

- 21 Hamdü li'llâh ki 'atâyâ-yı şehinşâhîden
Bir iki yılda ider matlabum 'arz-ı dîdâr
- 22 Hak Te'âlâ o şehinşâh-ı felek-'unvânı
Böyle memdûh esere ide muvaffak her bâr
- 23 Hüsrevân-ı selefüñ gelmedi hiç hâtırına
Böyle ferhunde kerem böyle mübârek âsâr
- 24 Kâmiyâ sür yüzüñi hâke du'âlar eyle
Turma şimden gerü etbâ'uñ ile leyl ü nehâr
- 25 Gülşen-i saltanatı bula kemâl-i revnak
Gül-i sad-berg-i vücûdı ola zîb-i gülzâr

16

Der-Medh-i Vezîr-i A'zam Dâmâd İbrâhîm Paşa
Yessera'llâhu Lehu Mâ-Yeşâ

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Sepîde-dem ki dil-i hâstar-ı nâdire-kâr
Mücerrebât-ı eserden olurdu safha-şümâr
- 2 Dûçâr oldu rivâyât-ı İbni Haldûn'a
Ki yazdı mebhas-ı Hâlûme'sinde şeş-ezkâr
- 3 Zamîr-i dil-şudemüz âsafân-ı devrânuñ
Kiminden ola teveccüh be-savb-ı dâ'i-i zâr
- 4 O şeb şerâ'itin itdüm kemâ huve'l-vâki'
Varınca hâba zuhûr itdi bir perî-ruhsâr
- 5 Şû'a-i şemse bürinmiş vücûdı ser tâ-pâ
Yüzinde sanki kamer şeb-çerâg-ı lem'a-nisâr
- 6 Göreydi tâbiş-i ruhsârını eger hurşîd
Güneşde turmışa beñzerdi çihresi hemvâr
- 7 Hilâl kâse be-kef bir gedâ-yı lem'asıdur
İder 'inâyet-i yek-zerresi anı ser-şâr
- 8 Revâ degüldür anı âfitâba beñzetmek
O şem'-i rûşene hurş'd olur fetîle-i nâr

- 9 Didüm görince o nûr-ı mücessemi kimsin
Melek misin nesin ey şem‘-i sâtı‘u‘l-envâr
- 10 Didi degül saña lâzım kim olduğum bilmek
Ne ise müşkilüñi benden eyle istifsâr
- 11 Beyân idince didi âsaf ismi İbrâhîm
Vezîr ibni vezîrûñ du‘âsın it tekrâr
- 12 Yegâne âsaf-ı dâna vezîr-i bî-hemtâ
Güzîde-i nücebâ nûr-ı dîde-i ahyâr
- 13 Nigâr-ı gülbün-i devlet vezîr-i mâder-zâd
Muhît-i bahr-i fazîlet cihân-ı ‘izz ü vakâr
- 14 Güşâde genc-i ma‘ârif nümûde kân-ı hüner
Sütûde menkıbesin yâd ider sığâr u kibâr
- 15 Huceste zâtına vâbeste intizâm-ı umûr
Benân-ı re‘yine peyveste ‘ukde-i her kâr
- 16 Müdîr-i rif‘ate ahter-nümâ-yı sa‘d-ı su‘ûd
Medâr-ı saltanata necm-i devlet-i bîdâr
- 17 Gürûh-ı ümmete kehfü‘l-emân-ı bî-minnet
Şi‘âr-ı dîn-i mübîne nigâhdâr u medâr
- 18 Gül-i hadîka-i devlet ki bûy-ı hulkından
Olur hemîşe mu‘attar meşâmm-ı cümle diyâr
- 19 Müşîr-i nâdire-tedbîr ü müsteşârü‘l-kül
Gubâr-ı dergeh-i câh u celâli nâsiyezâr
- 20 Nihâl-i bârver-i devha-i ma‘ârif kim
Hemîşe mîvesi nev-bâve hâsılı âsâr
- 21 Dilîr-i şîr-meniş saff-şikâf-ı düşmen-i dîn
Becâterîn-i şecâ‘at Tehemten-i peygâr
- 22 Göreydi hüsn-i beyân u bedî‘ini bir kez
İderdi Sâhib-i ‘Abbâd ‘acziñi ikrâr
- 23 Vişâh-ı sadra sezâ bir şehâne gevherdür
Felek ‘alâkasıdur bu hamâ‘ili edvâr
- 24 Şu rütbe medhüñe dil-dâdedür tabî‘at-ı şûh
Beyâna gelmede endîşeyi geçer güftâr

- 25 Bu tab‘-1 şûha felekden görindi bir îrâd
Mukaddemât-1 müselleme netâ’icü’l-efkâr
- 26 Revâ mı böyle suhen-perver âsafuñ var iken
İde tabî‘at-1 kec medh-i şâhid-i bâzâr
- 27 Makâli hâli tasavvurla eyledi insâf
Netîce mülzem olup şimdi kârı istiğfâr
- 28 Yeter idersin o gül-bergi Kâmiyâ tasdî‘
Ne mümkün ola anuñ midhatinde hadd ü şumâr
- 29 Hudâ vücûdını hıfz eylesün hatarlardan
Hemîşe mesned-i devletde ola kâr-güzâr

17

Ramazâniyye Berây-1 Vezîr-i A‘zam İbrâhim Paşa

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Hilâl-i savmı ol kim gûş-1 câna müjde-bahşâdur
Meh-i ‘ıyd-1 zer-endûd olsa müjde yine ednâdur
- 2 Melâ’ik yaktılar kindîl-i ‘arşî câmi‘-i Kuds’e
Zemîn üzre nizâ‘-1 yevm-i şek bîhûde gavgâdur
- 3 Koyup peyveste satr-1 kehkeşâna nokta-i şekki
Galat ma‘nâya bâ‘is gâlibâ necm-i Süreyyâdur
- 4 Yüzün göstermedi vaktinde dîdârı ‘azîz itdi
Bu da hasret-keşâna başka bir semt-i tecellâdur
- 5 O şem‘-i bezm-i akdes hıfz olunmaz mı eser yelden
Döner çerh-i felek üstinde bir fânûs-1 mînâdur
- 6 Şafak sanma kemâl-i ihtimâm-1 dest-i kudretle
O fânûs üstine pûşîde gûyâ al dîbâdur
- 7 Güneş pervâneveş ol şem‘i devr itmek ba‘îd olmaz
Bütün mahv-1 sevâd-1 defter-i sâlin temennâdur
- 8 N’ola berter olursa kadri hurşîd-i cihân-tâbuñ
Mübârek makdemine cümleden evvel cebîn-sâdur
- 9 Açıldı genc-i rahmet hâzır olsun mağfîret-hâhân
Dem-i bahşâyış-i feyz-i İlâhî vakt-i yağmadur

- 10 Degül cây-ı ta‘accüb rûzı şebden olsa efvzûnter
Beli sâhib-riyâzet çok yaşar ‘âlemde mûmzâdur
- 11 Şeb-i hâlet-fezâsı aksar olmakda müveccehdür
Ki hengâm-ı safâ pâ der-rikâb olmak bu ma‘nâdur
- 12 Firâr itse degül bî-câ verâ-yı Kâfa dek İblîs
Gelen hançer be-kef mâh-ı sıyâm-ı zühd-peymâdur
- 13 Dutıldukça hümâ-yı devleti sayd u şikâr oldı
Bozuldukça tılısm-ı genc-i lâ-yefnâyı ifşâdur
- 14 Şikest olsun başında mey-fürûşuñ câm-ı billûrı
Cilâ-yı dîdemüz envâr-ı kindîl-i musaffâdur
- 15 Müzeyyen zîr ü bâlâ nûrdan kindîl ile şimdi
Cevâmî‘ cennet ü her bir menârı nahl-i Tûbâdur
- 16 Bu eyyâm-ı ferah-encâmuñ evsâfı degül mümkün
Ki evvel vakti savm u âhiri ‘ıyd-ı tarab-zâdur
- 17 Nice feth olmasun nazm-âverâna genc-i ma‘nâ kim
Huceste vakt-i dâmen-bûs-ı İbrâhîm Pâşâ’dur
- 18 Ne paşa belki dâmâd-ı şehinşâh-ı melek-haslet
Cihâna ni‘meti mebzûl olan bir zât-ı vâlâdur
- 19 Cenâb-ı sadr-ı a‘zam bedr-i efham hâris-i ‘âlem
Hidîv-i muhterem revnak-fezây-ı sadr-ı vâlâdur
- 20 Dilîr-i ma‘delet-güster müşîr-i memleket-perver
Zihî destûr-ı nâm-âver-i salâh-ı kâr-ı dünyâdur
- 21 Hayır-hâh-ı medâr-ı saltanat zînet-dih-i devlet
Penâh-ı memleket fermân-revâ-yı rûy-ı gabrâdur
- 22 N’ola ‘unvânı destûr-ı ebu’l-hayr-ı zamân olsa
Hemîşe fikri hayrât ile dünyâ mülkin ihyâdur
- 23 ‘Adâlet-pîşedür insâf olınsa zâtıdur şimdi
Medâr-ı intizâm-ı saltanat gayrı müdârâdur
- 24 Nevâzişle keremle ol Aristo ‘akl-ı dânnânuñ
Umûr-ı saltanatda bezl-i makdûrı temâşâdur
- 25 Ko tasdî‘i du‘â-yı devletinde Kâmiyâ sa‘y it
O dem kim sâ’imân iftâr için hâzır müheyyâdur

26 Ola makbûl-i dergâh-ı İllâhî cümle tâ'ati
Müyesser ola her âmâli kim pinhân u peydâdur

27 Sa'âdet-yâb ola tekrâr ü emsâliyle bu 'ıyduñ
Ki devletle bekâsı matlab-ı a'lâ vü ednâdur

18

Der-Medh-i Vezîr İbrâhîm Paşa

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Hudâyâ şehriyâr-ı 'âlemüñ 'ömri ziyâd olsun
Zamân-ı devletinde emn ü râhat izdiyâd olsun
- 2 Felek dil-hâhı üzre devr idüp gülzâr-ı 'âlemde
Gül-i âmâl açılsun gonçe-i hâtır güşâd olsun
- 3 Neşât-âbâd olup devr-i kamer bu 'ıyş u 'işretler
Bu demler dâstânı nice dem dillerde yâd olsun
- 4 Bi-hamdi'llâh zihî ârâyış-i bezm-i tarab-zâ kim
Añıldukça Hüseyin-i Baykara'nuñ rûhı şâd olsun
- 5 Hemîşe böyle kalsun 'ıyş u nûş-ı meclis-i 'âlem
Sipîhr-i b'î-karârüñ gerdişi vefk-i murâd olsun
- 6 Müyesser olmamışdur bir 'asırda böyle âsâyış
Gerek a'yân u eşrâf u gerek sâ'ir 'ibâd olsun
- 7 Zihî te'sîr-i devrân-ı tarab kim kûh u sahrâda
Kemâl-i şevk ile raksân kebk ü gird-bâd olsun
- 8 Nice yıl inkıbâz-ı 'âlemüñ âlâmını çekdük
Bu demlerde makâl-i hâlümüz râhat-müfâd olsun
- 9 Bisât-ı bezm âmâde harîfân-ı zamân şimdi
Mahabbet 'arz idüp bir birine kârı vedâd olsun
- 10 Nice âsâyış olmaz pâdişâh-ı heft-iklîmüñ
Nizâmü'l-mülki bir dâna' ebu'l-hayr-ı cevâd olsun
- 11 Ne dâna' sadr-ı vâlâ-menzilet dâmâd-ı hâkânî
Dem-â-dem hâhişi ser-mâye-bahş-ı 'adl ü dâd olsun
- 12 Vezîr-i a'zam İbrâhîm Paşa ma' delet-güster
Hezâr iclâl (ü) devletde günü gündün ziyâd olsun

- 13 Vücûdî lutf-ı Hak'dur dehre bir inkâr ider yokdur
Gerek erbâb-ı insâf u gerek ehl-i 'inâd olsun
- 14 'Atâ-yı bî-dirîgi muktezâsı şöyle ki ister
Kef-i cûdına mazhar âşinâdan özge yâd olsun
- 15 Teferrücgâh için nüzhet-fezâlar eyledi bünyâd
Garaz ancak 'ibâdu'llâha râhat i'tiyâd olsun
- 16 Ferah-zâ gûşeler peydâ olındı iltifâtıyla
Nazargâh-ı ahâlî bâ'is-i ilf-i fu'âd olsun
- 17 Olur peyveste bu germiyyet-i bâzâr-ı 'ıyş u nûş
Meger teşrîf-i eyyâm-ı sıyâm ile kesâd olsun
- 18 Bisât-ı rezm-i pîçîde velî eyyâm-ı tâ'atdûr
Biraz da leşker-i nefis ü hevâ ile cihâd olsun
- 19 Eger her haftası nefsüñ yanında heft-hon olsa
Tayanmaz himmet-i tâ'ate ger *seb'un şidâd* olsa
- 20 Toyılmaz ehl-i keyfûñ sâ'imâne vaz'ına ammâ
Berây-ı hüsn-i zan tatyîb-i hâtır i'timâd olsun
- 21 Kefen-pûş olsa dârû-yı gıdâsı deprenür çatlar
N'ola imdâd iderse kâse-i savma künâd olsun
- 22 Bu bir bî-câ suhendür keyf ise bir pehlevândur kim
Katar rûz u şebi birbirine tek imtidâd olsun
- 23 Sıyâmuñ rağbetin kim artırur gör sûk-ı 'âlemde
Hele zevk u safâ ber-dûş-ı dellâl-ı mezâd olsun
- 24 Ko tasdî'i yeter vakt-i du'âdur Kâmiyâ şimdi
Ne haşv olsun kelâmuñda ne teksîr-i sevâd olsun
- 25 Hemîşe pâdişâh-ı heft-kışver tahtgâhında
Sevâd-ı 'âleme fermân-revâ-yı 'adl ü dâd olsun
- 26 Vek'l-i mutlakı ol âsafuñ da 'izz ü ikbâli
Anuñ zıll-ı cenâh-ı şevketinde müstezâd olsun
- 27 Mübârek ide Hak şehr-i sıyâm-ı tâ'at-'unvânı
Hulûs üzre 'ibâdet zâd-ı şeh-râh-ı me'âd olsun

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Gelüp ser-mâ döşendi zer varak her gülsitân üzre
Çekildi câ be-câ zerrîn-cedvel bûsitân üzre
- 2 Görindi gülşen-i kânûn içinde âteşin güller
Sarıldı her ‘alev gûyâ nihâl-i ergavân üzre
- 3 Döşendi bî-bahâ kâliçeler her cây-ı meştâya
Hasîrûn neydi bu çîn-i cebîn-i merdümân üzre
- 4 Çekildi bezm-i gülşenden ayağı mey-perestânûn
Günâh-ı ‘ıyş u nûşı saldılar hep bâğbân üzre
- 5 Degüldür beyza kumrî-peççegânı hıfzına meştâ
Gümüşden hâne bünyâd eyledi serv-i çemân üzre
- 6 Açıkda kaldı hep tahte’s-semâlar zevki ‘âlemde
Müreccah olmuş iken i‘tibârı âsmân üzre
- 7 N’ola lertzân isek medh ü senâsında şitâbânuz
Siyeh semmûrı gösterdi bize sîmîn-berân üzre
- 8 Ser-â-ser tügmelerle sîne-i hûbân iliklendi
Dizildi ahter-i seyyâre gûyâ kehkeşân üzre
- 9 Fûrûg-ı âteşin-rûlarla germ-â-germ olup meclis
Zemînûn revnakı şimdi sipihre imtinân üzre
- 10 Letâfet bir midür seyr-i gül ü şeb-nemde insâf it
‘Arak kim revnak-efzâ ola ruhsâr-ı bütân üzre
- 11 Alışmış gâlibâ germ-âbeler germiyyetin eşcâr
Kabâsından soyındı koydı evrâk-ı hazân üzre
- 12 Hevâ-yı zemherîri gönderüp etrâf u eknâfa
Şitâ hükmin yürütmek istedi kevn ü mekân üzre
- 13 Velî geldükde mahrûrû’l-mizâc oldu mehâbetden
Havâlî-i cenâb-ı âsaf-ı devr-i zamân üzre
- 14 Vezîr-i a‘zam İbrâhîm Paşa-yı Ebu’lhayruñ
Sirâyet itdi ihsânı bütün mülk-i cihân üzre
- 15 Cihân-ârâ nizâmü’l-mülk-i dâmâd-ı şehinşâhî
Vekîl-i saltanat zıll-ı sa‘âdet hânedân üzre

- 16 Semâhatde ‘alem hakkında lâyük itşeler îrâd
Kelâm-ı dest ber-bâlâ-yı desti bahr ü kân üzre
- 17 Kerem bâbında kimdür Bermekî yâ Hâtem-i Tâ’î
Gelüp bahs eylesünler cânı varsa imtihân üzre
- 18 Kef-i cûd u ‘atâsı ebr ile ger imtinân olsa
Döker yah-pâreveş sîm ü zeri âb-ı revân üzre
- 19 Anuñ sîm oldu cûdı bu zeri şöyle nisâr eyler
Saçar bâd-ı sabâ evrâkı gûyâ gülsitân üzre
- 20 Zamân-ı sâbık u esbak nizâmı der-miyân olsa
Yine tercîhe lâyük ‘ahdidür Nûşirevân üzre
- 21 O sahh-ı çîn der-çîni ki ‘âciz hâme-i Mani
Girihli turra-i pür-çîn satr-ı ebruvân üzre
- 22 Eyâ sadru’s-sudûr u ma‘rifet-perver zamânuñda
Güher-sencân-ı nazmuñ nâmı fark-ı Ferkadân üzre
- 23 İşidüp nazma ikbâlûñ gelenler mülk-i âherden
Ma‘ârif ‘arz ider yüz sürmedin bu âsitân üzre
- 24 Kalursa i‘tibâruñ böyle sadra Hüsrev ü Selmân
Kemâl-i ‘aciz ile mühr-i sükût ursun dehân üzre
- 25 Kelâmuñ rûhı ancak tuhfe mazmûn ile ma‘nâdur
Hünerdür sâ’irinden zîveri Türkî lisân üzre
- 26 Ne deñlü da‘vi-i nazm itse sâ’irler lisânınca
Hüner Türkî-edâ nazmındadır silk-i beyân üzre
- 27 Ko tasdî‘i yeter şimdi du‘â hengâmıdır Kâmî
Du‘âsı vâcib oldu zümre-i nazm-âverân üzre
- 28 Hemîşe tâ felek hâlî degül germâ vü sermâdan
Bu germ ü serd-i ‘âlem devr ide halk-ı cihân üzre
- 29 Ola zıll-ı cenâh-ı devletüñde halk âsûde
Re‘âyâ vü berâyâ muttasıl emn ü emân üzre

20

Bahâriyye Der-Vasf-ı Ebû Sa‘îd-zâde

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Bahâr geldi demidür çemende seyrânuñ

- Edirne şehrine gel vaktidür gülistânũ
- 2 Bu bir mesîresi çok dil-nişîn gülşendür
Dürüst cenneti budur yalancı dünyânũ
- 3 Hezâr gülşeni var kim birinde ‘âlem iden
Çihâr bâğını yâd eylemez Sıfahân’uñ
- 4 Müreccah âb u hevâsı şehâdetine göre
Tevâtür üzre bütün ehl-i Şâm u Şehbâ’nuñ
- 5 İderdi her biri âb u hevâsın istibdâl
Olaydı izn-i hümâyûmı şâh-ı devrânũ
- 6 Bu gül-zemîni görüp âsmâna zînet ile
Tefâhür itdügi yirdür basît-i gabrânũ
- 7 Şügüfte goncelerũ zîb ü revnakındadır
Felekde böyle perîşânlığı Süreyyâ’nuñ
- 8 Çemende gonce-i ter âteşîn açıldukça
Etekleri tutuşur ‘andelîb-i şeydânũ
- 9 Su sepdi güllere şeb-nem seherde gördükde
Yanup yakılmasını ‘andelîb-i nâlânũ
- 10 Tuyıldı nâz u niyâz ile râz-ı bülbül ü gül
Budur çemende olan güft ü gûsı murgânũ
- 11 Tokındı bir gül-i sad-berge belki şimdi nesîm
Kopardı pek büyügin ‘andelîb gavgânũ
- 12 Çemende şimdi büyük kuş mı oldu böyle hezâr
Yanında bir çeñe çalmağla verd-i handânũ
- 13 Yüzine güldi yine bülbülũ gül-i hod-rû
O sâde-dil de bilür semtini müdârânũ
- 14 Visâl fırsatını fevt idüp hezârı görũñ
Sürer hikayesini gülsitâna hicrânũ
- 15 Kulağına kodı cûlar bu gülşenũñ vasfın
Temevvüc itmededür iştiyâkı deryânũ
- 16 Dökildi berg-i gül akdı taraf taraf cûlar
Tenezzül itdi bahâsı çiçekli dîbânũ
- 17 Virildi cûlara zencîr ü güllere tomruk

- Çemende zabtı güç oldı gürûh-ı mestânuñ
- 18 Bahâr zabt ider elbette deyu ser-mesti
Benân-ı şâhda gül mührîdür Süleymân' uñ
- 19 Bahâr gelmiş idi gerçi gül açılmaz idi
Olurdu nâzı dahi gonce-i ferah-zânuñ
- 20 Sarıldı nâz ile destâr-ı sebzîni şimdi
Bilinmedi ki n'ola aslı böyle 'unvânuñ
- 21 Meger ki muntazır idi huçeste makdemine
Cenâb-ı hazret-i müftî'l-enâm-ı zî-şânuñ
- 22 Tokındı gûşına nâm-ı şerîf-i Feyzu'llâh
Açıldı yek-sere gül-goncesi gülistânuñ
- 23 Nesîl ü âl-i hasen-cân u ced be-ced müftî
Odur yegâne şeref-bahşî câh-ı vâlânuñ
- 24 Teveccüh eyleyicek bâğa buy-ı hulkından
Dimâğı çatladı gül-gonce-i mutarrânuñ
- 25 Kemâl-i 'iffet ile kimsenüñ gülin kokmaz
Çeker nedâmetini bâğ 'arz-ı kâlânuñ
- 26 Ko berg-i sebzini cûlar akındıya virsün
Yasağı var o cenâb-ı 'adâlet-'unvânuñ
- 27 Muhît-i feyz-eserâ lücce-i hüner-güherâ
Eyâ yegâne şeref-bahşî mülk-i 'irfânuñ
- 28 Çemen çemen gül ü nergisle gülşenüñ şimdi
Açıldı yüzi gözi bûs idince dâmânuñ
- 29 Bahâr u tehniyet-i makdemüñle 'ıyd-ı sa'îd
Se 'ıydı olsa n'ola Kâmi-i suhen-dânuñ
- 30 Kadîmi devlet ü ikbâlünüñ du'âcısıdur
Kemîne mazhar-ı lutfuñ sezâ-yı ihsânuñ
- 31 Du'âya açdı elin güller olıcak bülbül
Devâm-ı devletine sıdk ile du'â-hânuñ
- 32 Hudâ bu gülşene teşrîfüñi mübârek ide
Hemîşe hıfz-ı İlâhî ola nıgehbânuñ

Kasîde Berây-ı Seyyid Feyzu'llâh Efendi

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Bâreka'llâh zihî hüsn-i nizâm-ı pîşîn
İtdi hikmetle tarîk-i 'ulemâyı tezyîn
- 2 Pâye ber-pâye idüp mertebesin vâlâter
Kodı her rütbeğe bir süllem-i rif'at-pâyın
- 3 Buldı bir meretebe rif'at ki nühüm-tâk-ı felek
Âferin-hân olarak itdi hezârân tahsîn
- 4 Rif'at-i rütbesine evc-i felek oldı hazîz
Âsmâna bu tarîk ile ider fahr zemîn
- 5 Oldı her silsilesi reşk-dih-i fasl-ı bahâr
Ki gönüller açılır her ne kadar olsa hazîn
- 6 Hârici matlab-ı dil-hâh-ı mahâdim-i kirâm
Dâhili neşve-dih-i çâşni-i huld-ı berîn
- 7 Hareketlerde olan fahrı sevâbit göricek
Didiler kâtibeten rütbe çünîn est çünîn
- 8 Kuhl-i fahr ile ider çeşm-i murâdın rûşen
Kim olur revzene-i mûsıladan maksad-bîn
- 9 Rütbe-i sahnına sanma yanaşur esb-i felek
Kehkeşân urdı anuñ pâyına pâ-bend-i metîn
- 10 Ursa mîzâna felek kendi de râzı olmaz
Ki mûsâvîsi ola menzilet-i şer'-i mübîn
- 11 Berter oldı tokuz eflâke bunuñ pâyeleri
Ki onuncıda olur kasr-ı mevâlîye yakîn
- 12 Mevleviyyetleri hod biri birinden berter
Evc-i a'lâsı iki sadr-ı 'adâlet-âyîn
- 13 Dahı mâ-fevki olan mesned-i fetvâdur kim
Hâliyâ virdi şeref sadrına bir fahl-i güzîn
- 14 Hazret-i Hâce-i hâkân-ı mu'azzam ki odur
Şimdi ol rütbeleri ehline iden ta'yîn
- 15 Pîşvâ-yı fudalâ meretebe-bahş-ı 'ulemâ

Muktedâ-yı küberâ zîver-i mesnedgeh-i dîn

- 16 Zâtınuñ mâ-sadakıdur ‘alem-i Feyzu’llâh
Nûrdur feyz ile başdan başa ol zât-ı bihîn
- 17 Şeyhü’l-islâm-ı ‘asır müfti-i âl-i ‘Osmân
Her cevâb-ı kalemi ‘âleme bir habl-i metîn
- 18 Müntehab nüsha-i ikbâl ü sa‘âdet nâmı
Olsa lâyıık mı degül sellemehu’llâh karîn
- 19 Ey veliyyü’n-ni‘am iclâl ü sa‘âdetle saña
İtdi feyz-i ezeli rütbe-i vâlâ ta‘yîn
- 20 Sensin ol zîb-dih-i mesned-i ‘izz ü ikbâl
Ki kalem menkabetüñ yazsa olur müşg-âgîn
- 21 Eyledi zîver-i imzâ-i ‘afa’llâhu ‘anh
Dâmen-i nâmeñi müstağni-i tamgâ-yı nigîn
- 22 Cûy-ı gülzârı nice meşrebüñe beñzedürüz
Sende yok zerre kadar bir eser-i çîn-i cebîn
- 23 Gül-i hulkuñ ki nesîm eylese zîb-i destâr
Olur âşüfte-dimâg-ı hevesi âhû-yı Çîn
- 24 Gösterürken bu kadar rûy-ı dili dîde-i Kâf
Görmedi yine vakâruñ gibi kûh-ı temkîn
- 25 Seyr-i gül-geşt-i çemen itseñ olur bî-şübhe
Bu kadar ser-keş iken serv yine dâmen-çîn
- 26 Midhatüñ şevk-dih-i hâme-i pür-feyzümdür
N’ola tarh eyler isem bir gazel-i tâze-zemîn
- 27 İdeli hayl-i fiten gûşe-i çeşmüñde kemîn
Olmadı kimse füsûnkâri-i gamzeñden emîn
- 28 Çâk çâk olsa n’ola hande-i nâzuñdan gül
Olur âmiziş-i la‘lûñle tebessüm temkîn
- 29 İsteyen ‘âlem-i ‘aşkuñda hayât-ı ebedî
Hâsıl-ı ‘ömrin ider kabza-i tîgüñde rehîn
- 30 Zîr-i destâruña koy kâkül-i müşg-efşânuñ
Penbeler içre görilsün meded ol nâfe-i Çîn
- 31 Çatlasun gonca ki yokdur deyu aslâ dehenüñ

- Mushaf-ı hüsnüñe kerrât ile itmişdi yemîn
- 32 N'ola ayrılmasa evsâf-ı lebûñden Kâmî
Vasf-ı la'lüñle olur böyle ma'ânî rengîn
- 33 Ey bihîn gevher-i revnak-dih-i sadr-ı her kân
Mesnedüñ yollarıdur zîb-i vişâh-ı pervîn
- 34 Tâzelendürdi sürûruñ yine virdüñ el-hak
Gülşen-i 'âleme sen hâsiyet-i ferverdîn
- 35 Bâ-husûs olmuş iken süst kümeýt-i tab'um
Oldı bu mertebe çâbüklük ile şûhterîn
- 36 Cünbüşinden nereye basdugını fark itmez
İzini tozını görmez çi zamân u çi zemîn
- 37 Zimmet-i tab'uma vâcibdür edâ-yı medhüñ
Oldılar birbirine nâtıka vü hâme zamîn
- 38 Midhatüñ vaktini fevt itmem idersem de eger
Eylerüm yine tedârük bi-tarîki't-tazmîn
- 39 Kâmiyâ gerçi garaz 'arz-ı 'ubûdiyyetdür
İstemez hatm-i kelâmı kalem-i sihr-âyîn
- 40 Kalemüñ tutmak olur ağzını ammâ gel gör
Medhin itdükçe olur nâtıkamuz neş'eterîn
- 41 Geldi hengâm-ı du'â gel yeter ey hâme yeter
Bir du'â kıl ki diye hayl-i melâ'ik âmîn
- 42 Tâ ki hürşid-i cihân-tâb-ı ziyâ-bahş-ı felek
Ola zîver-dih-i beytü'-ş-şeref ü evc-i karîn
- 43 Seni bu rütbe-i vâlâda görüp hussâduñ
Meclisüñde ola âdâb ile peymânçe-nişîn
- 44 Gün be-gün pâye-i iclâlüñ olup bâlâter
Saña her işde ola hazret-i Allâh mu'în
- 45 Devlet ü 'izz ü sa'âdetle olup kâm-revâ
Eyleye hazret-i Hak cümle hatâlardan emîn

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

- 1 Ey dil-rübûde bâğ-ı bihiştüñ hevâsına
Gel gülsitân-ı Edrene'nüñ gül safâsına
- 2 İtmiş henûz nâmiye etfâl-i gonceyi
Teslîm-i dest-i dâye-i bâd-ı sabâsına
- 3 Gül-gonce nev-resîde dahı şimdi başlamış
Bülbül hezâr nağme-i medh ü senâsına
- 4 Tahsîn-hâmı bülbül olur gül kulak çeker
Bu gülşenüñ tarâvet-i neşv ü nemâsına
- 5 Erzân egerçi bir pula sad nağme-i hezâr
Ammâ tokınma güllere âteş bahâsına
- 6 Sakız güline sarı sakız oldu 'andelîb
Almaz mısun 'akîdeyi miski bahâsına
- 7 El-hak bu gül-zemîn-i çemenzâr-ı 'âlemüñ
Olmaz bahâ letâfet-i âb u hevâsına
- 8 Yokdur nazîri Tübbet ü Bulgâr'a dek velî
İtlâk olınsa hâme geçer mâ-verâsına
- 9 Evvelde böyle miydi bu cennet numûnesi
Bâ'is ne izdiyâd-ı neşât u safâsına
- 10 Müftî'l-enâm hâce-i hâkân-ı a'zamuñ
Mazhar mı oldu bir nazar-ı kîmiyâsına
- 11 Teşrîf idince gönli açıldı bu gülşenüñ
Bülbülleri de başladı yir yir du'âsına
- 12 Şâhenşehüñ de tab'-ı hümâyûn-ı nâzüki
Meyl eyledi bu gülşenüñ âb u hevâsına
- 13 Dergâh-ı Hakka nâsiye-sây-ı du'âsiyuz
Devletle saltanatla devâm u bekâsına
- 14 Manzûr-ı pâdişâh-ı cihân oldu kim bakar
Gayruñ fuzûli cerbeze-i nâ-revâsına
- 15 Allâh mübârek eyleye sad 'izz ü nâz ile
Teşrîfini bu gülşen-i devlet-serâsına

Der-Menkabet-i Şeyhü'l-İslâm 'Abdu'llâh Efendi
Sellemehu's-selâm

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 'Âşık ki serv-kadleri hâtır-nişân ider
Sahn-ı derûnı 'ar'arı çün gülsitân ider
- 2 La'l-i lebûnden aldugı bir tamla âbdur
Yâkût-ı teşne-leb anı ratbu'l-lisân ider
- 3 Meşşâta-i hayâl ruhuñ lâlezârına
Peyveste ebruvânuñı bir sâyebân ider
- 4 Kundak bırakdı hırmıen-i mahsûl-i hûşına
Ol kim dilinde âteş-i 'aşkı nihân ider
- 5 La'l-i lebûñ dü mısra'-ı ber-ceste eyleyen
Mazmûn-ı beyti kand-i nebât-ı zebân ider
- 6 Zâhirde olma şâhid-i bâzâra müşterî
Zîrâ perend-i 'ismetı rûy-ı dükân ider
- 7 Beñzer ki bu neşîd-i tarab-zâ ile kalem
Âgâz-ı medh-i Hâce-i devr-i zamân ider
- 8 Müfti'l-enâm-ı 'asr semıyy-i 'ibâd ile
'Âlem devâm-ı 'ömri du'âsın her ân ider
- 9 'Allâme-i zamâne ki sa'd ile seyyidüñ
Ser-beste müşkilâtını hall ü beyân ider
- 10 Bir gevher-i bahâ dür-i genc-i 'atâ-yı Hak
Temyîz-i âb u tâbını deryâ vü kân ider
- 11 Şîrâze-i kitâb-ı fazîlet-me'âbına
Hûr-ı bihişt kâkülını der-miyân ider
- 12 Dâ'î-i devleti katı çokdur Hudâ anuñ
Her dem bahâr-ı 'izzetini câvidân ider
- 13 Tahkîk-i mebhas itse gülistân-ı fazl olur
Takrîre gelse âb-ı hayâtı revân ider
- 14 Nâ-ehle kilik-i zahme-i Efrâsiyâbdur
Dânişvârâna lutfını bî-imtinân ider

- 15 Etvâr-ı dil-pesendine dil-dâdedür cihân
Re'y-i rezîni 'âlemi emn ü emân ider
- 16 'Ahdinde düşdi yıldızı cehlûñ o rütbe kim
Mânend-i rişvet ol dahı tayy-ı mekân ider
- 17 Bir lafz-ı nâ-şinide ki ta'bîre gelmeye
Anı cemâl-i şâhid-i ma'nâya ân ider
- 18 Ta'lîm iderse şahs-ı cemâda fesâhati
Pâkîze-gûy-ı nutkı cevâhir-feşân ider
- 19 Meşhûr iken şükûh vakâr u salâbeti
Anı felekde kâf ile kim imtihân ider
- 20 Zeyd'e takaddüm itmege sa'y eyler ise 'Amr
Sermâye-i tasavvurı vâfir ziyân ider
- 21 Âsâyış-i zamâna medâr oldı hâmesi
Fetvâsı def'-i fitne-i Hindûstân ider
- 22 Ol yekke-tâz-ı ma'delet elbet zamânını
Mânend-i vakt-i devlet-i Nûşirevân ider
- 23 Fetvâ-yı müşkilâta ki imzâ-nüvîs ola
Müstefiyân her varakın hırz-ı cân ider
- 24 Saklarsa hırz-ı cânı gibi olmaya ba'îd
İlzâm-ı hasma nüsha-i 'akdü'l-lisân ider
- 25 Ey efdal-i zamâne ki âsâr-ı midhatûñ
Şevküm ziyâde tab'umı reşk-i cinân ider
- 26 Her mısra'mı biri birinden refi' idüp
Şevk u neşât kasrına bir nerdübân ider
- 27 Yâhûd nesîm-i feyz-i hevâ-yı hisâr ile
Emvâc-ı pür-letâfet-i bahr-i kerân ider
- 28 Gâhî hakîkat üzre saf ender-saff-ı du'â
Gâhî mecâza meyl ile zülf-i bütân ider
- 29 Kâmî bu nev-demîde gül-i bâğ-ı tab'mı
İhdâ-i hâk-i misk-eser-i âsitân ider
- 30 'Abd-i kemîne lutfuña mazhardur ol kadar
Ednâsını yazarsa kalem dâstân ider

31 Parmak basılsa harf-i murâd üzre fi'l-mesel
Dest-i felek hilâfına sarf-ı benân ider

32 Maksûd bir du'â-i bekâ-yı sa'âdetüñ
Gerçi du'â-i devletüñi her zamân ider

33 Devletle 'izzet ile makâmuñda ol mukîm
Gerdûn tâ ki mihr-i cihânı cihân ider

24

Der-Menkabet-i Mustafa Paşa-yı Tevkî'î
Yessera'llâhu Lehu Mâ Yeşâ

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

1 Sad müjde gelen 'âleme 'ıyd-ı Ramazândur
'ıyd-ı Ramazân eşref-i eyyâm-ı cihândur

2 Sersâm-ı meh-i rûzedür erbâb-ı harâbât
Tahsîl-i dimâg eyleyecek dem bu zamândur

3 Si rûze geçen derd-i serüñ çâresi ancak
Rû-mâl-i der-i meykede-i pîr-i mugândur

4 Zîrâ ne dimekdür bu ki si rûze mey-âşâm
Cem'den berü eglencesi câma nigerândur

5 Müşkil bu ki mu'tâdı ola câm-ı sabûhî
Vakti gelicek necm-i seher lem'a-feşândur

6 Şimden gerü rindâna salâdur ne tururlar
Vakt-i tarab-ı 'âşık-ı şûrîde-dilândur

7 Rindân-ı harâbât eger olsa da huşyâr
Bir lahzası tahkîk budur 'ömre ziyândur

8 Bu demde olur zînet-i bâzâr-ı harâbât
Ednâsı bu dâd u sitedüñ ratl-ı girândur

9 Dest ü bagalüñ zîveridür câm u sûrâhî
İşkeste-sebû dest-res-i dürd-keşândur

10 Bil kadrini bu demlerüñ ey rind-i zamâne
Vakt-i nigeş-i merhamet-i sîm-berândur

11 Reşş ol nazar-ı rinde ki 'âlemde murâdı
Bir câm-ı safâ-bahş ile bir tâze civândur

- 12 Ammâ ne perî-zâd-ı civân bir nîgehinden
‘Uşşâk-ı belâ-dîdeleri berg-i hazândur
- 13 Üftâdeler olmaz mı hirâsân-ı nigâhı
Kim gamzesinüñ kârı hemân rîziş-i kândur
- 14 Bir merhamet itmiş tutalum gamze-i şûhı
Tâ turra-i tarrârı nice fitne-nişândur
- 15 Yâ turra meger zülfe-i tuğrâya mı beñzer
Kim hatt-ı yed-i âsaf-ı memdûh-ı cihândur
- 16 Fahr-ı vüzerâ zübde-i ârâyiş-i devlet
Tuğrâ-keşi nâm-âver-i sultân-ı cihândur
- 17 Virdi şeref ol mesned-i tevkî‘-i refî‘e
Vâlâ nesebi lâzime-i şevket ü şândur
- 18 Düstûr-ı mükerrem o vezîr ibni vezîrûñ
Tuğrâ-yı hat-ı desti ki tâvûs-ı cinândur
- 19 Yâ keşti-i bâd-âver-i gencîne-i Pervîz
Kim aña bahâ mâ-hasal-i kevn ü mekândur
- 20 ‘Ankâ-yı muzaffer ki dem-i cünbiş-i pervâz
Ahkâm-ı hümâyûn aña bâl-i tayarândur
- 21 Ol sadr-ı melek-sîretüñ evsâf-ı cemîli
Ser-mâye-i mu‘ciz-dem-i erbâb-ı beyândur
- 22 Vâsıfları hakkında dimiş Nef‘î-i üstâd
Kim her biri sencîde fülân ibni fülândur
- 23 Ol âsaf-ı âlî-neseb añlar sözi zîrâ
Tahsîl-i ma‘ârif ile vakti güzerândur
- 24 Kâlâ-yı nesîc-i kalemi ‘arz idelüm kim
Almazsa da seyr itse ne yahşi ne yamandur
- 25 Ey nâdire-i devr-i zamân âsaf-ı Cem-câh
Lutf u keremüñ ehl-i dile feyz-resândur
- 26 Mazhar olalı rûy-ı dil-i lutfuña Kâmî
Gülzâr-ı suhende sözi bir âb-ı revândur
- 27 Ey nûr-ı mücessem bu kadar bâ‘is-i tasdî‘
Tebrîk-i şeref-bahşi-i ‘ıyd-ı Ramazândur

28 Emsâli şeref-yâb ide devletle vücûduñ
Tâ debdebe-i 'ıyd-ı şeref-bahş-ı cihândur

25

Berây-ı Kapudan Mustafa Paşa-yı Tevkî'î
Sâbıkan Bâ-Lugat-ı Çağatâyî

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Çağatâyâ yine bir şûh-meniş dil-ber-i şeng
Közleri kımacı itkey dil-i zâra nîreng
- 2 Tohtadı 'ışkı derûnumga çakup gamzeleri
İltiradukça yüzi hûşumı eyler pür jeng
- 3 Lebi tiprense tolar nice tagar-ı sükker
La'li utkansa n'ola irmes anuñla hem-reng
- 4 Yavuk itken meni sıpaguçı zülfüñ câna
Esegen tek tolanurmin serâsime vü deng
- 5 Sin tek ocunda güzeller şehi irmes ammâ
Eyledi hicr ü firâkuñ ocunı başuma teng
- 6 Özi tiñiz güher-i mevce Kapudan Paşa
Sıhr-i sadr-ı vüzerâ dâver-i Dârâ-ferheng
- 7 Bilgülü özge yaraş zât-ı küvenc-i devlet
Anga şöret bolur olganda tapukçu Huşeng
- 8 Kâr-fermâlugı asramış-ı il ü diyâr
Rûz-ı talaş-ı rikâbında zafer peyk-şeleng
- 9 Kûh-ı Kâf üzre şafak sanma urındı baġtak
N'ola utkansa vakârıyla keçer deng-â-deng
- 10 Dâver-i bahr ulaġında yarışur fahr-künân
Kök ara nuyın olur burçlara Hut u Harçeng
- 11 Sıbganur varını medhüñde bu tab'-ı şûhum
Zührenüñ sâzı ayalgusına olgay âheng
- 12 Şol kadar şevka tüşüpdür ki anuñ nâtıkası
Geh Mogol gâhi Nevâyî körinür reng-â-reng
- 13 Kâmiya şöyle du'â eyle ki endûh u keder
Dûr ola dâ'iresinden nice yüz biñ ferseng

Der-Menkabet-i Muhammed Ağa Kethüdâ-yı Sadr-ı
A‘zam İbrâhim Paşa Berây-ı Vüzerâ Şoden

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Bir seher ki eser-i feyz-i Hudâvend-i kerîm
Gam-ı dîrîne vü endûh u keder oldı ‘adîm
- 2 Hâtıra düşdi o dem dâ’iye-i Sa‘d-âbâd
Ki odur şimdi temâşâgeh-i gül bâğ-ı na‘îm
- 3 Varup ol cây-ı neşâtı görüp ol demde didüm
Senüñ âşüfte-i didâruñ olur heft iklîm
- 4 Cennet-i erba‘ası saña fedâ dünyânuñ
Götürür anlara evsâfuñı elbette nesîm
- 5 Nedür ol sende olan kasr-ı şehinşâh-nişîn
Ki deger görmesi dünyâ tolusu dürr-i yetîm
- 6 Kasr zann itme odur genc-i neşât u şâdî
Pâsbânıdur anuñ ejder-i pür-hevl ü şekîm
- 7 Lemhası bâsıraya zevk-dih-i huld-ı berîn
Hasreti cebhe-i nezzâreye bir dâğ-ı vesîm
- 8 Havzına girse şinâ kasdına bir kerre nigâh
Çıkmağa kor mı anı silsile-i mevce-i sîm
- 9 Eski nâmın diyemem lîk düşer mi selef
Böyle nüzhetgehi yâd eyleye her lafz-ı sakîm
- 10 Zevk-yâb oldum anuñ her tarafın seyr iderek
İtdi gûyâ ki felek kişver-i şevki teslîm
- 11 Didüm endîşeme ey nâdire-senc-i ma‘nâ
Ne turursın bu kadar olmuş iken feyz-i ‘amîm
- 12 Başla nâhun-zen olan nağme-i şeh-nâza yine
Eyle bir nâdire nev-bâve-nişîni tasmîm
- 13 Hikmeti gör ki keş-â-keşde iken itdi sabâ
Bir meserret haberi gûş-zed-i tab‘-ı selîm
- 14 Kethüdâ biñ eser-i lutf-ı şehinşâhîden
Ferr ü semmûr-ı vezâretle olındı tekrîm

- 15 Gel gör ol zevk ile cünbüşlerini nâtıkanuñ
Lezzet-i nazmı zebân-ı kalemi itdi dü nîm
- 16 Vâkı‘a kutbı budur dâ’ire-i devletinüñ
Buña mahsûs nümâyende-i tedbîr-i hakîm
- 17 Kethüdâsı veled-i himmeti hem dâmâdı
Oldı her vech ile şâyeste-i lutf u ta‘zîm
- 18 Habbezâ mekremet-i sadr-ı sudûr-ı devlet
Ki ide kendi kulın rütbe-i vâlâda mukîm
- 19 Kethüdâsına vezâret ile ikrâm itdi
Vâdi-i tâze degül deydene-i ‘ahd-i kadîm
- 20 ‘Akl-ı evvel güher-i silk-i nizâm-ı devlet
Hüsn-i hulkı kul ider ademi bâzû-yı besîm
- 21 Nigeh-i kahrı ile pây-ı rişâ der-zencîr
Dest-i ihsânı ile genc-i ‘atâ der-taksîm
- 22 Revnak-ı dâ’ire ârâyış-i sadr-ı devlet
Dest-i tedbîrine vâ-beste umûr-ı tanzîm
- 23 Devletüñ ‘ilm-i firâsetle senüñ zâhir idi
Ne rakam-rîzi-i remli ne hisâb-ı tencîm
- 24 Kadr-dân-ı ‘ulemâ râtibe-bahş-ı şu‘arâ
Midhatüñ cümleye şâyeste idersem takdîm
- 25 Ugradurlar mı hele bâğ-ı cihâna bir dem
Bûy-ı hulkuñla sabâ itmez ise neşr-i şemîm
- 26 Deheninden dökilür dem-be-dem âb-ı hasret
Lezzet-i nutkuñı yâditse Zülâl-i Tesnîm
- 27 Eylese nâtıkası hâhiş-i gevher-zâyı
Haclegâhında cemâda diyemez kimse ‘akîm
- 28 Dürr ü gevher dökilür nâtıkasından lâyık
Bezm-i hâssında Keşâcem ola hemvâre nedîm
- 29 Kâmiyâ vakt-i du‘âdur o kerîmü’ş-şânuñ
Ka‘bınuñ rütbesini sen mi idersin tefhîm
- 30 Tâ ki her bende veliyyü’n-ni‘am ihsânından
Nâ’il-i rütbe-i vâlâ ola bâ-‘izz ü na‘îm

31 O melek-sîret ola cümle hatâlardan emîn
Rütbesin gün be-gün ‘âli ide ol Rabb-i Rahîm

MUSAMMATLAR

Sihhat-nâme Berây-ı Sultân Ahmed Han

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

I

- 1 Ey şifâ-yı ferah-efzây-ı hümâyûn-makdem
Eyledüñ gülşen-i dünyâyı yine reşk-i İrem
- 2 Tâzelendi yine ol gülbün-i bâğ-ı devlet
Dem-i cân-bahşuñ ile oldı meserret hem-dem
- 3 Görse tebhâle-i la'l-i leb-i efsürdesini
Âb-ı hasretle ider Zühre 'ilâc-ı em sem
- 4 Çeşm-i bîmâr-ı dil-ârâda olan hâlet ile
Rûh-ı 'âlemde nümâyân idi za'f ile elem
- 5 Müjde-i sıhhati şâd itdi bütün dünyâyı
Böyle eyyâm-ı sürûr içre çi endûh u çi gam
- 6 Tab'-ı şûrîdemüz oldı bu ferahla bülbül
Nice dem olmış iken hüzn ile lâl ü ebkem
- 7 Şöyle ser-şâr-ı neşât oldı zemîn ile zamân
N'ola bu demde bihişt olmasa yâd-ı âdem
- 8 Nice bu demde cihân olmaya şâd u hurrem
Buldı sıhhat o şehinşâh-ı penâh-ı 'âlem

II

- 1 Nice şükrin idelüm 'âtıfet-i Rabbânî
Kıldı ol zât-ı hümâyûna şifâ erzânî
- 2 Nâzenîn-i 'azamet Hazret-i Sultân Ahmed
Revnak-ı pür-şeref-i tahtgeh-i 'Osmânî
- 3 O şehinşâh-ı melek-huy u kadir-kudret kim
Gülşen-i saltanata mevhibe-i Sübhânî
- 4 Dîde-i 'âleme göstermeye Hallâk-ı cihân
Eser-i za'f ile ol dâver-i 'âlî-şânı

- 5 Hamdü li'llâh ki şifâ-hâne-i lutf-ı Hak'dan
Buldı sıhhat feleküñ yirine geldi cânı
- 6 İde âzürde o gülden dahı nâzük bedeni
Teb-i pür-tâba da düşmez bu kadar nâ-dânî
- 7 Nice bu demde cihân olmaya şâd u hurrem
Buldı sıhhat o şehinşâh-ı penâh-ı 'âlem

III

- 1 Bâ-husûs olmuş iken böyle cihân pür tef ü tâb
Nice eylerdi tahammül şeh-i nâzende cenâb
- 2 Bakmağa kıymaz iken 'arızına halk-ı cihân
Gül-i hod-rûya döne mihr-i cenâb-ı pür-tâb
- 3 Ne revâdur ki o nâzük bedeni kuçmak için
Isına sıtmaya ol çâr-şeb-i pister-i hâb
- 4 'Arak-ı cebhesidür şübhesüz 'attâr-ı tebin
Gül-i nâzük-bedenin kızdurup almışdı gül-âb
- 5 Tâzelendürse n'ola sıhhati bâğ-ı dehri
Kim vücûdıyla döner şimdi bu çerh-i dolâb
- 6 'Âlemi itmededür mihr-i cemâli rûşen
Gülşen-i saltanat âb-ı keremiyle şâdâb
- 7 Nice bu demde cihân olmaya şâd u hurrem
Buldı sıhhat o şehinşâh-ı penâh-ı 'âlem

IV

- 1 Yine el virdi bize şâhid-i baht u âmâl
Yine oldu haber-i sıhhati ile hoş-hâl
- 2 Nice dem 'aşıka dîdârı 'azîz itmiş idi
Gül cemâlin bize gösterdi Hudâ-yı müte'âl
- 3 Böyle bir pâdişeh-i mülk-i melâhat olmaz
Nedür ol tal'at-ı enver nedür ol hüsn-i cemâl
- 4 Münharif olsa mizâcı felek olmaz hemvâr
İ'tidâl üzre bulunmaz ne cenûb u ne şimâl
- 5 Mübtelâ olmaya bir kerre dahı 'âlemde
Nüşa 'arz eyledi gûyâ ki hilâl-i Şevvâl

6 Şübhe yok oldu bütün ‘âleme bu ‘ıyd-ı sa‘îd
‘Âkıbet müjde-i sıhhat-ber-i ‘ıyd-ı iclâl

7 Nice bu demde cihân olmaya şâd u hurrem
Buldı sıhhat o şehinşâh-ı penâh-ı ‘âlem

V

1 Yâ Rab ol pâdişeh-i vakt-i ‘adâlet-güster
Görmeye gülşen-i ‘âlemde dahı gerd-i keder

2 Tahtgâhında ‘adâletle mukîm oldukça
Sarsar-ı kahrı ide düşmenini zîr ü zeber

3 Pey-rev olduk feleküñ raksına bâ-şevk u neşât
Müjde-i ‘âfiyetiyle gelicek câna haber

4 Böyle bir zevk-i safâ-güstere düş olmadılar
Çok zamândan beri ‘âlemde olan nev‘-i beşer

5 Gerçi gelmiş kaleme bir nice sıhhat-nâme
Hâk-i pâyma sezâ bu dahı bir tuhfe eser

6 Devlet ü ‘izzetine ‘âfiyet ü sıhhatine
Kâmiyâ hayr du‘âdur işümüz şâm u seher

7 Nice bu demde cihân olmaya şâd u hurrem
Buldı sıhhat o şehinşâh-ı penâh-ı ‘âlem

2

Kasîde-i Musammat Berây-ı ‘Ali Paşa-yı Şehîd

mef‘ûlü mefâ‘ilün fa‘ûlün

I

- 1 Bahşâyış-i feyz-i sâzkârî
- 2 Açdı yine bâğ u lâlezârî
- 3 Gül-bûy-ı nesîm-i nev-bahârî
- 4 Âşüfte-dimâg idüp hezârî
- 5 Her nağmesi âteşîn-nevâdur

II

- 1 Mevzûn iki mısra‘-ı şeb u rûz

- 2 Ber-ceste neşîd-i vâsf-ı nev-rûz
- 3 Murgân-ı çemen heme nev-âmûz
- 4 Teşrîf-i hezâr için çeşim-dûz
- 5 Ol Hâce-i vakt-i gül-serâdur

III

- 1 Gül-gonce-i şâh olup gerim-hûn
- 2 Gösterdi zümürüdi la‘l-gûn
- 3 Sihir eyledi âzer-i hümâyûn
- 4 Zâyende olup hezâr ühzûn
- 5 Her zerre-i hâk mihr-zâdur

IV

- 1 Sad-berge hezâr buldı ruhsat
- 2 ‘Arz eyledi sad hezâr-ı hasret
- 3 Nercis de güle idüp zarâfet
- 4 Dünbâle-i çeşm ile işâret
- 5 Ya‘nî ki harîf-i mübtelâdur

V

- 1 Bî-ma‘ni hezâr itmesün lâf
- 2 Nâhun-zen olan nevâyı israf
- 3 Bu bezme sezâ neşîd-i eslâf
- 4 Tasmît-i şeref nesîc-i vassâf
- 5 Bâlâter-i bezm-i Baykaradur

VI

- 1 Düstûr-ı güzîn ü Âsaf-âbâd
- 2 Sencide Güşâcem anda efrâd
- 3 Peymânçe-nişîni İbni ‘Abbâd
- 4 Cârûb-keşi kibâr-ı evtâd
- 5 Dergâh-ı vekîl-i pâdişâdur

VII

- 1 Hem-nâm-ı ‘Aliyy-i bî-müdânî
- 2 İskender’e dâg-ı dastânî
- 3 Doldurdu şecâ‘ati cihânı
- 4 Reşk-i İrem itdi hâk-dânı
- 5 Dâmâd-ı şeh-i cihân-güşâdur

VIII

- 1 Âsaf ki bahâr-ı bâğ-ı ikbâl

- 2 Gül-goncesinüñ hezârı iclâl
- 3 Gül-berg-i cemâli hüsne icmâl
- 4 Nutkıyla şüküfte rûy-ı âmâl
- 5 Âsârı kerâmete güvâdur

IX

- 1 Her müşkili hâmesi ider hal
- 2 Vâ-bestesidür sahîh ü mu'tel
- 3 Virmezse umûra sahhı faysal
- 4 Fermânuñ olurdı pençesi şel
- 5 Pîçide velî girih-güşâdur

X

- 1 Sahhı ki benefşe-i mutarrâ
- 2 Yâ turra-i çîn girifte-garrâ
- 3 Yâ 'ayn-ı 'Ali yâ cugd-ı havrâ
- 4 Yâ nâm-ı şerîfine mu'ammâ
- 5 Yâ sıhhate âhirü'd-devâdur

XI

- 1 Ol nâtıka-i karîn-i i'câz
- 2 Kânûn-ı belâgat ile dem-sâz
- 3 Her şâhid-i harfî şûh u tannâz
- 4 Sencîde edâsı gülşen-i râz
- 5 Selsâl-i cevâhir-i 'atâdur

XII

- 1 Âsâr-ı şecâ'ati müberhen
- 2 Ten-dâde-i rezmidür Tehemten
- 3 Tîgin göricek gürûh-ı düşmen
- 4 Cân der-kef ü ser be-zîr-i dâmen
- 5 Pâ-mâl-i kümeyt-i bâd-pâdur

XIII

- 1 Çâk eyledi zühre-i pelengi
- 2 Efrenc ile kârzâr u çengi
- 3 Ser-mâye-i tîg-i tîz-i rengi
- 4 Kâlâ-yı belârek-i firengi

5 Her cevheri zâg-ı cân-gezâdur

XIV

- 1 Sıdk ile cihâda itdi niyyet
- 2 Olsun aña pûşîş-i hidâyet
- 3 Çâr-âyine cevşen-i 'inâyet
- 4 Feth u zafere sebât u nusret
- 5 Kâmî bu du'â da bî-riyâdur

XV

- 1 Dîn ugrına ol nizâm-ı 'âlem
- 2 Makdûrını sarf ider dem-â-dem
- 3 Yâ Rabbi bi-hak-ı ism-i a'zam
- 4 Kıl nusret ile cihânı hurrem
- 5 Bu gayret-i dîn için gazâdur

3

Tercî' Berây-ı Dâmâd 'Ali Paşa-yı Şehîd
Der-Feth-i Memleket-i Mora

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

- 1 Ey cihânuñ âsaf-ı kişver-güşâ İskender'i
Şehriyâr-ı a'zamuñ dâmâd-ı vâlâ-gevheri
- 2 Muktezâ-yı şer' i mir'ât-i zamîrûñ gösterüp
Dest-i re'y-i sâ'ibüñ açdı cihâd-ı ekberi
- 3 Hârzâr-ı mekr-i a'dâ sedd-i râh olmaz saña
Niyyetüñ hâlis riyâdan sâha-i 'azmüñ berî
- 4 Âşikâr oldı 'adûnuñ ser-nüvişti ser be-ser
Açdı çün âyîne-i tab'-ı şecâ'at-cevheri
- 5 İşidüp nâm-ı şerîfüñ kalb-i a'dâ oldı çâk
Eyledi te'sîr havf-i zü'l-fekâr-ı Haydarî
- 6 Cilvegerdür anda rûy-ı şâhid-i feth ü zafer
Kim ki eyler kârına âyîne şer'-i enveri
- 7 Farz-ı 'ayn olan du'â-yı devletüñ yâd eyleyüp
Birbirine 'arz ider bu matla'ı ins ü perî

- 8 Eyledüñ râzı dilîr-i kârzâr-ı Hayber’i
Bir gazâ itdüñ ki hoşnud eyledüñ peygam-beri

II

- 1 Nükte-i ser-beste-i nâmûs-ı devlet fikretüñ
Âteşin açdı gül-i ‘örfî nesîm-i gayretüñ
- 2 Aldı şemşîrûñ murâd üzre ‘adûdan intikâm
‘Arşâ asdı tîg-i İslâmı ‘ulüvv-i himmetüñ
- 3 Âteş-i germ ıztırâb-ı gayret itdükçe zuhûr
Hân mân-sûz-ı ‘adû-yı dil-siyehdür heybetüñ
- 4 Karn-ı İskender feramuş oldı ‘asruñ yad idüp
Zîb-i gûş-ı heft-iklim oldı sit-i satvetüñ
- 5 Hurrem oldı bu cihâduñla riyâz-ı saltanat
Hüsn-i hulkuñdur gül-i sad-bergi bâğ-ı devletüñ
- 6 Sen vişâh-ı sadr-ı devletsin bütün ‘âlem bilür
Gevher-i ‘âlem-bahâ zâtuñla kadr ü kıymetüñ
- 7 Cüst ü cûy-ı tâze ta‘bîrât-ı vasfuñ eyledüm
Böyle buldum levh-i dilde şâh-beyt-i midhatüñ
- 8 Eyledüñ râzı dilîr-i kârzâr-ı Hayber’i
Bir gazâ itdüñ ki hoşnûd eyledüñ peygam-beri

III

- 1 Kalmadı şâd olmaduk hiç bende vü âzâddan
Oldı gül-çîn-i meserret bâğ-ı ‘adl ü dâddan
- 2 Himmet itdüñ ol sevâd-ı a‘zamuñ teshîrine
Mültezim hayr-ı du‘â-yı devletüñ evrâddan
- 3 Âsaf-âbâd oldı şimdi ol mübârek memleket
Fârig olsunlar Mora nâmıyla anı yâddan
- 4 Bî-sütûn olsun gerekse kûhsârı düşmenüñ
Mîh-i na‘l-i esbüñ ekser tîşe-i Ferhâd’dan
- 5 Bu gazânuñ sûdı ancak devlet-i dâreyndür
Şübhesüz yegdür nice hayrû’l-halef evlâddan

- 6 Kalb-i a'dâ olsa da mânend-i kûh-ı âhenîn
İtmeye temkîn icrâ kûre-i haddâddan
- 7 Dürr-i mazmûnı iderken zîb-i tefrîk-i gazâ
Gûşuma girdi lisânü'l-gayb ile evtâddan
- 8 Eyledüñ râzî dilîr-i kârzâr-ı Hayber'i
Bir gazâ itdüñ ki hoşnûd eyledüñ peygam-beri

IV

- 1 Ey Felâtun-ı zamân İskender-i 'âlî-cenâb
Baht anuñ kim dergeh-i vâlâña itdi intisâb
- 2 Âsmân-rif'at vezîr-i a'zam-ı kişver-güşâ
Mazhar-ı 'avn-i Hudâ bâ-feth ü nusret kâm-yâb
- 3 Mehçe-i tâk-ı hıyâmuñ 'âleme hurşîdsâ
Mâh-ı nevdür eşheb-i iclâlüñe zerrîn rikâb
- 4 İbni 'Abbâd'ı kul eyler dâniş ü fazluñ senüñ
Meclisüñde Bû 'Ali oldı fazîlet-iktisâb
- 5 Murtazâ-sîret 'Ali Paşa-yı Dârâ-menkabet
Mâh-ı evc-i ma'delet Bercis-i bürc-i âfîtâb
- 6 Eşheb-i Düldül-reviş esb-i sabâ-reftârûña
Haydarî raht-ı mücevher kehkeşân-ı sîm-tâb
- 7 Saña kul oldı bütün dünyâ sezâdur olsa ger
Gerden-i 'âlemde na'l-i Edhem'üñ tavk-ı rikâb
- 8 Mîve-çîn-i şâhsâr-ı feth ü nusretdür bu gün
Raks ider bu matla'ı yâd iderek her şeyh ü şâb
- 9 Eyledüñ râzî dilîr-i kârzâr-ı Hayber'i
Bir gazâ itdüñ ki hoşnûd eyledüñ peygam-beri

V

- 1 Gülşen-i bezmüñde savn-ı lâ-yezâlî sâyebân
İrmesün gül-gonce-i ikbâlüñe bâd-ı hazân
- 2 Zikr bi'l-hayruñ husûsen bu cihâd-ı ekberüñ
Tâ-kıyâmet yâd olup dillerde olsun dâstân
- 3 Sa'd-ı ekber tâli'-i iclâlüñe nâzır olur
Mîhr-i ikbâlüñ şeref-bahşây-ı evc-i 'izz ü şân

- 4 Sen gazâ itdükçe nusret saña pây-endâz olup
Hûn-ı a‘dâdan ide gabrâyı ferş-i ergavân
- 5 Sûr-ı eyyâm-ı sürûr-encâm-ı ‘ahdüñde ola
Heft-ıklîm üzre sârî şâdi-i râhat-feşân
- 6 Menkabet-hân-ı gazâ oldukça vassâf-ı kalem
Kand-i evsâfuñ ola lezzet-res-i kâm-ı cihân
- 7 Mu‘cizât-ı Ahmedî oldukda zâhir Kâmiyâ
Didiler cümle meserret-yâb olup rûhâniyân
- 8 Eyledüñ râzî dilîr-i kârzâr-ı Hayber’i
Bir gazâ itdüñ ki hoşnûd eyledüñ peygam-beri

4

Terkib-bend Berây-ı Nişîmengâh-ı
Sa‘d-âbâd-ı Ferah-bünyâd

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

I

- 1 Bâreka’llâh zihî sâl-i hümâyûn-âsâr
Geldi nev-rûz ile at başı ber-â-berce bahâr
- 2 Rû-nümâ olmaya mı ‘ıyş u tarab ‘âlemde
Feyz-i enhâr ile âyîneye döndi eşcâr
- 3 Olmasa Hızır ile dem-sâz eger bâd-ı nesîm
Böyle feyz ile açılmaz idi rûy-ı ezhâr
- 4 Böyle eyyâm-ı tarab seyr-i kenâr itmeyenüñ
Oldı insâf ile da‘vâcısı sakf u dîvâr
- 5 Kangı dâmânı tuta dest-i Züleyhâ-yı zamân
Mâh-rûlarla bütün sahn-ı çemen Yûsufzâr
- 6 Totalum tab‘umuzüñ var imiş isti‘dâdı
Nice vasf eyleyeyüm gülşen-i Sa‘d-âbâdı

II

- 1 Cedvel-i sîmi ki dil-teşnesidür *mâi ma‘în*
Reşk ider hâk-i ‘ıtırnâkine Bulgâr-ı zemîn
- 2 Buña beñzer mi meger lutf-ı hevâ-yı Tübbet
Her siyeh seng-i sadef-pâresi bir nâfe-i Çîn

- 3 Ey perî gelmeye yanuñca meded bunda rakîb
Girmeye dâ'ire-i cennete şeytân-ı la'în
- 4 Zevke darbü'l-mesel olmuşdı ki dâğ üstine bâğ
Mâ-sadak oldu bu nüzhetgeh-i ra'nâya yakîn
- 5 Varalum zevk idelüm fursatı fevt itmeyelüm
Böyle eyyâm-ı tarab böyle hevâ-yı müşgîn
- 6 Ol Hudâvend-i cihân Hazret-i Sultân Ahmed
Muntazır pâyını rû-mâle bu cây-ı emced

III

- 1 Zill-ı eltâf-ı Hudâ revnak-ı taht-ı vâla
Bendesi olmağa şâyeste Sikender Dârâ
- 2 Merkez-i dâ'ire-i saltanat u câh u celâl
Ced be-ced pâdişeh-i pâdişehân-ı dünyâ
- 3 Âsmân-ı 'azamet neyyir-i bürc-i şevket
Buldı zâtıyla şeref kişver-i rûy-ı dünyâ
- 4 Hak mübârek ide bu sâl-i sürûr-encâmı
Gün cemâli ola dünyâyâ sa'âdet-bahşâ
- 5 Tûl-i 'ömr ile mu'ammer ide şeh-zâdelerin
Hâfız-ı dâ'iresi ola Cenâb-ı Mevlâ
- 6 Habbezâ mazhar-ı tevfik-i Hudâ-yı Hallâk
Âsaf oldu aña bir zât-ı mekârim-ahlâk

IV

- 1 Hem vezîr a'zam u hem sıhr-i Hudâvend-i kerîm
Sadr-ı Cem-mertebe hem-nâm-ı Halîl İbrâhîm
- 2 Var iken böyle kadir-dân vezîr-i dâna
Kime 'arz ide güher nâdire-sencân-ı fehîm
- 3 Yâd olınsun mı zamânında cevâd-ı eslâf
Bir eli altun oluk bir eli de cedvel-i sîm
- 4 Dest-gîr-i zu'afâ mertebe-bahş-ı 'uzamâ
Dest-i te'yîdine vâ-beste umûr-ı tanzîm

- 5 Açılır re'yi ile 'ukde-i mâ-lâ-yünhal
Eylemiş destine Hak feyz-i bahârı teslîm
- 6 Tâ ki nev-rûz ide her sâl-i hümâyûnı cedîd
Gün be-gün devlet ü ikbâlini Hak ide mezîd

V

- 1 İtdi ol sadr-ı mu'allâ-yı mekârim-mu'tâd
Bir vezîr ibni vezîr âsafı sıhr u dâmâd
- 2 Dürr-i deryâ-yı ma'ârif Kapudan Paşa kim
İbni 'Abbâd-siyer seyyid ü sa'd-isti'dâd
- 3 Hüsn-i ahlâkı güşâyîş-dih-i ezhâr kılup
Lutf-ı tab'ıyla cihân halkın ider isti'bâd
- 4 Kâmiyâ vakt-i du'âdur idelüm ez-dil ü cân
Tâli'-i devleti mes'ûd ide ol Rabb-i 'ibâd
- 5 Gülşen-i 'âlemi açdukça bahâr-ı her sâl
Saltanat revnakı günden güne olsun müzdâd
- 6 Haşre dek bâ-eser-i lutf-ı Hudâ-yı müte'âl
Bâğ-ı devlet ola şâd-âb-ı bahâr-ı ikbâl

5

Der-Menkabet-i Evlâd-ı Hurrem-nihâd-ı
Maktûl Şeyhü'l-islâm Sellemehu's-selâm

I

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Ey mükerrem kıl-k-i Vâsıt zîb-i gevher-rîz-i cân
Çâk çâk-i reşkûñ olsun zülf-i havrâ-yı cinân
- 2 Bes degül mi ey nuhustin âferîneş zâtuña
Mazharî-i 'izzet-i sevgend-i Hallâk-ı cihân
- 3 Reşha-i mâ'ü'l-hayât-ı câvidânuñdur senüñ
Rûh-bahşây-ı reg-i fersûde-terkîb-i zebân
- 4 Sen ol 'Abbâsî 'alemsin heybet-i 'azmüñledür
Feth-i iklîd-i mutalsam genc-i nutk-ı şâygân
- 5 Şânuña lâyıık ne hıdmet var ki olduñ muttasıl
Zîr-i dest-i himmetümde rây-fermây-ı benân

- 6 Bir karakullukçısının sen pençe-i fermânuma
Kangı hizmetle seni itsem müşârün bi'l-benân
- 7 Eylesem şâyeste ol nûr-ı siyâhuñ vechi var
‘Anber Ağa-yı harem-pîrâ-yı sultân-ı cihân
- 8 Havfüm oldur dûrbâş-ı dest-i rıdvân eylesem
Meyl-i kuhl eyler olup fi'l-hâl elinden hûriyân
- 9 Şâh-ı bîde bir kalem ursam özüñden fi'l-mesel
Aña *tûbâ leh* deyu Tûbâ olur tahsin-hân
- 10 Ser be-ceyb-i fikret-i ser-rişte-i kârûñ iken
Zâhir olup didiler birden gürûh-ı kudsiyân
- 11 ‘Ûd-ı mâ-verdi be-nâm olsun bu şâh-ı ‘anberîn
Eyle bâm-ı gül-serây-ı âl-i feyze nâvdân
- 12 Fahr fahr-ı sa‘d u seyyid feyz-i ‘ummânü’l-fazıl
Âfitâb ikbâlidür iclâl-i sultânü’l-fazıl (?)

II

- 1 Seyyidü’l-ebrâr Feyzu’llâh Efendi sadr-ı dîn
Hâce-i hâkân-ı a‘zam şeyhü’l-islâm-ı güzîn
- 2 Habbezâ ‘irfân-ı şâhenşâh kim kadrin bilüp
Eylemişdür ‘asrını zâtıyla reşk-i evvelîn
- 3 Ey yegâne hüsrev-i şevket-penâh u dâdger
Eylesün dâ‘im seni Allâh hatâlardan emîn
- 4 Ol ferîdü’l-‘asr ile fetvâya virdüñ zîb ü fer
Oldı ikbâlüñ senüñ revnak-dih-i şer‘-i mübîn
- 5 Dâniş ü ‘irfânuña tahsîn idüp ‘âlem didi
Âferin ey pâdişâh-i heft-kışver âferîn
- 6 Fahre lâyık misli yok bir fâzıl-ı müşkil-güşâ
Sen yegâne pâdişâh u ol yegâne fahr-ı dîn
- 7 Şöyle ‘asrında revâc-ı şer‘ kim tâ hâleden
Revzen-i mâha havâle tutdurur şems-i berîn
- 8 Kimse mahbûba gönül virmez meger virür selâm
Dil yirine âb-dest almakdadur her nâzenîn
- 9 Ârzû-yı bûs-ı dâmânıyla inse âsmân
Pîşgâhında kıyâm itmez gubâr-ı kemterîn

- 10 Lehçe-i şîrîni şakk eyler zebân-ı hâmeyi
Diller ile vasf olınsun mı o nutk-ı sükkerîn
- 11 Hüsn-i hulki bir içim su kim melâ'ik teşne-leb
Görmedi kimse o deryâ-dilde bir çîn-i cebîn
- 12 Nüh-felek-kadrâ melek-tab'â efâzıl-perverâ
Ey veliyy-i ni'met-i 'âlem hıdîv-i kümmelîn
- 13 Hâk-i pâk-i pîşgâhuñda bu 'abd-i ahkerüñ
Bir niyâz ile olupdur çihre-fersây-ı zemîn
- 14 Yazmağa evsâf-ı mahdumân-ı 'âlî-kadrüñi
Hâk-i pâyüñden murahas ola kilik-i 'anberîn
- 15 Cümleden maksûd sensin 'ömr ü devlet ber-devâm
Devlet-i 'ahdüñde olsun her biri nâ'il be-kâm

III

- 1 Habbezâ mahdûm-ı vâlâ-gevher-i kulzüm-habâb
Rište-pîrâ dürr-i yektâ-yı sezâ-yı intihâb
- 2 Hâne-zâd-ı feyz-i Seyyid Mustafâ reşk-i selef
'Âlem-ârâ düdmân-pîrâ ma'ârif-iktisâb
- 3 Fitratıdur gıpta-fermây-ı nihâd-ı Bû 'Ali
Fikreti hayret-dih-i çeşm-i hayâl-i Fâyâb
- 4 Meclis-i dersinde görseydi revâ âdâbı bahs
Andan işitse sezâ cezr-i asam 'ilm-i hisâb
- 5 Dergeh-i fazlında yokdur sâ'il-i işkâle red
Şekl-i evvelden meger intâcî eyler irtikâb
- 6 Ol mükerrem muhterem zât-ı şerîfüñ vasfını
Levh-i dilde böyle yazmış hâme-i hâzır-cevâb
- 7 Feyz-i hikmet nûr-ı haysiyyet leb-â-leb ma'rifet
Mâye-bahş-ı kâbiliyyet kâm-bîn ü kâm-yâb
- 8 Tâ nesîm-i fazl ola gülzâr-ı 'âlemde vezân
Olsun ol gül-gonce-i bâğ-ı fazîlet feyz-yâb
- 9 Nağme itdükçe bahâr-ı ma'rifet bülbülleri
Böyle açılsun hemîşe bâğ-ı fazluñ gülleri

IV

- 1 Selsebîl it medhini ey hâme-i şîrîn-makâl
Eyle evsâf-ı ‘Ali gülzârına reşş-i zülâl
- 2 Şöyle vasf it kim o mahdûm-ı ma‘ârif-perverüñ
Olsun in‘âm-ı firâvânı saña kat kat helâl
- 3 Geçdi akrânın firâsetde zekâda Bu ‘Ali
Zülf-i havrâ-yı fazîlet hâl-i ruhsâr-ı kemâl
- 4 Kâbiliyyet şöyle kim hallolmayan müşkil olur
Bezm-i isti‘dâdına gelse yiri saff-ı ni‘âl
- 5 Hâce-i rüşd ü necâbet müşkilâtı halliçün
Hatt-ı ruhsârı kitâbından açar hemvâre fâl
- 6 Dâhil-i bezmi olan ser-beste elgâz-ı fûnûn
Nağme-senc-i bâğ-ı ‘irfânı olur bülbül-misâl
- 7 Her elif kim nâ-pesend-i tab‘-ı zîr-i meşkidür
Olmağa şâyeste mîl-i sürme-i çeşm-i gazâl
- 8 Ol melek-hû sensin ol mahdûm-ı vâlâ-rütbe kim
Söylesem tâ haşre dek evsâfuñı gelmez kelâl
- 9 Bender-i fazl u kemâlüñ zîver-i bâzârısın
Kân-ı feyzüñ sen dahı bir gevher-i şehvârısın

V

- 1 Bir hüner göster yine ey hâme-i mu‘ciz-rakam
Vasf-ı ‘Osmân-ı ma‘ârif-sence kıl bezl-i himem
- 2 Seyyid-i vâlâ-neseb gül-gonce-i bâğ-ı edeb
Müntehab bir nüsha-i kübrâ o zât-ı muhterem
- 3 Fâris-i mizmâr-ı fazl ol şeh-süvâr-ı ma‘rifet
Fâ’ikü’l-akrân edîbü’l-‘asr memdûhü’ş-şiyem
- 4 Resm-i ‘Osmânî iken ta‘lîk idince hattını
Oldı tahsîni ‘Îmâd u Mîr’e kâr-ı mültezem
- 5 Cebhe-i pâkinde nûr-ı kâbiliyyet mevc-hîz
Sadrı ‘ummânü’l-cevâhir kilki ‘Abbâsî ‘alem
- 6 Zihn-i derrâki ‘aceb mi eylese ankâyı sayd
Şâhbâz-ı fikrinüñ nahcîridür cezt-i asam

7 Şi'r ü inşâ vü mu'ammâ hâsılı her ma'rifet
Nüşha-i mecmû'a-i zatındadır ceffe'l-kalem

8 Gonca-i gülzâr-ı feyzi aç İlâhî gül gibi
Hiç biri hâtır-perîşân olmasun sünbül gibi

VI

1 Murtazâ ile Muhammed ol iki nûr ibni nûr
Bir nihâl üzre iki gül-goncedür itmiş zuhûr

2 Ol iki nev-bâve-i nahl-i riyâz-ı feyzden
Kem nazarlar kur dâ'im çeşm-i bedler dûr dûr

3 Bir birinden farkı yok bir nûruñ iki pertevi
Dîde-i ahvel gibi hayret-nümâ çeşm-i şu'ûr

4 Her biri bir neş'e kim kâbil degül midhatleri
Behcet-efrûz-ı dil ü ser-mâye-bahşâ-yı sürûr

5 Kâmiyâ evsâf-ı mahdûmânı itmâm eyledüñ
Eyle imzâ-yı du'âsın zîver-i zeyl-i sutûr

6 Tâ ki envâ'-ı letâfetlerle gülşen-zîb ola
Lâle gül sünbül benefşe yâsemen nercis buhûr

7 Her biri bir sadr-ı vâlâda mükerrerem muhterem
Devlet ü ikbâl ile olsun şeref-bahş-ı sudûr

8 Yâ İlâhî gün be-gün olsun ziyâd ikbâl-i feyz
Dâ'imâ ser-sebz ola gülşen-serây-ı âl-i feyz

6

Ve Lehu Müseddes-i 'Âşıkâne

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

I

- 1 Kurtuluş yok dest-i cevrüñden felek âzârsuz
- 2 Görmedüm bir kez seni evzâ'-ı nâ-hemvârsuz
- 3 İstemem bâğ-ı cihânı ben o gül-ruhsârsuz
- 4 Bülbül-i şûrîde ârâm eylemez gülzârsuz
- 5 Sîne pür-dâg u ciger pür-hûn kaldum yârsuz
- 6 Gözlerüm kan ağlasun tâ haşre dek dildârsuz

II

- 1 Nâle vü feryâdumı ârâm-ı cân itsem n'ola

- 2 Âh-ı âteş-bârı zîb-i âsmân itsem n'ola
- 3 Bir gül-i ra'nâdan ayrıldum figân itsem n'ola
- 4 Rûz u şeb hûn-âbe-i hasret revân itsem n'ola
- 5 Sîne pür-dâg u ciger pür-hûn kaldum yârsuz
- 6 Gözlerüm kan ağlasun tâ haşre dek dildârsuz

III

- 1 Gülşeninde dehr-i pür-kahruñ tarâvet kalmadı
- 2 Çâk çâk-i hasret oldum dilde râhat kalmadı
- 3 Bir safâ-yı vakt için gerdûna minnet kalmadı
- 4 Câna kâr itdi firâk ârâma tâkat kalmadı
- 5 Sîne pür-dâg u ciger pür-hûn kaldum yârsuz
- 6 Gözlerüm kan ağlasun tâ haşre dek dildârsuz

IV

- 1 Turmayup cûlar gibi seyl-i sirişküm çağlar
- 2 Gül yüzüñsüz istemem tursun yirinde bâğlar
- 3 Baña eglence yeter bu sînem üzre dâğlar
- 4 Kanlı yaşumdan ko aksun sû be-sû ırmağlar
- 5 Sîne pür-dâg u ciger pür-hûn kaldum yârsuz
- 6 Gözlerüm kan ağlasun tâ haşre dek dildârsuz

V

- 1 Sûzişi olsun dil-i hasret-keşüñ yâ Rab ziyâd
- 2 Eylesün âh u enînumle derûnum ittihâd
- 3 Ağladukça ben ola ol nâzenîñ rûhı şâd
- 4 Nâlişümden gonçe-i dâg-ı ciger olsun güşâd
- 5 Sîne pür-dâg u ciger pür-hûn kaldum yârsuz
- 6 Gözlerüm kan ağlasun tâ haşre dek dildârsuz

7

Ve Lehu Tahmîs-i Gazel-i Neşâtî

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

I

- 1 La'lüñ ey şüh dil-i zâra devâ-sâz ancak
- 2 Hattuñ imdâd-kün-i gamze-i tannâz ancak
- 3 Yok yok ol mâ-sadak-ı matla'-ı mümtâz ancak
- 4 "Leb degül çeşme-i cân mevrîd-i i'câz ancak
- 5 Hat degül fitne-i dil nev-çemen-i râz ancak"

II

- 1 İtdiler la'l-i lebüñ âb-ı hayâta takrîr

- 2 N'ola zulmetgeh-i hicrũnde olursa ŧeb-gır
- 3 Bâreka'llâh ne güzel ŧânuña lâyık ta'bır
- 4 "Seyr iden gird-i lebũnde hat-ı nev-hîzüñi dir
- 5 'Îsi-i la'li yine Hızr ile dem-sâz ancak"

III

- 1 Ol sanavber kadi seyr iden ider mi ârâm
- 2 Nedür ol gül-bün-i nâzende vü nâzük-endâm
- 3 Nedür ol 'âşika biñ nâz ile reftâra kıyâm
- 4 "Nedür ol serv-nümâ kadd ile âheste hırâm
- 5 Perveriş-yâfte-i gül-bâğçe-i gül-nâz ancak"

IV

- 1 Gamze-i bî-mededũnden senũñ ey ŧũh amân
- 2 Dil-i âvâremüzi eyledi bî-tâb u tüvân
- 3 Düşmemek pâyuña mümkün mi per ü bâl-feşân
- 4 "Süzilür gökde hümâ olsa da durmaz bir an
- 5 Murg-ı dil saydına çeşmũñ iki ŧehbâz ancak

V

- 1 Habbezâ nazm-ı safâ-bahş-ı hoş-âyende-edâ
- 2 Gûş iden raks u semâ' eyledi bâ-şevk u safâ
- 3 ŧu'arâ yek-sere Kâmi didiler kim hakkâ
- 4 "Ney-i hâmeñde Neşâtî ne bu dil-sûz nevâ
- 5 Semt-i 'uŧşâkda bir nağme-i ŧehnâz ancak"

8

Ve Lehu Tahmîs-i Gazel-i Sâ'ib

Merf'ũlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

I

ز سوز عشق تاب درون اکتساب کن
 شب را شعله نفس ماهتاب کن
 هر داغ سینه را چو کل آفتاب کن
 دل را ز آتش نفس کرم آب کن
 ای غافل از خزان کل خود را کلاب کن

II

دل در هوای عاقبت کار میبرد
 در سینه امید زند چرخ دست رد
 انجام راز زایچه بر فال بر خرد
 از عمر هر نفس که فسوس بکزند

صبح امید خویش همانرا حساب کن

III

آن برق جام چند نهران شد بچشم جان
چون لاله سوخته است دهان سبو کشان
تا کی در از باده فروشان کنم زبان
چون شعله خوش برای بدلها ی خونچکان
نقل شراب خویش ز اشک کباب کن

IV

از راه راست توسن خود را عنان مکیر
چشمت همیشه کن بقفا همچو جسته تیر
واقف شود بنیک و بد آیینۀ ضمیر
تنها بیت مباد بعصیان کند دلیر (?)
از خود فزون مردم دیگر حجاب کن

V

خط امان که کیرد از آسیب روزگار
دم موسم بهار خزانرا نکار دار
پیری چو میرسد چه دیلیری چه ایقتدار
عاجز بود حفظ عنان دست رعشه دار (?)
تا ممکن است توبه ز می در شباب کن

VI

آلودگی سیاهی دلرا شود کواه
نا ممکن است صحبت آلودگان مخواه
تا کی بسوزشت عمل میجهد نگاه
زان پیشتر که جامۀ جاننت شود سیاه
از مردم سیاه درون اجتناب کن

VII

سازند در قصور بهشت آشیان ترا
نا رسته بود مردمک آسمان ترا
کامی بحیرتم که پسند این مکان ترا
بخت سیاه کشید بدام جهان ترا
صائب ترا که گفت دلیل غراب کن

9

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

Cennet-i rûy-ı zemîn olmış bu her dâğ üsti bâğ
Gel salın serv-i revânum bâğ-ı Sa'd-âbâd'a gel
Sen güzeller şâhısın olmaz saña hergiz yasağ
Gel salın serv-i revânum bâğ-ı Sa'd-âbâd'a gel

II

Gonce-i ra'nâya beñzer zînet-i kasr-ı cinân
Dergeh-i vâlâsına yüzler sürer âb-ı revân
Bunda şimdi hep güzeller cilvegâh-ı dil-berân
Gel salın serv-i revânum bâğ-ı Sa'd-âbâd'a gel

III

'Iyş u nûş eyyâmıdur bezm-i tarab âmâdedür
Çağlayup feryâd iden sular saña dil-dâdedür
Sîm cedvel de cemâlûñ 'aksine üftâdedür
Gel salın serv-i revânum bâğ-ı Sa'd-âbâd'a gel

IV

Cisr-i nev-peydâya dek salın yûri ey serv-i nâz
Sen salındukça dökilsün pâyuña rûy-ı niyâz
Bir nigâh it Kâmi-i zâruñ da bulsun imtiyâz
Gel salın serv-i revânum bâğ-ı Sa'd-âbâd'a gel

KISA MESNEVİLER

Takrîz be-Edhem ü Hümâ-yı Sâbit Efendi

fe' ilâtün mefâ'ilün fe' ilün

- 1 Habbezâ dâstân-ı 'ibret-zâ
Merhabâ nazm-ı pâk-i tâze-edâ
- 2 Şâd bâdâ hemîşe bâdâ-şâd
Rûh-ı pâk-i 'Atâyi-i üstâd
- 3 Oldı Sâbit 'Atâyi-i sâni
Tâzelendürdi bâğ-ı 'irfânı
- 4 Oldı pervâz-dih-i hümâ halefi
Edhem-i kilki çulladı selefı
- 5 Katı yüksekde eylemiş cevelân
Edhem-i kilkiye hümâdur uyan
- 6 Evce çıkdı hümâ gibi şânı
Edhem-i kilki aldı meydânı
- 7 N'ola bu nazm-ı pâk ile her dem
Göge çıksa Hümâ gibi Edhem
- 8 Yâd iderler turınca arz u semâ
Edhem ile Hümâ'yı beynehümâ
- 9 Bu konuş bu kopuş bu tâze zemîn
Kâmiyâ sad pesend ü sad tahsîn
- 10 Çemen-i nazm tâ ola nâbit
Ola bu Edhem ü Hümâ sâbit

Der-Hakk-ı Dâmâd 'Ali Paşa

fe' ilâtün mefâ'ilün fe' ilün

- 1 Ey ser-âmed vezîr-i kadr-şinâs
İbni 'Abbâd olur mı saña kıyâs
- 2 Zâhirâ sensin Âsaf-ı sâni
Âsafan olamaz saña sâni

- 3 Beyyinât-ı hurûf idince zuhûr
Evvelâ ismüñ oldı zîb-i sutûr
- 4 Nâmuñ iksîr-i kâmrânîdür
Beyyinâtı tamâm amânîdür
- 5 Mihr ü meh müşterî idince kırân
‘Âlem-i bâ-sa‘âdet oldı ‘ayân
- 6 Nutka gelse o gül-güşâ-yı dehen
Bülbül olmaz mı çâk çâk-i beden
- 7 Çerh-i mînâda bî-had olsa kusûr
İtdi bir dürlü her birin ma‘mûr
- 8 Hâric ez-had mehâsin-i kalemi
Farkdan münfasıl gibi ‘alemi
- 9 Dâmenine yüzün sürince hîred
Oldı bir dürlü dahı cây-ı hased
- 10 Müşkilât-ı hisâba dökse rakam
Cezrini mihr ü mâha eyler zam
- 11 Rû be-rû mâh-ı nev ile ‘âlemüñ
Çeşm-i Nâhîd’e sermede kalemüñ
- 12 Fazl ile sen ferîd-i devrânsın
Menba‘-ı lutf u kân-ı ihsânsın
- 13 Oldı lutfuñla ser be-ser münhal
‘Ukde-i müşkilât-ı la-yünhal
- 14 Hulkuñ olsa hevâ-resân-ı sirişt
Behmen ü dey olurdu Ürdibehişt
- 15 Ger zamîrûñ göreydi müşterîyân
Eşrefîye dönerdi mihr-i cihân
- 16 Olmuş ol hüsn-i hulk u tab‘ u cemâl
Perdedâr-ı ‘adem-nişîn-i celâl
- 17 İtse îrâd ‘adûya darb-ı mesel
Cevher-i tîge ta‘n iderdi ecel
- 18 Vâdi-i fetk u retka düşse eger
Fikret-i mû-şikâfı lemh-i basar

- 19 Ayırur sûreti heyûlâdan
Dûr ider lafz-ı çeşm-i ma'nâdan
- 20 Gel gör ammâ ki sebk ider rûşen
Seyr-i mikrâzı hatve-i sûzen
- 21 Bû 'Ali eylesün bilâ-külfet
Bu 'Ali'den ta'allüm-i hikmet
- 22 Zerre-i zulmi 'adli gördiği an
'Adem iklîmine ider iskân
- 23 Sîne-i Bermekî'ye cûdı key
Keremi itdi nâm-ı Hâtem-i Tay
- 24 Zihn-i pâki riyâz-ı fazl u kemâl
Tab'-ı nakkâdı bâğbân-ı hayâl
- 25 Sür'at-i intikâli bilmez had
Şekl-i cevâledür ezelle ebed
- 26 Ma'delet-perverîde itdi müdâm
Dîde-i bâzı âşiyân hammâm
- 27 Olsa 'ahdinde haste gürsine bâz
Eylemez suy-ı kebke çeşmini bâz
- 28 Katı nâzükdür ey kalem bu mahal
Çihre-perdâz-ı 'arz-ı hâl ol gel
- 29 Gadr-i çerh-i felek çevirdi başum
Döndi deryâ-yı hûna kanlu yaşum
- 30 Rütbem oldu telef emânet ile
Düşdi tenvînveş izâfet ile
- 31 'Amel-i ref' ü nasb sâ'ire çok
Benüm i'râbda mahallüm yok
- 32 Kaldum ayakda böyle zâr u zebûn
Hak bilür dahı n'idecek gerdûn
- 33 Yûsuf-ı matlab-ı dil-i nâlân
Oldı güm-geşte-i çeh-i hirmân
- 34 Râh-ı gürgâna saldı sevk iderek
Ey birâderlük itdi baña felek

- 35 Beni bir sadmesi belinletdi
Ney gibi gözlerümden inletdi
- 36 “*Âh ender zamâne mahrem nîst*
Hîç kes râz-ı hâl-i men gam nîst”
- 37 Ey mükerrem vezîr-i vâlâ-câh
Beni kıl kâmrân-ı nîm-nigâh
- 38 Baña sâhib çıkup çerâg eyle
Dil-i hussâdı dâğ dâğ eyle
- 39 Hâk-i pâyuña geldüm eyleme red
“*Mess be-iksîr nâm-ı zer gîred*”
- 40 Kâmiyâ kıl du‘â-yı devletini
Hak ziyâd ide ‘ömr ü ‘izzetini
- 41 Her murâd ile şâd-kâm olsun
Sadr-ı vâlâda ber-devâm olsun

3

Sûkiyye-i Nâ-Tamâm

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fa‘ûlün

- 1 Olurmuş dört yol ağzı sağ u solla
Kameraltı (vü) Mermer Yedi Kulle
- 2 Sögerler sûk-ı Çırçır’dan geçenler
Akar çeşmeyle Horhor’dan içenler
- 3 Karîb olsaydı semt-i Nev-bahâra
Yenibakçe dönerdi lâlezâra
- 4 Tarîk-i ‘âmmı kolla sağ u soldan
Sapadur Egrikapu togrı yoldan
- 5 Degüldür gerçi semt-i şâh-ı hûbân
Kemeraltı’ndadur maksûd-ı yârân
- 6 Eger Kanlu Furun tutmazsa buyruk
Ya Zenzirlikûyu ya Salmatomruk
- 7 Küçük büyük olur her şey firâvân
Küçükpazar ile Büyük Karaman

- 8 Kesegen Dede erdür adlı sanlı
Gelincikden ba'îd oldu Şıçanlı
- 9 Kabasakal güzeldür Akbıyık'dan
Yoluñ âsân olur Seyrek'i sıklan
- 10 Uzakdan Sarmaşık semt-i Çınar'a
Bulamaz sakız ağacına çâre
- 11 Çakıl mercâna dönseydi boyadan
Olurdu Kıztaşı kesme kayadan
- 12 Karadud Aksaray ile musâhib
Sarıgürz'e Kızılmaslak münâsib

KIT'ALAR

A) TARİH KİT'ALARI

1

Târîh-i Cîsr-i Cedîd

mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün

- 1 Etmekçi-zâde Ahmed Paşa-yı kâmkârûñ
Hayrâtını görenler itmez mi hayr ile yâd
- 2 Bu devlet içre defterdâr oldu on sekiz yıl
Bâ-haşmet-i vezâret bâ-'izzet-i Hudâ-dâd
- 3 Toldurdı Tunca nehrin bî-şübhe sîm ü zerle
Bu cîsr-i bî-'adîli li'llâh itdi bünyâd
- 4 Maksûdı bir du'âdur ancak gelüp geçenden
Lâyık budur ki sen de rûhını idesin şâd
- 5 Kâmî didi esâs-ı müstahkemine târîh
Zibende râh-ı gülşen bu cîsr-i Ahmed-âbâd 1016

2

Târîh Berây-ı Velâdet-i Necl-i Şeyhü'l-İslâm

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Hak Te'âlâ ol veliyy-i ni'mete ihsân idüp
Şâd u handân itdi bir mahdûm-ı 'âlî-kadr ile
- 2 Tûl-i 'ömr ile mu'ammer ola ol necl-i necîb
Mürvetin görmek müyesser ola vâlâ-sadr ile
- 3 Makdemi kadre müsâdif oldu itse ol melik
Vechi vardur da'vi-i hüsn ü melâhat bedr ile
- 4 Vâlid-i mâcid lisânından didüm târîhini
Basdı dünyâya kadem 'Abdü'rrahîmüm kadr ile 1085

3

Târîh Berây-ı Vefât-ı Müderris Gökçe Efendi

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Dirîgâ yine Gökçe nâmına bir merd-i yektânuñ
Vücûdı nakdini çerh-i kebûdî-kîse harc itdi

- 2 Kefen ber-düş olup gitdükde Kâmî didi târîhin
Giyüp egnine akça Gökçe ‘ukbâ mülkine gitdi 1089

4

Kasîde ‘An-Lisân-ı Kethüdâ-zâde Berây-ı
Kebîrî-zâde Rahimehumu’llâh

mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün

- 1 Te‘âlâ’llâh zihî ferhunde-vakt-i hâlet-efzâyî
Ki kayd-ı gussadan kurtardı tab‘-ı nâ-şekîbâyî
- 2 Ne gussa ser be-ceyb-i fikretidür mâye-i sevdâ
Ne gussa hayret-i yek-lahzasıdur şân-ı sevdâyî
- 3 Ne gussa başlasam tafsîline erbâb-ı dûzah dir
Meded lutf it gam-âbâd itme bu bezm-i tarab-zâyî
- 4 Ne gussa bir belâ-yı nâ-gehânî idi kim anda
Ma‘îşet istemezdüm virselerdi mülk-i Dârâ’yı
- 5 Gubâr-ı hâtırumdan zerre konsa âb-ı hayvâna
Çekerdi haste-i cân der-gülû dest-i temennâyî
- 6 Siper düşmede ancak sabr idi meydân-ı mihnetde
Anuñla def iderdüm hamle-i pür-zûr-ı a‘dâyî
- 7 Sitem cevri ü elem endûh u gam derd ü belâ der-hem
Kopardı başuma pey der-pey âşûb ile gavgâyî
- 8 Siyeh bahtumla dâ’im keş-me-keş mu‘tâd iken nâ-geh
Ne lutf mazhar oldum gör bu def’a lutf-ı Mevlâyî
- 9 Getürdi sadr-ı ‘adl ü dâda sad ‘izz ü sa‘âdetle
Murâdum üzre ‘âdil bir hıdîv-i ‘âlem-ârâyî
- 10 Yegâne şeh-süvâr-ı ‘arsagâh-ı kişver-i dâniş
Ki itdi rahş-ı tab‘ı pür tezelzül deşt-i pehnâyî
- 11 Kebîrî-zâde ol tahrîr-i ‘âlî-kadr-i zî-şân kim
Anatol sadrına teşrîfi mesrûr itdi dünyâyî
- 12 Sipîhr-i fazla bir mihr-i münîr-i zerre-perverdür
Fürûg-ı tal’ati ârâyîş-i her sadr-ı garrâyî
- 13 Zihî meşreb-şinâsı habbezâ hâtır-nevâzı kim

Bir ednâ lutf ile meftûn ider a' lâ vü ednâyı

14 Bi-hamdi'llâh ki bahtum ol kadar şimdi müsâ'iddür
Ki hep itdüklerine nâdim oldı çerh-i her-câyî

15 Zamân-ı devletinde tâli'-i ferhunde-fâliyle
Sipihri-i kîne-cû dutmakedur semt-i müdârâyı

16 Hudâvendâ senüñ vâdî-i tab'-ı mû-şikâfuñdur
Tenezzül eyleyüp hall eyle lutf it bu mu'ammâyı

17 Neden tâ böyle pâ-mâlî-i pey der-pey dil-i zâra
Neden çak böyle çekmek dehr elinden cevr-i bî-câyı

18 Ko tasdî'i şikâyet tâbe-key ey dil yeter itdün
Bu eyyâm-ı safâ vü tehniyetde hılt-pîrâyı

19 Hemîşe tâ ki resm-i bendegî 'âlemde bâkîdür
Benüm gibi idenler kulluğñ bâbında da'vâyı

20 Disünler dâmenüñ bûs eyleyüp teşrîfüñe târîh
Vücûduñla şeref-yâb eyledün bu sadr-ı vâlâyı 1092

5

Târîh-i Ta'miye-güne Berây-ı İbrâhim Efendi Kâdi-'asker

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1 Gel ey munsıf bu kabrûñ sâhibi ol efkah-ı 'asruñ
'İbâdu'llâh için bezl-i vücûd itdüklerin yâd it

2 Eger cüyende-i târîh-i sâl-i fevti olduñsa
Üç ihlâs ile İbrâhim Efendi rûhını şâd it 1098

6

Târîh Berây-ı Merhûm Peder Efendi

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Pîr-i rûşen-dil-i derviş-nihâd İbrâhim
İntikâl eyleyicek derd ile giryân oldum

2 Âh-ı pey der-peyi mir'ât-i zamîrümde görüp
'Âkıbet iki gözüm yaş ile tolmuş buldum 1100

7

Târîh Berây-ı Vefât-ı Fındık Mustafâ Efendi

mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün

- 1 Hayfâ ki rihlet itdi bir fâzıl-i yegâne
Makbûl-i 'âlem idi te'lif-i dil-pesendi
- 2 Ma'zûl olup gelince şeh-râh-ı Filbe'den ol
Semt-i kazâ-i nahba düşdi reh-i semendi
- 3 İtdüm vefâtı için târîh bu du'âyı
Mesned-güzîn-i cennet ol Mustafâ Efendi 1105

8

Târîh Berây-ı Vefât-ı Şeyh 'Ali Gülşenî

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Şeyh-zâde necl-i kutbü'l-'ârifîn
Yâd idüp bezm-i elest-i evveli
- 2 Şeb-nemâsâ oldı bî-tâb-ı visâl
Olıcak sems-i hakîkat muncelî
- 3 Âsitân-ı Gülşenî'nün çok zamân
Olmış idi pîşvâ-yı ekmeli
- 4 Gûş idüp fevtin didüm târîhini
Mâte Seyyid Gülşenî Molla 'Ali 1106

9

Târîh Berây-ı Çeşme Der-Akpıñar

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Akpıñar'a bu çeşme virdi şeref
Ola bânîsi Hamza Beg me'cûr
- 2 Behr-i târîh cüst ü cûda iken
Lüleden âb geldi itdi zuhûr
- 3 Datlı dillerle teşnegâna didi
Râygân oldı gel şarâb tâhûr⁵⁷ 1106

⁵⁷ Kur'an, İnsan/21

10

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Menzili a' lâ-yı cennât ola A' rec-zâdenüñ 1106

11

Târîh Berây-ı Velâdet-i Sultân Mahmud

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Zihî ferhunde-dem sultân-ı a' zam Mustafâ Hânuñ
Safâ-bahş oldu bir şeh-zâdesi a' lâ vü ednâya
- 2 O şâhenşâh-ı ekrem olsa mahmûdü'ş-şiyem lâyık
Gazâ esnâsı mâlik oldu böyle dürr-i yektâya
- 3 Sen ol meh-pâreyi yâ Rab hatâlardan emîn eyle
Kemâl-i hüsn ile ya toğ ya toğdum dir imiş aya
- 4 Bu târîh-i velâdet toğdı tab'-ı Kâmi-i zâra
Zihî şeh-zâde Mahmûd 'izzet ile geldi dünyâya 1108

12

Târîh Berây-ı Vefât-ı Cânbâz-zâde Pîrî Çelebi

müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün

- 1 Eyledi bir pâk güher gülşen-i 'ukbâya sefer
Turfe binâlarla güzer itmiş idi rûz u şebi
- 2 Derd ise mânend-i 'adüv itdi teni zâra gulüv
Fâ'ideli bulmadı bu kârgah-i bu'l-'acebi
- 3 Fevtine ahabâbı bu târîhi idüp kıldı du'â
Cilveger-i cennet ola Pîr Muhammed Çelebi 1108

13

Târîh Berây-ı Vefât-ı Solak-zâde

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Solak-zâde semiyy-i fahr-ı 'âlem Mustafâ'nuñ hayf
Vücûdı oldu berg-i yâsemeneş hâke üftâde

- 2 Belgrad u Sakız mansıblarından ‘azl ile şimdi
Şeref-yâbî-i mesnedgeh-i ‘Adn’e oldu dil-dâde
- 3 Kazâ-i nahb idince didi ahbâbuñ biri târîh
Ser-efrâzî-i bezm-i ‘Adn’e ol nâ’il Solak-zâde 1109

14

Târîh Berây-ı Hâne-i Seyyid Feyzu’llâh
Efendi Der-Seyrek

mef’ûlü mefâ’ilü mefâ’ilün fa’

- 1 Hemvâre bu kâşâne-i feyzi yâ Rab
İkbâl ile kıl gerd-i kederden sâlim
- 2 Rû-mâlgeh-i devlet ü iclâl olsun
Oldukça bu nüh kubbe-i gerdûn kâ’im
- 3 Tâk-ı feleke yazdı ‘Utârid târîh
Ma’mûr ola bu mesned-i fetvâ dâ’im 1111

15

Târîh-i Mescidü’l-Cin Der-Ka’be-i Mükerrerme

fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün

- 1 Mescidü’l-Cin budur ki hakkında
Vârid âsâr-ı beyyînü’l-isnâd
- 2 Çok zamân ol nühüfte kalmış idi
Gevherâsâ be-zîr-i hâk ü remâd
- 3 Şeyhü’l-islâm-ı âl-i ‘Osmânî
Hâce-i pâdişâh-ı dâd-nihâd
- 4 Sahibü’l-hayr ya’ni Feyzu’llâh
Bu ziyâretgehi idüp bünyâd
- 5 Eyledi zâ’irân-ı huccâcı
Bu mukaddes makâm ile dil-şâd
- 6 Bu mükerrerrem huçeste-bünyâduñ
İtmek olmaz fezâ’ilin ta’dâd

- 7 Evvelâ oldı şübhesüz her gâh
Cilvegâh-ı habîb-i Rabb-i ‘ibâd
- 8 Gel ziyâret idüp du‘âlar kıl
Bunda hâsıl olur cemî‘-i murâd
- 9 Didi târîh Kâmi-i müştâk
Mescidü’l-Cinn-i pâk feyz-âbâd 1112

16

Târîh-i Çeşme Der-Kurb-i Menzil

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Hâce-i hâkân-ı a‘zam hazret-i müfti’l-enâm
Seyyidü’l-âfâk Feyzu’llâh-ı kudsiyyü’l-hısâl
- 2 Bu nümâdâr-ı tahûrî sû be-sû icrâ idüp
Eyledi âsâr-ı pür-envârımı cennet-misâl
- 3 Cûşîş-i mâ’ü’l-hayâtıdur ferah-bahşâ-yı cân
Hod be-hod olmuş sadâ-yı kulkuli zîb-i makâl
- 4 Lule gördüm Kâmiyâ târîh için ‘atşâna dir
Gel gel iç bu çeşmesâr-ı nûrdan âb-ı zülâl 1112

17

Târîh Berây-ı Vefât-ı Bint-i La‘lî-zâde

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Yine hayfâ bir gül-i nâzükteri
Eyledi dest-i ecel pejmürde âh
- 2 Ol nihâl-i bâğ-ı ‘ismet itmedi
Zîver-i dünyâya râğbetle nigâh
- 3 Fevtine târîh için Kâmî didi
İde firdevsi Hadîcem cilvegâh 1112

18

Târîh Berây-ı Vefât-ı La‘lî Efendi Şeyh-i Gülşenî

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Dirîgâ yine hem-nâm-ı Muhammed şeyh-i rûşen-dil
Tarîk-i Gülşenî'nün pîşvâsı Hazret-i La'î
- 2 Koyup bu tekyegâh-ı bî-bekâyı eyledi rihlet
Olinca rûh-ı pâki 'âlem-i envâra müsta'li
- 3 Didüm gûş eyleyince irtihâlin Kâmiyâ târîh
Meded kopdı nihâl-i Gülşenî'den bir gül-i La'î 1112

19

Târîh Berây-ı Hatt-ı Hâce-i Şeh-zâde

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Le'âlî-senc olup bir nazm-ı pâki eyledüm tasmîm
Suhen cevherlerin itdüm tabî'at destine teslîm
- 2 Ne cevher her biri 'âlemde nâ-yâb olması tursun
Katı ednâ bahâsıdur harâc u bâc-ı heft-iklîm
- 3 Zuhûr itdi o dem meşşâta-i endîşe sür'atle
İdüp bir şâne-i 'âlem-bahâ îcâdını ta'lîm
- 4 Didüm ey çihre-perdâz-ı hüsün lutf ile âgâh it
Heveskâr oldığın emr-i 'acîbi eyle gel tefhîm
- 5 Didi gâfil misin necl-i veliyy-i ni'metüñ hâlâ
Gubâr-ı hattını ruhsâra ta'lîk itdi bâ-ta'zîm
- 6 Cenâb-ı hazret-i mahdûm İbrâhîm Efendi kim
'Utârid itse lâyıık vasfını mihr üstine terkîm
- 7 Odur dâmâd-ı sadr-ı a'zam oldur ced be-ced mahdûm
Odur hurşîd-i evc-i 'izzet oldur lâyıık-ı tekrîm
- 8 Terakkî bulsa her dem pâye-i iclâli şâyeste
Ki mahz-ı fazl u isti'dâdıdur anı iden takdîm
- 9 Yekun olmaz bahâsı nâ-resâdur cümle-i a'dâd
Dür-i nazmın suhen-sencân-ı 'âlem itseler takvîm
- 10 Hatuñ devrinde yâd-ı nev-bahâr eylerse bir kerre
Felek her kez ider çeşm-i hezâra gülşeni tahrîm
- 11 Mükerrerrem zâtuña tahsîs olunmuş vaz'-ı mahdûmı
İden lutfuñdur ancak sâ'ire itlâkını ta'mîm

- 12 Çalındı gûşına çün eyledi âgâze-i şehnâz
Okutdı sevk-i hattun sûz ile Nâhîd'e ber-taksîm
- 13 Gel ey reşk-i melek hoş-bû hatun ruhsâra kıl teslîm
Dimâg-1 'âlemi ser-mest itsün neş'e-i tesmîm
- 14 Hatun devrinde mâh-1 hâledâr irdükçe noksâna
Hitâmü'l-misk-i devr-i hüsnün olsun bâ'is-i tetmîm
- 15 Du'â-i 'ömr ü devlet sübha-gerdânı olan Kâmî
İdüp âdâb ile dâmân-1 pür-ikbâlünü telsîm
- 16 Cemâl-i bâ-kemâlün hatt ile gördi didi târîh
Melâhat levhine gûyâ yazıldı suhf-1 İbrâhîm 1113

20

Berây-1 Hâne-i Şeyhü'l-İslâm Seyyid
Feyzu'llâh Efendi Der-Edirne

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Cenâb-1 hazret-i müfti'l-enâm u Hâce-i hâkân
Huçeste-nâm-1 Feyzu'llâh ile fahr eylesün âfâk
- 2 Te'âla'llâh zihî icrâ-yı hükm-i şeyhü'l-islâmî
Ki 'âlem dergeh-i vâlâsına yüz sürmege müştâk
- 3 Bu nev-kâşâne-i devlet-serâyı eyledi bünyâd
Der-i vâlâsı olsun tâ-kıyâmet mukassim-i erzâk
- 4 Zihî 'âli-binâ-yı nüzhet-efzâ-yı ferah-bahşâ
Sezâdur tarhına reşk itse eflâk-i zümürüd-tâk
- 5 Bu kâşâneyle el-hak bir şeref virdi ki lâyıkdur
İderlerse Edirne şehrine şimdi bihişt itlâk
- 6 Ser-i ferrâşiyân-1 pîşgâhı oldığı günden
Bahâr itdi nesîmün câhına sad gülşeni ilhâk
- 7 Makâm-1 zühd ü takvâdur n'ola her revzeni olsa
Mehe cây-1 teheccüd âfitâba mevzi'-i işrâk
- 8 Nice medh itmesün seyr eyleyen bu cây-1 matbû'1
Hevâ-yı dil-güşâsı eylemez mi ebkemi intâk
- 9 Bunuñ şâyeste-i evsâfını bulmak degül mümkün
Ne deñlü bahr-i ta'bîr içre itsem hâmeyi igrâk

10 Zemîn üzre bu tâk-ı nüh-felek tâ böyle kâ'imdür
Bu devlet-hâneyi ma'mûr u âbâdan ide Hallâk

11 Bu feyz-âbâda midhat-gûy olup Kâmî didi târîh
Zihî kâşâne-i zîbende tâk-ı merci'ü'l-âfâk

1113

21

Târîh-i Çeşme Der-Kurb-i Buçukdepe

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1 Zuhûra geldi yine böyle bir sûtûde eser
Vezîr-i a'zam u ekrem Hüseyin Paşa'dan

2 Bütün Buçukdepe etrâfinuñ ahâlîsi
İderdi hûn-ı ciger nûş cevri-i sakkâdan

3 Bulunmaz idi bir içim su anda haste için
Susuzluğile çoğı el yumışdı dünyâdan

4 Nazarda gerçi yüzük kaşına müşâbih idi
Susuz idi güher-i i'tibârı mînâdan

5 İderdi her biri bir katre su için gavgâ
Dökerdi yüz suyu dil-teşnelere temennâdan

6 Hezâr şevket ile pâdişâh-ı heft-iklîm
Güzer idince bu vâdî-i cennetâsâdan

7 'Înayet itdi temevvüc görüp bu hâlâtı
Bihâr-ı lutf-ı şehensâh-ı 'âlem-ârâdan

8 Vekîl-i mutlakına hükmi olıcak cârî
Tecessüs eyledi fi'l-hâl zîr ü bâlâdan

9 Bulup bu mâ-i nümûdâr-ı âb-ı hayvânı
Geçürdi himmet-i vâlâsı kûh u sahrâdan

10 Zülâlün ağzı sulandı letâfetini görüp
Göreydi Cem de eğer el çekerdi sahbâdan

11 Taraf taraf akıdup itdi çeşmeler bünyâd
Nümûne oldı Edirne behişt-i a'lâdan

12 Getürdi sûret-i zâhirde bâğına ammâ
Su virdi gülşen-i hayrâta semt-i ma'nâdan

13 Gümüşsuyu diseler nâmına sezâdur kim

Kalem yolına giden malı ‘âciz imlâdan

- 14 Letâfet ile suyn buldı şimdi ol vâdî
Behişt kıt‘asıdur bu basît-i gabrâdan
- 15 O lücce-i güher-endâz-ı menba‘u’l-hayruñ
Eserlerine göre katredür bu deryâdan
- 16 Gınâ gelür mi meger âb-ı hoş-güvârı ile
Bu çeşmesâr-ı safâ-meşrebi temâşâdan
- 17 İderdi fikret-i târîhini içüp Kâmî
Bu reşk-i âb-ı hayât (u) elezz-i eşyâdan
- 18 Zebân-ı lüle-i pâkinden eyledi cereyân
Hüseyn’i yâd ile gel iç bu kevserâsâdan 1113

22

Târîh-i Çeşme Der-Kurb-i Sarıca Paşa

mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

- 1 Gel ey bir içim suyuñ iden hakkını icrâ
Sâhib-eseri itme ferâmûş du‘âdan
- 2 Târîhin okur lüle ‘atşâna dem-â-dem
Mâ âb-ı hayât iç bu güzel ‘ayn-ı şifâdan 1113

23

Târîh Berây-ı Vezâret-i Râmî Paşa

fe‘îlâtün fe‘îlâtün fe‘îlâtün fe‘îlün

- 1 Habbezâ ‘âtîfet-i pâdişeh-i mülk-ârâ
Kıldı bir misli bulunmaz güheri mühre sezâ
- 2 Ne güher lâyıık-ı pîşâni-i tâc-ı iclâl
Reşk ider pertev-i envârına kân u deryâ
- 3 Öyle ‘âdil şeh-i devrâna münâsib el-hak
Böyle dâna ola düstûr-ı memâlik-pîrâ
- 4 Dest-i ikbâline tevfik-i ezelden mevzû‘
Hall-i her ‘ukde-i işkâl-i nizâm-ı dünyâ
- 5 Mahz-ı eltâf-ı İlâhîden o zât-ı ekrem

Sadr-1 devletde ola âsaf-1 fermân-fermâ

- 6 Mühr ile mükrem olunca didi Kâmî târîh
Mührüññ ola felek râmı Muhammed Paşa 1114

24

Târîh Berây-1 Âb-1 Bunca Der-Sarây-1 Edirne

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Pâdişâh-1 ma' delet-güster şehinşâh-1 zamân
Âfitâb-1 âsmân-1 saltanat zıll-1 Hudâ
- 2 Câh-bahşâ-yı cihân-gîrân-1 dünyâ kim ider
Dergeh-i vâlâsına şâhân-1 'âlem ilticâ
- 3 Gördi kim sir-âb-1 eltâf-1 selâtin olmamış
Gül-zemîn-i pîşgâh-1 sâha-i devlet-serâ
- 4 Bî-bedel bu çeşme-i nüh-tâkı bünyâd eyleyüp
Her taraftan eyledi icrâ zülal-i bî-bahâ
- 5 Fî-sebîli'llâh icrâ eyledi âb-1 hayât
Oldı şâd ervâh-1 pâk-i teşnegân-1 Kerbelâ
- 6 Sû be-sû her lülesinden oldı cârî 'âleme
Bunca nâmıyla be-nâm ol âb-1 mir'âtü's-safâ
- 7 Çeşmesârıyla mu'allâsın gören itmez nazar
Âb-1 rükn-âbâd ile hâk-i musallâdan yaña
- 8 Kiblegâh-1 'âlem olmuş arkası mihrâbda
Hızr u İskender n'ola şânına itse i'tinâ
- 9 Pâdişâhuñ sâyesinde nûş idüp âb-1 zülâl
İmtidâd-1 devlet içün idelüm dâ'im du'â
- 10 Hoş-güvâr âbın içüp Kâmî didi târîhini
Akıdı bu 'aynü'ş-şifâ bâ-hükm-i Sultân Mustafâ 1115

25

Târîh Berây-1 Vefât-1 Çeşmî-zâde

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Hayf sad hayf ol melek sîretli Çeşmî-zâdenüñ

Tâzelükde eyledi nâ-geh ecel hâlin tebâh

- 2 Zübde-i erbâb-ı dâniş münşi-i nâzük-edâ
Zâtı bir mecmû‘a-i ‘irfân idi vâ hasret âh
- 3 Fevti târîhin dil âh-ı sad hezâr idüp didi
Cennet-i Firdevs ola ‘Abdü’l-halîm’e cilvegâh 1115

26

Târîh Berây-ı Velâdet-i Şeh-zâde Sultân Muhammed

müfte‘ilün mefâ‘ilün müfte‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Sun‘-ı Hudâ-yı lem-yezel lutf u ‘inâyet eyleyüp
Zîver-i taht-ı saltanat eyledi Hân Ahmedî
- 2 Dehre nazîri gelmemiş görmedi dîde-i cihân
Böyle melâhat ile bir pâdişâh-ı ser-âmedi
- 3 Ol gül-i bâğ-ı devletüñ oldu şüküfte goncesi
Ya‘ni vücûda geldi bir necl-i necîb-i emcedî
- 4 Şevket ü saltanat müdâm devlet ü ‘ömr ber-devâm
Ola hemîşe şâd-kâm mazhar-ı feyz-i sermedî
- 5 Müjde-resâna Kâmiyâ sal-i velâdetin didüm
Yümn-i nihâl-i saltanat açdı gül-i Muhammedî 1117

27

Târîh Berây-ı Ta‘mîr-i Serrâc-hâne der-İstanbul

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Dükân-pîçide bu serrâc-hâne çok zamân evvel
İderdi hân mân-sûzî ile ashâbını gamgîn
- 2 Cenâb-ı Hazret-i Sultân Ahmed Hân-ı deryâ-dil
Zülâl-i ‘âtıfetle eyledi bu âteşi teskîn
- 3 Der ü dîvârı sengîn ü metîn olmak için itdi
Der-i devlet-me‘âbı kullarından birini ta‘yîn
- 4 Tamâm oldu metânet üzre işbu sük-ı sultânî
Görenler eylediler tab‘-ı mi‘mârına sad tahsîn
- 5 Bu müstahkem binâyı seyr idüp Kâmî didi târîh

Bi-emr-i dâveri muhkem yapıldı sûk-ı serrâcîn 1119

28

Târîh Berây-ı Velâdet-i Necl-i ‘Ali Paşa

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Hoşâ subh-ı ferah-bahşâ dem-i ferhunde kim toldı
Cihân âvâze-i sad-müjde-gûyân-ı meserretle
- 2 Cenâb-ı sadr-ı a‘zam âsaf-ı ekrem ‘Ali Paşa
Makâmında mü‘eyyed ola sad ‘izz ü sa‘âdetle
- 3 Nice hayır du‘âsın itmez ‘âlem kim zamânında
Cihânı fitneden âsûde kıldı sa‘y u himmetle
- 4 Bi-hamdi’llâh bu dem bahşâyış-i feyz-i İlâhîden
Vücûda geldi bir necl-i necîbi mecd ü ‘izzetle
- 5 Masûn olsun hatâdan dâ’im ol dürr-i girân-mâye
Kemâl-i pîr ola ikbâl ü iclâl-i necâbetle
- 6 Vücûda geldiğin gûş eyleyüp Kâmî didi târîh
Mu‘ammer ide Hak Ahmed Bigi iclâl ü devletle 1119

29

Târîh Berây-ı Velâdet-i Şeh-zâde Sultân Selim

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Cenâb-ı Hazret-i şevket-penâh Ahmed Hân
Vücûd-ı pâkini hıfz eyleye Hudâ-yı Kerîm
- 2 Toğınca meh gibi şeh-zâde-i civân-bahtı
Leb-â-leb eyledi âfâkı şevk u zevk-i ‘amîm
- 3 Zihî meserret-i raks-âver-i zemîn ü zamân
Bu gûne zevk u sürûruñ cihânda misli ‘adîm
- 4 Zihî gûşâyış-i bâğ-ı neşât-ı şevk-â-şevk
Benân-gezide-i hayret-nümûdı tab‘-ı Selîm
- 5 O nûr-ı dîde-i şâhensh-i ‘atâ-bahşı
Mu‘ammer eyleye ‘âlemde devlet ile Rahîm
- 6 Heves-nümûde-i târîh iken dil-i Kâmî

Derûna toğdı bu gûne güzîde dürr-i nazîm

- 7 Velâdetine bu târîh düşdi bâ-tevfik
Vücûda geldi sa‘âdetle şâh-zâde Selîm 1119

30

Târîh Berây-ı Tecdîd-i Günbed-i İmâm-ı A‘zam
Rahmetu’llâhi ‘Aleyh

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Cenâb-ı Hazret-i Nu‘mân İmâm-ı A‘zamuñ lâyıık
İderlerse şehinşâhân-ı ‘âlem âsitânın bûs
- 2 Mu‘azzam pîşvâ-yı ehl-i sünnet hâdi-i ümmet
Anuñ kavliyle münhal müşkilât-ı hikmet-i kuddûs
- 3 Şeref-yâb eyledi dârü’s-selâmı merkad-i pâki
Ne merkad atlas-ı çerh ile lâyıık itseler melbûs
- 4 Mürûr-i dehr ü a‘vâm ile vâlâ günbedi ammâ
Kıyâmetden bütün ehl-i vukûfi eyledi me’yûs
- 5 Nizâmü’l-mülk-i Zevrâ menkabet-pîrâ Hasan Paşa
Ki sît-i haşmeti gûş-ı felekde çün sadâ-yı kûs
- 6 Mufassal dâstânın bu mahal mümkin degül tafsîl
Ki ancak himmetine şimdîlük vâ-bestedür nâmûs
- 7 Bilüp ahvâli oldı günbedüñ tecdîdine ‘âzim
Degül mi‘mâr-ı tab‘ı zerrece ihmâl ile me’nûs
- 8 Bu ra‘nâ günbedi evvelkiden a‘la binâ itdi
Ola çeşm-i bed-i a‘dâ-i bed-kirdârdan mahrûs
- 9 Eser yelden sakındı ol sirâc-ı ümmeti gûyâ
Bu kâşî günbedi kıldı aña pûşîde-i ma‘kûs
- 10 Tamâm oldukda tecdîd-i binâ Kâmî didi târîh
Bu ‘âli günbed-i zîbâ sirâc-ı ümmete fânûs 1122

31

Târîh Berây-ı Velâdet-i Necl-i Ebe-zâde Efendi

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Cenâb-ı hazret-i müfti'l-enâm-ı sâbıkuñ hâlâ
Vücûda geldi bir necl-i sa'âdet-mend-i zî-şânı
- 2 Musâdîf oldu hengâm-ı sıyâma mevlid-i pâki
Mübârek şeh-r-i savmuñ toğdı gûyâ mâh-ı tâbânı
- 3 Cenâb-ı vâlidî 'Abdü'l-kerîm ile be-nâm itdi
Sa'âdetle karîn-i hayr-ı esmâ eyledi anı
- 4 Kemâl-i pîr olup hayrî'l-halef olsun bu 'âlemde
Ola hıfz-ı Hudâ-yı lem-yezel her dem nigejbânı
- 5 Meserret-yâb olup mevlûdına didüm bu târîhi
Mu'ammer eylesün 'Abdü'l-kerîm'i savn-ı Yezdânî 1122

32

Târîh Berây-ı Dendân-ı Şeh-zâde Sultân Süleymân

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Cenâb-ı Hazret-i Sultân Ahmed Hân-ı Gâzînuñ
Mu'ammer ide Hak şeh-zâdesi Sultân Süleymân'ı
- 2 Salındukça hezârân devlet ile mehd-i ikbâli
Anuñ savn-ı Hudâ-yı lem-yezel olsun nigejbânı
- 3 Nümâyân itdi bir lü'lü' dışın ol La'l-i dür-pûşı
Ne lü'lü' ' lem'asınuñ dîde-i hurşîd hayrânı
- 4 Ne lü'lü' jâle-i gül-gonce-i bâğ-ı letâfetdür
Hüveydâ eyledi âsâr-ı dest-i sun'-ı Yezdânî
- 5 Zuhûrında du'âlar eyleyüp Kâmî didi târîh
Bir incüsin nümûde kıldı nev mühr-i Süleymân'ı 1123

33

Târîh Berây-ı Vefât-ı Necl-i Şeyhü'l-İslâm

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Hâke düşdi yine bir gül-berg-i ra'na sad dirîg
Cilvegâhı ola gülzâr-ı na'îm içre refî'
- 2 Nevha vü sad sûz-ı dil birle didüm târîhini
Olasın 'Abdü'l-kerîmâ vâlideyniñe şefî' 1123

34

Târîh Berây-ı Vefât-ı Necl-i Şeyhü'l-İslâm

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Yine bir tıfl-ı ciger-gûşe-i Şeyhü'l-İslâm
İtdi gül-berg-i ten-i sîmîni hâk içre nihân
- 2 Murg-ı cennet idi uçdı elümüzden nâ-geh
Nice giryân olarak itmeyelüm âh u figân
- 3 Gûş idince haber-i fevtini yazdum târîh
Gülşen-i 'Adn ola menzilgeh-i 'Abdu'rrahmân 1123

35

Târîh Berây-ı Vefât-ı Çukadar-zâde

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Hayf kim bir tıfl-ı nev-res eyleyüp 'azm-i bekâ
Vâlideyni kaldı hasretlerle Hak ola mu'în
- 2 Fikr-i târîhin iderken geldi bir hâtif didi
Hem-nişîn ola İlâhî Mustafâ'ya *hûr u 'ıyn*

1123

36

Târîh Berây-ı Vefât-ı Hâdim 'Abdu'rrahmân Ağa *

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Yine bir Hâce-serâ hâdim-i ferhunde-likâ
Zühd ü takvâda Bilâl-i Habeşî idi hemân
- 2 Hâke düşdükde elif kaddi didiler târîh
Hûr-ı 'Adnîlere hem-bezm ola 'Abdu'rrahmân 1123

37

Târîh Berây-ı Velâdet-i Şeh-zâde Sultân Muhammed

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Cenâb-ı Hazret-i Sultân Ahmed el-Gâzî
Ki dergehinde mülûk-ı zamân iderler zel

- 2 Gelince ‘âleme şeh-zâde-i civân-bahtı
Sürûrî eyledi dünyâyı lâl iken bülbül
- 3 Ola hemîşe şeref-bahş-ı gülşen-i devlet
Taraf taraf nice şeh-zâdelerle çün sünbül
- 4 Sezâ pür eylese bu müjde zîr ü bâlâyı
Çalınsa bâm-ı felekde beşâret ile dühül
- 5 Sürûr u şevk ile düşdi zamîre bu târîh
Bahâr-ı saltanat açdı Muhammedî bir gül 1124

38

Târîh Berây-ı Vefât-ı Hacı ‘Ali

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Sâki-i dehr-i siyeh-kâseyi gör kim sad hayf
Sundı bir tâze civâna yine câm-ı eceli
- 2 Hüsn-i hulkıyla mükemmel idi cennât içre
Ola hûrîler ile hem-dem ol âdem güzeli
- 3 Sarılup bir kefene gitdi didüm târîhin
Mahrem-i Ka‘be-i cennât olasin Hacı ‘Ali 1124

39

Târîh Berây-ı Tezevvüc-i ‘Ali Paşa

mefâ‘ilün fa‘ülün mefâ‘ilün fa‘ülün

أَيْطَلُّعُ سَائِقُ الْمَسْرَةِ خَاطِباً
عَرُوسٍ ٍ ٍ فُؤَادِنَا لِمَنْ يَنْتَرِجُ

تَبْلُجُ صُبْحُنَا بِشَوْقٍ وَلِيْمَةٍ
وَكَوْكَبُ مَطْلَعِ السَّعَادَةِ يَغْرِجُ

فَجَاءَ مُوَرِّحٌ يَقُولُ مُلْمِحاً
بِفَاطِمَةَ أَحْمَدَ عَلَى بَنْتَرُوحٍ 1125

40

Târîh Berây-ı Çeşme

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Bî-bedel bu çeşmeyi ihyâ iden
Mühdâr Ahmed Ağa ferhunde-zât
- 2 Fî-sebîli'llâh icrâ eyledi
Âb-ı sâfi şerbet-i kand-i nebât
- 3 Teşnegâna sâl-i târîhin didüm
Akdi bu 'ayn-ı şifâ mâ'ü'l-hayât 1125

41

Târîh Berây-ı Vefât-ı Merhûm 'Ârif Efendi

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Bî-müdânî 'Arif 'Abdü'l-bâki-i dâna-yı hayf
Kinever çerh-i sitem-mu'tâd itdi der-kemîn
- 2 İki def'a Rumili sadrın şeref-yâb eyledi
Fâ'ikü'l-akrân idi her fende ol zât-ı bihîn
- 3 Zâhiri bahrû'l-ma'ârif bâtını 'ilm-i ledün
Kalb-i pâk-i enveri vâbeste-i 'arş-ı berîn
- 4 Hattına ta'lik ider her şiveyi rûh-ı 'Îmâd
Nutkına itse n'ola Hassân u Hâkânî yemîn
- 5 İtse tab'-ı mû-şikâfî 'azm-i vâdî-i edeb
Cilvegâhın lehce-i pîşîniyân eyler pesîn
- 6 Böyle bir nûr-ı musavver 'Ârif-i âgâh-dili
Görmeye heyhât çeşm-i âfitâb-ı çârümîn
- 7 Çâk çâk olup didüm târîh-i fevtin Kâmiyâ
'Ârif-i bi'llâh didâriyla olsun ber-güzîn 1125

42

Târîh Berây-ı Vefât-ı Duhter-i Ahmed Ağa

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Gül gibi bir duhter-i pâkîze-ahter sad dirîğ
Gonceveş açılmadın itdi yirin hâk-i siyâh
- 2 İntikâlin gûş idüp târîh-i fevtiyçün didüm
Ümmügülsum eyleye gülzâr-ı 'Adn'i câygâh 1125

Târîh Berây-ı Sünnet-i Necl-i Şeyhü'l-İslâm

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Veliyy-i ni'metüñ mahdûm-ı 'âlî-kadr-i zî-şânı
Mükerrem muhterem nûr-ı mücessem gevher-i yektâ
- 2 Olup deh-sâle sâhib-sinn-i mesnûnü'l-hitân oldu
Şerf'at hükmi üzre eylediler sünneti icrâ
- 3 Münevver oldu meclis ittibâ'-ı şer'-i enverle
Ziyâ artar alındukda fitil-i şem'-i bezm-ârâ
- 4 N'ola şimden gerü âmâde-i sayd-ı helâl olsa
Düşürdi üsküfin ol şâh-bâz-ı evc-i istifâ
- 5 Bu bir mısra' iki yek-pâre târîh-i hitân oldu
Tamâm oldu bu gün sünnet açıldı gonce-i zîbâ 1126 / 1126

Târîh Berây-ı Vefât-ı 'Abdu'rrahmân Çelebi

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Serv-kâmet yine bir tâze civânuñ sad hayf
Sarsar-ı kahr-ı ecel kıldı vücûdın lerzân
- 2 Genc iken dahı henüz aldı tama'kâr-ı ecel
İtdi ol genci de vîrâne-i gûr içre nihân
- 3 Rihletin gûş idicek fevtine didüm târîh
Na'il-i cennet-i 'Adin ola 'Abdu'rrahmân 1126

Târîh Berây-ı Kasr-ı Sâlim Efendi

mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ülün

- 1 Cenâb-ı necl-i pâk-i şeyhü'l-islâm
Yegâne Sâlim-i ber-ceste eş'âr
- 2 Berây-ı muktezâ-yı tab'-ı nâzûk
Bu kasr âbâdına oldu heveskâr
- 3 Bu resm-i dil-nişîne itse tahsîn

Beli şâyestedür rûh-1 Sinimmâr

- 4 Havernak bulmamışdı böyle revnak
Tekellûf ber-taraf ey tab‘-1 mi‘mâr
- 5 Hevâdâr-1 hevâsı feyz-i sermed
Hayât-efzâ hayâtı dâr mâ-dâr
- 6 Musanna‘ dil-güşâ vü hûb-manzar
Sezâ etrafına câm olsa enzâr
- 7 Muhâtında hüveydâ rûh-bahşı
Muhâtinde müşâhid mevc-i envâr
- 8 Hevâsı feyz-bahş-1 sahn-1 Tübbet
Zemîni ‘itr-sây-1 arz-1 Bulgar
- 9 Bu kasr-1 Sâlim-âbâdı gören dir
Selâmetde ola bânîsi hemvâr
- 10 Didi târîh itmâmına Kâmî
Zihî behcet-fezâ kasr-1 hevâdâr 1127

46

Târîh Berây-1 Vefât-1 Boşnak Şeyh

mef‘ülû fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Ol vâ‘iz-i ferîd-i ‘asır Şeyh Mustafâ
Eflâtun ittikâ ile olmuşdı pey-revi
- 2 Âsâr-1 zühdi idi ki envâr-1 va‘zımuñ
Huzzâr-1 meclis üzre ‘ayân oldu pertevi
- 3 Va‘zına dil-firîb idi şâhenşeh-i zamân
Oldukça gâhi encümen-ârây-1 hüsrevi
- 4 Gûş eyleyince fevtini târîh için didüm
Kürsî-nişîn-i meclis-i ‘Adn ola Bosnevî 1127

47

Târîh Berây-1 Şeyhü’l-İslâm Şoden-i
Kara İsmâ‘il Efendi

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Zamân idi mu‘allâ kasr-ı mesnedgâh-ı fetvânuñ
Bisât-ı nev-trâz-ı lâyıkı olmışdı nâ-peydâ
- 2 Bi-hamdi’llâh ki ‘unvân-ı şerîf-i şeyhü’l-islâmî
Yeñiden eyledi bir fâzıl-ı müşkil-güşâ ihyâ
- 3 Ebû İshak İsmâ‘îl Efendi efkah-ı ‘âlem
Huçeste makdemiyle şâd-kâm oldı bütün dünyâ
- 4 Mu‘în ü dîn ü devlet melce’-i erbâb-ı haysiyyet
Dür-i bahr-ı fazîlet Bermekî-i menzilet-bahşâ
- 5 Bekâ-yı devleti ser-mâye-i erbâb-ı istihkâk
Bir ednâ himmeti bahşende-i sad rütbe-i vâlâ
- 6 Bahâ-yı tûtiyâ hem-seng-i iksîr olsa da çekmez
Gubâr-ı dergehinden gayrı kühli çeşm-i istignâ
- 7 Şifâ-yı sadr olan ancak cevâb-ı bâ-savâbıdur
İdenler dergehinden müşkilât-ı dini istiftâ
- 8 Emânı rû-nümâ oldukda didüm Kâmiyâ târîh
Ebû İshâk oldı zîver-i mesnedgeh-i fetvâ 1128

48

Târîh Berây-ı Şehâdet-i ‘Ali Paşa

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Küffâr-ı hâksâra i‘ânet degül midür
Din uğrına gazâda şehîdüñ şemâtetü
- 2 Zahmı olan şikâyet iderse ‘aceb degül
Ammâ fuzûli açma dehân-ı şikâyeti
- 3 Ugratmaz idi dâ’ire-i pîşgâhına
Düzdân-ı reh-revân-ı tarîk-i dalâleti
- 4 Tutmuşdı uğrı uğrılaruñ hâsıl-ı kelâm
İnsâfiyâna gizli degüldür hikâyeti
- 5 Düşdükde iki zahm ile târîhini didüm
Oldı ‘adûya ‘ıyd ‘Ali’nuñ şehâdetü 1128

49

Târîh Berây-ı Vefât-ı ‘Osmân Efendi

Kâdi-i Filibe Sâbıkan

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 'Osmân Efendi fahr-i mevâli-i 'asr kim
Cennât içinde rütbesi vâlâ-mekân ola
- 2 Şer'-i şerîfe hıdmet idi kârı muttasıl
Bâd-ı na'îm kabrine her dem vezân ola
- 3 Gufrân-ı Hakk'a mazhar ola ol ki bî-riyâ
Kabrin ziyâret eyleyüp el-hamdü-hân ola
- 4 Gûş eyleyince fevtini târîhini didüm
'Osmân Efendi vâsıl-ı bezm-i cinân ola 1128

50

Târîh Berây-ı Velâdet-i Şehzâde Sultân Muhammed

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Cenâb-ı Hazret-i Sultân Ahmed-i Gâzî
Cihân padişehi 'âlemüñ Hudâvendi
- 2 Gubâr-ı pîşgeh-i bûse-cây-ı dergehidür
Mülûk-i 'âleme ser-mâye-i şerefmendi
- 3 Misâl-güne felek yâdına getürmez hiç
Şükûh-ı devleti yanında kûh-ı Elvendi
- 4 Gelince 'âleme şeh-zâde-i civân-bahtı
Muhammed ile be-nâm itdi ol berûmendi
- 5 O nâzenîn-i felek-rütbenüñ hemîşe ola
Şükûfte gülşen-i baht-ı huçeste-peyvendi
- 6 Hırâm ide nice şeh-zâdelerle oldukça
Hezâr 'izz ile şâhenşeh-i cihân kendi
- 7 O şâh-zâde için Kâmiyâ didüm târîh
Muhammedî gül ile saltanat ferahlandı 1129

51

Târîh Berây-ı Dâmâd Şoden-i İbrâhîm Paşa

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Hazret-i hâkân-ı a‘zam pâdişâh-ı bahr ü ber
Zill-ı Hak Sultân Ahmed hâfız-ı dîn-i kavîm
- 2 Zîver-i taht-ı hilâfet nûr-ı çeşm-i saltanat
Âfitâb-ı evc-i devlet ‘âleme feyz-i ‘amîm
- 3 Hak hatâlardan masûn itsün o şâh-ı ekremi
Ola bed-hâhı hemîşe mazhar-ı kahr u ‘adîm
- 4 Konmasun gül-berg-i tab‘-ı nâzenînine gubâr
Düşmen-i dînüñ mukarrer hasmıdur Rabb-i Rahîm
- 5 Hikmet-i nîrû-yı düşmen hükm-i istidrâcdur
Nokta-i nusret zuhûrında olur ‘azm-i remîm
- 6 Her tasarruf hâlıkı’l-kevneyne mensûb oldı çün
Kimsenüñ taksîrine haml eylemez ‘akl-ı selîm
- 7 Enbiyâ üzre muhakkakdur hücum-ı müşrikîn
Gâh nusret gâh ruhsat böyledür ‘ahd-i kadîm
- 8 Nice nusretler mukarrerdür ki hergiz gelmedi
Tahtgâh-ı devlete böyle şehinşâh-ı fehîm
- 9 Kullarından bir melek-haslet ma‘ârif kânını
Eyledi dâmâd-ı ekrem bâ-hezâr ‘izz ü na‘îm
- 10 Hem musâhib oldı hem sıhr-i şehinşâh-ı cihân
Olmağa şâyeste el-hak mazhar-ı lutf-ı ‘amîm
- 11 Âsaf-ı Cem-rütbe İbrâhîm Paşa kim odur
Hüsn-i hulkiyla cihâna eyleyen neşr-i şemîm
- 12 Nüşa-i medhinde her bir harf bir vâlâ-güher
Rişte-i vafında her bir nokta bir dürr-i yetîm
- 13 Tâzelendürdi gülistân-ı cihânı makdemi
Oldı teşrîfiyle rûy-ı gonce-i devlet besîm
- 14 Gördi feyz-â-feyz hâk-i dergeh-i vâlâsını
Gülşene varmakdan i‘râz eyledi tab‘-ı nesîm
- 15 Dikkat-i endîşesi besdür nizâm-ı ‘âleme
İtdi fikr-i mû-şikâfî cevher-i ferdi dü-nîm
- 16 Şâhid-i takdîr ide âgûş-ı tedbirinde câ
Reh-nümâsı ola tevfiğ-i Hudâvend-i Kerîm

17 Şimdi gevher-zâ olur her bîkr-i ma'nâ Kâmiyâ
Nev-bahâr-ı şevk ile zâyende her tab'-ı 'akîm

18 Bir yire geldi iki sûruñ didüm târîhini
Oldı İbrâhîm Paşa şimdi dâmâd u nedîm 1129

52

Târîh Berây-ı Riyâset-i Kadri Efendi

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Cenâb-ı Hazret-i Kadri Efendi kim itdi
'Ulüvv-i kadr ile kâh-ı riyâseti te'sîs
- 2 Kalemleri tolaşup hatm-i Hâcegân itdi
Kalur gider mi yabanda hemîşe dürr-i nefis
- 3 O gûne kim Ramazânuñ bilinmedi kadri
Yegâne gevhere tercîh olındı şey'-i hasîs
- 4 Bilinse kadri n'ola hâne-zâd-ı devletdür
Olursa devlete şâyestedür hemîşe enîs
- 5 Perend-i hüsn-i edâ nev nesîc-i tahrîri
Şeref-pesend-i neşîd ü sûtûde-nesr-i selîs
- 6 Emânda ola didüm 'izz ü câhına târîh
Kalem fuhûline Kadri Efendi oldı re'îs 1129

53

Târîh Berây-ı Vefât-ı Ciger-gûşe-i Hod

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Bir ciger-gûşem elümden kapdı şâhîn-i ecel
Mürvetin görmek müyesser olmadı vâ firkat âh
- 2 Cûşîş-i hûn-âbe-i hasretle târîhin didüm
'Âişem olsun 'Adin gülzârı saña haclegâh 1129

54

Târîh Berây-ı Vezîr Şoden-i İbrâhîm Paşa

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Müjde ey çetr-i Süreyyâ-rif at-i zerrîn-tınâb
Çâk çâk-i reşkûn olsun âsmân-1 nüh-kıbbâb
- 2 Reşk olunmaz mı saña viridi şeref ikbâl ile
Hâk-i pâ-y-1 âsaf-1 Cem-haşmet ü Dârâ-nisâb
- 3 Hazret-i dâmâd-1 şâhenşâh-1 ‘âlem kim anuñ
Dergeh-i vâlâsınuñ gül-mîhi oldı âfitâb
- 4 Girdi ceyb-i sadrına mühr-i tılısm-1 saltanat
Bulsa şimden soñra lâ-yık rûy-1 ‘âlem âb u tâb
- 5 Sâzkâr-1 dîn ü devlet kâr-sâz-1 memleket
Sadr-1 a‘zam olmağa şâyeste bâ-hükm-i kitâb
- 6 Nakd ü vakti sarf idüp cümle nizâm-1 devlete
Böyle dâna âsafuñ ‘ahdinde olmaz inkılâb
- 7 Ehl-perver ol vezîr-i dâd-güster kim ider
Pençe-i fermânı mağdûrân-1 dehri kâm-yâb
- 8 Âsaf-1 ekrem vekîl-i mutlak-1 şâh-1 cihân
Hâme-i çâlâk vasfin yazmağa eyler şitâb
- 9 Böyle bir zât-1 ma‘ârif-pîşe yanında kalem
Âsafân-1 sâ’iri yâd itmege eyler hicâb
- 10 Çek ‘inân-1 midhati vakt-i du‘âdur Kâmiyâ
Hak hatâdan saklasun olsun du‘âmuz müstecâb
- 11 Gûş idince sadra teşrîfin didüm târîhini
Oldı İbrâhîm Paşa mühr ile âsaf-cenâb 1130

55

Târîh Berây-1 Sebîlü’l-Hâcece Fethi Kadın Der-İskenderiye

müstef ilün müstef ilün müstef ilün müstef ilün

- 1 Âb-1 hayâtı cüst u cû eylerseñ İskender gibi
Bulmazsın ancak bir nefes hayr ile ismüñ yâdıdur
- 2 Şâh-1 şehîd-i Kerbelâ rûh-1 Hüseyñ’i şâd iden
‘Atşân-1 zâra bir içim şâfi suyuñ imdâdıdur
- 3 Âbâd olunca bu eser-i yek-pâre târîhin didüm
Bu nev-sebîl-i bî-bahâ Fethi Kadın bünyâdıdur 1130

Târîh Berây-ı Vefât-ı Fâ'iz-i Edirnevî

mef'ûlü fâ'ilatün mef'ûlü fâ'ilatün

- 1 Fâ'iz Efendi sad hayf nakl itdi bu cihândan
Oldı hakîkatinde mevt-i mecâz 'ârız
- 2 Ol zât-ı mü-şikâfuñ tab'ında oldı hem-zâd
İnşâd-ı İbni 'Abbâd 'irfân-ı İbni Fâriz
- 3 Levh-i zamîr-i pâki mecmû'atü'l-ma'ârif
Gün gibi oldı rûşen fazlında bahs-i gâmız
- 4 Yâ Rab 'inâyetüñle eyle na'îmi ihsân
'Afv eyle olmasunlar cürm ü güneş mu'ârız
- 5 Gördükde hûr-ı cennet târîhini idüp yâd
Birbirine disünler geldi na'îme Fâ'iz 1130

Târîh Berây-ı Vefât

müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün

- 1 Hayf dirîğâ yine tâzece bir neş'e kim
Oldı dahı şâb iken defter-i 'ömri tamâm
- 2 Şâb idi kim sûretâ hilkati tâ'at-nihâd
Pâk sirişinde yok zerrece meyl-i harâm
- 3 Hulki temâşâ-hasen nûr idi nâmı Hüseyin ?
Maksad-ı aksâ aña pâk-meniş nîk-nâm
- 4 Gördi ki takvâda yok aña mu'âdil felek
Hâke nihân eyledi görmeye tâ hâss u 'âmm
- 5 Fevtine târîh için hâtif-i gaybî didi
Rûh-ı Hüseyin'e ola cennet-i 'âlî makâm 1130

Târîh Berây-ı Kasr-ı İbrâhîm Paşa Der-Beşiktaş

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Sadr-ı a'zam cenâb-ı Dârâ-câh

- Âsaf u sıhr-i şâh-ı heft-ıklîm
- 2 Eyledi bu makâm-ı pür-feyzi
Reşk-fermây-ı kasr-ı bâğ-ı na'îm
- 3 Yüz sürer dergehine subh u mesâ
Fevc-i emvâc-ı bahr bâ-ta'zîm
- 4 Balsa rağbet n'ola Beşiktaş'ıñ
Oldı fass-ı nigîni dürr-i yetîm
- 5 Bâ-husûs eyledükçe bâd-ı sabâ
Gülşeninden yem üzre neşr-i şemîm
- 6 Her kef-i mevci birbirine ider
Tuhfe 'anber şemâmesin teslîm
- 7 Anatol Rumili keş-â-keşine
Bu münâsib degül nazîri 'adîm
- 8 Gerçi oldı bu kasr-ı zîbende
Her cihetle sezâ-yı medh-i 'azîm
- 9 Gördi Kâmî o zât-ı bî-hemtâ
Rûz u şeb oldıgım metâf-ı nesîm
- 10 Didi târîh için o dâna-dil
*Sâre kasrun makâme İbrâhîm*⁵⁸ 1131

59

Târîh Berây-ı Ta'mîr-i Kasr

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Cenâb-ı Mîr-i İsmâ'îl zi-mesned emîrû'l-hac
Du'â-yı devletin itmekde dâ'im bende vü âzâd
- 2 Kemâl-i haşmeti itdi tarîk-i haccı âsûde
Cenâh-ı himmeti zıllında huccâc oldılar dil-şâd
- 3 O zât-ı muhteremdür kurretü'l-'ayn-ı kibâr-ı Mısr
Muhâfiz ola dâ'im hânedânî hıfzına evtâd
- 4 Bu mesnedgâh-ı vâlâ-mak'ad-i zîbende masnû'ı

⁵⁸ "Kasım İbrahim makamı oldu."

- Kenâr-ı bürke-i Nîl-i mübârekde idup bünyâd
- 5 Sinimmâr-ı Havernak tarh-ı matbû‘ında hayrândur
Gül-i tasvîrinüñ meftûnı rûh-ı Mâni vü Bihzâd
- 6 Nazargâhı gehî âyîneveş mâ-i mübârekdür
Gehî ferş-i zümürüd-gûn-ı ra‘nâ gülsitân-âbâd
- 7 Müferrih ol kadar hayret-fezâ seyr ü temâşası
Hüsünde gûyiyâ hûbân-ı şehri Halluh u Nevşâd
- 8 Ferah-fersâ ‘aceb kâşâne hakka dil-nişîn olmış
Nezâketde olanca san‘atın sarf eylemiş üstâd
- 9 Safâlarla bu vâlâ-kasr-ı ra‘nâda oturdukça
Hudâ-yı lâ-yezâl itsün medâr-ı ‘ömrini müzdâd
- 10 Çıkup bir dâ‘i-i devlet didi itmâmına târîh
Leb-i cûda bu ‘âlî kasr-ı rûh-efzâ mübârek bâd 1131

60

Târîh Berây-ı Muhterik Şoden-i Zevce-i Ve
Duhter-i Hâce-zâde Seyyid ‘Abdu’llâh

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Seyyid ‘Abdu’llâh Hâce-zâdenüñ
Hâke düşdi zevce-i ‘ismetveri
- 2 Nâm-ı namisi Kerime hem şerif
Alsa huriler sezâ ol gevheri
- 3 Âteşe düşüp şehâdet buldılar
Kendi vü yanında olan duhteri
- 4 Bu kabirde her du‘â makbûl olur
Bunlar oldılar şehîdüñ ekberi
- 5 Bî-tereddüd Hakka teslîm itdiler
Biñ yüz otuz birde rûh-ı enveri 1131

61

Târîh Berây-ı Vefât-ı Şerîfe Rukiyye

fa‘ûlün fa‘ûlün fa‘ûlün fa‘ûl

- 1 Dirîğa elümden ciger-gûşemi
Felek aldı itdi derûnum tebâh
- 2 O ma'sûm-ı pâküm yanup âteşe
Na'im içre olsun aña cilvegâh
- 3 Lisân-ı pederden müverrih didi
Şerîfe Rukiyyem 'adîm oldu âh 1131

62

Târîh Berây-ı Sûr-ı Humâyûn

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Cenâb-ı Hazret-i Hân Ahmed-i Gâzî şehinşâhuñ
Hudâ sad şevket ü haşmetle itsün 'ömrini müzdâd
- 2 Süleymân-ı zamân şeh-zâdesinüñ kihterâmıdur
Selâtîn-i Muhammed Mustafâ vü Bâyezîd-emcâd
- 3 Mu'ammer ide Hallâk-ı cihân ol ercendânuñ
Zamân-ı şevketi sûr-ı hitâna buldı isti'dâd
- 4 O şâhenşâh-ı mülk-ârây-ı takvâ itmeyüp te'hîr
Murâd itdi ola i'lân-ı sünnet bir düğün bünyâd
- 5 Müheyyâ itdiler Meydân-ı Tîr-i füşat-'unvânı
Kemâl-i ziynet ile dâr mâ-dâr oldu sûr âbâd
- 6 Kurıldı çetr-i şâhenşâh-ı 'âlem tekyegâhında
Öñinde bârgâh-ı sadr-ı vâlâ-yı kerem-mu'tâd
- 7 Cenâb-ı sadr-ı a'zam hazret-i dâmâd-ı sultânî
Odur şimdi iden cûd u kerem vâdisini îcâd
- 8 Bu kâr-ı sûra sâhib-devlet-i İbrâhîm Paşanuñ
Dakâyık-senc-i tab'-ı mû-şikâfidur yine üstâd
- 9 Hıyâm-ı ehl-i divân ol fezâyı eyledi tezyîn
Ne mümkindür ki tasvîr ide resmin hâme-i Bihzâd
- 10 Kemân ebrûlaruñ menzil be-menzil kesretin gördi
Nice reşk itmesün meydân-ı Tîre Halluh u Nevşâd
- 11 Bu bir 'âlî düğün kim görmedi çeşm-i cihân hergiz
Tevârîh-i selef itmiş degül evsâf-ı mislin yâd

- 12 Gören meftûn olur her nahl-i sûr-i hayret-efzânuñ
Yanında serv yâd olmaz perîşân-hâlidür şimşâd
- 13 Hüner göstermek için ihtirâ‘ı her bir esnâfuñ
Garâ‘ib san‘at-ı nâ-dîdesin mümkün degül ta‘dâd
- 14 Nevâzişler görildi da‘vet ile itdiler ikrâm
Mevâlî vü müderris oldı dâmen-bûs ile dil-şâd
- 15 Yedi biñden ziyâde sünnet oldı zümre-i eytâm
Ki oldı her biri ilbâs u ihsânlar ile dil-şâd
- 16 Simât-ı ni‘meti yir yir döşendi sahn-ı meydâna
Gedâ vü agniyâdan yok tena‘‘um itmedük efrâd
- 17 Bu sûr-ı ‘âlem-ârâya melekler itdiler tahsîn
Pür itdi ‘âlemi hengâme-i sît-i mübârek bâd
- 18 Bulup sünnet yirin telmîh ile Kâmî didi târîh
O şebhâz-ı hümâ-cûy üsküfin itdi hümâyûn bâd 1132

63

Târîh Berây-ı Ta‘mîr-i Gülşenî-hâne Der-İskenderiyye

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

شده این تکیه کاه کهنه اساس
مدرس کونه از مرور زمان

همت بی ریای شیخ حسن
کرده احیا برای درویشان

حبذا دلنشین کنج فراغ
جای آرام جان مشتاقان

کفت اندیشه بهر او تاریخ
کلشنیخانه باد آبادان

1132

64

Târîh Berây-ı Vefât-ı Büyük Hanım

müfte‘ilün fâ‘ilün müfte‘ilün fâ‘ilün

- 1 Müfti Ebe-zâdenüñ zevce-i ‘ismetveri
Ceddi de müfti’l-enâm fâzıl-ı ‘Abdü’rrahîm

- 2 Nâmi Hadîce veli Rabî‘a-tâ‘at idi
Olmış idi rişte-i ‘ismete dürr-i yetîm
- 3 Eyledi Allâh için varını hayrâta sarf
İtmek idi ‘âdeti herkese lutf-ı ‘amîm
- 4 Her kim okursa anuñ rûhına bir fâtiha
Aña murâdın vire Hazret-i Rabb-i Rahîm
- 5 Hâke düşünce biri söyledi târîhini
Ola büyük hanıma menzil ü me’vâ na‘îm 1132

65

Târîh Berây-ı Velâdet-i Necl-i İsmâ‘il Ağa

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Mu‘ammer ola İsmâ‘il Ağa’nuñ geldi dünyâya
Hezâr ikbâl ile bir necl-i ‘âlî-bahtı bâ-tekrîm
- 2 N’ola dil-şâd olursa makdem-i ferhunde-fâlıyla
İder ehl-i basîret bu sürûrı cümleye takdîm
- 3 Meserret birle didi vâlidî mevlûdına târîh
Hidâyetle vücûda geldi dîdem nûrı İbrâhîm 1132

66

Târîh Berây-ı Kapudan Şoden-i Mustafa Paşa

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Te‘âla’llâh zihî re’y-i hümâyûn-ı şehinşâhi
Nizamı itdi cevher-pâş berri bahri gevher-zâ
- 2 Kapudan eyleyüp deryâya bir dâna vezîrin ol
Ki irsen hakkıdur ârâyiş-i mesnedgeh-i deryâ
- 3 Ne dâna ol vezîr-i ced be-ced revnak-dih-i devlet
Ki ceddîdür anuñ kalyon donanmasın iden ihyâ
- 4 Ne çekdirme dir ol ne kalite erbâbına bir dem
Hemîşe kullanur her birini haddince bî-pervâ
- 5 Mübârek ola câhuñ ey vezîr-i ma‘delet-güster
‘Înâyet eyleye her işde Hazret-i Mevlâ

- 6 Virildi gerçi çok târîh Kâmi bir ziyâd olsun
Geçüp ced sadrına oldu Kapudan Mustafa Paşa 1133

67

Târîh Berây-ı Velâdet

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Muhterem bir ‘azîz dostumuzuñ
Bir oğul idi ârzûsı müdâm
- 2 Oldı ihlâs ile du‘âsı kabûl
Virdi Hak bir veled Selim be-nâm
- 3 Düşdi ra‘nâ velâdete târîh
“Hayr-makdem Selîm” lafzı tamâm 1134

68

Târîh Berây-ı Vefât-ı Molla Sa‘îd

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Âh elümden eyledi pervâz bir cennet kuşı
Tıfl-ı nev-resdür ide gülzâr-ı ‘Adn’i âşiyân
- 2 Nev-şüküfte gonce-i ra‘nâ idi nâmı Sa‘îd
İrdi âhir nev-bahâr-ı hüsnine bâd-ı hazân
- 3 Gûş idicek fevtini hâtif didi târîhini
Gülşen-i firdevs ola Molla Sa‘îdâya mekân 1134

69

Târîh-i Feth-i Ülke-i Tiflîs

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Fâtih-i Tiflîs Sultân Ahmed-i gerdûn-şukûh
Hak Te‘âlâ itmesün dûr üstümüzden gölgesin
- 2 Pâdişâh-ı dâd-güsterdür Hudâ ihsân ider
Sâye-i ikbâl ü iclâline bundan özgesin
- 3 Kâmi-i dâ‘î didi bu fethe târîh-i tamâm
Yümn ile Sultân Ahmed aldı Tiflîs ülkesin 1135

Târîh Berây-ı Velâdet-i Şeh-zâde Sultân Nu'mân

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Hazret-i Sultân Ahmed Hân-ı Gâzî kim yine
Geldi bir şeh-zâdesi dünyâya 'âlem itdi sûr
- 2 Ser be-ser dünyâ tonandı hükm-i sehr-âyîn ile
Lutf ile halk-ı cihâna eyledi feyz-i sürûr
- 3 Neş'e-i şevk 'âleme şöyle sirâyet itdi kim
Hâtr-ı ehl-i dile mümkün mi gam itmek hutûr
- 4 Cümle rebâb-ı tarab âmâde 'âlem şâd-kâm
Böyle zevk u şevkden ehl-i dile gelmez fütûr
- 5 Beñzedürlerse n'ola dünyâyı şimdi cennete
Her taraf seyr ü temâşâ itmede gilmân u hûr
- 6 Zînet-i rûy-ı zemîn için felekden gûyiyâ
Eyledi bir kar yağdı sözünü mak'ad-zuhûr
- 7 Kâmiyâ târîh-i hem-nâm-ı sirâc-ı ümmete
Oldı dünyâ makdem-i şeh-zâde Nu'mân ile nûr 1135

Târîh Berây-ı Vefât-ı Mirzâ Efendi
Şeyhü'l-İslâm Sâbıkân

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Şeyhü'l-islâm Mustafâ Mirzâ Efendi sad hayf
Rihlet itdi eyleye rahmet Hudâvend-i Rahîm
- 2 Gülşen-i fazluñ gül-i sad-berg-i bûyâsı idi
İtmiş idi bûy-ı fazlı 'âleme neşr-i şemîm
- 3 Müttakî üstâd-ı kül 'allâme-i devr-i zamân
Zühd ü takvâ vü teheccüd ile mânendi 'adîm
- 4 Nûr-ı mahz olmuşdı zâtı tâ'at-ı hemvâreden
Evliyâ tavrında muhtârı tarîk-i müstakîm
- 5 Rihletin gûş eyleyüp Kâmî didi târîhini
Mesken-i Mirzâ Efendi ola ferdevs-i na'îm 1135

Târîh Berây-ı Ta‘mîr-i Sa‘d-âbâd-ı Ferhunde-Bünyâd

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Cenâb-ı Hazret-i Sultân-ı Ahmed Hân-ı şevket-şân
Ki olmış mazhar-ı envâ‘-ı lutf-ı tab‘-ı mâder-zâd
- 2 Per ü bâl-i hümâdan hâhiş-i mâ fi‘z-zamîr itseñ
İder bir cân ile ol hıdmet-i çârûb-ı hâkin yâd
- 3 Anuñ zât-ı hümâyûnı ki takvâ üstine mebcûl
Salâh-ı hâline hâşâ ki taklîd eyleye zühhâd
- 4 Müverrihler egerçi yazdılar şâhân-ı eslâfi
Hezârân vech ile hüsn-i cemâli gâlib-i ecdâd
- 5 Nazîri gelmemiş bir pâdişâh-ı ‘âlem-ârâdur
Huzûrında olur dem-beste gelse efdal-i efrâd
- 6 Zamân-ı devletinde kalmadı yir olmaya ma‘mûr
Nice gülşen-serây-ı dil-güşâlar eyledi âbâd
- 7 Bu nüzhetgâha teşrîf eyledükde oldı ma‘lûmı
Teferrücgâh-ı şâhân olmağa var bunda isti‘dâd
- 8 Ezelden bir nişîmen idi Kâğıd-hâne nâmında
İderdi anda cem‘iyyet gürûh-ı âşinâ vü yâd
- 9 Revâ görmez ki Kâğıd-hâne vasfı ile yâd olsun
Dürer-bâr-ı lisânından didiler aña Sa‘d-âbâd
- 10 Bu vech üzre zuhûr itdi o dem hükmi-i hümâyûnı
Ki olsun kasr ile kâşâne-i şâhâneler bünyâd
- 11 Gelince hükmi sadr-ı a‘zam İbrâhîm Paşa‘ya
Vekîl-i mutlakı hem âsafı hem ‘izz ile dâmâd
- 12 Aristo-yı zamâne Bû ‘Aliyy-i ‘ahd-i dâna-dil
İmâdü‘d-devle esha‘l-esliyâ vü ecvedü‘l-ecved
- 13 Yemîn-i saltanat hâmi-i şer‘-i dîn ü devlet kim
Nice şâyestedür tanzîr olınmak sâhib-i ‘Abbâd
- 14 Bu kasr-ı bî-kusûrı tarh idüp bi‘z-zât ol âsaf
Sarây-ı pûse-câyı olmak için eyledi i‘dâd
- 15 Musanna‘ bî-bahâne fass-ı hâtem bir eser oldı

Pesend itdi nizâm-ı tarh-ı dil-cûsın gören üstâd

- 16 Mülâsık birbirine nice suffe nice kâşâne
Yapıldı müstakil yirler levâzım oldu istitrâd
- 17 Öñinde havz-ı ‘âlem-gîr yokdur belki dünyâda
Meger bahr-i muhît-i şûreden bahs eyleye hussâd
- 18 Bahâne-cûy olan hussâda ejder ağzın açmışdur
Yudar bir demde bakmaz her ne deñlü eylese feryâd
- 19 Harîr-i mâ-i ‘azb-i selsebîl-i cûşışindedür
Ki baht-ı şâ‘iri bir dem uyanmakdan ider ib‘âd
- 20 O nüzhetgâha vü bünyâdına Kâmî didi târîh
Hümâyûn ola Ahmed Hân’a Sa‘d-âbâd-ı nev-bünyâd 1135

73

Târîh Berây-ı Vefât-ı Sâcidî Emîn-i Fetvâ

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Hayf ‘asruñ efkahı Hacı ‘Ali-i nâmver
Fazl u ‘irfan ile olmuşdı zamânuñ vâhidi
- 2 Rütbe-i vâlâya irmişdi mevâlî içre ol
Budur isti‘dâd-ı zâtîsinüñ a‘del şâhidi
- 3 Nice dem fetvâ emîni idi istihkâk ile
Hâmesi tasvîr-i istiftânuñ oldu nâkıdı
- 4 Bir nefesde ‘azm-i gülzâr-ı na‘îm itse n’ola
Olmış idi ‘asrınıñ hem ‘âbidi hem zâhidi
- 5 Fevtini gûş eyleyüp Kâmî didi târîhini
Nâ‘il-i gülzâr-ı cennet ola yâ Rab Sâcidî 1135

74

Târîh-i Sûr-ı Hümâyûn Berây-ı Tezvîc-i Selâtin

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Cenâb-ı Hazret-i Sultân-ı Ahmed Hân-ı Gâzînuñ
Zamân-ı devletinde gice gündüz kadr ü ‘ıyd oldu
- 2 Mu‘ammer ide Hak ol pâdişâhuñ sulb-i pâkinden

- Nice şeh-zâdelerle nice sultânlar be-dîd oldu
- 3 Mukaddem bu selâtînüñ biriyle bâ-hezâr iclâl
Vezîr-i a‘zâmın dâmâd idüp kadri mezîd oldu
- 4 Vezîr ammâ nazîri gelmemiş tedbîr-i devletde
Umûr-ı saltanatda hak bu kim ferd-i vahîd oldu
- 5 Nizâmü’l-mülk-i ‘âlem âsaf-ı dâna-yı ekrem kim
O sadra böyle âsaf gelmedi ahd-i ba‘îd oldu
- 6 Kerem bâbında yâd olmaz yanında Bermekî Hâtem
Cihâna gelmedi misli semâhatde ferîd oldu
- 7 Murâda irdi anlar soñra üç sultân-ı zî-şânuñ
Hezâr ‘izzetler ile vakt-i tezvîci resîd oldu
- 8 Çıkardı mâ-verâ-yı perdeden ta‘zîm ile gerdûn
Bu kara üç vezîri mazhar-ı ‘avn-ı mecîd oldu
- 9 Cihân içre bu üç sûr-ı hümâyûn ile pey der-pey
Yeñiden bu dil-i dünyâyâ bir şevk-i cedîd oldu
- 10 Bu üç sûr-ı sa‘îde Kâmi-i dâ‘î didi târîh
Zihî devlet bu üç sultânüñ üç sûrı se ‘ıyd oldu 1136

75

Târîh-i Kasr-ı Cilve Der-Sa‘d-âbâd

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Zihî zîbende kasr-ı dil-nişîn-i ‘âlem-ârâ kim
Sa‘âdet murgına bâlâ-yı bâmı âşiyân olsun
- 2 Musanna‘ tarhîdur revnak-dih-i sahn-ı teferrücgâh
Hemîşe sâhibi şâyân-ı evc-i ‘izz ü şân olsun
- 3 Bu bâğ-ı bî-‘adîlüñ tuhfe eşcâr-ı hıyâbânı
Olup ser-sebz ü hurrem her biri bir sâyebân olsun
- 4 Bu kâh-ı bî-nazîrûñ vaz‘ına Kâmî didi târîh
Güzel bu kasr-ı Cilve bezmgâh-ı ‘ârifân olsun 1136

76

Târîh Berây-ı Vefât-ı ‘Osmân Paşa Ez-Ümerâ-i Deryâ

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Yine hayfâ ki ol gâzî murâbıt fi-sebîli’llâh
Felek fülk-i vücûdın sâye-endâz itdi bu câya
- 2 Azak ser-haddini ma‘mûr u âbâdân idüp el-hak
Du‘âsı lâzım oldı cümleten a‘lâ vü ednâya
- 3 Vefâtın gûş idüp didüm güzîde iki târîhin
Vire Hak rif‘at-i me’vâ kulu ‘Osmân Paşa’ya 1136 / 1136

77

Târîh Berây-ı Çeşme-i Seyyid Yahyâ Der-Gümülcine

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Sâhibü’l-hayr eser-pîşe ki li’llâh itdi
Bu tarîk üzre nümûdâr-ı zuhûrı icrâ
- 2 Lâyık oldur bir içim suyun içen ‘atşâna
İde bânisi için ez-dil ü cân hayr du‘â
- 3 Ol iki lüle ile oldı tamâmen târîh
Menba‘-ı ‘ayn-ı şifâ Çeşme-i Seyyid Yahyâ 1136

78

Târîh Berây-ı Vefât-ı Molla ‘Ali

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün

- 1 Yine hayfâ bir nihâl-i tâzeyi bâd-ı ecel
Hâke saldı kurtuluş yok ger ‘Ali vü ger Veli
- 2 Sarf idüp evkâtını nahv-i ‘ulûma muttasıl
Harf-i ‘illetle bırakdı mâzî vü müstakbeli
- 3 ‘İffet ü ‘ismet kemâl-i hüsn ile ârâste
Nûr-ı mahz idi ser-â-pâ sanki mihr-i müncelî
- 4 Bir hevâdârı didi târîh-i sâl-i fevtini
Câygâhuñ gülşen-i cennet ola Molla ‘Ali 1136

79

Târîh-i Vefât

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Mustafâ nâmında bir tâze nihâli rûzgâr
Hâke saldı reşk iderken hüsnine mihr ile meh
- 2 Nev-bahâr iken irişdi 'ömrine dest-i hazân
Gerçi kahrından rehâ-yâb olmadılar mir ü şeh
- 3 Fikret-i târîh iderken geldi hâtifden nidâ
Mustafâ'ya cennet-i 'Adn ola yâ Rab cilvegeh 1136

B) DİGER KİT'ALAR

MUKATTA'ÂT

1

müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün

- 1 Kûyuña hem-vâre dutup gözlerüm
Eşki revân eyledi pür ıztırâb
- 2 Tekyegeh-i 'aşkuña vakf eyledüm
Reh-güzerüñde iki göz âsiyâb

2

Kıt'a Asma Sâ'ate Yazılmış

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Mihr ü meh ile bu çerh-i devvâr
İki şâkûl ile eyler hareket
- 2 Çaldı her sâ'at o rakkâs-ı felek
Nakd-i 'ömrin birazın bî-minnet
- 3 Tâs-ı dilden gelür âvâz-ı tanîn
Asma sâ'at gibi sâ'at sâ'at

3

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Nahl-i güldür dimiş o dildâra
Vasf iden şâ'ir-i kem-isti'dâd
- 2 Vasfi anuñ libâs-ı berg iledür
Bu soyındukça oldı hüsni ziyâd

4

Kıt'a Topa Yazılmış

mef'ûlü mefâ'ilün mef'ûlü mefâ'ilün

- 1 Hân Ahmed-i Sâlis'den bâr-ı gam 'adüv oldı
Bu top-ı zafer-kâruñ sebkine hüküm der-kâr
- 2 Gördükçe olur düşmen reşk ile ciger pür hûn

Nâm olsa buña şâyân hâtır-şiken-i çâsâr

5

Kıt'a Berây-ı Kâ'ide

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Gül diyüp zihne nakş olan sûret
Kasd olındukda ismi ma'nâdur
- 2 Lafz-ı gülden husûli vaktinde
Nâmı mefhûm olursa ra'nâdur
- 3 Farz olınsa sübûtı hâricde
Ol hakikat ki gülşen-ârâdur
- 4 Mâ-huveyle su'âl olınsa eger
İsm-i mâ-hiyyete müsemmâdur
- 5 İmtiyâzı hüviyyet itdi anı
Aslı bir gül bu cümle esmâdur
- 6 Nagamât-ı hezâr gülşende
Bir gül için hezâr gavgâdur

6

Kalyon İndükde Paşmakçı-zâde Mahdûmına
Seyre Da'vet İçün Tezkire Yazılmış

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ûlün

- 1 Ey zât-ı şeref-kevkebe kâr-ı dil ü cânım
Peyveste güşâd-ı gül-i maksûda du'âdur
- 2 Ferdâ incek keştî-i nev revzen-i hânem
Teşrif-i şeref-makdemüñe dîde-güşâdur

7

Yûsuf-ı Mısrînün Vezîr-i A'zam İçün
Yapdığı Revganî Devâta Yazılmış

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Yûsufî bu devât-ı müstahsen

Bî-bahâ tuhfe-i müsellemdir

- 2 N'ola şâyân-ı i'tibâr olsa
Zîb-i dîvân-ı sadr-ı a'zamdur

8

Kıt'a

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Bu kavli eyledi imzâ bütün ulü'l-ebâr
Bahâr-ı Edrene oldu riyâz-ı hulde nazîr
- 2 Takaddüm eyler ise kıblegâh-ı İstanbul
Karargâhı kibârûñ degül mi saff-ı âhir

9

Kıt'a

müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün

- 1 Atvel-i rûz-ı rûzedden yok derece nüfûrumuz
Vakt-i fatûra nâz ider feyz-i dem-i sahûrumuz
- 2 Elde 'asâmuz idi çün çüp-ı duhân tâbe-şeb
Eksügümüz hemân odur 'afv ide Hak kusûrumuz

10

Kıt'a

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Âb rûdâne-i âmâlûñi sir-âb itmez
Devr-i ebvâb-ı kirâm itme ki hâcet bitmez
- 2 Kelef-i mâha eser itmedi sabun-ı mihir
Gil-i aslîde olan reng-i siyâhı gitmez

11

Kıt'a

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Zâde-i tab‘-ı suhen-sence hıyânet itmek
Ehl-i beytine ulaşmak gibidür yârânuñ
- 2 Bıkr-i mazmûnına düzdâne nigâh itme sakın
Soñra da‘vâsını dıvânda görürler anuñ

12

Kıt‘a

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Beni tutdı komadı tutmağa savmı hummâ
Hasret-i rûze ile dâğ be-dil kaldum ‘alıl
- 2 Nazar itdükçe kanâdîle gözüm yağı erir
Âteşîn âhum ider her birini bir kandıl

13

Kıt‘a

mef‘ûlü mefâ‘ilün fa‘ûlün

- 1 Bağdâd ki bürc-i evliyâdur
‘Âlemde bu müdde‘â müsellem
- 2 Pîşinde riyâzı hüccetü’l-feyz
İmzâsı velî İmâm-ı A‘zam

14

Kıt‘a

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Evliyâ merkadini zâ’ir olan ihvâna
Pendüm oldur ide ta‘zîme kemâl-i ikdâm
- 2 Âsitânına yüzüñ sür katı âheste yüri
Gülşenî Hazretinüñ hâbgehidür bu makâm

15

Kıt'a Berây-ı Hâne-i Seyyid Feyzu'llâh Efendi

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'

- 1 Yâ Rab bu nişîmengen-i feyz-âbâdı
İclâl ü sa'âdet ile kıl âbâdân
- 2 Olsun o şeref-bahş-ı riyâz-ı fazluñ
Gül-gonce-i ikbâli hemîşe handân
- 3 Zîbende bu nev-tarhuñ olınsa lâyıık
Her gûşesi bir nev'-i dîger istihsân
- 4 Dolâbına hûrşîdi ide tâ gül-mîh
Etrâfi tolanmakda felek ser-gerdân
- 5 Bâmında şafak olur sanma 'aks-efgen
Gül-penbe kumâş-ı âsafî getürdi devrân
- 6 Evsâf-ı nezâketlerini bâ-ta'zîm
Tâk-ı felege yazsa 'Utârid şâyân
- 7 Rû-mâlgeh-i devlet ü iclâl olsun
Oldukça bu nüh kubbe-i gerdûn gerdân

16

Der-Menkabet-i Hazret-i Gülşenî

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Nûr-ı çeşm-i Rûşenî ya'ni Cenâb-ı Gülşenî
Hazret-i zât-ı mükerrem kutb-ı âfâk-ı zamân
- 2 Şâh-ı iklim-i velâyet reh-nümâ-yı râh-ı Hak
Pîşvâ-yı evliyâ 'ankâ-yı Kâf-ı lâ-mekân
- 3 Şehr-i Amid'den vücûda geldi ol zav'-ı vücûd
İtdi tekmîl-i 'ulûm idince Tebrîz'i mekân
- 4 Gonce-i maksûdını açdı Karabağ illeri
Anda buldı Rûşenî'yi bâ-hezârân 'izz ü şân
- 5 Bezm-i pür-feyz-i cenâb-ı Rûşenî'den 'âkıbet
Câm-ı 'aşkı nûş idüp 'âlemde oldı kâmrân
- 6 Fazl u 'irfâmı güvâhıdur kitâb-ı Ma'nevî
Pey-revidür virmesün mi Mesnevî andan nişân

- 7 Dizdi bir silke hakikat bahrinüñ gevherlerin
Mâlik-i genc-i ma'ârif oldıñın itdi 'ayân
- 8 Rûşen iken gülşen-i zâtında feyz-â-feyz-i Hak
İtdiler 'asrında ol kutb-ı zamânı imtihân
- 9 Zühd ü takvâ ile irişdi yüz on dört yaşına
İtdi dünyâdan tokuz yüz kırkda 'azm-i cinân
- 10 Âsitânıdır ma'ârif ehline cây-ı makar
Tekyegâhıdır kemâl erbâbına ârâm-ı cân
- 11 Mekteb-i 'irfândur her tekyesi nüzhet-fezâ
Halka-i zikr ü semâ'ı reşk-i devr-i âsmân
- 12 Cümleden bu tekye-i İskenderiyye cây-ı feyz
La-mekân âvâre dervîşâna tuhfe âşiyân
- 13 Ey gül-i bâğ-ı velâyet mülk-i feyzüñ gülşeni
Yüz süren dergâhuña mahrûm kalmaz bî-gümân
- 14 Hâzır olsun üstine zıll-ı hümâ-yı himmetüñ
Çün dahîlüñdür senüñ Kâmî-i zâr u nâ-tüvân

17

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Ey iden mahkeme-i şer'-i şerîfî tahkîr
Gören ikrâh ile da'vâsını gayrı yirde
- 2 Sâhib-i şer'-i mutahhar saña dahı olmaz
Hasmuñ Allâh olur mahkeme-i mahşerde

18

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Saklamañ duhter-i rezi görelüm
Yalıñuz ol sizüñ içün degül a
- 2 Gerçi hem-şîremüz degülse bizüm
Yâ sizüñ de helâlüñüz degül a

19

mef' ulü mefâ' ilün mef' ulü mefâ' ilün

1 Ayva güli nâmında bir şûh-ı cihân eyvâ
Al ile alup gönülüm mekr itdi dil ü câna

2 Dîvâne gönül sensin var ise yine şimdi
Ayva güline mâ'il bir kırmızı dîvâne

20

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 İtmeyen câygeh-i menbit-i aslîde karâr
Rûzgâra kapılır kâkül-i jûlîde gibi

2 Ehl-i temkîne göre mertebesi oldu refî'
Hânesinde oturan merdümek-i dîde gibi

GAZELİYYÂT

Fî-Harfi'l-Elif

1

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

- 1 Gülşende terennüm idicek bülbül-i şeydâ
Gül dâ'iresin aldı ele gonce-i ra'nâ
- 2 Gör gonceyi kim berg-i güli eyledi rû-pûş
Gülzârı el altından ider şimdi temâşâ
- 3 Aldukda ele şâh-ı gülün göñli açıldı
Hakkâ ki 'aceb dest-hoş-ı gonce ferah-zâ
- 4 Destâr-ı zarîfânesini sarmak içündür
Gül âyînesin almış ele gonce-i zîbâ
- 5 Ol nahl-i güle gonceler olsun ko hamâ'il
Degmez de degüldür nazar-ı nergis-i şehlâ
- 6 Pîşinde o la'lîn-tabak-ı mâ'ide Kâmî
Hızr oldığına gonceye şâhid mi degül ya

2

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Tokinup gülşeni âheste uyandurdu sabâ
'Andelîbi yine 'aşk ile dolandurdu sabâ
- 2 Gül-zemîn-i çemeni ebr-i bahâra suladup
Cûları mevce-i reşk ile bulandurdu sabâ
- 3 Bülbülün nâle vü feryâdını gûş itmedügin
Yüzine urdu gül-i âli utandurdu sabâ
- 4 Gösterüp gonce-i ne'sgüfteyi seng-i yedevâr
Vâdi-i gülşene bârânı boşandurdu sabâ
- 5 Basıcak ceys-i Habeş gibi benefşe çemeni
Sûsene tîgi levendâne kuşandurdu sabâ
- 6 Zülf-i dildâra dokunmam diyerek gerçekten
Dil-i vâbeste-i Kâmî'yi inandurdu sabâ

3

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Bir rûh-ı enverden olmaz dîde-i rûşen cüdâ
Günden olur mı ziyâ-güster olan revzen cüdâ
- 2 Nerm olur elbette bir gün tek hemân dûr olmasun
Sûziş-i ‘aşk-ı dil-ârâdan dil-i âhen cüdâ
- 3 Kâ’ilüz dîdâra biz kâfir rakîb almış meger
Ol büt-i nev-rüsteyi âgûşa pîrâhen cüdâ
- 4 Dergeh-i dildârdan dûrum figân itsem n’ola
Nâle itmez mi dem-â-dem bülbül-i gülşen-cüdâ
- 5 Asl-ı tecrîd-i Mesîhâ’nuñ yiridür sâhası
Olmadı peyveste mıknâtîsdan sûzen cüdâ
- 6 Hat belürdi ‘âzim-i hâl-i binâgûş oldu hep
Mûrlardan düşdi semt-i dâne-i erzen cüdâ
- 7 Kâmiyâ hicr-i dil-ârâdan budur tâkat-güdâz
Oldı dest-i ârzûdan gûşe-i dâmen cüdâ

4

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Ne bahr u kândan hâsıl ne âh u zârdan peydâ
Merâm-ı her dü-‘âlem girye-i eshârdan peydâ
- 2 Galat-bînân-ı hayret kendi müjgânın görür yohsa
Hat-ı nev-hîzi oldu sanmañuz ruhsârdan peydâ
- 3 Süzilmiş her taraf şehbâz-ı hüsnüñ dil şikâr eyler
Olur mı böyle cünbiş tâkat-ı bîmârdan peydâ
- 4 Yedüp bir mûy ile çok zâhidi başdan çıkarmışdur
Ser-i zülfüñ ki oldu gûşe-i destârdan peydâ
- 5 Füsûn u fitne dursun cân-gezâdur tîr-i müjgânı
Oñulmaz zahm olur ol gamze-i mekkârdan peydâ
- 6 Vücûdı kûh-ı ‘irfan idi Mansûr’uñ o kavlı Hak
Zuhûr itdi olur elbet sadâ kûhsârdan peydâ
- 7 Kıyâs itmek olur mı Kâmiyâ servi o dildâra
Olur biñ ‘işve her bir hatve-i refârdan peydâ

5

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

سخنور می‌شمر دمطوطی شکر نوالی را
ندیدم چون صراحی در جهان شیرین مقالی را

من او اندیشه پابوس او فکر محالست این
مکر در وقت حالی من بیوسم نقش قالی را

حباب می خمار آلوده را دردی بیفراید
که از دیدن نشد مشکلتی مینای خالی را

ترا عشق جوانی رگر کشد سوی ملامت را
تحمل بایدت اوضاع رند لا ابالی را

مریخ از مرغ سوداگر سرت را لانه میسازند
ترا آموختن باید ز مجنون علم حالی را

باهنک صراحی ساقیا خونین ترنم کن
دل‌م در سینه رقصان شد ز شوق شعر حالی را

کلستان جمالش دیدم امشب کامیا در خواب
دریغا کاس میچیدم کل باغ خیالی را

6

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Olurdı nokta kondurmak o mihre belki hâlâsâ
Görinseydi felekde ayda bir bâri hilâlâsâ
- 2 Kemer-bendin iderdüm mû-miyânuñ rişte-i cândan
Kadüm rencîde kılsa göñlüme girse hayâlâsâ
- 3 Gül-i dâğuñ karanfûl gibi sînem üzre beslerken
Şikest itme dil-i mahzûnumı cânâ sifâlâsâ
- 4 Şehâ ol gamze-i bî-dâda ruhsat virme çeşmüñden
Hezâr nev-rüsteler meşk-i nigâh itsün gazâlâsâ
- 5 Saña çeşm-i nizâr-ı dâğdârın 'arz idüp Kâmî
Yine revnak-dih-i gülzâr-ı 'aşk oldı nihâlâsâ

7

fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

- 1 Düşdi rind-i lâ-ubâlî câm-ı sahbâdan yaña

İltifât itmez felekde çarh-ı mînâdan yaña

- 2 Rişte-i sevdâya tâb-âver degül temkîn-i kûh
Zülf-i Leylâ'dur çeken Mecnûn'ı sahrâdan yaña
- 3 Hasretüñle dîde-i giryânuma virdüm güşâd
Kasr-ı dilden revzen açdum yine deryâdan yaña
- 4 Tal'at-ı dildârı teşbîh itdiler çün kendüye
Oldı bâzâr âfitâb-ı 'âlem-ârâdan yaña
- 5 Kurb-ı sultân oldı bâ'is sûziş-i pervâneye
Bâd-zen-i cünbân iken şem'-i şeb-ârâdan yaña
- 6 Gülşen içre bülbüle bir dem hevâdâr olmadı
N'eylesün anı hevâ hoş verd-i ra'nâdan yaña
- 7 Kâmiyâ eyler kazâ elbette keşf-i râz-ı 'aşk
Çâki-i dâmen düşer dest-i Züleyhâ'dan yaña

8

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Olmuş ezelde hâl-i ruhuñ câna âşinâ
Der-beyza murg-peççe gibi dâne âşinâ
- 2 Evvel nazarda her gören ümmîdvâr olur
Çeşmüñ gibi görilmedi bîgâne âşinâ
- 3 'İsmet-şikeste pâk-nazar itmez i'tibâr
Olsun mı geşte şem' ile pervâne âşinâ
- 4 Saldı hevâ-yı kâküli sahrâya dilleri
Âvâre murg olur mı meger lâne âşinâ
- 5 Toldurdı sahn-ı gülşeni feryâdı bülbülüñ
İster ki gûş-ı gül çıka efgâna âşinâ
- 6 Zencir-i zülfüñ 'âlemi mecnûn idüp gider
Ey kâkül-i müselseli dîvâne-âşinâ
- 7 Vakt-i hazân-ı gülşene varmışdı Kâmiyâ
Ne yâd buldı bülbül-i şeydâ ne âşinâ

9

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

- 1 Gülzârı iden yek-sere pür gûş-ı temennâ
Bülbüllerini itmedi hâmûş-ı temennâ
- 2 Berçide bu bâzâr-ı kerem içre ‘acebdür
Âmed-şüd-i dellâl-ı tehî-dûş-ı temennâ
- 3 Ol dürr-i sadef-zîbi ‘aceb semt-i kenâra
Tahrîk ide mi kulzüm-i pür-cûş-ı temennâ
- 4 Giryân olarak ardına düşdüm ben o mihrüñ
Kavs-i kûzahâsâ açup âgûş-ı temennâ
- 5 Âlûdelügi zâhir iken ‘aşk-ı mecâzuñ
Kâmî bu hakikat hele rû-pûş-ı temennâ

10

mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

- 1 Yâ Rab ne rûzgâra kalur bu dem-i hevâ
Âteş-hurûş olmada mevc-i yem-i hevâ
- 2 Yek-katre-i ta’ayyünüm oldı fenâ-pezîr
Mânende-i habâb olalı hem-dem-i hevâ
- 3 Mızrâb-ı dest-i mutrib-i hâhiş dokınmadın
Kânûn-ı dilde ser-zede zîr ü bem hevâ
- 4 Her hâne-zâd kâbile-âzâr-ı ârzû
Âgûş-ı dilde cilve-nümâ tev’em-i hevâ
- 5 Tâ feyz-i âfitâb-i hidâyet irişmeye
Gül-berg-i dilde mahv olamaz şeb-nem-i hevâ
- 6 Yâ Rab harîm-i hâhiş-i Kâmi-i zârdan
Olsun ba’îd dîde-i nâ-mahrem-i hevâ

11

mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

- 1 Nûr-ı zuhûr-ı merdümek-ârâ degül mi ya
Her zerre bir cihân-ı temâşâ degül mi ya
- 2 Hâlî olur mı şîşe-i dil inkisârdan
Her dem bir âteş anda hüveydâ degül mi ya
- 3 Serv olmasun mı ber-zede-dâmân-ı hizmeti

Teşrîf iden o kâmeti bâlâ degül mi ya

- 4 Gül-berg-i hüsne ‘âkıbet-i pâk-dâmenî
Târâc-ı sabr-ı dest-i Züleyhâ degül mi ya
- 5 Tîr-i nigâh serde hadengüñ zahim-horı
Efgânı hâhiş itmesi bî-câ degül mi ya
- 6 Kâmî olunca çeşm harîdâri-i ‘Azîz
Her zerre harf-i Yûsuf-ı ma‘nâ degül mi ya

Fi-Harfî'l-Ba

12

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Murâd üzre degül etvâr-ı ‘âlem bîş ü kemdür hep
Hisâbın kimse idrâk eylemez cezr-i asamdur hep
- 2 Şikest-i hâtır-ı ehl-i harâbât itme ey zâhid
Gedâ-yı bî-ser ü pâ sûretinde şâh-ı Cem’dür hep
- 3 Leb-i mey-gûnidur düzd-i hîred mestâne çeşmiyle
Temâşâdur ki bî-câ duhter-i rez müttehmdür hep
- 4 Nizâmü’l-mülk-i hüsn ü ‘âlem-ârây-ı melâhat hem
Füsûn u fitneye sûret viren de ol sanemdür hep
- 5 İden dem-beste ol çeşm-i mükehhdür beni yohsa
Neyâsâ gözlerümden âh u zârî dem be-demdür hep
- 6 Meger ol gül-‘izâruñ pâyına yüz sürdi sûsenler
Suyın bulmuş çemende şimdi tîg-i hoş-kademdür hep
- 7 ‘Acebdür kim dilin kessen de durmaz keşf-i râz eyler
Seni dildâr ile meşhûr iden Kâmî kalemdür hep

13

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Olmasun mı la‘lüne yâkût-ı ahmer teşne-leb
Saña ey kâfir-peçe dûzahda ahker teşne-leb
- 2 Herkese âb-ı hayât-ı ârzû olmaz nasîb
Bî-ta‘ab Hızır oldı leb-rîz ü Sikender teşne-leb
- 3 Eşk-i hûn-âlûdumuz görmez o meh kim şeb-neme

Nice olmuş âfitâb-ı zerre-perver teşne-leb

- 4 Her hazef âb içre ser-şâr-ı visâl-i ârzû
Katre-i nâ-çîzine ammâ ki gevher teşne-leb
- 5 Bezme gel ey mest-i nâzum Kâmi-i zâruñ gibi
İntizâr-ı la'l-i mey-gûnuñla sâgar teşne-leb

14

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 'Aceb encüm-şumâr-ı hasrete tevkîr ider meh-tâb
Ki her Mecnûn'a bir altundan zencîr ider meh-tâb
- 2 Bu bâzâr içre olmaz cevherîler müşterî şemse
Ki bî-pervâ kamer tarh eyleyüp iksîr ider meh-tâb
- 3 O mâhuñ nev-demîde hatt-ı zerdi sûretin her şeb
Dü çeşm-i 'âşık-ı şeb-gîre hoş tasvîr ider meh-tâb
- 4 Degüldür hâle çizmiş dâ'ire eyler perîhânı
Yine bir âfitâbı var ise teshîr ider meh-tâb
- 5 Hat-ı zerd-i dil-ârâ seyrin isterseñ eger Kâmî
Anı berg-i güle her şeb güzel tahrîr ider meh-tâb

Fi-Harfi't-Ta

15

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

- 1 Göz gezdiriyor sayda o şebbâz-ı melâhat
Murg-ı dil-i âvâremüz Allâh'a emânet
- 2 Gel dâğlarum gör biricik hâtırumı yap
Olsun bu kadar sùhteye bir de 'imâret
- 3 Yüz karelügi oldu siyeh-serlüge encâm
Zâhid ne belâ başuña sevdâ-yı riyâset
- 4 Tîr-i müje vü gamzeñe vakf oldu derûnum
İtseñ n'ola bir kez de nigâh ile nezâret
- 5 Ruhsâr ile ebrûsı hayâli bize kâfi
Hûrşîd ü hilâl-i felek olmazsa ne hâcet

6 Dünyâda mücâzatını şem'eyledi rûşen
İtmiş aña da sûziş-i pervâne sirâyet

7 Olduñ yine bir zâlim-i bî-dâda giriftâr
Hak'dan ola Kâmî saña imdâd u 'inâyet

16

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

نآشنای جان در روز ازل جانانه است
شمع بلبل را و کل پروانه را بیکانه است

سائق تقدیر باشد رهبر خلق جهان
خواستار دل کلید مسجد و بتخانه است

در چمن کل حسن دیگر دارد از دستار ها
بیشتر شد نشئهء جامی که در میخانه است

قدر ادراکست هر کس را سخن فهمید نی
نشئهء بالاتری از کردش پیمانه است

رفته شد هر منزلی را ماه در شکل دیگر
طور یکرنگی همین در شان صاحب خانه است

میکند بد طینتان معموره را اخر خراب
آفت کلشن وجود سبزه بیکانه است

نیست غیر از کوچه دل جایی اسلم عشق را
در خور کنجینه دایم کوچه ویرانه است

اصفهان کلزار ایران شد بفیض چار باغ
در دیار روم صد کلشن بید کاشانه است

سوزش دیگر بده گفتار خود را کامیا
کاین جواب گفتهای نامی فرزانه است

آمد این نامی بدرکاه شهنشاه جهان
شمع بزم شوکت او را شهان پروانه است

شهنشاهی که در هر کوچه طاق درش (?)
بیشتر مرغ همایون هما را لانه است

آصفی را شد موفق آن شه والا نژاد
کرده آبادان هر جایی که او ویرانه است

هم وزیر اعظم و هم صهر خاقان جهان
شاهرا آصف نمی شاید که او بیکانه است

در سریر عز و شوکت هر دو بادا مستدام
این دعا از جان و دل با همت مردانه است

17

müfte‘ilün mefâ‘ilün müfte‘ilün mefâ‘ilün

دل نظر چو شد نهان سینه ما نشان بجاست
غمزه چو در تغافل است خنجر بی امان بجاست

آن شه کشور حسن باد ملاحظت زیاد
سیزه خط عارضش سرزده حسن و آن بجاست

خواب بفکر خال تو رفته و دیده مانده است
مرغ برای دانه میبرد آشیان بجاست

پیرو جوان سر بسر عازم زیر خاک شد
قافله جهانیان رفته و این جهان بجاست

قصد هلاکم ار کنی سرمه آن دو دیده را
تیرکش و تیر را مبر میل بسرمه دان بجاست (?)

مهر جهان آن پری از چه نظیر مه شود
ان بحسد گرفته شد این همه رایگان بجاست

عمر برفت و هر نفس در دل ماست صد هوس
ین عجب است کامیا طول امل همان بجاست

18

müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

- 1 Çeşminden ol şûhuñ olur mir’ât-i hâtır pür-şikest
Âzürde olma ey gönül ma‘zûrdur evzâ‘-ı mest
- 2 Ruhsârûña nisbet gülüñ yok i‘tibârı pul kadar
Serv ü sanavber rağbeti bâlâ kadûñle oldı pest
- 3 ‘Âlemleri hayrân iden her zerreyi raksân iden
Eflâki ser-gerdân iden yek cür’a-i bezm-i elest
- 4 Tîr-i müjeñ itmez hatâ ‘uşşâka yok cây-ı rehâ
Gamzeñle çeşmüñdür şehâ mest-i siyeh hançer be-dest
- 5 Ruhsârı üzre Kâmiyâ müjgânı hindûlar gibi
Mîhrâb-ı ebrûdan dönüp olmaktadır âteş-perest

19

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Sîneñ hadeng-i gamzesine Rüstemâne tut
Yabana düşmesün o güher 'âşıkâne tut
- 2 İcmâl-i Cem hikâyesidür kulkul-i sebû
Tafsîlin iste gûşuñı pîr-i mugâna tut
- 3 Uymaz usûle kârı deger nakşı nâ-şenîd
Dil-hâhuñ üzre çaldı çağırdı zamâne tut
- 4 Kem-katre-i vücûduña mânende-i habâb
Vir âb u tâbı bir nefes-i sâdikâne tut

Fi-Harfi's-Sa

20

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Ol mâh-ı hüsne ârzû-yı dest-res 'abes
Çerh ile pençeleşmege sarf-ı heves 'abes
- 2 'Uşşâk o şûha sîne-i sad-çâk gösterür
Sayd-ı hümây-ı lâne-ne-dâna kafes 'abes
- 3 Bir âh-ı âteşîn ile yandur dili velî
Bu hây u hüy-ı âmed ü reft-i nefes 'abes
- 4 Lâyık derây-ı üstür-i çerh olsa mihr ü meh
Gâv-ı zemîn-i mânde-be-câya ceres 'abes
- 5 Fikr-i muhâl sifleye ümmîd-i şâh u bâl
Sâhilde bahre terbiyet-i hâr u has 'abes
- 6 Mestâne pâ-bürehne-i bî-ceyb ü dâmene
Âzâr ile ta'arruz-ı dest-i 'ases 'abes
- 7 Vasf eyle la'l-i dil-beri bî-harf Kâmiyâ
Ma'nâ-yı sükkerîne hücûm-i meges 'abes

21

Mmefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Visâl-i 'ayna fedâ-yı nazar mıdur bâ'is
Firâk-i beyne medâ-yı basar mıdur bâ'is
- 2 Bu sûz-ı 'aşka degül bir derûn tâb-âver

Tahammül-i dile hûn-ı ciger midür bâ'is

- 3 Semâ'a girse o meh-rû kıyâmeti koparur
Kıyâm-ı sâ'ate devr-i kamer midür bâ'is
- 4 Ne hâlet-i eser-i ney ne neş'e-bahşi-i mey
Güşâd-ı hâtıra feyz ü keremidür bâ'is
- 5 Şebâne bir gazelüñ görmüş idük ey Kâmî
Bu nev-zemînüñ feyz-i seher midür bâ'is

Harfû'l-cim

22

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 'İydiyye giydi başına çerh âfitâbı tâc
Gösterdi mâh-ı nev dahı sorguca ihtiyâc
- 2 Hâr oldı sanki çeşmine târ-ı şû'a-i mihr
Şeb-nem gibi görilmedi gülşende ter-mizâc
- 3 İ'câz-ı hüsni cem'-i tezâd ile gösterür
Rûy-ı hat-âverinde olan hüsni-ı imtizâc
- 4 Ednâ bahâ-yı hüsni degerken harâc-ı Rûm
Ol Rûm-peççe virmesün ednâ ile harâc
- 5 Gel eksük itme silme tolı câmı Kâmiyâ
Paslandı âb-gine-i dil silmedür 'ilâc
- 6 Mihrâb-ı ebruvânı hayâlinde giryeden
Her bir ser-i müjemde dizildi birer sirâc
- 7 Bâzâr-ı ma'rifetde terakkîdedür kesâd
Buldı metâ'-ı cehl ü riyâ Kâmiyâ revâc

23

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Fitneyle gamzeñ itdi zarîfâne imtizâc
İtsün cünûn ile dil-i dîvâne imtizâc
- 2 Gelmezdi bezm-i bâdeye tâ böyle âb u tâb
Âteşle âb itnese mînâyâ imtizâc

- 3 Bezm-i ezelde biri birine bakışmasa
İtmezdi sûz-ı şem' ile pervâne imtizâc
- 4 Çeşm-i siyâh-mestlere itmekde iltifât
Mestânelerle eyledi mestâne imtizâc
- 5 Dilden hayâl-i la'l-i lebûñ çıkmasa n'ola
Gencîne ile eyledi vîrâne imtizâc
- 6 Dil çâk çâk-i hasret olur pîç ü tâb ile
İtdükçe târ-ı zülfuñ ile şâne imtizâc
- 7 Kilk-i hüner-nihâduña tahsîn Kâmiyâ
Viridi bu nazma hayli edîbâne imtizâc

24

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Sâkî sun ol piyâleyi yâruñ hicâbın aç
Nâ-şüste-rûy-ı hâbdur evvel nikâbın aç
- 2 Ruhsârı şu'lelense tahammül-güdâz olur
Gül-deste-i cemâle su sep âb u tâbın aç
- 3 Tâb-ı meye tahammüli yokdur o nev-resuñ
Çöz tügmesin de sîne-i âyîne-tâbın aç
- 4 O tünd-hûya pîş-nihâd it riyâyı sen
Söz yiri gelse gayrılaruñ irtikâbın aç
- 5 Nâzüklük ile zülfine yâruñ tokun sabâ
Ol âfitâb-ı hüsn ü bahânuñ sehâbın aç
- 6 Ey mey-fûruş tâbe-key ihsân-ı lây-ı Cem
Ol pür-güher definelereñ la'l-i nâbın aç
- 7 İncâz-ı va'd-i lutfuñ ile ey tabîb-i cân
Kâmî-i hastenüñ dil-i pür-ıztırâbın aç

25

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

- 1 Ey feyz-i seher tab'-ı kûdüret-eseri aç
Gencîne-i nâ-yâb-ı leb-â-leb güheri aç
- 2 Çek sîne-i pür-dâğa gönülden yaña şerha

- Gülşen görinen revzen-i sevdâ-güzeri aç
- 3 Der-perde degül cilvegeh-i şâhid-i maksûd
Lâhût-nümâ dîde-i âgeh-nazarı aç
- 4 Tedbîrine vâ-beste olan müdde'iyâna
Ceffe'l-kalem-i bahs-i kazâ vü kaderi aç
- 5 Feryâd ile takrîr idemez derdini bülbül
Gûş-ı güle ey bâd-ı sabâ sen haberi aç
- 6 Sâkî koma ol miskale-i sâgarı elden
Âyîne-i hâtırdaki jeng-i kederi aç
- 7 Râzı olalum zülfini yâruñ dağdırsañ
Tek bâd-ı sabâ mihr-i ruh-ı tâbveri aç
- 8 Şâyed bulasın ma'ni-i şâyân-ı pesendi
Kâmî hele sandûk-ı kemâl ü hüneri aç

26

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Ruhuñ devrinde hall-i bahs-i pîç-â-pîç-i kâkül güç
Muhâli farz müşkil mebhas-ı devr-i teselsül güç
- 2 Ümîdüm var nigâh-ı merhamet mestâne çeşminden
O şûhuñ gamze-i bî-dâdına ammâ tekeffül güç
- 3 Bizi cevr ü cefâyâ basdurup ağyâra lutf itdün
Tekellüf ber-taraf bu vaz'uña cânâ tahammül güç
- 4 Gül-i ruhsârufı tasvîr iden zülfüñden 'âcizdür
Belî müyîn kalemlle âteş üzre nakş-ı sünbül güç
- 5 Olurduk biz dahı gül-çîn-i bâğ-ı vuslatı ammâ
Nigebhânî-i nergis her taraf feryâd-ı bülbül güç
- 6 Süzilmez şâhbâz-ı çeşmi bizden yaña bir kerre
Hümâ-yı evc-i istiğnâdan ednâya tenezzül güç
- 7 Visâli Kâmiyâ bir rûzgâra oldı vâ-beste
O serv-i bâğ-ı istiğnâdan ümmîd-i temâyül güç

Fi-Harfi'l-Ha

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Bulduk şeb-i firâk visâl ile inşirâh
Pevâne-meşrebüz bize çesbân degül sabâh
- 2 Teller takınsun evc-i hevâda küleng-i dil
Ger şâhbâz-ı çeşmüñ elinden bula felâh
- 3 Yüz karasıyla meşgale-i fikri zâhidüñ
Tezyîn-i hâl ü hatt-ı riyâ sûret-i salâh
- 4 Ol gevher-i yegâneyi bulsa ider felek
Mânend-i âfitâb u kamer sadrına vişâh
- 5 Biz yekke-tâz-ı râh-neverd-i hakikatüz
Semt-i mecâza rağbetümüz yok meger ferah
- 6 Bulduk dehânı vasfın Esâsü'l-Belâga'dan
Âyâ yazar mı anda olan cevheri Sihah
- 7 Te'sîr-i rûz-ı merre edâlarda Kâmiyâ
Cây-ı hulûsa sebze-i bîgâne ıstılâh

Harfû'l-Ha

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Reşk-i hûrşîd-i cihân bir 'âlem-ârâdur o şûh
Tahtgâh-ı hüsne şâh-ı dâd-fermâdur o şûh
- 2 Ol sanavber-kadd ile âheste itdükçe hırâm
Neş'e-bahş-ı dîde-i keyf-i dü-bâlâdur o şûh
- 3 'Aks-i dâğ-ı sîneden dil gülşen-i her dem bahâr
Her dili bir lâlezâr itmiş dil-ârâdur o şûh
- 4 Bir nigâh-ı cân-sitâmı şûriş-i mülk-i hîred
'Âlemi Mecnûn iden bir zülfi Leylâ'dur o şûh
- 5 Eksük olmaz Kâmiyâ hengâme-i dârü's-selâm
Hüsn-i havrâ sûz ile âşûb-ı Zevrâ'dur o şûh

Fi-Harfi'd-Dal

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Ol âfet ser-tırâşından eger itmezse istimdâd
İder ser-hadd-i mülk-i hüsnini ceş-i Habeş ber-bâd
- 2 Rakîb itmez visâlûñ kendüye bir vech ile takrîb
Bulur ancak tegâfûl-gûne-i gamzeñden isti‘dâd
- 3 Hırâm-ı sûy-ı bâğ itdükçe gâhi ol sanavber-kad
Çemen şükrâne-i teşrîfine servi ider âzâd
- 4 Sen öğren sâkiyâ âdâb-ı bezmi yohsa ‘âlemde
Bu şûriş tab‘-ı şûh-ı duht-ı rezde oldı mâder-zâd
- 5 Sabâ zülfûñ perîşân itmedükçe görmedük hâlûñ
Bu dâmuñ dânesin altında pinhân eylemiş sayyâd
- 6 Sözüñ evsâf-ı duht-ı rezde sen sihr-i helâl itseñ
Yine sâkî görenler eyler anı hürmet ile yâd
- 7 Çekince Kâmiyâ kühl-i gubâr-ı kûy-ı dildârı
İrişdi gûş-ı câna rûzgârumdan mübârek-bâd

30

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

رق چین جبینت بحسن بسر باشد
طاق ابروی تو محراب مقرنس باشد

چار مژگان تو ابروی تو خط لب تو
در جهانگیری تو وفق مسدس باشد

کوش ساحل چو نه شایان کهر بود ازل
برک سبزش ز کف موجہ یم حسن باشد

زینت پیر ز اوزاع کج افلاکست
که چنین قامت خمگشته باطلس باشد

سرو سامان بتو سبع علایق نبود
مرکز از وسعتی دایره بیکس باشد

مائلی را بمباهات سخن پروازی
کامیا مطلع پاک غزلش بس باشد

چه غزل مکرمت مخض ولی النعم است (?)
که اگر مائل کویایی اخرس باشد

بده انکشت اشارت غزلی بردازد
بنظیرش همه اهل سخن افلس باشد

تا که در موقف آن در که عالی حضرت
قامت چرخ بتعظیم مقوس باشد

خاندانش بنکهداری حق عزّ و جل
تا قیامت همه معمور و مؤسس باشد

31

Nazîre Berây-ı Nâmî Elçi-i 'Acem

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

تن که ضعف بزیرد هوس باو چکند
صدا که سرمه بکیرد نفس باو چکند

چرا بسوخته دل میکنی نیکهداری
بساط خانه که سوزد جرس باو چکند

کسی که جامه کرو کرده است بهر شراب
کناره کرد خطرها عسس باو چکند

هوای عشق براند هجوم فکر دگر
کسی که مروحه دارد مکس باو چکند

زان رسید بکلشن فغان بلبل چیست
چو دزد قافله زد جرس باو چکند

خطی که سرزده از طره و ذقن چه مدد
چو مه گرفته شود پیش او بس باو چکند

نظیره میطلبد کامیا که نامی گفت
چنین که قافیه تنکست کس باو چکند

32

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Baht nâ-sâz olıcak eyleseñ efsûn-ı va'îd
Bulamaz nâmiye-i bârveri nahl-i ümîd
- 2 Bûsesinden bize seyr-i hat-ı dil-cû yegdür
Bâr-perverlüge tercîh olunur sâye-i bîd
- 3 Ma'ni-i vaslı ider nîm tebessüm tazmîn
Dilümüzden ne kadar gamzeñ iderse tecrîd

- 4 İremez gûş-ı güle nâlesi bir dem sad hayf
İtse minkârını bülbül ne kadar dûr-şenîd
- 5 Fikret-i zülfüñ ile safha-i dil oldı siyâh
Tâb-ı ruhsâruñ ide anı meger nâme sefid
- 6 Gördi la‘l-i lebüñ üstinde o diş yarasını
Didi vassâf-ı hasen sükkere konmuş teşdîd
- 7 Kâmiyâ meks idemez kâfile-sâlâr-ı zamân
İki yol şâhididür nakle be-her sâl iki ‘ıyd

33

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Sükker-i la‘l-i dil-ârâdur sürûr-efzâ-yı ‘ıyd
Kam-yâb-ı vuslat olmak ‘ıyd ber-bâlâ-yı ‘ıyd
- 2 Kûy-ı dildârı ‘aceb hengâmezâr itdi visâl
Eksük olmaz dem be-dem ‘âdet budur gavgâ-yı ‘ıyd
- 3 Halk-ı ‘âlem şimdi mahmûr-ı sürûr-ı sûrdur
‘Âleme efsürdegî sârî olur ferdâ-yı ‘ıyd
- 4 ‘ıydgehde görmedük mânendüñ ey şûh-ı cihân
Şimdi sensen ‘âlem-ârâ gevher-i yektâ-yı ‘ıyd
- 5 Sen yeşil hâra giyüp salıduñ ammâ ‘âlemi
Hayrete gark itdi mevc-i hulle-i hadrâ-yı ‘ıyd
- 6 ‘ıyd geldi öpmege bir kerre virmez el amân
Ol ser-âmed pâdişâh-ı mülk-i istiğnâ-yı ‘ıyd
- 7 Görmeyen ol dil-rübâyı ‘ıydgehde Kâmiyâ
Aña pür-hûn-ı cigerdür sâgar-ı sahbâ-yı ‘ıyd
- 8 Mısra’-ı Neylî-i vâlâ-kadre pey-rev bu gazel
Sıhhat-i şeh ‘ıyd-ı rûze sûrdur esnâ-yı ‘ıyd

Fi-Harfi’z-Zal

34

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Dil itse dest-i şûriş-i gamzeñden isti‘âz

Olsun tebessümâne nigâhuñ aña melâz

- 2 Mümkindi hükm-i gamze-i bî-dâduña niyâz
Müşkil odur ki gûşe-i çeşmüñ vire nefâz
- 3 Müsta‘mel oldı meykede ber-kâ‘ide dirîğ
Çâh-ı masâdır içre kalup mescid oldı şâz
- 4 Menzille gitdi hıdmete me‘mûr olup kamer
İtmişdi gerçi kendüye meskenler ittihâz
- 5 Dem-besteyüz o çeşm-i mükehhalde Kâmiyâ
Gûş-ı sipihre girmedı feryâd-ı el-‘ıyâz

Fi-Harfi’r-Ra

35

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Nevâzişler ider güftâr-ı gevher-bâr ile her bâr
Velî mümkün degül ol şâhid-i bâzâr ile bâzâr
- 2 Degüldür ‘ahd-i hüsn-i yârda hiçbir gönül ma‘mûr
Yıkar hâtırları evza‘-ı nâ-hemvâr ile hemvâr
- 3 Gül-i nâzük-dilân-ı bezm-i hâssü’l-hâs iken sâgar
Olur nâ-sâzi-i bed-mesti-i mey-hârdan mey-hâr
- 4 Görüp gül-bûselerle bâğ-ı ruhsâr-ı dil-ârâyı
Kemâl-i hasretinden oldılar gülzâr ile gül zâr
- 5 Tecellî Kâmiyâ her zâta bir yüzden mukadderdür
Dil-i hod-bîn-i Mansûr’a görindi dâr ile dîdâr

36

mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

- 1 Ol âfetüñ ‘uşşâka vefâsında nazar var
Ammâ yine bir gûne cefâsında nazar var
- 2 Zâhid okur ol nev-resi hamyâzeler ile
Ser tâbe-kadem hüsn ü bahâsında nazar var
- 3 Sâkî görilür neş‘ede te’sîri habâbuñ
Câmuñ bu mey-i hûş-rübâsında nazar var

- 4 Kûteh-nazaruñ seyri medâ-yı basarından
Gâfil ki temâşâ-yı verâsında nazar var
- 5 Her bir güli bir renge kodı nâmiye ammâ
Nergisde olan neşv ü nemâsında nazar var
- 6 Olma taraf-ı devlet-i dünyâya çeşim-düz
Nâ'il olanuñ zevk u safâsında nazar var
- 7 Her dîde-i ney şu'le-i âvâz ile hem-dem
Kâmî hele dil-sûz nevâsında nazar var

37

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Figân-ı bülbüli gör şekve-i helâki mi var
Anuñ da gonce gibi sînesinde çâki mi var
- 2 Ol 'âşikuñ ki nazargâhı ebruvânuñdur
Felek ham eylese kaddin meger ki bâki mi var
- 3 Dolansa şem'-i ruhuñ 'âşikuñ çü pervâne
Yanup yakılmağa şâyeste gayrı bâki mi var
- 4 Hevâsı Tübbet'e gâlib zemîni Bulgar'a
Hisar gibi cihânuñ güzîde hâki mi var
- 5 Nukûd-ı eşk ile tahsîlümi elümden alur
Benümle bu felegüñ bilmem iştirâki mi var
- 6 Nizâm u zâbitası yok havâdis-i dehrüñ
Güsiste sübha-i eyyâmuñ insilâki mi var
- 7 Nazîre ola mı İshak Efendi'ye Kâmî
Fesâhatüñ kelimâtında infikâki mi var

38

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Güneşüñ rûyuña bir vech ile rüchânı mı var
Mâh-ı tâbân gibi günden güne noksânı mı var
- 2 Tâ'at-i 'aşk ile hûn-âbe-i çeşmüm seyr it
Zâhidüñ böyle meger sübha-i mercânı mı var
- 3 Vaktidür şimdi niçün dîv-i rakîbi sürmez

O Süleymân-ı zamânuñ dem-i devrânı mı var

- 4 Gülşen-i kûyuña akmakda gönüller ammâ
Seyl-i eşküm gibi bir şevk ile cûşânı mı var
- 5 Kâmiyâ cem‘ oluyor kûyına yâruñ ‘uşşâk
Ol şeh-i hüsn ü bahânuñ yine dîvânı mı var

39

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 O mihr-i ‘âlem-ârâya nazar gerçi sa‘âdetdür
Hüner tâb-ı cihân-sûz-ı cemâle sabr u tâkatdür
- 2 Ayaklandur bu bezm-i ‘ıyş u nûşı fırsat eldeyken
Bu meclis böyle kalmaz sâkiyâ meclis emânetdür
- 3 Devâ-cûyende-i derd olmaz erbâb-ı mahabbet hiç
Marîz-i ‘aşka kendi derdi sıhhatdür selâmetdür
- 4 Hilâle döndi bedrûñ kasdı bâri ayda bir kerre
Şebîh-i ebruvânuñ olmağa şehre içre şöhretdür
- 5 Haremghâh-ı dil-i ‘âşıkda yok bîgâneye ruhsat
O vâdi şimdi sultân-ı hayâl-i yâre halvetdür
- 6 Meh-i nev sanma çekmiş ‘aşkına ol mâh-ruhsârûñ
Hilâlâsâ sipihruñ sînesinde na‘l-i hasretdür
- 7 Ne mümkün Kâmiyâ ‘arz-ı hüner nazm-ı Süleymân’a
O dürr-i rişte-zîb-i tâze ma‘nâdan ‘ibâretdür

40

Der-Vasf-ı Mektûb-ı ‘Ali Paşa

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Bu ne mektûb-ı pür-letâfetdür
Hırz-ı cân olsa câna minnetdür
- 2 Teşne-i sahrâ neverd-i hicrâna
Lüle-i çeşmesâr-ı vuslatdur
- 3 Habbezâ nâme-i neşât-efzâ
Bâreka’llâh ne hoş ‘ibâretdür

- 4 Diyemem ben bu nâmedür hâşâ
Gonce-i gülşen-i belâgatdür
- 5 Çünkü her medd-i harf-i memdûdı
Vesme-bahşâ-yı hûr-ı cennetdür
- 6 Diseler noktasına dahı anuñ
Hâl-i ruhsârıdur isâbetdür
- 7 Her okındukça hoş edâsı anuñ
Bâ'is-i izdiyâd-ı râhatdur
- 8 Hey'eti mâye-i neşât yeter
Açup okınması ne hâcetdür

41

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Bâ'is-i rağbet-i gül 'ârız-ı gül-gûnuñdur
Rif'at-i serve sebeb kâmet-i mevzûnuñdur
- 2 Eyleyen rind-i mey-âşâmı harâbât-nişîn
Hasret-i bûse-i la'l-i leb-i mey-gûnuñdur
- 3 Lânelerdür ser-i sünbülde olan dâne-i gül
Leyli-i zülf-i perîşânuña Mecnûnuñdur
- 4 Ebruvân altına düşmiş iki hâl-i dil-cû
Kalem-i sun' komış her biri bir nûnuñdur
- 5 Âteş-i 'aşkuñı cânı gibi saklar 'âşık
Dûd-ı âhı dir iseñ dildeki kânûnuñdur
- 6 Töhmetsi hûn-ı dile uğradı zülf-i misgîn
Mû-şikâfân-ı hüsün didi o dem bunuñdur
- 7 Kâmiyâ hüsn-i edâ zîver-i nazm oldu velî
Bâ'is-i rağbet olan nâdire mazmûnuñdur

42

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Firâk-ı 'ârız-ı âlüñle lâle dâğ ber-dildür
Sanavber iştiyâk-ı kâmetüñle pây der-gildür
- 2 Perîşânî-i 'akla zülf-i Leylâ'dur sebeb yohsa

- Çeker her cevriñi dildâra Mecnûn dahı kâ'ıldür
- 3 Nıgeh kâr-ı füsûnı gamzesinden öğrenür ammâ
Ne şûrişler ider hakkâ ki bir şâgird-i kâbildür
 - 4 'Acebdür ârzû-yı rahm ider dil çeşm-i mestinden
Bilürken kat'-ı ümmîd-i vefâ tahsîl-i hâsıldur
 - 5 Şehâ ümmîd-i ihsân ile gelmiş eyleme merdûd
Sirişk-i dîdemüz kûyuñda bir bî-çâre sâ'ıldür
 - 6 Terennüm-sâz olunca nağmesinde sihr ider bülbül
Anuñçün şâh-ı gülde gonceler yir yir hamâ'ıldür
 - 7 Nikâb-ı 'ârız-ı gül-gûn için kan ağlaruz Kâmî
Hicâbından degül 'uşşâka reng ü âla mâ'ıldür

43

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

- 1 Ol kim nazarı rûda degül mûda degüldür
Âyîne gibi kâleb-i fersûde degüldür
- 2 Yüz bulmadı cem'ıyyet-i 'uşşâkda ol kim
Hâk-i reh-i dildârına rû-sûde degüldür
- 3 Zer-befte sezâ olmaz o kim rişte-i cânı
Hûn-ı ciğer-i derd ile âlûde degüldür
- 4 Oldıysa n'ola teşneteri tamla-i yâkût
La'lüñle anuñ gevheri bir suda degüldür
- 5 Bilmez ne imiş lezzet-i tâ'at-i mahabbet
Ol kim nazarı kible-i ebrûda degüldür
- 6 Âyîneye bak ser-zede hatt-ı siyehüñdür
Şem'-i ruhuñ âsârı olan dûde degüldür
- 7 Hûrşîd cemâlüñ gözedür kimi hilalüñ
Ecrâm-ı felek cümlesi mersûde degüldür
- 8 İster ki 'ıyân olmaya esrâr-ı mahabbet
Yâruñ bu tegâfülleri bîhûde degüldür
- 9 Bir söz mi ararsın yine memdûhuña Kâmî
Bildüm garazuñ o da degül bu da degüldür

- 10 Ancak o vezîr ibni vezîrûñ ki nihâdı
Dünyâ tolusı gevhere peymûde degüldür
- 11 Gördi ki felek bulmadı zâtuñ gibi gevher
Devlet de ‘adîlini tek-â-pûda degüldür
- 12 Devletde sa‘âdetde ser-efrâz ola tâ kim
A‘dâ-yı hased-kerdesi âsûde degüldür

44

mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

- 1 Zahm-ı kühen-i hançeri fersûde degüldür
Ammâ eser-i gamzesi ol suda degüldür
- 2 Kays olmuş iken şem‘ gibi ‘aşk ile sûzân
Pervânelerinden seri âsûde degüldür
- 3 Var ise süvâr oldı nihâl üzre şeh-i gül
Feryâdı hezâruñ yine bîhûde degüldür
- 4 Hem-reng olamaz hüsn-i Hudâ-dâduña meh-tâb
Zîrâ ki anuñ rengi zer-endûde degüldür
- 5 Tahmîn iderüz firkat-i ebrûsı çekilmez
Dünbâle-i çeşmi o terâzûda degüldür
- 6 Gülşende tehî görmeyelüm sâgarı Kâmî
Nezzâre-i ‘ibret gül-i hod-rûda degüldür

45

mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

- 1 ‘Ömr-i dü-serâ şîve-i evvel-hevesümdür
Tûl-i emel-i kâküli âhir nefesümdür
- 2 Pîrâmen-i çeşmümdeki mûy-ı müje sanma
Seyl-âb-ı sirişkümle gelen hâr u hasumdur
- 3 Efgânuma bâ‘is nigeñ ü gamzedür ammâ
Ol çeşm-i mükehhal yine feryâd-resümdür
- 4 Esbâb-ı hüsn gerçi ki boyınca biçilmiş
Mümtâz olan ammâ o levendâne kesimdür
- 5 Şeh-râh-ı mahabbetde gönül itmede feryâd

Kâmî hele ol yolda benüm dil ceresümdür

46

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 O dil kim 'aşkuña nâ-müsta'id bîgânelerdendür
Ebed âbâdı yok gencînesüz vîrânelerdendür
- 2 Dil-i pür-'aşk-ı Mecnûn oldu menba' âb-ı hayvâna
Sikender zulmet içre sanduğı efsânelerdendür
- 3 Ser-â-ser bîş ü kem bu neş'e-i ser-cûşi-i 'âlem
Elestüñ bezmini devr eyleyen peymânelerdendür
- 4 Ne mihre iltifât eyler gözüñ ne gülşene cânâ
Zemîn ü âsmânı bilmeyen mestânelerdendür
- 5 Degül mümkün devâ-yı hûşmendi çâre-sâz olmak
Dil-i şûrîdemüz uslanmayan dîvânelerdendür
- 6 Tenûr-ı şevk-i nûş-â-nûş-ı 'işret her hum-ı pür-cûş
Bütün tûfân-ı şûruñ menba'ı mey-hânelerdendür
- 7 Saçılısun cur'alar devr eylesün peymâneler sâkî
Şeb-ârâ şem'-i bezmüñ haşmeti pervânelerdendür
- 8 Cihânuñ Kâmiyâ ârâyış-i câhı hakîkatde
Se rûze keş-me-keş bâzîçe-i tıflânelerdendür

47

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Hayâl-i mû-miyânı dilde kîl ü kâlümüzdendür
Değişmek 'âlemi bir mûya hasb-i hâlümüzdendür
- 2 Çekilsek 'aksine bir kez de tîr-i pür-kemânâsâ
Hakîkatde yine idbârumuz ikbâlümüzdendür
- 3 O şûhuñ reh-güzâr-ı kûyî reşk-â-reşk-i kân olmak
Dem-â-dem çeşm-i hûn-âlûd ile rû-mâlümüzdendür
- 4 Bu gûne bahtumuz âlûde-i hâb-ı girân olmak
Pey-â-pey kıssa-i efsâne-i âmâlümüzdendür
- 5 Ciger pür hûn derd-i 'aşkı ammâ keşf-i râz itmez
Bu sırrı aşikâr itmek sirişk-i âlümüzdendür

6 Bizi pâ-mâl-i ekdâr-ı havâdis itdügi dehrüñ
Hudûs-ı çerhi burhân ile istidlâlümüzdendür

7 Salındurmak o nahl-i bâğ-ı nâzı semt-i âgûşa
Zihî mâ-hûlyâ kâr-ı dil-i meyyâlümüzdendür

48

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 O gîsûlar ki 'uşşâkuñ şeb-i yeldâlarındandur
Ümîd-i subh-ı vuslat hâhiş-i bî-câlarındandur
- 2 Ol ebrûlar temâşasında zülfüñ kaydına düşmek
Degül 'uşşâkuñ ancak ay başı sevdâlarındandur
- 3 Hayâlün mü be-mû mevcûd illâ 'aks-i müjgânuñ
Göñül mecmû'asında Nergisî inşâlarındandur
- 4 Ol âhû gözlerüñ ol kâkül-i müşgîn hayâliyle
Göñül vâdîleri Çîn ü Hoten sahrâlarındandur
- 5 Bu tarh-ı nev-zemîn-i 'âlem-ârâ var ise Kâmî
Belâgat-senc-i nazmuñ güfte-i ra'nalarındandur

49

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Perîşân olduğum ol âfetüñ kâküllerindendür
Neşâtum 'ârızında cem' olan fülfüllerindendür
- 2 Mey-âşâmuñ degül bîhûde kîl ü kâli bezm içre
Sürâhi vü sebûnuñ dem be-dem kulküllerindendür
- 3 Hayâl-i 'ârızuñ dilden çıkup cây itdi sînemde
O gülzâr-ı cemâlün yine kendi güllerindendür
- 4 Ko âh-ı dil koparsun gülşen-i kûyuñda 'uşşâkuñ
Bahâr-ı 'aşkuñ evvel açılan sünbüllerindendür
- 5 Ten-i sad-çâk ile kûyında yâruñ Kâmiyâ gezdür
Dil-i feryâd-mu'tâduñ kafes bülbüllerindendür

50

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

- 1 ‘Âlemde meh-i rûze ki revnak-dih-i dîndür
Erbâb-ı safâ feyzi ile mugtenemîndür
- 2 Gâhi Seretân gâh Cediyy devre-i eflâk
Bâ-emr-i Hudâ gâh çünân gâh çünîndür
- 3 Düşdi bir uzun boylu güzel tâli‘e şimdi
Âyîne de ‘âşık nefesi bâz-pesîndür
- 4 Ağyâr ile iftâra gider bâğa o meh-rû
Hicrân ile şimdi işümüz âh u enîndür
- 5 Kâğıd uçurup çerh-i hilâli didi âgâh
Bu rûze tamâm atvel-i eyyâma karîndür
- 6 Yâ dâhil-i halvetkede-i savm-ı visâl ol
Yâ reh-ber-i eyyâm-ı sefer re’y-i rezîndür
- 7 Yok yok tatalum hayli riyâzet itmiş ammâ
Nefsüñ de ne zencîr bozan şîr-i garîndür
- 8 Ser tâbe-kadem nûr idelüm kalb-i siyâhı
Niyyet idelüm sıdk ile Allâh mu‘îndür
- 9 Bir gün birine vâcib ola rûze-i şehreyn
Bünyâd-ı esası bozılır mı ne rasîndür
- 10 Kâmîye hele ide ziyâfet meger Allâh
Yohsa ‘amel-i rûze husûsında metîndür
- 11 Ol Âsaf-ı dâñadan olan da‘vet-i iftâr
Gûş-ı dile bir müjde-i firdevs-i berîndür
- 12 Düstûr-ı felek-mertebe kim zât-ı şerîfi
Ârâyiş-i dîvân-ı şeh-i rûy-ı zemîndür

51

mef’ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Sanmañ siyâh-çerde ol âhû karacadur
Müsta‘mel ise çok da degüldür çalacadur
- 2 Ol âfet-i zamâneyi nâ-sâz gösteren
Mor çakşır ile kâtibî yeñli ferâcedür
- 3 Yârân içinde müttehem oldı Kebûterî
Mihri’den özge meylî anuñ قرتلاجه dur

- 4 Bâzâr-ı evvel oldı hoş-âyende-i ümîd
Ferdâya koyma kâruñı düşmen قضاچه dur
- 5 Küttâb Hâcegânına turfe belâ elif
Gelse lisâna lafz-ı sakîl-i hâcedür
- 6 Leb-rîz-i feyz oldı hevâ-yı Anatoli
Ammâ hevâ-yı Rumili de dil-güşâcadur
- 7 Düşdi Hevâyî şimdi mürekkeb kesâdına
Samân-ı intizârı zamân-ı revâcadur

52

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Hüsn (ü) cemâl-i yâr ki çeşm-i riyâdadur
Yûsuf henüz mihnet-i çâh-ı belâdadur
- 2 Çıkdı beyâza hâşiye-i şerh-i vuslatı
Nev-rüsteden hat-âvere rağbet ziyâdedür
- 3 Âmacgâh-ı tîr-i kazâ oldı sînesi
Ol kim nigâh-ı hasreti semt-i hevâdadur
- 4 Râh-ı nigâh-ı hasretine mübtelâlaruñ
Âgûş-ı ebruvân-ı dil-ârâ güşâdedür
- 5 Bî-şübhe şûrezârı da reşk-i bihişt ider
Meşşâtaluk berâtı ki dest-i sabâdadur
- 6 Hat geldi şimdi mihr ü mahabbet revâcda
Gülzâr-ı hüsne mühr-i giyâ pâ-nihâdedür
- 7 Yüzden nikâb-ı zülfini bâd-ı sabâ açar
Tâkat-güdâz-ı müşkili bend-i kabâdadur
- 8 Şâhânı sayd iderse degül Kâmiyâ ba'îd
Şeh-bâz-ı çeşmi sâye-i perr-i hümâdadur

53

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Hâl-i siyeh ki gerden-i nâzükterindedür
Bir bûsesine cânımı virsem yirindedür
- 2 Perçem sanur o nûr-i siyâhı gören velî
Zıll-ı hümây-ı evc-i melâhat serindedür

- 3 ‘Âşık bakar mı mushaf-ı hüsnünde hattüña
Âyât-ı hüsn harf be-harf ezberindedür
- 4 Pâ der-gil-i tahayyür iderler sanavberi
Ol şîveler ki kâmet-i bâlâterindedür
- 5 Dikkat olınsa duhter-i rezde bu hâsıyet
Dest-i du‘â-yı nîm-şeb-i mâderindedür
- 6 Düşüñda gezdürüp nice ‘izzetler itdügün
Her dem yazar günâhuñı hep defterindedür
- 7 Gitdükçe inşirâh tenezzülde Kâmiyâ
Halkuñ safâ-yı vakti geçen demlerindedür

54

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Ol serzeniş ki cevri felekden nümûdedür
Erbâb-ı tab‘ı kanda ise cüst ü cûdadur
- 2 İtdi hilâl-i rûzeyi hançer be-dest çerh
Fermân-ı savmı dutmayanı cüst ü cûdadur
- 3 Kandîli câm-ı zevk-i sabûhîsidür sahûr
Bu bezmgâhuñ ‘âlem-i âbı vuzû‘dadur
- 4 Elden ayağa yok mededi ehl-i ‘işretüñ
Tabl-ı sahûr itmege desti sebûdadur
- 5 Cem‘-i sürüşiyân-ı mukaddes cenâblar
Tebeîl-i kadri hıdmetine dil-rübûdedür
- 6 İrdük bu bahr-i mağfirete şimdi maslahat
Âlâyış-i güzeşte-demi şüst ü şûdadur
- 7 Şâh-ı hayâl-i yâr güzergâhıdur derûn
Etrafı dâğ-ı hasret ile tûde tûdedür
- 8 Kanlar döken o çeşm-i siyeh-mesti Kâmiyâ
Mihrâb içinde mu‘tekif olmuş gunûdedür

55

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Zâtında hüsn-i şâhid-i ma‘nâ yegânedür
Eşyâda cilve ‘arz-ı cemâle bahânedür

- 2 Hem-bâl-i nesr-i tâ'ir olursañ da keh-keşân
Pervâzgâh-i himmetüñe dâm u dânedür
- 3 Ey Hâce gerçi mâye saña re's-i mâl-i 'ömr
Ahkâm-ı rûz-ı ma'reke sûd u ziyânadur
- 4 Dest-i du'â kilîd-i der-i genc-i her-murâd
Bâzâr-ı feyze gel ki cihân nîm nânadur
- 5 Pür itmeyen kemân-ı niyâzın hulûs ile
Âmâcgâh-ı tîr-i du'âsı yabanadur
- 6 Ser-keşlik itdi var ise esb-i felek bu şeb
Kâmi şihâb-ı sîm-gîrih tâziyânedür
- 7 Kâmî serîr-i 'aşka iden Kays'ı tâcdâr
Leylîsidür başında kıyâs itme lânedür
- 8 Bu tâze tarh-ı yek-şebe nev-güftemiz bizüm
Ol pîşgâha 'arz-ı hulûsa bahânedür
- 9 Mahdûm-ı necl-i Hazret-i müfti'l-enâm kim
Vâlâ-güher yegâne-i devr-i zamânedür
- 10 Harf-i mizâc gülşen-i bezminde mün'adim
Sencîde nutk-ı pür-güheri fâzılânedür
- 11 Hıfz-ı Hudâda kâm-revây-ı cihân ola
Rûy-ı niyâzı bârgeh-i kudsiyânedür

56

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Ol dehen kâfiye-i la'l gibi teng midür
Hakk[1] ta'bîr idemez nâtıkamuz leng midür
- 2 Hande vü girye-i mestî ile bî-hûş olduk
Sâz-ı Fârâb'a sürâhî de hem-âheng midür
- 3 Bâdeyi humla getürse idemez def'-i humâr
Satduğı pîr-i mugânuñ bize hep reng midür
- 4 Târlardur ki dizilmiş katarât-ı eşki
Kâmet-i ham-şude-i 'âşıkı gör çeng midür
- 5 Nedür ol câzibe-i nâr niğehinde yâruñ
Çeşm-i câdû-eserüñ itdüğü nîreng midür

6 Mâh-rûyuñ mı senüñ zülf-ı girih-gîründe
Yohsa şimdi kamerüñ menzili harçeng midür

7 Kâmiyâ nutkı Nedîm'üñ katı bâlâ-pervâz
Murg-ı endişesinüñ şeh-perî sı-reng midür

57

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1 Tab'um ne mantık u ne bedî' ü ne beyân arar
Bî-harf ü savt söyleşecek hem-zebân arar

2 Her zerre kendi zâtına mânend-i âfitâb
Devr-i felekde şöhret-i nâm u nişân arar

3 Feyz-i devâm u baht-ı civân isteyen müdâm
Rû-mâle hâk-i dergeh-i pîr-i mugân arar

4 Kanlar dökerse gamze-i bî-dâdı vaktidür
Bu demleri o bir gün olur çok zamân arar

5 Sâlik bu üft ü hîz-i rükû' ü sücûd ile
Ser-rişte-i güşâyiş-i genc-i nihân arar

6 Mâtemle sûr birbirini cüst u cûdadur
Her dem yaman yahşi vü yahşi yaman arar

7 Geçdi bahâr-i 'ömr-i girân-mâye Kâmiyâ
Dil goncesi güşâyişi vakt-i hazân arar

58

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1 Metâ'-ı vuslatı cân-ı girân-bahâda gezer
Bahâda kayd-ı hayâtı gönül recâda gezer

2 Rakîb-i kâfir o şühî görince bed-nazarı
Misal-i hâme-i tersâ hilâf-ı 'âde gezer

3 Hevâ-yı zülfî yeter mübtelâsına devlet
İderse baht-ı sa'âdet hümâ hevâda gezer

4 Saña ne sıkleti var sâkiyâ mey-âşâmuñ
Ayağına meded it ol bürehne-pâ da gezer

5 Şemîm-i bûy-ı dil-âvîz-i zülf-i dildârı

Arar egerçi sabâ vâdi-i hatâda gezer

6 Hevâ-yı ‘aşka düşüp lâ-mekân olan diller
Karargâh idemez kevn-i mâ-verâda gezer

7 Egerçi tâze-edâ zîver-i suhen Kâmî
Kalem tasavvur-ı tahsîl-i hâne-zâda gezer

59

mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1 Zülfüñ ki gâh ‘ârızuña ham be-ham düşer
Sevdâ-yı hûşa hâhiş-i râh-ı ‘adem düşer

2 Hâlî koma mezâd-ı harâbâtı muttasıl
Ednâ bahâya mümkün olur câm-ı Cem düşer

3 Ey ‘işve-bâz cürmine sen kalma ‘âşıkuñ
Sen Hüsrev-i melâhate ancak kerem düşer

4 Bir yirde görme bâde-i nâbı rakîb ile
Yazdurmuş olma defterüñe ey sanem düşer

5 Peymânenüñ şirasını toldurdu mey-fürûş
Mestâne durma üstine pek dem be-dem düşer

6 Bezm içre hiffet eyleme sâgar gibi sakın
Mânend-i hum vakârı olan muhterem düşer

7 Kısmet olınsa müşkil ü âsân ‘âleme
Kâmî-i zâr bahtına cezr-i asam düşer

60

mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün

1 Ne dem ruhiyla kamer kayd-ı imtihâna düşer
Tamâm-ı hüsn ile tercîh munsifâne düşer

2 Sarardı soldı görüp nev-demîde hattını yâr
Dirîğ seyr-i çemen mevsim-i hazâna düşer

3 Rakîb bâde ile gelse dergeh-i yâra
Görince dir zurefâ geldi âsitâna düşer

4 Şu rütbe hüsn ü melâhatde oldı şöhret-yâb
Güzergehinde Hızır görseler lisâna düşer

- 5 Görüp hezâr gülüñ âteşin açılduğını
Figân ider ki sanur âteş âşiyâna düşer
- 6 O tünd-hûya sarıl dâmenin koma elden
Niyâz geçmez ise nevbet el-amâna geçer
- 7 Sipihir şâd u gamı itse Kâmiyâ kismet
Behâyîme ferah u gussa nükte-dâna düşer

61

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Neşr-i şemîme ol perî kâküllerin döker
Bûy-ı meşâmm-ı hasretiyân demlerin döker
- 2 Oldı cihânda nâ'il-i âmâl çend sâl
Ol kim seher niyâz ile eşk-i terin döker
- 3 Âyâ ne yüzle dâ'ire-i himmete gelür
Nâ-merde ol ki yüzi suyu gevherin döker
- 4 Zâhid sanur ki katre-i meydür harâm olan
Fart-ı riyâsı cur'asınun ekserin döker
- 5 Göstermesün cemâlini hürşîde ol perî
Reng-i kumâşı hüsn ü bahâ Ülkerin döker
- 6 Hûn-âbe ile eşk-i tere bakmaz ol perî
Kâlâ-yı vasla olmasa sîm ü zerin döker
- 7 Nazm-ı Nazîm rütbe-i vâlâda Kâmiyâ
Şevket olursa pey-revi zîb ü ferin döker

62

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Her ne dem ol perî kemânı çalar
Hân mân-ı dili nihâni çalar
- 2 Görse ol âfitâb-ı hüsnî felek
Yire mâh-ı kelef-nişânı çalar
- 3 Nice Rüstemler aña oldı zebûn
Gamzesi tîg-i kahramânî çalar
- 4 Tâs-ı mâh ile virmesün sâkî

Bâde-i nâbı nâ-gehâni çalar

- 5 Ebr-i zülfüñden itse vechi zuhûr
Kıştâr-ı amân cânı çalar
- 6 Görse cevr ü cefâsı defterini
Çeker inkâra cümle anı çalar
- 7 Söylemez sanmañuz o muğ-peçeyi
Şerm-güftâr ider lisânı çalar
- 8 Bâde-nûş olsa ol perî-tal‘at
Ruhları reng-i erguvânı çalar
- 9 Kâmiyâ hîç dakîka fevt itmez
Sâ‘atüñ çün gele zamânı çalar

63

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Düşenler ‘aşkuña vâdî-i eyemen Tûr bulmuşlar
Görüp ol âteşîn ruhsârı nârı nûr bulmuşlar
- 2 Ararken hatt-ı la‘lün mushaf-ı hüsnünde dikkatle
Dü-satr-ı âyet-i Kevser gibi mestûr bulmuşlar
- 3 Tehî-dest olmamışlar yine vuslatgâh-ı Yûsuf‘dan
Kimi dâmen kimi sad-şerha-i nâsûr bulmuşlar
- 4 Hele meydân-ı Hak-gûyân içinde dâr-ı dünyâda
Sezâ-yı câh-ı vâlâ-rütbe bir Mansûr bulmuşlar
- 5 Egerçi mâh-rûlar hayli çok ey şöhre-i âfâk
Seni bu şehr içinde cümleden meşhûr bulmuşlar
- 6 Beyâbân-gîr-i hasret hâciyân-ı Ka‘be-i kûyuñ
Görince âfitâb-ı vech-i pâküñ nûr bulmuşlar
- 7 Harâb-âbâd iken dil münkesir-hâtır iken Kâmî
Bu nazm-ı âbdârı hak bu kim ma‘mûr bulmuşlar

64

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Döküp tîr-i nigâhı kasd-ı cân itdükçe ebrûlar
Perîşân olarak dâmân-ı yâra düşdi gîsûlar

- 2 Ne kâfirdür müjeñ yüz döndürüp mihrâb-ı ebrûdan
‘İzâr-ı ateşînüñ secdegâh itdi o hindûlar
- 3 Görüp hoy-kerde rûyın ol hat-âver didi kim hayfâ
Gubâr-âlûde çıkdı bahr-i hüsnümden bu lü’lüler
- 4 Hatuñ seyr eyleyüp zülfünde kaldı çeşmi hûbânuñ
Çemenzâr-ı Hoten’de dâma düşdi sanki âhûlar
- 5 Ser-i zülfi görindi var ise taraf-ı külâhından
Hicâbından açıldı Kâmiyâ gülzâra şeb-bûlar

65

mef’ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 Eyyâm-ı ‘adl-i dâver-i ‘âlemde virdiler
Mâh-ı sıyâma ruhsat-ı bezm-ı şebâneler
- 2 Çekdi hezâr nâz ile kandîl seyrine
Gün görmeyen cemâlini ra‘nâ yegâneler
- 3 Rağbet olur mı toğmasına şâh-ı hâverüñ
Gel gör ne mâhlar toğurur bunda analar
- 4 Seyr eyle ehl-i keyfi ki çüb-ı duhân ile
Döndi Çubuklı bâğçesine kahve-hâneler
- 5 Herkes bu seyre atmadadur kuşca cânını
Hâlî kalursa şimdi n’ola âşiyâneler
- 6 Zevk-i cihânı itdi telef vâdi-i selef
N’oldı neler zuhûra getürdi riyâ neler
- 7 İnsâf olınsa kâr-ı pesendide Kâmiyâ
Re’y-i rezîn-i râh-berân-ı zamâneler

66

mef’ûlü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fâ‘ülün

- 1 Dil sensüz olan meclis-i ‘ıyş u demi neyler
Zehr-âb-ı sitemle tolu câm-ı Cem’i neyler
- 2 Ağyâr ile ‘âlemde ola dem be-dem ol şûh
Âdem tatalum cennet imiş ‘âlemi neyler
- 3 Bî-perde iken sûz virür âh-ı niyâza

Kânûn-i dilüñ nağmesi zîr ü bemi neyler

- 4 Bend itmiş iken dilleri zîr-i külehinde
Ol şeh dağıdup zülf-i ham-ender-hamı neyler
- 5 Ruhsâr-ı ‘arak-rîzi ki i‘ câz-ı hasendür
Yohsa gül-i hürşîd-nümâ şeb-nemi neyler
- 6 Şâd olsa bile nîm-nigâhuñ ile ‘âşık
Ağyâra nevâzişden irişen gamı neyler
- 7 ‘Uşşâka yeter hasret ile âh u enîni
Kâmî elem ü gamda bütân hem-demi neyler

67

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Sabâ şerh itmek ister zülfüñi tûl-i emel söyler
Dehânuñ vâf iden yokdur dimezse muhtemel söyler
- 2 Gülüñ zîr-i serinde gonce ra‘nâ girde-bâlişdür
O hâb-ı nâza varmış bülbül-i şeydâ mesel söyler
- 3 Neler çekdüm elüñden ey cefâ-cû söylemem ammâ
Mufassal dâstânım bî-zebân olsam da el söyler
- 4 Nevâ-yı sûznâkiyle müşârün bi’l-benân oldu
Hakîkat sözlerin göz degmesün ney pek güzel söyler
- 5 ‘İbâretten ‘ibâret oldu şimdi Kâmiyâ eş‘âr
Müreşşah tâze mazmûn ile yokdur bir gazel söyler

68

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

- 1 Nâ-ceste nâvek-i nigeñ câmı ditredür
Ammâ gelince sîne dahı anı ditredür
- 2 Üftâdegâna tâkat-ı nezzâre hod muhâl
Mir‘ât-i vechi mihr-i dirahşânı ditredür
- 3 Bî-câ edâ-yı bârid-i zâhid o rütbe kim
Dûzahda nâr-ı kahr ile sûzânı ditredür
- 4 Dil-beste olmasun mı rakîbüñ dürûgına
Kâfir yemîn ider ki nüh-eyvânı ditredür

- 5 Nezzâre güç doynca o pâlûde-i tere
Kâmî nazar tokinsa o cânânı ditredür

69

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Ebruvânuñ gerçi nazm-ı hüsne matla‘ gösterür
‘Akıbet bir gün hat-ı la‘lünde makta‘ gösterür
- 2 Gün yüzünde hattı tasvîr iden Bihzâd-ı hüsn
Cem‘-i azdâd eyler ol rûz u şebi ma‘ gösterür
- 3 Olsa her bir dilde bir yüzden ‘aceb mi cilveger
Ol perî her lahza bir rûy-ı musanna‘ gösterür
- 4 Baña her dem dîde-i hûn-âbe-rîz-i hasretüm
Zer kemer-bend-i girih-gîrûñ murassa‘ gösterür
- 5 İtse taksîm ol hoş-elhânuñ elinde dâ‘ire
Gûşeler izhâr ider kendin murabba‘ gösterür
- 6 İtse ol nev-hat tebessüm çeşme-i âb-ı hayât
La‘li üzre hattı Zü‘l-karneyn’e menba‘ gösterür
- 7 Ehl-i tab‘a Kâmiyâ mazmûn-ı la‘l-i dil-rübâ
Kahveyi şîrîn ü fîncânı murassa‘ gösterür

70

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Nîm-bismil dil o şûha ıztırâbın gösterür
Şeh-levendüm hançer-i şâfi cevâbın gösterür
- 2 Hatt-ı ruhsârın temâşâ itdürür âyîneden
Şûriş-i ‘âlem kûsûf-i âfitâbın gösterür
- 3 Hattınuñ her gûşeden bir fitnesi eksük degül
‘Akıbet bu milket-i hüsnüñ harâbın gösterür
- 4 ‘Aks-i ruhsâr ile sâgar-zîb olup sâkî yine
Neş’e-i hâlet-fezâ-yı âb u tâbın gösterür
- 5 Mâh-ı nev sanma idüp ser-mâye-i ‘ömrin telef
Saña ay başı felek parmak hisâbın gösterür
- 6 Rûy-ı lutfi gûşe-i ebrûdan ümmîd eylerüz

Yohsa Kâmî gamze elbette 'itâbın gösterür

71

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Ol âfet her kaçan zülf-i perîşânı çeker çevrür
Derûnum gird-bâd-ı âh-ı hicrânı çeker çevrür
- 2 Meger mümkün mi rû-gerdân olup terk-i diyâr itmek
Cemâlünde hüveydâ cezbe insânı çeker çevrür
- 3 Ne mümkün pençeleşmek çerh-i gaddâr ile 'âlemde
Hezârân dest-i pür-zür-ı Nerîmân'ı çeker çevrür
- 4 Eger bir lahza ruhsat-yâb-ı emvâc-ı kenâr olsa
Yine fülk-i dili gird-âb-ı hırmânı çeker çevrür
- 5 Cebîn üzre müselsel turradan kilik-i sabâ Kâmî
Berât-ı hüsne bir tuğrâ-yı sultânî çeker çevrür

72

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

- 1 Sevdâ-yı zülfi 'âşık-ı şeydâya el virür
Ol goncedür ki sûzişi 'akla halel virür
- 2 Ol meh bahâr-ı hüsne ne dem zîb-bahş olur
Mir'ât-i mihri destine bürc-i Hamel virür
- 3 Lezzet-res oldı tîr-i müjeñ câna şöyle kim
Güftâra ol halâveti darb-ı mesel virür
- 4 Hatt-ı 'izâr-ı yârı getürmem derûnuma
Bu gülşenüñ bahârı 'acebdür kesel virür
- 5 Bî-dâd gamzesini gözetmek elindedür
Ol zâlîme bu ruhsatı hep ol güzel virür
- 6 Göñlüm alursa ol büt-i nev-res tehî degül
Hâlî komaz hayâlini ni'me'l-bedel virür
- 7 Almazsa mey-fürûş ne gam Kâmiyâ bize
Keyf-i rahîk-i sâgarı tâze gazel virür

73

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Felek hisâb-ı gam-ı bî-şumâra mı dolaşur
Ya dünki cevri bu gün i'tizâra mı tolaşur
- 2 Dolandı 'ârızuñı ceste ceste hatt-ı nevüñ
O mâhı ebr-i siyâh pâre pâre mi tolaşur
- 3 Süzilmede yine her yaña çeşm-i pür-kâruñ
O şâh-bâz-ı hüsün bir şikâra mı tolaşur
- 4 Füsûn-ı 'akd-i lisân itmiş aña duhter-i rez
Zebân-ı mest 'aceb ol nigâra mı tolaşur
- 5 Göñül firâk ile sad-pâre Kâmiyâ bilmem
O şâneveş yine gîsû-yı yâre mi tolaşur

74

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Bâd-ı sabâ ki kûy-ı civândan eser gelür
Gûyâ ki mürde dillere cândan haber gelür
- 2 Hakkâ ki meykede ne müferrih makâm olur
Ol âsitâna gamla giden bî-keder gelür
- 3 Bir bûy-ı lutfâ olmadı mazhar meşamm-ı cân
Dil zülf-i yâre hayli zamândur gider gelür
- 4 Her bir hadeng-i gamzesi geldükçe sîneye
Çeşm-i 'alîle müjdeye hûn-ı ciger gelür
- 5 Ferdâya salma Kâmi-i zârı meded şehâ
Eyyâm-ı hüsni sanma felekde döner gelür

75

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Perestiş eyleme her şûha dil-sitân bir olur
Yolında cân vireceksen bedende cân bir olur
- 2 O dil-rübâ saña incâz-ı va'd ider bir gün
Keş-â-keş itme ekâbirde söz hemân bir olur
- 3 Gelince hâtıra tenhâ hayâl-i âgûşı

- Kemerde hançer-i ser-tîz ü mû-miyân bir olur
- 4 Virürdi başka sadâ her kafâ-yı mûsikâr
Kabûl idince dem-i mutribi zebân bir olur
 - 5 Reh-i mükâşefede hem-reh olsa dîde vü dil
Verâ-yı manzara-i zâhir ü nihân bir olur
 - 6 Hadeng-i gamze-güşâdın bulup dü-ebrûdan
Gelince sînemüze ol iki kemân bir olur
 - 7 Su'âl iderseñ eger feyz-i vakt-i Kâmî'den
Metâ'-ı Yûsuf-ı güm-geşte kârvân bir olur
 - 8 Bihîn-i revnak-ı devlet Nişancı Paşa kim
Nazîri yokdur anuñ mihr-i âsumân bir olur
 - 9 Vezîr ibni vezîr ol hıdîv-i Cem-câhuñ
Sehâ vü cûdına nisbetde bahr ü kân bir olur
 - 10 Nevâzişiyle kul eyler gürûh-ı rû-mâlin
Du'â-yı devletin itmekde her dehân bir olur
 - 11 O nâz-perverüñ açsa nesîm dâmenini
Ferâhem itmek için dest-i 'izz ü şân bir olur
 - 12 Olınca midhati hâtır-güdâz-ı meddâhı
Gürûh-ı lafz u ma'âni kalem beyân bir olur
 - 13 Egerçi ratb-ı lisân-ı beyânıdır 'âlem
Kâmiyâ her dem-i güher-feşân bir olur

76

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Ol 'âşıkuñ ki fikri dem-â-dem visâl olur
Bir anı rûz rûzı meh ü mâhı sâl olur
- 2 'Âkil ider mi rütbe-i vâlâyı ârzû
Mihrüñ kemal-i rif'ati gör kim zevâl olur
- 3 Cism-i nizâr u sîne-i pür-dâğumuz bizüm
Gülzâr-ı 'aşka güllerin açmış nihâl olur
- 4 Hoy-kerde âh-ı pür-şererümden meger felek
Destinde nem-rübây-ı şafak destmâl olur

- 5 Çeşmümde hûn-ı girye degüldür o mehveşüñ
Ruhsâr-ı âli hâtıra geldükçe âl olur
- 6 Cânlar fedâ-yı gamze-i bî-dâdidur eger
Kan dökse de o çeşm-i harâmı helâl olur
- 7 Gör zâd-ı râh-ı ‘âkıbet-i emri Kâmiyâ
Bu kârgâha bir dahı gelmek muhâl olur

77

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Kisve-i Ka‘be-i cebheñ ki siyeh perçem olur
Hâl zâhir Hacerü’l-esved ü leb zezem olur
- 2 Göz kulağ oldu yine bülbül-i şûrîdesine
Sanma bîhûde gül-i gülşeni pür şeb-nem olur
- 3 La‘l-i yâri bu letâfetle görüp duht-ı rezüñ
Perde-i şerm ü hicâbı yine câm-ı Cem olur
- 4 Habbezâ cây-ı safâ milket-i istiğnâ kim
Hâne ber-dûşunuñ ednâsı şeh-i ‘âlem olur
- 5 Kâmiyâ açmak olur râz-ı dili dildâra
Korkumuz nâtıka esrârumuza mahrem olur

78

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

- 1 Ebrûlaruñ kemânı ne dem zenbereklenür
Sînem hedeflik itmege câna yüreklenür
- 2 Bulmuşken âteş ile kemânlar mülâyemet
Ruhsârı üzre yâ kaşı gitdükçe peklenür
- 3 Ağyâra sad nevâziş ü sad çeşm-i iltifât
Ben nâ-tüvanı gamze görünce yeleklenür
- 4 Kâlâ-yı hüsni çıkmasa ol serv-kâmete
Reftâr idince ‘işve vü nâz ile eglenür
- 5 Gâhi o serv-i ber-zede-dâmân ider hırâm
Geh gülbün-i melâhate beñzer eteklenür
- 6 Kûh-ı belâ-yı ‘aşkı meger kor mı bî-sütün

Âh-1 derûnum ile felekler direklenür

- 7 Tâ'at-1 pençgânededen ayrılma Kâmiyâ
Nefs ü hevâ gedükleri kullukla beklenür

79

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Ol nev-resîde hattı içün ârzûlanur
Mânend-i kâse hâtır-1 nâ-şâd mûlanur
- 2 Mümkün degül şinâ-yı nazar mevc-i giryeden
Her dem dü-çeşmi der-bağal eyler gedûlanur
- 3 Vardur derûnı bezme surâhînüñ âteşi
Rûy-1 dili nümâyiş ider ser-fürûlanur
- 4 Mest-i müdâm na'reler eylerse 'andelîb
Gül sâgar oldı gonceler ise sebûlanur
- 5 Gelse hayâli dîdelerüm eşk-rîz olur
Mihrâb-1 ebruvânı görünce vuzû'lanûr
- 6 Her nâ-temîze şâhid-i matlab tamam râm
Ben nâ-tüvana ser-keş olur tünd-hûlanur
- 7 Dil cevri-rûzgâr ile sad-pâre Kâmiyâ
Bilmem ne gûne tesliyet ile rûfûlanur

80

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Ol dem ki tâze hat-1 dil-rübâ gelür görünür
Güzeşte va'd-i dürûga vefâ gelür görünür
- 2 Şu gûne câzibe-i 'aşkı var derûnumda
Gider görürsem o şûhı baña gelür görünür
- 3 Olursa tıfl-1 dilüñ nazragâhı 'âlem-i âb
Perîler içre o hûrî-likâ gelür görünür
- 4 Silinse jeng-i sivâ dûr-bîn-i kalbüñden
Degül medâ-yı basar mâ-verâ gelür görünür
- 5 Visâl-i makdemine nokta-rîz-i eşk oldum
Zamîre 'akıbet ol bî-vefâ gelür görünür

- 6 Dür-i yetîme iken intizâr-ı sâhil-i dil
Bu lüccegehde habâb-ı hevâ gelür görünür
- 7 Görinmedi dime Kâmî o hâl-i kâkül-pûş
Anuñ da def'ine bir gün sabâ gelür görünür

81

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 O şeh-süvâr ile ağyâr hem-'inân geçiyor
Elemde olma gönül yahşi vü yaman geçiyor
- 2 Açarsa revzen-i hayret-fezâyı merdüm-i çeşm
'Aceb degül yine âlây-ı dil-berân geçiyor
- 3 Bir ıztırâba düşer hasretüñle haste gönül
Gören sanur o sitem-dîdeyi hemân geçiyor
- 4 Egerçi nüsha-i mihr ü vefâ perîşândur
Hele mahall-i temennâ-yı 'âşıkân geçiyor
- 5 Gurûra düşme eyâ şâh-ı milket-i 'ismet
Benüm senüñle de gönülümde imtihân geçiyor
- 6 Bu demde geçmese nakd-i sirişk-i hûn-alûd
Kayırmaz iki gözüm yine bir zamân geçiyor
- 7 Ne nakş geçmede ruhsâr-ı yâra neş'e-i mey
Gehî karanfûl ü geh gül geh ergavân geçiyor
- 8 Henûz mazhar-ı lutf olmaduñ sen ey Kâmî
Esîr-i tûl-i emelsin o nev-civân geçiyor

Fi-Harfi'z-Za

82

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Zevâl-i âfitâb-ı hüsn-i yâre hat medâr olmaz
'Amelde sâye-i nısfu'n-nehâra i'tibâr olmaz
- 2 Cemâlünde zekandur matmah-ı enzâr 'uşşâka
Karîn-i darb-ı tamga-yı melâhat kem-'ayâr olmaz
- 3 Rakîbâ gel çıkar ol serv-kad sevdâsını dilden
Bu vaz'-ı nâ-revâdur kûy-ı kâfırde menâr olmaz

- 4 Egerçi sûretâ ‘aks-i cemâlûñ gösterür mir’ât
Velî bir vech ile hüsn ü melâhat müste‘âr olmaz
- 5 Ayağûñ tozın özler sâkiyâ erbâb-ı bezm ammâ
Safâdan ‘âlem-i âbuñ zemîninde gubâr olmaz
- 6 Alındı tâze ma‘nâ kârvân-ı güft ü gûdan hep
Beyâbân-ı tehînüñ bâcdârı vâyedâr olmaz
- 7 Belâ-yı ser degül mi Kâmiyâ derd-i humâr-ı mey
Saña hûn-ı cigerden özge câm-ı hoş-güvâr olmaz

83

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Gerçi hüsnüñ sanemâ kâbil-i tasvîr olmaz
Rûyuñ evsâfını bir vech ile ta‘bîr olmaz
- 2 Hat ber-âverdelügi virmesün ol şûha melâl
Âyîne cevher-i hod-rûyına dil-gîr olmaz
- 3 Göñlüm âzürde iden gamzesi müjgânı degül
Tîr-i keç dağdağa-sâz-ı dil-i nahcîr olmaz
- 4 Mazhar-ı mihr-i cemâl oldı esîr-i zülfüñ
İrmedi subh-ı visâle o ki şeb-gîr olmaz
- 5 Dest-i takdîr ide çün kasr-ı merâmı vâlâ
Bâl-i tevîk gerek süllem-i tedbîr olmaz
- 6 Sâkiyâ gel bizi bir câm ile kıl mest ü harâb
Bu harâbâta gelen tâlib-i ta‘mîr olmaz
- 7 İtme zülfüñde olan dilleri gamzeñle helâk
Sâkinân-ı harem-i Ka‘be’ye şemşîr olmaz
- 8 Düşdi bir tâzeye dil hâlet-i pîrîde yine
İhtiyâr elde degül ah göñül pîr olmaz
- 9 Hat yekûn itdi hisâb-i ferahı çıkdı yüze
Anı taksîme de zülfüñ gibi zencîr olmaz
- 10 Yûsufâsâ dili zindân-ı tahassürde koyup
Çeşmi bir hâb-ı tegâfûlde ki ta‘bîr olmaz
- 11 Bunda kalsun hele söz Kâmi-i zâruñ suheni
Âb-ı hayvân ise de Kevser’e tanzîr olmaz

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 O dil kim teşne-yâb-ı câm-ı sahbâ-yı cünûn olmaz
Murâd üzre felekde nâ'il-i zevk-i derûn olmaz
- 2 Misâl-i seng-i hârâdur rakîb-i Bû-Leheb-fitrat
Füsûn-ı Tebbet-i vârun olursa ser-nigûn olmaz
- 3 Perîşân eylesün bâd-ı sabâ kâküllerin yohsa
Dil-i dîvânemüz zencîr-i zülfûñle zebûn olmaz
- 4 Sabûhî der-meyân it bezme ol câm-ı gül-efsûnı
O ser-mest-i gurûra bundan özge bir füsûn olmaz
- 5 Ne kanlar dökdigin ol gamze-i hûnî bilürdüñ sen
Zamânında şeh-i bî-dâddan da'vâ-yı hûn olmaz
- 6 Rakîb-i bed-nevâ tarz-ı 'Acem'dür şi'rümüz dirmiş
Sadâ-yı kerrenây âheng-i savt-i organûn olmaz
- 7 Vatan subh-ı bahâr-ı lâlezârı yâda geldükçe
Dem olmaz Kâmiyâ her dâğ-ı hasret lâle-gûn olmaz

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Göñül çâh-ı zenahdânuñda hâlinden emîn olmaz
Heveskâr olmayan târâc-ı câna der-kemîn olmaz
- 2 Nesîmîveş teni mânend-i hâşâk eyleyen dilde
Hemîşe erre ber-ser olsa da âh u enîn olmaz
- 3 Ezel bahşâyîşidür feyz-yâb-ı bûy-ı gül olmak
Şekerden bâl ü per açmış megesden engübîn olmaz
- 4 Musavverdür ser-âmed dil-rübâlar nakşı levhinde
Dil-i 'âşık gibi mecmû'a-i Erjeng-i Çîn olmaz
- 5 Hayât-ı sermedî merdân-ı Hak'da cilveger her dem
Pey ender-pey gelen enfâs-ı kudsî vâ-pesîn olmaz
- 6 Verâ-yı perdeden her lahza bir mu'ciz-nümâ zâhir
Yed-i beyzâ-yı feyz-i sun'-ı Hak der-âstîn olmaz
- 7 Teb-i tâkat-güdâz-ı hicr-i dildâruñ müdâvâsı
Sabûhî sâtkînî gibi bir iskencübîn olmaz

8 Hünere teshîr-i iklim-i suhendür Kâmiyâ yohsa
Bir iki beyt ile şâ'ir sezâ-yı âferîn olmaz

86

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

- 1 Bir dilde ki 'aşkuñ eseri renc bulunmaz
Vîrânesi hâlîdür anuñ genc bulunmaz
- 2 Lezzet-res olan gevheri sen kande sorarsın
La'l-i leb-i mey-gûnuña hem-senc bulunmaz
- 3 Ferzâne odur kim yoluña sarf ide varın
Şatranc-ı mahabbetde şeş ü penc bulunmaz
- 4 Ol çeşm-i mükehhal bize bir şive ider kim
Âhû-yı Hoten'de dahı ol gunc bulunmaz
- 5 Ol âfete kâr eylemedi Tebbet-i vârun
Teshîre anı mey gibi nîrenc bulunmaz
- 6 Hayrân-ı gubâr-ı hat-ı sâkî oluruz biz
Bîhûde dime meykedede penc bulunmaz
- 7 Kâmî olamaz lehce-i Nâmî gibi hergiz
Yeddi felek altında nevâ-senc bulunmaz

87

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Gözden tereşşuh itmese nem şîşe-meşrebüz
Hûn-âbe-i cigerle egerçi leb-â-lebüz
- 2 Âlûde-tavr her ne kadar tîre-rûz isek
Teshîr-sâz-ı milket-i feyz-i dil-i şebüz
- 3 Ken'âniyâna girye-resân olsa kârumuz
Güm-geşte-i fütâde bün-i çâh-ı gabgabuz
- 4 Oldı egerçi 'âşika matlab visâl-i yâr
Hicrân-keşîde 'âşık-ı nevmîd-i matlabuz
- 5 Hâl-i mu'anberine olaldan rasad-nişîn
Baht-ı siyehle mazhar-ı ferhunde-kevkebüz
- 6 Yokdur şemîm-i vasluña tâb-ı dimâğumuz

Biz bûy-ı zûlf-i ham be-hamuñla mutayyebüz

- 7 Ol şûh ‘aşk-ı Kâmi-i zâra dimiş mecâz
Haml itmezüz hakîkate zîrâ mücerrebüz

88

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

- 1 Kurbân-ı kûyuñ olmağa bir ruhsat isterüz
Makbûl-i hâk-i pâyuñ olur hıdmet isterüz
- 2 Dil-dâde-i mahabbetiyüz bir güler yüzüñ
Hemvâre elde sâgar-ı pür-hâlet isterüz
- 3 Toldurdı sâgaruñ yine sâkî şirasını
Pîr-i mugâna minnet ider hürmet isterüz
- 4 Sâgarla sâkiyâ bile sun la‘lûñi bize
Gül-gonce-i mahabbetüñi kat kat isterüz
- 5 Tûtî-i tab‘ı söyledirüz Kâmiyâ velî
Âyîne-i cemâl-i perî-tal‘at isterüz

89

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

- 1 Bir tâze hat-ı dil-rübâ ile ülfet isterüz
Bahşâyış-i visâle dilâ ruhsat isterüz
- 2 Yek-lahza mahabbetüñle mahrem olmaduk
Ol şâh-ı nâzdan hele ünsiyyet isterüz
- 3 Cevr (ü) cefâyı istemezüz itmesün bize
Biz cüz’i külli râhat ile vuslat isterüz
- 4 Def’ itmege humârı vird-i derûndan
Bir gül-‘izâri sâki ile ‘işret isterüz
- 5 ‘Uşşâk-ı zâra mihr ü vefâ tut ki itmedüñ
Senden hemân bir nazar-ı rağbet isterüz
- 6 Pey-revlük ile mâzi-i üstâda Kâmi(yâ)
Endîşe-i belâgata bir himmet isterüz

90

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Yâr ile hem-râz-ı 'aşkuz 'arz-ı hâli neylerüz
Mahrem-i nâz u niyâzuz kıl ü kâli neylerüz
- 2 Olmuşuz şems-i hakikat zerresinden feyz-yâb
Zıllı memdûd olmayan sâhib-zevâli neylerüz
- 3 Her nigâh-ı iltifâtı nice dil ihyâ ider
Çeşm-i şûhı var iken gayrı gazâlî neylerüz
- 4 Bir seferdür 'ömr kim encâma dek yok menzili
Çünkü ârâm itmezüz ya mâh u sâli neylerüz
- 5 'Ömri artar yâruñ ebrûsın temâşâ idenüñ
Rü'yeti bir ay ziyân iden hilâlî neylerüz
- 6 Himmet ü sa'y ile her vâdîde bulsak da kemâl
Çâremüz yok def'ine 'ayn-ı kemâlî neylerüz
- 7 Kâmiyâ hirmân-ı vuslat olmasun hâtır-hırâş
Rişte-i ümmîd varken ihtimâlî neylerüz

91

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Gülşenîyüz biz çerâg-ı Rûşenî'den yanmışuz
Mest (ü) medhûşuz bu gün sahbâ-yı 'aşka kanmışuz
- 2 Gülşen-i feyzinden esdükçe nesîm-i himmeti
Rûşen oldı dîde-i cân uyhudan uyanmışuz
- 3 Ma'nevî'den dersümüz 'akl u cünûna iricek
Vâdi-i dîvânelikte kalmışuz uslanmışuz
- 4 Halka-i zikrinde buldılar hayât-ı câvidân
Âb-ı hayvân çeşmesin zulmetde kaldı sanmışuz
- 5 Açılınca Gülşenî bânında ol La'lî gülüñ
Bende-i efkendesiyüz rengine boyanmışuz

92

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Her gören dil virdi ol dildâra ister istemez
Hem alur hem derdine bir çâre ister istemez

- 2 Nâle vü feryâd ider bir dalda durmaz ‘andelîb
Lânenen âmed şüdi gülzâra ister istemez
- 3 Hem salınmak ister ol âfetle hem giryân olur
Tıfl-ı dil gûyâ ki hem gehvâre ister istemez
- 4 Şâhbâz-ı çeşminüñ meftûn-ı istiğnâsıyum
Nîm ikbâlin dil-i âvâre ister istemez
- 5 ‘Akl izhâr’ istemez ‘aşk ise rüsvâlık diler
Cem’ müşkil Kâmiyâ bir kâra ister istemez

93

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Bezme ağyâr ile yâruñ geldügin cân istemez
Yalıñuz cânân ile sohbetde yârân istemez
- 2 Hasret-i hâlûñ ‘abes giryân ider ‘âşıkları
Âfitâb-ı hüsne yanmış dâne bârân istemez
- 3 Nakş iden dilde hayâl-i serv-kad ra‘nâları
Bâğ-ı ‘âlemde dahı seyr-ı hıyâbân istemez
- 4 Mîve-i şîrîn-i yâre gerçi ‘âşık dış biler
Müşg-bû sîb-i zekan ammâ ki dendân istemez
- 5 Nakd-i cânı bezl iden cânâ metâ‘-ı vasluña
Bî-bahâsın gerçi insâf ile erzân istemez
- 6 Ol şeh-i hüsne nigâh-ı hasret-i ‘âşık yeter
‘Arz-ı hâli der-kenâr u sahh u fermân istemez
- 7 Kâmiyâ la‘l-i leb-i cân-bahşınıñ dil -teşnesi
Sermedi feyz-i hayât-ı âb-ı hayvân istemez

94

mef‘ûlü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fa‘ûlün

- 1 Endişe-i hat hüsn-i dil-ârâyı gidermez
Ser-hayl-i Habeş şevket-i Dârâ’yı gidermez
- 2 Sâkî kadehüñ dâfi‘-i gamdur bilürüz biz
Şûrîde iden mâye-i sevdâyı gidermez
- 3 Ferhâd’a karîb olmadı âmîziş-i Şîrîn

Seyl-âb eser-i şûri-i deryâyı gidermez

- 4 Sâkî öpelüm biz dahı gel evvel ayağın
A'lâya vusûl isteyen ednâyı gidermez
- 5 Hat basdı o meh-pâreyi zer-mühre-i hûrşîd
Sa'y itse cilâya kelef-i ayı gidermez
- 6 Leylâsı hayâlinde gezer dîde-i Mecnûn
Elden hele bir dâmen-i sahrâyı gidermez
- 7 Yanından ayırmaz o perî şimdi rakîbi
Kâmî ne 'aceb öyle teber ayı gidermez

95

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Safâ-yı meykede zâhid riyâyâ el virmez
Ayağı bûs-ı leb-i kibriyâyâ el virmez
- 2 Kimünle pençeleşür mihr-i âsumân bilmem
Ol âfitâb-ı hüsün her gedâyâ el virmez
- 3 Ümîd-i bârveri eyleyen çenarâsâ
Bu şâhsâr-ı hevesde hevâyâ el virmez
- 4 Marîz-i 'aşk cefâsıyla ülfet itmişdür
Tabîb-i nabz-şinâs vefâyâ el virmez
- 5 Pür eyle zevrakuñı sâkiyâ ayaklandur
Bu rûzgâr telef-i nâhudâyâ el virmez
- 6 O şûh-ı 'işvegerün âşikâre bâzârı
Nühüfte kat'-ı nizâ'-ı bahâyâ el virmez
- 7 Düşürmez ayağına Kâmiyâ tehî-desti
O pîr-i meykede her bî-nevâyâ el virmez

96

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ûlün

- 1 Dest-i emel ol kâmet-i bâlâyâ yetişmez
Her sifle gedâ rütbe-i vâlâyâ yetişmez
- 2 Ser virmek ile vuslat-ı dildâr ele girmez
Ol gevher-i nâ-yâba bu ser-mâyâ yetişmez

- 3 Sâkî meded it câm-ı sabûhî ile yohsa
Bu keyf-i şebâne gam-ı ferdâya yetişmez
- 4 Ol tügmeleri çözmege hâhişger olursan
Bî-çâre elüñ 'ıkd-ı Süreyyâ'ya yetişmez
- 5 Düş olmasa bir mevce-i ikbâl-resâya
Has-pâre-meniş sâhil-i deryâya yetişmez
- 6 Şûrîde-tenüñ havsala-i 'aşk-ı Züleyhâ
Gül-gonce-i dîdârı temâşâyâ yetişmez
- 7 Sâbit-kadem ol hod-nigerân olma da Kâmî
Kasr-ı emele süllem-ı kem-pâye yetişmez

97

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Çün kadem rence kılup bezme ol âfet gelmez
Bâdenüñ rengi uçar câma tarâvet gelmez
- 2 İtse dünyâyı zahım-horde-i şemşîr-i nigâh
Hâtır-ı gamze-i bî-dâda nedâmet gelmez
- 3 Hat-ı nev-hîzi degüldür ser-i mû cây-ı keder
Sanma ey dil yedilüp mûy ile devlet gelmez
- 4 Olmasun dil-şüde rem-kerde-i ümmîd-i visâl
Cân-ı 'âşık yirine tâbe-kıyâmet gelmez
- 5 Dil gider kûyına Allâh'a emânet Kâmî
Gidenüñ degme biri sağ u selâmet gelmez

98

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

- 1 Hadeng-i gamze gelür dil ciger nedür bilmez
Derûn-ı 'âşıkı gel gör siper nedür bilmez
- 2 'Aceb mi görmese rûy-ı güşâd gonce-i dil
Esîr-i hâb ki feyz-i seher nedür bilmez
- 3 Harâmîler eline düşdi şimdi duhter-i rez
Helâl-zâde ne mâder peder nedür bilmez
- 4 Bu çâr-sûy-ı mahabbetde cân u baş geçer

Mezâdı Hâceleri sim ü zer nedür bilmez

- 5 ‘Ulüvv-i himmet ile şâhbâz-ı evc-i derûn
Şikârın almadadur bâl ü per nedür bilmez
- 6 O mukbilûñ ki ola dest-gîri cezbe-i ‘aşk
Reh-i visâli bulur râh-ber nedür bilmez
- 7 Nemek-çeş-i suhenûñ olmayan senûñ Kâmî
Cihânda lezzet-i şîr ü şeker nedür bilmez

99

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Ârzû-mendân-ı âmâl içre mahsûdum henûz
Ol şeh-i ikbâlden bir lutfâ mev‘ûdum henûz
- 2 Şol kadar ser-germ-i mahv-i hayret-i dîdâriyum
Ser be-zânû-yı telâş-ı bûd u nâ-bûdum henûz
- 3 Ol perî yüz virmese ya rûy-ı dil göstermese
Her ne yüzden eylese âzürde hoşnûdum henûz
- 4 Mübtelâ-yı zahm-ı gûn-â-gûn-ı dehr olsam yine
Mû-be-mû müstağni-i dârû-yı bihbûdum henûz
- 5 Kâmiyâ derd-i humâruñ dest-bürdinden emîn
Hod be-hod bir neş’eden ser-mest ü bî-hodum henûz

Fi-Harfi’s-Sin

100

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Zîr-i bâr-ı minnetûñ olmaz saña feryâd-res
Dem be-dem düzdânı âgâh itmedür kâr-ı ceres
- 2 Pür hatardur türk-tâz-ı vâdi-i vahdet n’ola
Pây-bend-i eblak-ı nutk olsa zencîr-i kafes
- 3 Çâre olmaz ‘akl ile ‘aşkı musâfât itmege
Tâ ezel dest ü girîbân oldı mest ile ‘ases
- 4 Perde-bîrûn u muhâlif şu‘beler izhâr ider
Uymadı kânûn-ı edvâra bu âheng-i heves

- 5 Lezzet-i vuslatda olmaz bîm-i emvâc-ı hatar
Bâdbân-ı geşti-i pür-şehd olur bâl-i meges
- 6 ‘Aşk ile cem‘ olmadı hiç gayrı sevdâ Kâmiyâ
Âteş-i sûzân ile bir yirde olmaz har u has

101

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

- 1 Gülşende bülbül itmedi ârâm bir nefes
Birdür yanında lâne vü peygûle-i kafes
- 2 Şöyle şitâb-ı kâfile-i ‘ömr-i nâzenîn
Her hatve bir mesâfe-i sâ’at çalar ceres
- 3 Herkes veliyy-i ni‘metinüñ hâksârıdur
Ferrâş-ı reh-güzâr-ı mey-âşâm olur ‘ases
- 4 Şem‘-i ‘aselde itmiş iken bâl ü per fidâ
Pervâne yandı muğtenem-i balıdur meges
- 5 Kâmi günâhı rişte-i pervâz-ı kuds idüp
Mânend-i Cevherî iderüz uçmağa heves

102

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Mu‘teber olmuş idi gonca-i terden nergis
Devr-i çeşmüñde senüñ düşdi nazardan nergis
- 2 Su seper çeşmine şeb-nem anı bîdâr eyler
Gâfil olmaz eser-i feyz-i seherden nergis
- 3 İşin altun idiyor göz göre meh-tâb içre
Mâlik oldu ‘amel-i şemse kamerden nergis
- 4 İntizâr-ı gül-i ruhsârüñ ile gülşende
Mübtelâ-yı gül-i çeşm oldu kederden nergis
- 5 Serzeniş-güne nigâhından o nûr-ı basaruñ
Kâmiyâ kalduramaz başını yirden nergis

103

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

چون آفتاب روی تو تابى ندید کس

از رشته های شعله نقابی ندید کس
 سعد وعده را شمرده بجای وفای هیچ
 چون دلر با درست حسابندید کس
 ساقی عرق اگر چه بروید حسن دهد
 در بزم باده هیچ کلابی ندید کس
 نکهت بنشئه دعوی بالاتری کند
 از غنجه فسرده شرابی ندید کس
 از کردش فلک شده صد خانمان خراب
 چون آسمان خانه خرابی ندید کس
 بحر سراب هیچ نشد زورق آشنا
 در شوره زار عالم آبی ندید کس
 بنکربان جمال خط آور که همچنین
 با حسن خط نوشته کتابی ندید کس
 بخت سیه کشید بسوی زیان مرا
 مانند این دلیل غرابی ندید کس
 در عالم سه روزه چه کارست کامیا
 چون عمر بیقرار شتابی ندید کس

104
 fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

هر که چون عنقا ز نابودی کند بال او پرش
 نیست فکر آشیان سازی و دانه بر سرش
 اختر ما کر کند یاری بشمع بزم ما
 میکند صرصر نکهبایی زرین افسرش
 هر که شد مست شکر خواب لب میکند تو
 دولت بیدار باید جای می در ساغرش
 ماه نو نعلش در آتش مانده در زیر شفق
 چون تماشا کرده ابرویش در آتش بیکرش
 کلشنی را کر کند عرض جمال از انفعال
 بر عرق باشد ز شبنم رروی کل سرتا سرش
 آه جون شد کشتی دلرا کیودبیدبان

در جگر از پنجهٔ مرجان دارد لنگرش

کی شود خورشید ظاهر با وجود اخترانب
تکمه ها در برده داردسینهٔ روشنترش

من نمیدانم که میکوبند برویش برزده
از لطافت کرد اثر نور نکه در منظرش

کی نهران شد کامیا در دل شرار سوز عشق
هر نفس اخگر برون می آید از خاکسترش

105

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Sırışküm sîne-i pür-dâğa seyl-âb olmak istermiş
O bâğuñ gülleri âteşle şâd-âb olmak istermiş
- 2 Teveccüh itdürürdi tıfl iken zühhâd-ı kec-bîni
O ebrûlar meger turdukça mihrâb olmak istermiş
- 3 Hirâsân olmayan çâh-ı zekandan bahr-i hüsnüñde
Giriftâr-ı rehâ nâ-bûd-ı gird-âb olmak istermiş
- 4 Çeker müjgânı kat kat çeşmi üzre 'anberîn perde
Yine ol mest-i nâz âlûde-i hâb olmak istermiş
- 5 Bu bendergâh-ı dehrûñ Hâce-i bâzâr-ı câhında
Metâ'-ı ma'rifetden zerre nâ-yâb olmak istermiş
- 6 Tolaşdı kaldı evvel zülf-i pîç-â-pîçine yâruñ
'Acebdür şimdi dil Kâmî rehâ-yâb olmak istermiş

106

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Egerçi zevk-yâb-ı vuslatuñ kâm-ı cihân almış
Veli sûdâger-i hicrûñ metâ'-ı derd-i cân almış
- 2 Hayâli sûretin raks eyleyen levh-i dil-i zâra
Varup Ken'âniyâna hüsn-i Yûsuf'dan nişân almış
- 3 O deñlü cüst ü çâpükdür o şûhuñ çeşm-i Tâtârı
Gözin açup yumınca sad hezârân hânümân almış
- 4 O nahl-i nâz-perverden ne mümkün mîve-çîn olmak
Felek destine gerçi mâh-ı nevden savlecân almış

- 5 Zihî tûl-i emel ammâ ki cânı kılca kalmaz mı
O kim âgûşına bir serv-kâmet mû-miyân almış
- 6 Yine bûs-ı lebinden mübtelâsın nâ-ümîd itmez
Zarâfetle dehâna geçme bir çûp-ı dehân almış
- 7 ‘Ayân itmek de müşkil râz-ı ‘aşkı çün hemân besdür
Dil-i Kâmî-i zârı bir fûlân ibnü fûlân almış

107

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Geçüp eyyâm-ı gül bülbül dahı feryâddan kalmış
O dem-sâzum benüm feryâduma imdâddan kalmış
- 2 Egerçi kasduñ ey şûh-ı sitemger hâtırum yapmak
Harâb-âbâd olan dil bir dahı âbâddan kalmış
- 3 Nedür ol çeşm ü ebrû görmemiş çeşm-i cihân mislin
Ne sûretler görildi san‘at-ı Bihzâd’dan kalmış
- 4 İder şân u şükûhın sohbet-i merdân bâlâter
Bülend-i nâm-ı kûh-ı Bî-sütûn Ferhâd’dan kalmış
- 5 Nihânî beñzedürmiş kendüyi meh rûy-ı dildâra
Kelef sanmañ eserdür sîli-i üstâddan kalmış
- 6 Zamânlardur harîm-i dehrüñ olmaz bir perî-zâdı
Zen-i dünyâ meger fertûdedür evlâddan kalmış
- 7 Egerçi kalmamış söylenmedük bir söz bu ‘âlemde
Bu nazm-ı sâde kilik-i Kâmî-i nâ-şâddan kalmış

108

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Yine sînemde köhne dâğlar üstinde dâğ olmuş
Açılmış tâze güllerle dile dâğ üsti bâğ olmuş
- 2 Harâbat içre şimdi söz ayakda her taraf fitne
Kıyâmetler koparmış anda sâgar öñ ayağ olmuş
- 3 N’ola berter olursa i‘tibâr-ı lâle gülşende
Ocakdan çıkmadur mir-i ‘âlemlükle çerâğ olmuş
- 4 O serv-i bâğ-ı hüsnüñ gülşene teşrîfine her dem

Hezârân hasret ile nergis ü gül göz kulağ olmuş

- 5 Gülinden ayrı düşmüş dûrdan feryâd ider bülbül
Fakirûn hasb-i hâli işidenlerden ırağ olmuş
- 6 Hezârân kahramânı gamzesi zâr u zebûn eyler
O çeşm-i fitne-cû 'bîmâr ammâ işi sağ olmuş
- 7 Göñüller uğrusı bir âfetüñ her şeb hayâliyle
Harâb-âbâd olan dil Kâmiyâ şimdi yatağ olmuş

109

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Vâsf-1 hûrşîd-i cemâl-i dil-rübâ bî-câyimiş
Hikmet-i işrâka dâ'ir lafzı yok ma'nâyimiş
- 2 Hep mücâzât üzredür kânûn-1 çarh-1 sâzkâr
Çekdügi mestüñ meger hûn-1 dil-i mînâ imiş
- 3 Serde ol jülîde-mûy-1 Kays sanma ez-derûn
Dil hayâl-i zülf-i Leylâ'ya nemâ-bahşâyimiş
- 4 Şimdi hûbân-1 şehir hep müşfik ü 'âşık-nevâz
Cümleden illâ o şehri-âşûb müstesnâyimiş
- 5 Dil olur mı bend-i pîç-â-pîç-i zülfünden halâs
Mezheb-i 'aşk üzre faysal bulmayan da'vâyimiş
- 6 Mâh-ruhsârûñ hayâliyle süveydâ-yı dili
Çâh-1 Nahşeb zann iderdüm leyle-i kamrâyimiş
- 7 Girdi dest-i tab'a bir kaç tâze ma'nâ Kâmiyâ
Her biri bâlâ-terîn-i neş'e-i sahbâyimiş

Fi-Harfi's-Sad

110

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Gamzeden dil ser-i zülfinde bulur istihlâs
Zâlimüñ var ise hem-sâyesidür cây-1 halâs
- 2 Sa'y-1 meşkûr 'ameli oldu pezîrây-1 rızâ
Ol ki levh-i diline yazdı mukaddem ihlâs
- 3 Sûsenüñ olmuş idi gerçi kılıç timarı

Gülşeni şimdi bahâr eyledi gül-gonceye has

- 4 Pîç ü tâb-ı nefesi rişte-i gevher olamaz
Gayr için dürr-i girân-mâye çıkardı gavvâs
- 5 Hareketsüz okuruz hüsn-i Hudâ-dâdı ‘ıyân
Sâde-levhâna münâsib harekât-ı rakkâs
- 6 Gülşen-i vahdete bak sebze-i bîgâneyi ko
Cûd-ı ma‘nâda zuhûr itdi vücûd-ı eşhâs
- 7 Kâmiyâ kâsid olan nakd-i hevâ-yı nefse
Nâ-revâdur ki ola ‘ömr-i girân-mâye takas

Fi-Harfi’ d-Dâd*

111

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Kudsiyân-ı ‘âlem-i lâhûta dîvân itdi feyz
Haşr-i emvât-ı bahâristâna fermân itdi feyz
- 2 Açdı rûy-ı ‘âlemi dil-şâd u handân eyledi
Her giyâhı hâsiyet-bahş-ı za‘ufrân itdi feyz
- 3 Şu‘le-yâb oldu fetîl-i lâle-i mînâ-derûn
Câmi‘-i gülşende kandîlin fûrûzân itdi feyz
- 4 Her varak hayret-fezâ bir dâsitân-ı bu’l-‘aceb
Gül-zemîn-i bâğı mânend-i şekerdân itdi feyz
- 5 Hâce-i vakt-i lisânü’l-gayb oldu ‘andelîb
Gülşeni etfâl-i murgâna debistân itdi feyz
- 6 Her dıraht-ı huşke ilbâs itdi teşrîf-i hayât
Münkirân-ı haşr için tahkîk-i burhân itdi feyz
- 7 Kâmiyâ şimdi kim iskât-ı suhen-sencân ider
Tab‘-ı şûhî sâde-nutk-ı lâli Selmân itdi feyz

Fi-Harfi’ t-Ta

112

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Şem‘-i hüsni her bün-i mûdan fûrûzân itdi hat

Lâlezâr-ı ‘ârız-ı yârı çerâğân itdi hat

- 2 Eksük olmaz gerçi kim bârân-ı ebr-i nev-bahâr
‘Âlemi hûn-âbe-i hasretle tûfân itdi hat
- 3 Eyleyüp üftâdegânuñ båd-ı âhından hazer
Şem‘-i hüsni zîr-i dâmânında pinhân itdi hat
- 4 Nev-bahâr-ı hüsniñ reyhâna virdi müjdesin
Nev-demîde sünbülü hayli perîşân itdi hat
- 5 Beyt-i ma‘mûre siyeh nûr oldı şimdi Kâmiyâ
Reh-revân-ı Ka‘be’yi hacı-peşîmân itdi hat

Fi-Harfi’z-Za

113

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Degül o zâlim-i bî-dâd rahm ü dâddan mahzûz
Ser-i kûyında dâ’im nâle vü feryâddan mahzûz
- 2 Dil-i derd-âşinâmuz kulluğûñdan olmasun mahrûm
Esîr-i bend-i zülfüñ olmadı âzâddan mahzûz
- 3 Mey-i nâbuñ harâbât içre oldı humları medfûn
Olur gencîne elbette harâb-âbâddan mahzûz
- 4 Sakınsun båd-ı âh-ı mübtelâlardan o çeşm-i şûh
Degül bîmâr olan elbette tünd-i bâddan mahzûz
- 5 Sabâ tebrîk idince nev-bahârı gonce açıldı
Olur nev-devlet ‘âdetdür mübârek bâddan mahzûz
- 6 Gürûh-ı ‘aşk-bâza levî-i zâhid sâzkâr olmaz
Belî ikbâl ehli ta‘ne-i hussâddan mahzûz
- 7 O hûnîden murahhas gamzesi kan dökmege Kâmî
Olur bî-dâd olan hûn-rîzi-i bî-dâddan mahzûz

Fi-Harfi’l-’Ayn

114

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Sanmañuz kim Mevlevî bî-ıztırâb eyler semâ‘
Gird-bâd-ı ‘aşk ile pür pîç ü tâb eyler semâ‘

- 2 Gösterür ‘atşân-ı ‘aşka çeşme-i maksûdı ol
Su olan yir üzre murg-ı pür-şitâb eyler semâ‘
- 3 Bahr-i hayret-zây-ı ‘aşkuñ ugramış gird-âbına
Zevk-yâb-ı ye’s-i sâhil çün habâb eyler semâ‘
- 4 Âteş-i ‘aşk-ı İlâhîden yakup dil şem‘ini
Hemçü fânûs-ı hayâl-i şu‘le-yâb eyler semâ‘
- 5 Kabr-i Mevlânâ’da kurbân olmak ister Kâmiyâ
Âşiyânında berây-ı intisâb eyler semâ‘

Fi-Harfi’l-Gayn

115

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

- 1 Gözden nihân oldı perî-zâdumuz dirîğ
Dünyâyı dutdı nâle vü feryâdumuz dirîğ
- 2 Bir şeh-levend âfete merdâne ‘âşıkuz
Leylâ’ya mübtelâ idi üstâdumuz dirîğ
- 3 Nâm-âverân sikkeyi mermerde kazdılar
Seng-i mezârda kalacak adumuz dirîğ
- 4 Şeddâdiyâne olsa da ferdâ harâbdur
Târîh-i tâk-ı dergeh-i âbâdumuz dirîğ
- 5 Dest-i niyâz irişmedi dâmân-ı nâzına
Boy çekdi başka kâmet-i şimşâdumuz dirîğ
- 6 Pâ-mâl iken yolında dil-i yâdigârumuz
Tarf-ı lisâna gelmedi hiç yâdumuz dirîğ
- 7 Kâmî sadâkat ancak olur bir durûg ile
Cân-ı ‘azîzi itmedi Ferhâdumuz dirîğ

Fi-Harfi’l-Ha

116

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Devlet ü ikbâl o zâtuñ kim cihânda çün sadeñ
Yâdigârı bir dür-i yektâ kala hayrû’l-halef

- 2 Zâde-i tab‘uñ olan mazmûn-ı milküñdür senüñ
Yohsa vakf oldı suhen-sencâna ta‘bîr -i selef
- 3 Bûseden yir yir eser zâhir ruh-ı dildârda
Lekkelendürmiş o mâhı hüsni mânend-i kelef
- 4 İtdi dendânuñ dür-i nâ-yâbı ka‘r-ı yem-nişîn
Eyleyen yâkûtı la‘lûñdür senüñ seng-i hazef
- 5 Bahtı yâr u tâli‘i mes‘ûddur vâsıl olan
Dergeh-i vâlâ-yı kûyuñ ‘âşika beyt-i şeref
- 6 Her taraf ‘uşşâka gamzeñ gör neler işler şehâ
Böyle ruhsat-yâb iden sensin tekellûf ber-teraf
- 7 Hâtıra ebyât-ı vasf-ı ebruvânı Kâmiyâ
Gelmede mânende-i emvâc-ı deryâ saf be-saf

Fi-Harfi'l-Kaf

117

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Çeşm-i şühîdur iden dilleri ber-bâd ancak
O siyeh-mest harâbat ile âbâd ancak
- 2 Hânümân-ı dile her bir müjesi gâretger
Sanmañuz gamzesidür ‘âşika bî-dâd ancak
- 3 Râzıyuz gerçi elin öpmege biz dildârüñ
Bûs-ı la‘l-i leb imiş dîden-i a‘yâd ancak
- 4 Mâye-i servetümüz nakd-i sirişk idi müdâm
Hûn-ı dil kaldı iki çeşmüme îrâd ancak
- 5 Goncenüñ gördi nihânîce tebessümlerini
‘Andelîbe bu dahi bâ‘is-i feryâd ancak
- 6 Ne revâdur ki bize nîm-nigâh eylemeye
‘Ahd-i hüsniinde rakîbi ide dil-şâd ancak
- 7 Kâmiyâ halka be-gûş eyledi tavk-ı kameri
Bendedür serv dahı nâmıdur âzâd ancak

118

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Hüsnuñ âvâzesi berhem-zen-i âfâk ancak
‘Âlemüñ velvelesi nâle-i ‘uşşâk ancak
- 2 Şiddet-i sarsar-ı zûr-âver-i eyyâma göre
Sakf-ı gerdûnı be-câ eyledi nüh tâk ancak
- 3 Dil-i zâra idicek cevri ü sitem der-hâtır
Gelmedi yâda hemân itdügi mîsâk ancak
- 4 Ebruvânuñ iki mihrâb-ı perestişgeh-i ‘ışk
Zâhirâ biri duhâ birisi işrâk ancak
- 5 Kâmiyâ niceye dek nâliş ü feryâddasın
Sen misin tâbiş-i didârına müştâk ancak

119

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Ne var bu mertebe ey şûh bî-amân olacak
Harâb-kerde-i mülk-i şekîb-i cân olacak
- 2 Elinde tîr-i nîgeh kasdı bir Müselmâna
O gamze kâfirini sanma Müslimân olacak
- 3 Bu ‘ıyş u nûşı ki var şübhesüz bezimgâhuñ
Zemîni kân olacak ferşi ergavân olacak
- 4 O mehveşüñ göriniş bu ki hüsni Yûsufvâr
Gül-i metâ‘-ı girân-sûd-ı kârvân olacak
- 5 Biraz da la‘l-i lebi Kâmiyâ mezâk olsun
Hemîşe hançeri mi kaldı der-miyân olacak

120

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün

- 1 ‘Aşka şâyân olamaz kalb hazîn olmayıcak
Hasta ârâm idemez âh u enîn olmayıcak
- 2 Mâh-ı Ken‘ân’a bahâ sanma olur rişte-i cân
Vaslına itme heves genc-i defîn olmayıcak
- 3 Hatt-ı ruhsârı belürdi oluruz sîr-çeşim
Mihre yok tâb-ı nazar şâm yakın olmayıcak
- 4 Ne sürâhi ne sebû virmediler sadra şifâ
Bezmümüzde o perî sadr-nişîn olmayıcak

- 5 Va‘de-i vasla hat-ı la‘li inandurdı bizi
İ‘timâd eylemedük hatt-ı nigîn olmayıcak
- 6 Mevc-i deryâ iledür ‘anber-i sârâyâ vusûl
Turradan bû mı gelür çîn-i cebîn olmayıcak
- 7 Kâmiyâ eylesesün kilik-i hünerver zâyî‘
Tohm-ı endîşemüzi tâze zemîn olmayıcak

Fi-Harfi’l-Kaf

121

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Şikest-i tevbe-i sahbâ gider hidâyete dek
Mey üzre gûşe-i çeşm-i habâb işârete dek
- 2 İdeydi haddi tecâvüz o zülf-i ham der-ham
İnerdi silsilesi tâ kad-i kıyâmete dek
- 3 Girerdi destümüze belki dâmen-i maksûd
Geçürse hançeri belden bizi selâmete dek
- 4 Niyâz geçmez o şûha kumaş-ı vaslından
Tenezzül eyledi dil sâde bir ‘inâyete dek
- 5 Hırâm-ı nâz nedür görmemişdi nergisler
Miyân-ı bâğ-ı hüsünde o serv-kâmete dek
- 6 Se-pâye süllem-i kürsî ile çıkar vâ‘iz
Makâm-ı zühde degül rütbe-i kerâmete dek
- 7 Du‘â hadengini sen der-kemân-ı ihlâs it
Dürüst ü râst gider Kâmiyâ icâbete dek
- 8 Degül o gûne du‘â kim riyâ ola reh-zen
Mahall-i nâtkadan menzil-i isâbete dek
- 9 Du‘â-yı devlet-i mahdûm-ı zî-sa‘âdet kim
Muhassenâtı sayılmaz hisâb-ı gâyete dek
- 10 Güzîde necl-i veliyyü’ n-ni‘am sûtûde-şiyem
Resîde silsilesi ced be-ced velâyete dek
- 11 Mübârek ide Hudâ ‘izz ü câh-ı vâlâsın
Mükerrem ola cihânda dem-i nihâyete dek

- 12 Egerçi gûşe-i dâmânına sarılmış idüm
Alınmaz idi elümden dem-i şefâ'ate dek
- 13 Yüri sa'âdet ile merhametlü sultânüm
Kalursa kalsun işüm 'avdet-i sa'âdete dek
- 14 Ezân perdesini ko uzatma kâmeti gel
Fütür gelmeye ta diñleyen cemâ'ate dek
- 15 Medâr-ı 'izzeti sâ'at be-sâ'at ola ziyâd
Sitâyîşi yazıla ta kıyâm-ı sâ'ate dek

122

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Gîsûların dökince o meh mû-miyâna dek
'Uşşâkuñ el-amânı çıkar âsmâna dek
- 2 Sîr olsa bâri çeşmümüz ol âfitâbdan
Mislin felek getürmeye hayli zamâna dek
- 3 Va'd-i visâli çıksa da taraf-ı lisândan
Harf-i cevâb ye'se döner gûş-ı câna dek
- 4 Ol şeh-süvâr virse visâle cevâb-ı ye's
Sür esb-i âh-ı pür-şereri kehkeşâna dek
- 5 İtdi rakîbe gûşe-i çeşmiyle iltifât
İndürdi köhne şerhalarum üstühâna dek
- 6 Şeh-bâz-ı çeşmi göñlümi mecrûh kor gider
Ağyârı sayd idince sürer âşiyâna dek
- 7 Sûz-ı dilüñ yazınca senüñ Kâmiyâ kalem
Âteş düşer 'Irak'daki neysitâna dek

123

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Olmaya âhir hat-âver rûy-ı cânân görmedük
İrmeye ahşama bir mihr-i dirahşân görmedük
- 2 Zahm-ı çeşmüñden senüñ 'uşşâk mahrûm olmadı
Kalmamış kûyuñda gamzeñden bir ihsân görmedük
- 3 Ey perî dünyâyı görmez sensüz 'uşşâkuñ gözi
Nûr-ı dîdem biz senüñ gibi bir insân görmedük

- 4 Dergeh-i pîr-i mugân oldı harâbât ile yâd
Her gelen ma‘mûr olur biz anda vîrân görmedük
- 5 Gösterür her mübtelâya Kâmiyâ bir rûy-ı dil
Duhter-i rez gibi bir şâdân u handân görmedük

124

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 O nev-resîde meh-i tâb-dâr olur giderek
Kemal-i hüsn ile şöhret-şî‘âr olur giderek
- 2 Hevâ-yı zülfün ile cilvegâh-ı ‘aşkuñda
Dil-i şikeste garibü’d-diyâr olur giderek
- 3 O bî-bahâ dür-i nâ-süfte-i ‘Aden bir gün
Misâl-i mevce-i yem der-kenâr olur giderek
- 4 Rakîb o nev-resi Kız Kulesine sevk itmiş
Medâr-ı zînet-i bezm-i Hisar olur giderek
- 5 Sefîne-i dili sal bahr-i ‘aşka gam çekme
Murâduñ üzre yürür rûzgâr olur giderek
- 6 Rakîb ma‘rekesin Kâmiyâ dırâz itme
Çıyanı koma sakın zehredâr olur giderek

125

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Ne hat u hâl [u] ne tal‘at ne perî-zâd gerek
Feyz-bahş olmağa bir hüsn-i Hudâ-dâd gerek
- 2 Kays’a ta‘n eylemezüz olsa da dil-dâde-i zen
‘Ayb-pûşuz bize hem-hâtır-ı üstâd gerek
- 3 Tâb-ı hüsnine dili idemedük tâb-âver
O yalñ yüzlinüñ âyînesi fûlâd gerek
- 4 Sarf-ı nakdîne-i eşk itmededür dîde-i ter
De be-dem hûn-ı cigerden aña imdâd gerek
- 5 Tahtgâh-ı dili ma‘mûr ideyüm dirse eger
O şeh-i mülk-i melâhatde gehî dâd gerek
- 6 Kâmiyâ böyle sabûhî gazeluñ pey-revine
Feyz-bahşendegî-i gülşen-i Bağdâd gerek

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Gâh kûh u gâh deşt oldı yiri şeydâlaruñ
Bîsütün’uñ dâmeni destindedür sahrâlaruñ
- 2 Mübtelâ-yı hicrûñe eşk-i dem-â-demden çi sûd
Sâkıt olmışdur nazardan nef‘i bu deryâlaruñ
- 3 Devre-i ruhsâruñı göstermedi zülfüñ tamâm
Gündüzi elbette nâkîsdur şeb-i yeldâlaruñ
- 4 ‘Arzagâh-ı vuslata irişmedi çeşm-i niyâz
Ol hü mâ evcinde pervâz eyler istiğnâlaruñ
- 5 Zâhidâ yok mu‘tekid berçide bâzâr-ı ri yâ
Hayrını gör sen de şimden girü bu rü’yalaruñ
- 6 Bezm-i meyden sen kıyâm itseñ kıyâmetler kopar
Gûyiyâ encâma irdi devri bu mînâlaruñ
- 7 Kâmiyâ gel itme kûteh-bîn ile bahs ü cedel
Kârger olmaz siper cenginde nâ-bînâlaruñ

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Âb için keş-me-keşi var yine gird-âblaruñ
Dahı çok su götürür gerdişi dolâblaruñ
- 2 Ebruvân üzre görinsün ko siyeh perçemler
Ka‘be pûşîdesidür zîveri mihrâblaruñ
- 3 Gel gehî türbet-i ‘uşşâka eyâ gayret-hor
Güneş üstine doğar böyle girân-hâblaruñ
- 4 Tâbiş-i hüsni ziyâd oldı siyeh-çerdelerüñ
Güne tercîh olunur revnakı meh-tâblaruñ
- 5 Teşne öldürmek idi çünkü murâduñ ey şûh
Ne idi gûşe-i ebrû ile işrâblaruñ
- 6 Halk biñ cân ile olurdu harîdâr-ı kubûr
Mahreci dâr-ı selâm olsa bu serd-âblaruñ
- 7 Perde-bîrûn tokınmış gibi zülf-i yâre
Meşki var şimdi sabâ faslına mızrâblaruñ

8 Rüstemâne nıgeh-i yâre tahammül mi olur
Çâk çâk olmuş iken zehresi Sührâblaruñ

9 Kâmiyâ ola suhen-senci-i Nâbi Sâbit
Kem-‘ıyâr oldığı zâhir ola kallâblaruñ

128

mef‘ûlü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fa‘ûlün

1 Feryâdumızı gûş-res-i dâd idebilsek
Bir nîm-nigâh ile dili şâd idebilsek

2 Ol seng-dile âhûmuz eylerdi eser biz
Her mûyumuzı tîşe-i Ferhâd idebilsek

3 ‘Arz itmek olur hâl-i dili yâra mufassal
Ağyârı birer hâl ile ib‘âd idebilsek

4 Şeh-bâz gözi bir nıgeh-i merhamet itse
Murg-ı dilümüz der-hor-ı sayyâd idebilsek

5 Çeşminden ümîd eyler idük merhamet ammâ
Bîdâr olacak mertebe feryâd idebilsek

6 Olurdı ‘aceb cilvegeh-i şâhid-i maksûd
Beyt-i dili ihlâs ile âbâd idebilsek

7 Kâmî nıgeh-i mestine tâkat getürürdük
Rûy-ı dili âyîne-i fûlâd idebilsek

129

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Gerçi vuslat remz ider çeşm-i füsûnkâruñ senüñ
Ugradur mı gamze-i bî-dâd-ı gaddâruñ senüñ

2 Mihr-i ruhsâruñ olaldan ebr-i zülfüñden nihân
Baña gün göstermedi bir dem şeb-i târuñ senüñ

3 Olmada kâlâ-yı vasluñ nakd-i cân ile mezâd
Mübtelâlar cân virür sağına bâzâruñ senüñ

4 Lâne-sâz olmuş serinde şimdi murgân-ı çemen
Servi mecnûn eyledi gülşende refâtâruñ senüñ

5 Gûşuña girmez figânı ‘âşık-ı şûrîdenüñ

Düşüña vâ-restedür hemvâre destâruñ senüñ

- 6 Söyledükçe reşha-rîz olsa n'ola la'l-i lebüñ
Tamla yâkût oldı güftâr-ı dürer-bâruñ senüñ
- 7 Kâmiyâ hâlî degül bir gevher-i nâ-yâbdan
Zîb-i gûş oldı suhen-sencâna eş'âruñ senüñ

130

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Tamâm mevsimidür nahl-i ser-keşîdesinüñ
Henûz teşnesiyüz mîve-i resîdesinüñ
- 2 Hayâl-i mesti-i bezm-i visâline bâ'is
Gubâr teşnesidür hatt-ı nev-demîdesinüñ
- 3 Siyâh çeşmini gözler taraf taraf 'âşık
Hezâr dâmı yatur âhu-yı remîdesinüñ
- 4 Hirâs-ı pençe-i şâhîn-i çeşm-i bî-dâdı
Uçurdu hâbını âvâre-i perîdesinüñ
- 5 Dilinde sûzı 'alev-gîr oldı 'uşşâkuñ
Çekildi âbı meger çeşmesâr-ı dîdesinüñ
- 6 Ne bahr ü berdür olur girye-i subuhgâhı
Cihân bahâsı degül katre-i çekîdesinüñ
- 7 'Aceb midür gazel-i âb-dâr Kâmî'den
Olursa âb-zede kâgıdı cerîdesinüñ

131

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Dükenmez mi dürûg-ı dil-firîbi çeşm-i câdûnuñ
Meger efsâneye vâ-bestedür te'sîri efsûnuñ
- 2 Tecerrüdle tecemmül farkına arz u semâ mîzân
Mukâbildür Mesîhâ ile menzilgâhı Kârûn'uñ
- 3 İki gurrende şîr-i 'aşka çün kim bir künâm olmaz
Şehî Ferhâd kûhuñ pâdişâhı Kays hâmûnuñ
- 4 Umûr-ı mu'zamât (u) kâr-ı müşkil hall ü 'akdinde
Ne mümkün hükmi cârî olmamak tuğralu altunuñ

- 5 Kurutdı kanını tebdîl-i keyf iden mey-âşâmuñ
Yasağ-ı meyle ta'rîz itmesi berş ile afyonuñ
- 6 Dür-i nazm-ı 'ibâret zîver-i gûş-ı kabûl ammâ
Gıdâ-yı rûh ancak istimâ'ı tâze mazmûnuñ
- 7 Libâs-ı pâk-tıynet Kâmiyâ yek-reng olur dâ'im
Kabûl itmez tagayyür bir lisânda ismi sabunuñ

Fi-Harfi'l-Lam

132

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

- 1 Ramazân ayı gibi bir meh-i hûrşîd-cemâl
Sûziş-i âteş-i 'aşkı komadı dilde mecâl
- 2 Niyet-i savmına dâmân-ı kıyâmet ser-had
Katı devletlü baş ister görine rûy-ı visâl
- 3 Felek-i atlas ile giceleri hem-reftâr
Mihre pâ-dâş olamaz rûzı ider isti'câl
- 4 Bezm-i hasında döşenseydi sımât-ı iftâr
Sufre-i vakt-i sahûra çalışur dest-i hayâl
- 5 Terk idüp cümle heyûlâsını 'uşşâkı anuñ
Yaluñuz sûret ile kaldı kamu ebkem ü lâl
- 6 Kâmiyâ gerçi ki var vaz'-ı tahammül-sûzı
Umaruz fâ'idesin rûz-ı hisâb-ı a'mâl

133

fa'ûlün fa'ûlün fa'ûlün fa'ûl

- 1 Eger olsa bezm-i ricâle mecâl
Çekilmezdi vaz'-ı celâle melâl
- 2 Ne hâlet ki dergâh-ı feyz ola bâz
Yine cezbesüz reh o hâle muhâl
- 3 Bu 'aşk-ı mecâzı hakîkat bilen
Komaz anda bir yir su'âle me'âl
- 4 Sun ol câmı sâkî dili zinde kıl
Gam-ı hicrûñ oldu isâle-misâl

- 5 Nevâ-yı 'ırâkı olur Kâmiyâ
Garibü'd-diyâra nevâle mevâl

134

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Bektâşi bir köçek ki perî-zâd u meh-cemâl
Dil tekyesine postı bıraktı bî-eyyi hâl
- 2 Hûrşîd-i lerzenâk teb-i pâlehangidür
Yek-hefte mâhı eyledi keşkûli bî-mecâl
- 3 Abdâl ider cihânı o çeşm-i mükehhalî
Âhûlar ile 'âlemi teshîre lâ-muhâl
- 4 Tavr-ı Kalenderîde o timsâli idemez
Hüsni müşahhas eylese meşşâta-i hayâl
- 5 Nâ-dîde keç-külâh u 'abâ-pûş u sîne-çâk
Ser tâbe-pây 'işvedür ol nâzenîn gazâl
- 6 Meydân-ı 'aşk içinde nazîri görilmemiş
Ol köçek oldı çihre-i Bektâşiyâna hâl
- 7 Bu tekyegâh-ı hüsn ü melâhatde Kâmiyâ
Olsa 'aceb mi o sanemüñ şöhreti Cemâl

135

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 O dem ki nâm-zed oldı hezâr zâr ile gül
Dinildi gonçe-i bâğa açıl bahâr ile gül
- 2 Giyindi nâmiye vü nev-bahârdan hil'at
Muvakkar oldı yine kat kat i'tibâr ile gül
- 3 Olur Hatâ vü Hoten gül-zemîn-i bâğ-ı cihân
'Adildür diseler nâfe-i Tâtâr ile gül
- 4 Bülend-savt ile alkışlamazdı bülbüller
Semend-i nahle süvâr olmasa vakâr ile gül
- 5 Hezâr gül açılır gülse Kâmiyâ dildâr
Ne yüzle bahs ider âyâ o gül-'izâr ile gül

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Hüsn (ü) cemâl dîde-i hayrâna bir degül
Bahşâyış-i kemâl her insâna bir degül
- 2 Te'sîr var netîce bu sûz u güdazda
Eşk-i riyâ vü girye-i mestâne bir degül
- 3 İrsâl iderse tâbe-kemer zülfin ol perî
Ser der-hevâ-yı silsile dîvâne bir degül
- 4 Gîsûlarında hüsn-i Hudâ-dâda kıl nazar
Bâ-hüsn dest-i bâd-ı sabâ şâne bir degül
- 5 Vahdetde gerçi râst nazar itmez iştibâh
Ahvel-nigâh dîde-i nâ-dâna bir degül
- 6 Mümkin mi âşinâ ola esrâr-ı vahdete
Kâmi zebân-ı hâme-i bîgâne bir degül

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Ol perî ey dil saña râm olsa da mâni' degül
Bu hayâl endişe-i ham olsa da mâni' degül
- 2 Câm sundukça süzölsün çeşm-i mestüñ sâkiyâ
Hoş-güvâr-ı bâde bâdâm olsa da mâni' degül
- 3 'Aksidür maksûdı her kârında çün ol âfetüñ
Baña cevri ü gayre ikrâm olsa da mâni' degül
- 4 Mey sifâl-i köhnede tağyîr itmez neş'esin
Yâdigâr-ı bezm-i Cem câm olsa da mâni' degül
- 5 Biz hevâ-yı meclis-i meyden egerçi fârigüz
Gamze-i sâkîden ibrâm olsa da mâni' degül
- 6 Rûyîdur âyînemüz deryâyâ girse ol perî
Âb bir mir'ât-i endâm olsa da mâni' degül
- 7 Devlet-i dîdâr-ı hüsnî dem be-dem olsun ziyâd
Kâmi-i dil-haste nâ-kâm olsa da mâni' degül
- 8 Dergeh-i vâlâ-yı Âsaf-câha şî'rüñ 'arza kıl
Ziver-i künc-i leb-i bâm olsa da mâni' degül

- 1 Mahrem-i aşka habâbâsâ ser-â-ser rûşen ol
Dîde-i nâ-ehle ammâ hâne-i bî-revzen ol
- 2 Tîr-i dil-dûz-ı nigâh nâz-ı yâre muntazır
Ser-te-ser çeşm-i niyâz olmakda hûş ol
- 3 İsmetüñ bülbül gibi söylerken etfâl-i hezâr
Ey gül-i tersâ ki kim dir çâk çâk-i dâmen ol
- 4 'Arz-ı ruhsâr it ele câm al açıl güller gibi
Gülşen eyle bezmi ey şûh-ı cihânum gel şen ol
- 5 Düşmenüñ sen de sabâ tahrîk-i zülf-i yâri ko
Aklumuz tağıtma sen de bâri 'âkil düşmen ol (?)
- 6 Gülşen-i mihri bahâra hâs kayd itdi bahâr
Ey çemendâr sen dahı tmâr-ı tığ ü sûsen ol
- 7 Serv sâkî gülleri sâgar hezârı bülbüle
Görmemişdük biz harâbâtı meger bir gülşen ol
- 8 Olma harf-endâz-ı Mansûr-ı ene'l-hak-gûy-ı 'aşk
Her ne olursañ da ol dûr olma Hak'dan sen sen ol
- 9 Zîr ü bem herkes görindi Kâmiyâ bir perdeden
Sen de var 'uşşâk içinde nağme-i nâhun-zen ol

- 1 Ruhüñ yâd eyledüm hürşîd-i hasretkârı ditretüm
Teb-i hicrânuñ andum 'âşık-ı 'bîmârı ditretüm
- 2 Düşürmek olmadı bir kerre ammâ mîve-i vaslı
Tokindum gerçi ol nahl-i tegâfûl yârı ditretüm
- 3 Olinca mazhar-ı temkîn semt-i Ka'be-i kûyuñ
Dil-i kible-nümâ-yı muztarib-etvârı ditretüm
- 4 O şeh-nâzum terennüm-sâz olinca kâr-ı 'uşşâka
Bir âh-ı serd ile derd ber-ten-i dildârı ditretüm
- 5 Olinca pey-revi mahdûm-ı vâlâ-rütbenüñ Kâmî
Zemîn ü âsmânı geşt idüp efkârı ditretüm

Fi-Harfi'l-Mim

140

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Yine bu sîne-i pür-dâğum açdum yâre gösterdüm
Ne nakş itmiş baña ol şâhid-i bâzâra gösterdüm
- 2 O şûh-ı hod-fürûşa 'arz idüp nakdîne-i cânı
Harîdâri-i vuslat semtini ağıyâra gösterdüm
- 3 Felekde kimseye baş egmez iken kâmet-i sahtum
Kemân itdüm anı bir âteşîn ruhsâra gösterdüm
- 4 Nigâh-ı merhametden görmedüm bir kez nişân ammâ
Hadeng-i gamzeye rûy-ı dili hemvâre gösterdüm
- 5 Yine dikkatler itdüm mû-miyânı şerhine Kâmî
'İyâr-ı mû-şikâf-ı tab'umı dildâra gösterdüm

141

mefâ'îlün fe'îlâtün mefâ'îlün fe'îlün

- 1 Figâr-ı zahmuñ olup sanma nâ-şekîb olurum
Devâ me-cûy-ı elem düşmen-i tabîb olurum
- 2 O şeh-süvâr ide şâyed karîbe 'atf-ı 'inân
Güzergesinde anuñ cümleden karîb olurum
- 3 Kazâ beni o kadar kıldı âşiyân-mehcûr
Ki zâ'ir-i vatan oldukça ben garîb olurum
- 4 Bahâr-sûz u güli âteşîn olur tâ haşr
O gülsitâna ki bir lahza 'andelîb olurum
- 5 Düşüp miyân u dehen ârzûsuna Kâmî
O yok bu yok dem-i vuslatda bî-nasib olurum

142

mef'ûlü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün

- 1 Geldük bu dehr-i dûna hatâmuz budur bizüm
Terk eyledük bekâyı fenâmuz budur bizüm
- 2 Olmaz dehen mu'âraza-i ser-nüvişte-bâz
Mühr-i sükût-ı çün ü çerâmuz budur bizüm

- 3 Ham-geşte-kâmetüz felegi görmezüz hele
Köhne-bahâr-ı neşv ü nemâmuz budur bizüm
- 4 İtdi cihâna sebze-i hatt-ı lebûñ füsûñ
Şîrâze-sâz-ı mihr-i giyâmuz budur bizüm
- 5 Ser-mâyesüz temettu‘umuz bûy-ı zülf-i yâr
Bâd-âverî-i düzd-i sabâmuz budur bizüm
- 6 Her râza mahrem oldu yüzi ağ ola kalem
Dergâh-ı dilde Hâce-serâmuz budur bizüm
- 7 Dilümüzde gerçi zindedür ammâ heves henüz
‘Âlemde mürde zinde belâmuz budur bizüm
- 8 Rûy-ı hat-âverinden ola çeşm-i bed ba‘îd
Kâmi du‘â-yı subh u mesâmuz budur bizüm

143

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

- 1 Ey gül-meniş egerçi nevâ-keş hezâruñam
Hâr-ı sitemle dil-şüde-i her bahâruñam
- 2 Leb-beste-i şikâyetüm ammâ ki hem çü ney
Ah u enîn-i dîde için şermsaruñam
- 3 Ağyâra câm-ı mekremetüñ bî-dirîğ u ben
Ham-yâze-rîz-i cür’a-i bî-i‘tibâruñam
- 4 Düşdüm ‘ırâka semt-i muhâlifile râstdan
Nâhun-zen oldu nağmelerüm bî-karâruñam
- 5 Oldum harâb-kerde-i dest-i tegâfûlüñ
Yap gönülümü ki yine senüñ hâksâruñam
- 6 Mihr-i cemâlüñ eyleme ben zerreden dirîğ
Şeb-zindedâr-ı keş-me-keş-i intizâruñam
- 7 Bu nâliş ile dergeh-i vâlâña yüz süren
Kemter-gedâ felek-zede Kâmî-i zâruñam

144

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

- 1 ‘Adl cihâna seyf ile oldu be-hem kalem

Virmez zamâne herkese hem seyf ü hem kalem

- 2 Yokdur mahall-i kaydı berât-ı müsellemlüñ
Aklâm-ı Hâcegânı tolaşdum kalem kalem
- 3 Evsaf-ı dil-rübâda ser-â-pây mü-şikâf
Geldükde mü-miyâna olur beste-dem kalem
- 4 Her kâra oldı vâsıta ol Vâsıtî-nijâd
Bâ-irtişâ olursa n'ola müttehem kalem
- 5 Parmağla gösterür anı erbâb-ı ma'rifet
Nâzük-benân-ı yâra olaldan 'alem kalem
- 6 Bâr-ı girân-ı cevher-i ma'nâ-yı sırf ile
İtdi bülend-kâmet-i engüşti ham kalem
- 7 Kâmî nihâl-i gonceye nâz eyler olalı
Vassâf-ı tab'-ı âsaf-ı Dârâ-haşem kalem
- 8 Tasdî'-i tab'-ı nâzük-i memdûhı yâd idüp
Çekdi sevâd-ı midhate ceffe'l-kalem kalem

145

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Ey 'andelîb-i gülşen-i feyz-i seher kalem
Vey gülbün-i hadîka-tırâz-ı hüner kalem
- 2 Emsün نياره pâküñi tıfl-ı suhen gedâ
Sensin mezâk tûti-i nutka şeker kalem
- 3 Zât-ı mükerremüñ kasabü's-sebk-i dest-i sun'
Tarh-ı vücûduñ oldı tahsîn-eser kalem
- 4 Vâsıt degül kalem-revi aklâm-ı şark u garb
Teshîr-sâz-ı hükm-i şeh-i nâmver kalem
- 5 Kâmî ki dil-rübûde ser-i târ-ı zülf-i hür
Cânı gibi dutarsa n'ola mu'teber kalem

146

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Hedef olsam hadeng-i gamze-i dildâra şâyânım
Veter itdüm kemân ebrûsına ben rişte-i cânım
- 2 Gubâr-ı hattı olmuş 'âzim-i pîrâmen-i ruhsâr

- Sular gül-geşt-i kûy-ı yâri her dem çeşm-i giryânım
- 3 Düşer ülfetle bir gün hâle-i âgûş-ı ağyâra
Meded menzil be-menzil gezmesün ol mâh-ı tâbânım
 - 4 Nigâhı riştesin gözden geürmez sûzen-i müjgân
İrişse birbirine çâk-i dâmân u girîbânım
 - 5 Kemîne derdmendüñ eyleme cânâ kapuñdan dûr
Ümîdüm var bulam bu derde bir gün ben de dermânım
 - 6 Hevâ-yı zülfî kor mı ‘âşıkâ cem‘iyyet-i hâtır
Perîşân oldugum ister benüm kâkül-perîşânım
 - 7 erâğ-ı mâha bir şeb minnet itmeme Kâmiyâ şimdi
Benüm sûz-ı derûnumdur yine şem‘-i şebistânım

Fi-Harfi’n-Nun

147

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Zîr-i çeřmüñde o hâl-i siyeh ey gonca-dehen
Gülşen-i în’e düşen nâfe-i âhû-yı Hoten
- 2 Milket-i Mısr-ı dile müjde-i Yûsuf’la gelür
Olsa endiřemüzüñ reh-güzeri âh-ı zekan
- 3 Sâkiyâ dest-i mey-âşâma ayağı yandur
Dergeh-i meykedenüñ ola erağı rûşen
- 4 Ârzû-yı gül-i zîbâ-yı ruhuñla eřmüm
Cedvel-i eşi revân eyledi gülşen gülşen
- 5 Vâsf-ı hüsnüñ ideli Kâmi-i zâr ayrılmaz
Dâmen-i nâtıkadan dest-i temennâ-yı suhen

148

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 O dil kim tâb-ı mihr-i ‘arızuñla hod be-hod rûşen
Habâbâsâ degüldür haclegâhı kâbil-i revzen
- 2 Cihân-peymâ ider halk-ı cihânı cezbe-i rûzî
eker zencîr ile mûrı yirinden dâne-i erzen
- 3 Muhâli añlamaz âmâline âmâdedür ‘âlem

Zemistân içre de dâmen-güşâdur dâneye hirmen

- 4 Meger bir dürr-i yek-tâyâ kulakdan ‘âşık olmuşdur
Bütün gözden geçürdi rişte-i âmâlini sûzen
- 5 Yine ser-mâye-bahş-ı devlet olmuş dest-i kallâba
Kızarmış tâb-ı meyden mest olup sızmış o sîmîn-ten
- 6 Reg-i rezden yine bir neş’e itmişdür teraşşuh kim
Didi mestâneler tak-i nizâra dîdeler rûşen
- 7 Saña halvetde ‘uşşâkuñ yanup yakılmasın görmüş
Yanar ol ‘ırz-sûzuñ âteşine korkarum külhan
- 8 Mülâyim sâde nâzûk söz gerekdür Kâmiyâ vasla
Kabâ zer-târ olursa kandadur o kande pîrâhen

149

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

- 1 İskenderiyye şehri ki meşhûre-i cihân
Oldı hevâ-yı dil-keşi reşk-âver-i cinân
- 2 Âh-ı hezâr-ı hasret-i dâr u diyâr ile
Biñ bir direkli câmi‘e döndi bu âsumân
- 3 Bahr-i emelde keşti-i maksûd nâ-bedîd
Âyîne-i Sikender eger olsa râygân
- 4 La‘l-i lebin göreydi o efrenc-peççenüñ
El yurdu âb-ı gayrdan İskender-i zamân
- 5 Kesb-i hevâ-yı dil-keş için sen de Kâmiyâ
İskenderiyye şehrini tut bir zamân mekân

150

Berây-ı Tebrîk-i Ramazânü’ş-şerif

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Rûz u şeb tâ‘ate sa‘y eyleyelüm ez-dil ü cân
Nûr-bahş oldı dil ü câna hilâl-i Ramazân
- 2 Bilelüm kadrini savmuñ gice kâ’im olalum
Olmaya göz göre kadri gözümüzden pinhân

- 3 Menzile irgürelüm tîr-i du'âyı şimdi
Dest der-kabza iken böyle zer-endûd kemân
- 4 Hasret-i rûzi ile cism-i kamer oldu hilâl
İtdi hûrşîdi firâk-ı şebi her dem lerzân
- 5 Sanma encümdür o zerrîn tabaklar hâzır
Çerh tertîb-i futûr itmege dâmen be-miyân
- 6 Vakt-i iftârı nümâyende-i zevk-i cennet
Ferhatânuñ biri anda birisi bunda 'ayân
- 7 Dil-rübûde gicesi şevkine evkât-ı bihişt
Hâbını anda dahı görmeye çeşm-i insân
- 8 Kıştâr-ı 'amele vakt-i hasâd-ı âmâl
Hirmen-i mezra'a-i ümniye-i her dü cihân
- 9 Yâz-deh mâha kıyas eylemek olmaz Kâmî
'Âlemüñ matmah-ı enzârı hilâl-i Ramazân

151

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 'Âleme rahmet-i Hak rûha gıdâdur Ramazân
Renc-i 'ısyâna şifâ câna safâdur Ramazân
- 2 Hoş hevâlarda güzârende-i eyyâm oldu
Genc-i bâd-âver-i deryâ-yı 'atâdur Ramazân
- 3 Ağniyâ vü fukarâ ni'metine müstağrak
Pür ni'am sufre-keş-i şâh u gedâdur Ramazân
- 4 Rûhıdur leyle-i kadr anda nihâl hem-çün bûy
Gül-i sad-berg-i hedâyâ-yı Hudâdur Ramazân
- 5 Kadrini bildi melâ'ik n'ola teşrîf itse
Revnağ-i encümen-i arz u semâdur Ramazân
- 6 Kıştâr-ı gam ile vakt-i hasâd u âmâl
Hirmen-i mezra'a-i her dü-serâdur Ramazân
- 7 Rûy-ı maksûd olur elbette saña cilve-nümâ
Kâmiyâ âyine-i kalbe cilâdur Ramazân

152

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

- 1 Olma sihâm-ı dest-i kazâdan emîn amân
Zahm âşikâre tîr nihân der-kemîn kemân
- 2 La'l-i lebûñde zâhir olup nev-demîde hat
Cânâ huçeste bâd nigîn-i zemîn zamân
- 3 Başıñçün itme va'de-i teşrifüñe yemîn
Ey cevr-pîşe oldu dürûga yemîn yaman
- 4 Eksük degül rakîb çü vâv-ı semâniye
Olsun gerekse dil-ber-i dürr-i semîn semân
- 5 Bir kez tebessümâne nigâh itse ol tabîb
Urmış olurdu zahmuma gül merhemîn hemân
- 6 Gam-ülfet oldu dil o kadar bâğ-ı 'âlemüñ
Görse olurdu hande iden hurremîn remân
- 7 Ma'mûr olur mı kûy-ı harâbât Kâmiyâ
Kor mı cihânda 'ıyş idecek gül-zemîn zamân

153

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Kemend-i âhı zâ'il eylemez dest-i temennâdan
O dil ki mîve-çin olmak diler ol nahl-i hurmâdan
- 2 N'ola âyîne-i zahir-nümâ olmazsa hem-sengi
Mey-âşâmuñ zamîri rû-nümâdur câm-ı sahbâdan
- 3 Düşerdi meclisinde ıztırâb-ı nâfa âhûlar
Dimâğ-ı Kays pür hûn olsa bûy-ı zülf-i Leylâ'dan
- 4 Çekil künc-i ferâğa keş-me-keşden terk-i da'vâ kıl
Ne hâsıldur müdârâ var iken bîhûde gavgâdan
- 5 Olur mı ber-araf-sâz-ı humâr-ı bezm-i dûşîne
Mey-i câm-ı sabûhî olsa 'unkûd-ı Süreyyâdan
- 6 Görince dest ber-bâlâ-yı desti dahı hamûşân
Hazîz-i hâki me'vâ eyledi el çekdi dünyâdan
- 7 Ne mümkün pey-revi bâ-hak sadâ-yı zât-ı İshâk'a
Hemân bir nağme göster Kâmiyâ şehnâz-ı ma'nâdan

- 1 Da'vi-i incâz-ı va'd itmişdi dil dildârdan
Kâ'il-i sulh oldu ammâ ol dahı inkârdan
- 2 Ben tehâlük eylemem yolında kurbân olmağa
Havfüm oldur ol felek-meşreb döner ikrârdan
- 3 Şûr u gavgâdan kıyâmetzâr olur bezm-i şu'ûr
Her kafâdan bir sadâ geldükçe mûsıkârdan
- 4 Girye-i mazlûma tedbîri 'abesdür zâlimüñ
Seddi müşkildür o seylüñ kim iner kûhsârdan
- 5 Kîmyâ-yı nâkısüñ hükmi gınâ-yı kalb imiş
Biz gınâya vâsiluz zîr ü bem-i evtârdan
- 6 Dîde-i gam-dîdemi der-hâb zann eyler gören
Gözlerüm dünyâyı görmek istemez ekdârdan
- 7 Kâmiyâ bâr-ı güneh mânend-i kûh-ı ahenîn
Vây hâle geçmese suhan-ı istigfârdan

- 1 Aç sîne-i nesrînüñi cânâ keremüñden
Gül-çîn olalum 'aşk ile bâğ-ı iremüñden
- 2 Sen mehveşe çok 'arz-ı niyâz eyledük ammâ
Bir harf sudûr itmedi lâ vü na'amuñdan
- 3 Âzâde seri da'vi-i bîhûde-i dildür
Mümkün mi rehâ kâkül-i pür-pîç ü hamuñdan
- 4 Sende eser-i savmı görince meh-i rûze
Bedr olmuş iken şimdi hilâl oldu gamuñdan
- 5 Zülf-i siyehüñ neşr-i şemîm eyledi ammâ
Bû-düzd olamaz bâd-ı sabâ gonce-femüñden
- 6 Her demde senüñ başuña and içmege 'uşşâk
Yâd eylediler turra-i vâv-ı kasemüñden
- 7 Her dil ki bir ümmîd iledür Kâmi-i zâruñ
Pâ-bûsuñadur minneti yümñ-i kademüñden

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

- 1 Lertzende mihir tal'at-i tâbiş-fikenümden
Şermende kamer pertev-i vech-i hasenümden
- 2 Câ-yı dehenüm hatt-ı lebümden bulur 'uşşâk
Zabt itdiler ol mes'eyi ser-suhenümden
- 3 Gül-geşt-i şu'â-i nigeş-i çeşm-i temâşâ
Şâdâbter-i feyz-i hasendür çemenümden
- 4 Hûrşîdi ider lem'a-gedâ-yı der-i bezmi
Deryûze-i nûr itse kamer encümenümden
- 5 Bû-çîn-i ser-i zülfüm olur sanma nesîmi
Ümmîd-i vefâ mahz-ı hatâdur Hotenümden
- 6 İsbât-ı vücûd itdi 'adem nükte-şinâsân
Bahs eyleyicek nokta-i ferd-i dehenümden
- 7 Bu gerden-i pür-nûrumı gör hüsn-i gelû-sûz
Ser-şâr-nümâ havsala-i pîrehenümden
- 8 'Uşşâka terahhum iderüm n'eyleyeyüm âh
Âzürde-dilüm gamze-i hâtır-şikenümden
- 9 Bu vasfumu Kâmî okı erbâb-ı mezâka
Bir çâşni-i nev'-i dîger vir suhenümden

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

- 1 Hüsn ili emîn olmadı hatt-ı siyehinden
Şâhâna gezend irmedi illâ sipehinden
- 2 Bir lahza amân virmedi bîmâri-i çeşmi
Keffâret ola itdügi zulm ü günehinden
- 3 Cân virmege yolında 'aceb hâhişümüz var
Alındı gibi toprağumuz hâk-i rehinden
- 4 Gördükde 'akıl ber-taraf olmaz dahı n'eyler
Kâkülleri çıkmış yine taraf-ı külehinden
- 5 İtdürdi felek hâleye menşûrını terkîn
Ruhsâr-ı dil-ârâyı görüp döndi mehinden

- 6 Gül-i ‘ârızî fikriyle çemenzâra varursam
Da‘vâ-yı ene’l-verd gelür her giyehinden
- 7 Kâmî hele minnet-keşiyüm gamzesinüñ ben
Evvel irişür zahmuma tîr-i nigehtinden

158

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Zahm açar sînemüze tîr ü kemânî mûdan
Çeşm-i efsûnverüñ farkı mı var câdûdan
- 2 ‘Âkıbet bezm-i hüsün râyihasın aldı meşâm
Micmer-i sîm-i zekanda hat-ı ‘anber-bûdan
- 3 Pençe-i mihre girüp reng-i ruhı sahrâda
Urdı destine hınâ tâze gül-i hod-rûdan
- 4 Zîver-i gûş-ı kabul olmadıĝı zâhirdür
Eylese dest-i riyâ sübhasını lü’lü’den
- 5 Ser be-zânû-yı teveccüh olan İskender-i vakt
İtdi seyr-i melekût âyine-i zânûdan
- 6 Zûr-ı bâzû-yı hulûs ile olurmuş Kâmî
Güzer-i tîr-i du‘â bu siper-i nüh-tûdan

159

Nazîre Berây-ı Nâmî Elçi-i ‘Acem

mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

برق حسن بمنظره آفتاب کن
او راز جوش شعشعه صاحب نقاب کن

ساقی بکیر جام بدست حضاب کن
با غنجه نمودة کل ایتخاب کن

یکعده جون بناخن لب دانشد ترا
نا ممکن است حبس نفس چون حباب کن

از خار خار سینه چه بیداری و چه خواب
خواهی ز برک نرکس او کل جامه خواب کن

غافل مشوز فیض شبانه چو آفتاب
صد روز را فدای شب ماهتاب کن

چون صورتی برخصت یکبوسه رو نمود
از انتجاب سینه و بستاب حجاب کن

آن لذتی که داشت لبث بهره از و
در کار شور ذائقه شهد ناب کن

زان بیشتر که تخم تو دارد سوی وبال
چندان که ممکن است شرف اکتساب کن

نقد بهای عشق بزنجیر و اشود
زلفت بیاد او دفتر ما را حساب کن

کامی برای تحفه نامی نظیره
از باغ طبع نادره زا اینتخاب کن

در زیل این کزیده غزل ای مدیحه کوی
وصف ولی نعمت خود را شتاب کن

صدر صدور آصف او داماد پاشا
تنضیر آصفان سلفرا حجاب کن

یا رب همیشه شاهد اقبال در کنار
ایبام عهد دولت او بحساب کن

خواهی که این غزل شده مسکیه الختام
وصفش کزین خاتمه این کتاب کن

تا بارگاه شوکت اسلام قایمست
با عزّ و جاه مد بقایش طناب کن

160

mefâ‘ ilün fe‘ilâtün mefâ‘ ilün fe‘ilün

- 1 Kadeh şikeste olursa sürâhi sağ olsun
Sebu-keşân eline girmeyen ayağ olsun
- 2 Hat-âveri-i dil-ârâda kîl ü kâl itmek
Meded aman işidenlerden ol ırağ olsun
- 3 Getür o âyine-i câm-ı pür-meyi sâkî
Ki nâzenîn-i rezi görmege mesâğ olsun
- 4 Fürûg-ı hüsn ile yandur fetîl-i şem‘-i dili
Derûn-ı tekyegeh-i ‘aşkuña çerağ olsun
- 5 Hücûm-ı derd-i ser-i rûzgâra tâkat güç
Gerek vücûd ser-â-ser bütûn dimâğ olsun

- 6 Ey âfitâb-ı hüsün mihrîbânım ol felegün
Hasedle sînesine mihr ü mâhı dâğ olsun
- 7 Ne ihtiyâc temâşâ-yı gülşene Kâmî
Hayâl-i yâr ile dil gül-zemîn-i bâğ olsun

161

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Şeh-levend olmuş ol âfet dîdebânı n'eyesün
Ol gül-i hod-rûy her câ bâğbânı n'eyesün
- 2 Nev-bahâr oldı n'ola sahrâ-neverd olsa o şûh
Âfitâb-ı hüsn zîr-i sâyebânı n'eyesün
- 3 Ol ser-âmed genc-i hüsnüñ vaslına mâlik olan
Bir dahı ser-mâye-i deryâ vü kânı n'eyesün
- 4 Ol dür-i şehvâr-ı hüsne müşterîdür her 'Azîz
Yûsuf-ı Mısr-ı melâhat kârvânı n'eyesün
- 5 Gamze-i ser-tiz ile ebrûları der-dest iken
Katl-i 'uşşâk itmede tîr ü kemânı n'eyesün
- 6 Hatt-ı ruhsârında bî-câdur niza'-ı kıl ü kâl
Gerçi rûyî âteşîn-güldür duhânı n'eyesün
- 7 Kâmiyâ bîş ü kem-i etvâr-ı dehri añlayan
Nâbe-câ bir i'tibâr-ı 'izz ü şânı n'eyesün

162

mef'ûlü fâ' ilâtü mefâ'îlü fâ' ilün

- 1 Fikr-i visâl hasret ile hem-dem olmasun
Nîş-i mecâz u nûş-ı hakikat hem olmasun
- 2 Ya'kûbvâr ağla o Yûsuf-'izâr için
Ken'âniyan içinde de hüsni kem olmasun
- 3 Eğlemesün visâli yanında o nev-hatuñ
Şerm ile gül-bahâr-ı hatı şeb-nem olmasun
- 4 Mihr ü mahabbet özge temâşâ ki tıfl-ı dil
İster ki vasl yâra hem olsun hem olmasun
- 5 Kâmî sadâ-yı âh tarabnâk ider bizi

Olmazsa tâze nağme-i zîr ü bem olmasun

163

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Sensüz piyâle duht-ı reze hem-dem olmasun
Olursa nâmı bir dahı câm-ı Cem olmasun
- 2 Diş yâresi mi şedde-i sükker midür 'aceb
Nâ-cinse harf-i la'l-i lebûñ müdgam olmasun
- 3 Almaz ayağı yolını virsek de mey-fürûş
İster ki duht-ı rez bize nâ-mahrem olmasun
- 4 Bâr-ı girân-ı fûrkat ile 'âşıkuñ nice
Kaddi dü-ta vü kâmeti ham der-ham olmasun
- 5 Ol Yûsuf-ı zamâna birâder geçer rakîb
Ken'âniyân-ı hicre nice mâtem olmasun
- 6 Sâkî sun ol piyâle-i envâr-bahşı kim
Her katre-i makûle-i keyf ü kem olmasun
- 7 Kâmî sadâ-yı âb tarabnâk ider bizi
Olmazsa tâze nağme-i zîr ü bem olmasun

164

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Gelsün hadeng-i gamzesi hîç aralanmasun
Zahm-ı derûn ümîd ile fevvârenmesün
- 2 Söyleñ o mâha halka-i bâzîçeye girüp
Aldanmasun rakîbe meded karalanmasun
- 3 Nakd-i merâmı sarf-ı felekden tehî degül
İsterse ceyb-i hâhişümüz pârenmesün
- 4 'Uşşâka şimdi diş biler oldı zamânenüñ
Ebced-resîde tıflı ki si-pârenmesün
- 5 Ol şâhbâza dûş ola câ'iz ki Kâmiyâ
Murg-ı dilüñ hevâlanup âvârenmesün

165

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

- 1 Bâd-ı seheri zülfüne peyveste bulınsun
Mecmû'a-i hüsnünde sabâ beste bulınsun
- 2 Şayed ide bir nîm-nigâhı anı ma'mûr
Ko hâtır-ı nâ-şâdumuz işkeste bulınsun
- 3 Hasret-keş-i cân ber-leb-i tiryak-ı lebüñdür
Lutf eyle ne var hâhiş-i dil-haste bulınsun
- 4 Emn ister ise hâne-i dil düzd-i hevâdan
Mânend-i habâb ol dahı der-beste bulınsun
- 5 Şeh-beyt-i gazel ile hat-ı la'lini Kâmî
Tahsîne sezâ makta'-ı ber-ceste bulınsun

166

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Nev-bahâr oldı yine hükm-i gülistân yürüsün
Zîver-i bezm olan ol câm-ı gül-efşân yürüsün
- 2 Bezme sâkî ko sürâhîleri döksün saçsun
Serv-kadler de biraz berzede-dâmân yürüsün
- 3 Şâh-ı gülşende o âfet ko salınsun gezsün
Söyleñüz durmasun ol serv-i hırâmân yürüsün
- 4 Sâkiyâ sâgar-ı ser-şâruñı sun pey der-pey
Reg-i şîrân-ı mey-âşâma biraz kan yürüsün
- 5 Nakd-i ezhârı sabâ darb ile döksün çemene
Sikke-i pâdişeh-i nâmiye erzân yürüsün
- 6 Haşmet-i tab'uhnı göster ki rikâbında kalem
Kâmiyâ genc-nisâr u güher-efşân yürüsün

167

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

- 1 Ey hat-ı zûr 'ârızı örter bürür misin
Bir şem'ümüz var anı dahı söndürür misin
- 2 Alduñ rakîbi yanuña kayd-ı hayât ile
Kurbânuñ oldıgum ya bizi öldürür misin

- 3 Bir dâne kalmayınca cihân içre ey felek
Bu âsiyâbı tâbe-haşir döndürür misin
- 4 Ruhsâr-ı yâre gör ne ‘aceb nakş işledi
Ol duht-i rez didükleri sahbâ görür misin
- 5 Ey serv-i bâğ gördüñ o nahl-i sanavberi
Pâ der-gil-i firâk yirüñde durur mısın
- 6 Kûyuñda girye eylemesün n’işlesün şehâ
Bî-çâre mübtelâñı meger güldürür misin
- 7 Ağzuñda tüy bitince te’essüfle dâ’ima
Mazmûn-ı hatt-ı la‘lini sorar yürür misin
- 8 Reftâr-ı yâr tavr-ı hakîkatde Kâmiyâ
Semt-i mecâza sen dahı bilmem yürür misün

168

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Gelür ol mâh-lika nâz ile hoy-kerde-cebîn
Gösteriş bu ki kamer menzili olmuş pervîn
- 2 Nâfe hem-bû olamaz şemme-i zülf-i yâra
O eger tuhfe-i Çîn ise bu çîn ender-çin
- 3 İ‘tibârı nazaruñ câygeh-i hâl ammâ
Her mekân oldu şeref-yâfte-i zât-ı mekîn
- 4 Nâle vü âhına incinme şehâ ‘uşşâkuñ
Âhenîn olsa dil-i ‘âşık ider âh u enîn
- 5 Gayre teşrîfini va‘d itmede sâ‘at sâ‘at
Sâ‘im-i hicrine ammâ ki dükenmez temkîn
- 6 Cânib-i ‘âşık bir kerre nigâh eylemedüñ
Şart-ı insâf-ı nigehdâri çünîn est çünîn
- 7 Kâmiyâ ‘âşık-ı pervâne-meniş oldur kim
Nakd-i cârı vire kâlâ-yı visâle pîşîn

169

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 İdeli hayli fiten gûşe-i çeşmüñde kemîn
Olmadı kimse füsûnkâri-i gamzeñden emîn

- 2 Çâk çâk olsa n'ola hande-i nâzuñdan gül
Olur âmiziş-i la'lüñle tebessüm nemgîn
- 3 İsteyen 'âlem-i 'aşkuñda hayât-ı ebedî
Hâsıl-ı 'ömrin ider kabza-i tîgüñde rehîn
- 4 Zîr-i destaruña koy kâkül-i müşg-efşânuñ
Penbeler içre görinsün meded ol nâfe-i Çîn
- 5 Çatlasun gonce ki yokdur deyü asla dehenüñ
Mushaf-ı hüsnüñe kerrât ile itmişdi yemîn
- 6 N'ola ayrılmasa evsâf-ı lebüñden Kâmî
Vasf-ı la'lüñle olur böyle ma'ânî rengîn

170

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Öt ey bülbül ki böyle bir dem-i feryâd bulmazsın
Bu sahn-ı gülşeni her dem bahâr-âbâd bulmazsın
- 2 Takıñduñ gerçi kim nâm-ı hezârı iftihâr itme
Çemenzâr-ı fenâda vakt olur bir ad bulmazsın
- 3 Biri birinden a'lâ gonceler her dem açılmakda
Sen ey bülbül bu gülşen gibi bir îrâd bulmazsın
- 4 Görüp tâk-i müselsellerle bâğı dâd-cû olma
Gülistân içre sen zencîr-i 'adl ü dâd bulmazsın
- 5 Makâmât-ı niyâzı gerçi icrâda müsellemsin
Geline nâza ammâ gül gibi üstâd bulmazsın
- 6 Der-âmedden bugün ceyb ü bagal pür olsa sâlikde
Yine keşkül-i tecrîdinde ferda zâd bulmazsın
- 7 Kimüñle güft ü gûy-ı 'aşk idersün Kâmiyâ bilmem
Rehâ-yâb-ı kafes bir bülbül-i âzâd bulmazsın

171

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Neden çâk böyle ey hûn-ı ciger ser-şâr-ı dîdemsın
Beni bir dem komazsın yalıñuz bilmem benüm nemsin
- 2 El irmez vasluña ey serv-kâmet n'eyleyem gerçi

Güzelsin bî-bedelsin bî-bahâ şûh-ı müsellemsin

- 3 Sıkıldı nâle-i hûnînine rahm it dirîğ itme
Leb-i şîrînüni geçdük emerse duht-ı rez emsin
- 4 Cihânuñ ‘âlemin gördüñse söyle ey habâb-ı mey
Ki sen de hayli demdür dîdebân-ı meclis-i Cem’sin
- 5 Sebükdür katreden gerçi dil-i şûrîdeñ ey Kâmî
Misâl-i berg-i gül bî-tâb-rîz-i şeb-nemsin

172

müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün

- 1 Ey gözleri bîmâr iken ağyâra timâr eyleyen
Ben haste böyle zâr iken hasretle nâ-çâr eyleyen
- 2 Evvel olan lutfuñ kanı bakmağa doymazdum seni
Çîn-i cebînüñdür beni mahrûm-ı didâr eyleyen
- 3 Rûsvâ degül hüsrân ile aldanmadı hirmân ile
Kâlâ-yı vasluñ cân ile ‘âlemde bâzâr eyleyen
- 4 Ol âfet istignâcıdur va’di ‘aceb ferdâcıdur
Hep gamze-i cellâdıdur ol şûhı gaddâr eyleyen
- 5 Bizden kaçır ol bî-vefâ bîgânelerle âşinâ
Baht-ı siyehdür Kâmiyâ her kârı düşvâr eyleyen

Fi-Harfi’l-Vav

173

mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün

- 1 Ayağ nâmına bir tâc-ı muhteşemdür bu
Cihânda hürmeti var yâdigâr-ı Cem’dür bu
- 2 Hücûm-ı ceş-i gama sâzkâr olan ancak
Suyında cevheri bir tîg-i hoş-kademdür bu
- 3 Alursa sâgar eger bûy-ı zülf-i müşgînüñ
Meşâm-ı câna meded sâkiyâ keremdür bu
- 4 Derûnı meykededür ‘âşık-ı mey-âşâmuñ
Keserse sînesine na’l-i mültezemdür bu
- 5 Zemîne cür’a degül tohm-ı zer saçılmakda

Giyâhı cevher olur cây-ı muhteremdür bu

- 6 Ayağın öpmege hasret-keşe virür desti
Bize o mug-beçeden Kâmiyâ sitemdür bu

174

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Hakk itdi gerçi cisme müheyyâ makâm-ı nev
Gelmez mi zann ider aña rûz-ı kıyâm-ı nev
- 2 Düşnâm iderse la'lin öperken zihî kerem
Lezzet-res-i dîgerdür olunca ta'âm-ı nev
- 3 Nâm-âver-i hüsün ile itse 'aceb degül
Dîrîne âşinâları bîgâne nâm-ı nev
- 4 Geldükçe gülşene o gül-endâm öğredür
Gül-gonceye güşâyış ü serve hırâm-ı nev
- 5 Es'ad Efendi hâme-i mu'ciz-beyâmidur
Kâmî viren bu tâze zemîne nizâm-ı nev

175

Takrîz be-Nasîhat-nâme-i Saffî

müstef' ilün fa'ûlün müstef' ilün fa'ûlün

- 1 Reşkâ bu tarh-ı dil-cû nazm-ı tavîle-zâda
Nahl-i nasîhat üzre nev-bâve-i karîha
- 2 Nutk-ı Saffî'de olmuş hüsn-i edâ Hudâ-dâd
Gûş-i dile hedyye bu lehçe-i melîha
- 3 Her mısra'-ı selîsi mazmûnı bir hadîsüñ
Her beyt-i dil-nişîni mahbûbe-i sabîha
- 4 Bu pend-i dil-pezi dil-mürde gûş idince
Buldı hayât-ı tâze beñzer dem-i Mesîh'a
- 5 Bî-şübhe bu nasâyıh te'sîr ider ki zîrâ
Her pendî oldı mesned bir mevrîd-i sahîha
- 6 Kâmî bu vâdi-i nev ilhâm-ı lâ-yezâli

Takrîz olursa lâyık *ed-dînu en-nasîha*⁵⁹

176

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Olmaz mı hâl-i 'âşık-ı Mecnûn meger tebâh
Leylâ-yı hüsne hattun ola hayme-i siyâh
- 2 Bâ'is şikest-i tevbeye meh-tâb zevkidür
Şeb-zindedâr-ı zühde şebihûn ider günâh
- 3 Ser-mâye dökdi bender-i zülfinde ol şehûn
Zencir-i bâb-ı cem'ine sûdâger-i nigâh
- 4 Pehlû be-hâr tâbe-seher zâr iken felek
Mahmilden itdi baht-ı siyehüme hâbgâh
- 5 Ruhsârı üzre saldı o zülf-i mu'anberi
Gösterdi yine sünbülünü taraf-ı şeb-külâh
- 6 Bîmâr gördi gözlerini hatt-ı nev degül
Sundı bahâr-ı hüsni ol âhûlara giyâh
- 7 Ol mest-i nâz câm-ı sabûhı çeker hele
Kâmi bizüm de çekdügümüz âh-ı subhgâh

177

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Mükehhal çeşm-i gûyâsı ider 'uşşâkı dem-beste
O şûh-ı 'işve-bâzuñ kârıdur hem güfte hem beste
- 2 Çıkar bâzâra bey'i men-yezîd it duhterün sâkî
Açılsun kalmasun tâ böyle baht-ı câm-ı Cem beste
- 3 Dilin sevdâ-yi resm-i mû-miyânı çâk çâk itmiş
Hayâl-i hıdmet-i yâre miyân-ı mû kalem-beste
- 4 Hevâ-yı la-mekâna per açardum itmese muhkem
Dil-i âvâremi zencir-i zülf-i ham be-ham beste
- 5 Rakîbi görmese kopmaz yirinden ol perî-peyker
Seg-i sahrâya olmuş sanki yebrûhü's-sanem beste

⁵⁹ Hadis. Din nasihattir.

6 Yemîn itmiş dili bend itmege zülf-i girih-gîrûñ
Şikest itmez bu ‘ahdi eylemiş vâv-ı kasem beste

7 Felek def’-i gama şeş-târı Kâmî sâzkâr itmez
Nevâ-yı şevke dâ’ir perdesi ser tâ-kadem beste

178

mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün

1 Gel ey kaşı kemânum bir nazar kıl câna düşdükçe
Ciger pür hûn olur gamzeñ okı yabana düşdükçe

2 O ‘âlem fitnesin mümkün degül mi der-kafâ itmek
Hired lerzân olur gîsûların dâmâna düşdükçe

3 Nisâr itme hemîşe mûmiyâ-yı vasluñ ağyâra
Kerem hâtırda olsun bu dil-i nâlâna düşdükçe

4 Güşâyış ber-taraf ammâ yirinde ârzûlar hep
Senüñ genc-i visâlüñ hâtır-ı vîrâna düşdükçe

5 Yine kurtulmadı ser-pençe-i cengâl-i zülfüñden
Dil-i üftâde delvâsâ çeh-i hicrâna düşdükçe

6 Düşer zülfüñ şehâ dest-i sabâ-yı fitne-engîze
Dili ârâm ider sanma elüñden şâne düşdükçe

7 Ümîd-i rahmi çeşmüñden ider mest-i mey-i ‘aşkuñ
Nigebânı olur mestânenüñ mestâne düşdükçe

8 Harâbat içre bir pul degmez iken milket-i fağfûr
Kırılmış gibi tâlib oldılar peymâne düşdükçe

9 O mahdûm-ı ma’ârif-perverüñ ol pey-revi Kâmi
Hümâ-yı tab’-ı şûhı vâdi-i ‘irfâna düşdükçe

179

mef’ûlü fâ’îlâtü mefâ’îlü fâ’îlün

1 Yâr olmayınca saña dil-ârâ çi fâ’ide
Ahuñ çıkarsa tâbe-Süreyya çi fâ’ide

2 Ben iştiyâk-ı mihr-i cemâlüñle zâr iken
Rûşen olursa dîde-i dünyâ çi fâ’ide

3 Biñ kerre öldürür bizi şemşîr-i gamzesi
Bir rûy-ı dille eylese ihyâ çi fâ’ide

- 4 Dürr-i murâda girye-i vakt-i seher yeter
İtseñ sirişk-i dîdemi deryâ çi fâ'ide
- 5 Bâzâr-ı 'aşka girme tehî-dest Kâmiyâ
Ser-mâye olmayınca müheyyâ çi fâ'ide

180

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Gûşe-i çeşm ile her bir dil-rübâ işrâbda
Yok dimağ-ı 'aşk-bâzî bu dil-i bî-tâbda
- 2 Söyleşilmez çeşm-i bî-dâduñla ey nûr-ı basar
Ebruvânuñdur zahîri arkası mihrâbda
- 3 Câna mı kasdı o bî-dâduñ müjeñ de bilmedi
Bir haber yokdur der-i zâlimdeki bevvâbda
- 4 Nûr-bahş-ı dîde-i 'uşşâk iken ol mâh-rû
Âfitâbuñ yok yiri bezm-i şeb-i meh-tâbda
- 5 Kıl kadar noksânı yok hattıñla âyet ber-kenâr
Mushaf-ı hüsnüñ hatâsı var ise i'râbda
- 6 Nağme-i nâhun-zen-i târ ile sâzı iñledür
Serzeniş bir kâr-ı muzmerdür dil-i mızrâbda
- 7 'Ârız-ı hoy-kerdesinde halka-i zülfüñ görüp
Kâmiyâ bî-çâre diller kaldılar gird-âbda

181

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Ne gevherler bulındı hurde-çinân-ı suhenlerde
Kilîd-i her der-i gencîne-i hikmet dehenlerde
- 2 'Îzârüñ seyr iderken nev-demîde hat gelüp şimdi
Sirişküm sû be-sû mânend-i cedveldür çemenlerde
- 3 Ne 'izzetler görür gurbet-güzînân-ı reh-i Ka'be
Ki her tâk-ı deri âgûş-ı hasretdür vatanlarda
- 4 Müşâhed her reg-i a'zâda şimdi za'f u bî-tâbî
Hevâ der-kâr keştîye tahammül bu resenlerde
- 5 Gül-i hod-rûya beñzer Kâmiyâ bu nazm-ı dil-cûyuñ

Bulunmaz böyle her dem tâze bir gül gül dikenlerde

182

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Tehî-dest-i ümîdüm senden ey şâh-ı cihân-bende
Hayâlûñ gerçi kim dilde dil-i âvâre hem sende
- 2 Cemâlûñ 'arz idüp biñ nâz ile gel seyr-i meh-tâb it
Görüp hüsn-i cihân-tâbuñ meh olsun saña tâbende
- 3 Dil-i şeydâ derûna nâle-bahş oldukça bülbülsâ
Açılsun tâze güller gibi hûnîn dâğlar tende
- 4 Yüzûñ göster görinsün hüsn-i 'âlem-gîr her yüzden
Vücûh ile olurmuş hâne-i âyîne zîbende
- 5 Gel ey şâh-ı hüsün gülşen müheyyâ hâbgâhuñdur
Hezâr efsâne-gû her gonce bâlin-i gül-âgende
- 6 Suhen-sencân-ı 'âlem revnak-ı bâğ-ı cihân oldı
Hezârân olmasa sît ü sadâ olmazdı gülşende
- 7 O tıfl-ı nâz-perver nev-resûñ bil Kâmiyâ kadrin
İder bir gün ser-âmed dil-berân-ı 'asrı şermende

183

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

- 1 Çöz tügmelerin gör ne letâfet var içinde
Teşbîh idemem mâha kesâfet var içinde
- 2 Bir tezkiredür hatt-ı gubâr-ı ruhuñ ammâ
Zann eyledüğüm hüsnini da'vet var içinde
- 3 Âyîne virûñ destine ol şûh-ı cihânuñ
Görsün hele bir kerre ne âfet var içinde
- 4 Şîrîni sanur seng-i tirâşîdede Ferhâd
'Aşkuñ eseri âteş-i hasret var içinde
- 5 Yetmezse bahâ tenge-i kâlâ-yı visâle
Ümmîdümüz oldur ki 'inâyet var içinde
- 6 Şâyeste-i hürmet hum-ı mey cây-ı Felâtûn
Sâkî ayağa urma ki hikmet var içinde

7 Kâmî kalemüñ düşdi hoş-âyende zemîne
Mazmûn-ı pesendîdeye ruhsat var içinde

184

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

- 1 Girmezse ele gûşe-i dâmânı yirinde
Kor mı felek ol mihr-i dırahşânı yirinde
- 2 Yâd-ı sitem-i yâre meger yir mi kalurdı
Olsa dil-i mihnet-keşe ihsânı yirinde
- 3 Pervâne gibi zulmet-i hicrâna düşer dil
Bulmazsa ger ol şem'-i şebistânı yirinde
- 4 Tenhâ mı kalur tekyegehi pîr-i mugânuñ
Eksük degül âmed-şüdi meydânı yirinde
- 5 Tîr-i nigehi sînemi reşk-i İrem eyler
Bir gül açılır her ser-i peykânı yirinde
- 6 Gökden kameri indiricek câzibe-i 'aşk
Hiç kor mı Züleyhâ meh-i Ken'ânı yirinde
- 7 Nâ-çâr çekersin feleküñ cevriñi Kâmî
Pâ-mâli-i ehl-i dile idmânı yirinde

185

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Senüñ tîr-i müjeñ hâzır iken kaşuñ kemânında
Ne mümkün murg-ı dil bir lahza durmak âşiyânında
- 2 Düketdi ârzû-yı vaslını ser-mâye-i 'ömri
Bu bâzâr-ı mahabbet böyledür sûdı ziyânında
- 3 Murâduñ vasl ise elden koma kûy-ı dil-ârâyı
Biter her maslahat elbette devlet âsitânında
- 4 Görüp ruhsâr-ı âli 'âşıkuñ cânı çekinmez mi
Gül-i rûy-ı siyehdür dil-berüñ hüsni dükânında

186

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Göñül ol şûhı bulur hâdi-i râh olmasa da
Rište-i vâsıtası nûr-ı nigâh olmasa da
- 2 Başına and içerüz mülk-i melâhat şehidür
Da‘vi-i hüsne dü-ebrûsı güvâh olmasa da
- 3 Kesmezüz bûse-i la‘l-i leb-i dil-berden ümîd
Gamzesinden ne kadar ‘afv-i günâh olmasa da
- 4 Sabra yok tâkatümüz nâle-i şeb-gîrümüzüñ
Eseri zîb-dih-i dâmen-i âh olmasa da
- 5 Başumuz üzre hevâ-yı ser-i zülfi yetişür
Sâye-i perr-i hümâ cây-ı penâh olmasa da
- 6 Rûzumuz tîre iden zülf-i perîşânuñdur
Gösterür mi bize gün baht siyâh olmasa da
- 7 Kâmiyâ ‘ıyşumuza ni‘met-i sıhhat besdür
Râzıyuz hâlümüze devlet ü câh olmasa da

187

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Ârzû-pîrâne bir şûh-ı bilûrîn-sîne
Vâ-pesîn oldı nefes ammâ yine âyîne
- 2 Pertev-i mihr-i ruhuñdan rûşen olsun künc-i dil
Dâğlar revzenler açdı sîne-i bî-kine
- 3 ‘Âlem-i âbuñ ayaklandurdı sûdâgerlerüñ
Yelken açdurdı hevâlar keşti-i zerrîne
- 4 Sad sezâ-yı reşk o demlerdür ki pey der-pey gele
Müjde-i feyz-i sabûhı meclis-i dûşîne
- 5 Haftaya çıkmazdı ‘uşşâkuñ cemâlüñ seyrine
İtmeseñ ey serv-i âzâdum salâ âzîne
- 6 Habbezâ ra‘nâ gazel sâhib-zemînüñ Kâmiyâ
Gevher-i nazmı bulunmaz degme bir gencîne

188

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Semt-i kûyuñ kiblegâh oldıysa âfâkîlere

- Ebruvânuñ kaldı mihrâb olmağa bâkîlere
- 2 Lâle-i gül-reng ruhsârûndan almış pertevi
Sünbül-i zülfüñ müşâbih oldı leylâkîlere
 - 3 Cevr ü nâzuñ fasl-ı hüsn-i hulka yazmışlar velî
Müşkil oldı gamze-i bî-dâduñ ahlâkîlere
 - 4 Çin-i zülfüñden sabâ neşr-i şemîm itdi meger
Bâ'is-i derd-i ser oldı misk çakmâkîlere
 - 5 Mû-şikâfî-i hayâl-i mû-miyânuñ 'acz ile
Virdiler âhir gulüv erbâbı igrâkîlere
 - 6 Ma'rifet nâ-mahrem-i bezm-i suhendür Kâmiyâ
Şimdi erbâb-ı tabî'at döndi işrâkîlere

189

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Nâ-revâdur dimem ol âfet-i devrâna göre
Âşinâ cevri nevâzişleri bîgâne göre
- 2 Sehl idi 'aşk derûn olmasa pür dâğ-ı ye's
Bâri ümmîd-i visâl olsa bu hicrâna göre
- 3 Duhter-i rez bir ayağıle çok er aktarmış
'Akl-ı evveldür o kim hasmını merdâne göre
- 4 Ber-arafdur hele cem'iyet-i hâtır dilden
N'eyledi bâd-ı sabâ zülf-i perîşâna göre
- 5 Göz terâzûsı 'ayâr ideli hâk-i kademün
Rağbet eyler mi nazar kuhl-i Sıfahân'a göre
- 6 Kâmiyâ kârı şikest eylemedür devrânuñ
Her kimün dest-i neşâtında ki peymâne göre

190

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Ruhından dûr olup düşdi gönül zülf-i girih-gîre
Meger gün gösterür mi rûzgâr-ı tîre şeb-gîre
- 2 Reh-i vuslatda zâhir-bîn olan dûr oldı matlabdan
Nigâh-ı çeşm-i ahvel reh-nümây-ı râst kec-tîre

- 3 Cünûn oldukda dârü'l-mülk-i 'aşkuñ kâr-fermâsı
Çeker Mecnûn-ı lâ-ya'kıl deyu dânyâyı zencîre
- 4 Ne cevherler nisâr-ı cân-ı a'dâ itdügin bir bir
Açılmış bir safâ vaktin bulup âyîne şemşîre
- 5 Görür mi Kâmiyâ hâb-ı girân-baht-ı bî-dâdı
Bu rü'yâ gelmedi tûl-i emelden gayrı ta'bîre

191

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Ümîd tâ o kadar merhamet-penâhumuza
Niyâz iderse sezâ tevbemüz günâhumuza
- 2 Olınca 'ârızı hoy-kerde-i hicâb-ı nazar
Dizildi lü'lü'-i ter rişte-i nigâhumuza
- 3 İderdi hayr ile sûdâgerân-ı 'âlem yâd
Düsürsek ol meh-i Ken'ân-ı hüsni câhumuza
- 4 Nazar reh-i haremeyn-i ruhuñda gördi hatuñ
Dirîğ ceş-i 'Arab çıkdı şâh-râhumuza
- 5 Hâris-i mâtemümüzdür ki nahl-i sûr-ı kader
Felek esîr-i temâşâ şerâr-ı âhûmuza
- 6 Hevâ-yı 'aşk ile müstağrakuz ne vasl u ne kân
O demleri koyalum vakt-i intibâhumuza
- 7 Şemîm-i zülfine Kâmî fedâ-yı cân idelüm
Bihîşt sünbüli reşk eylesün giyâhumuza

192

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Helâk-i 'âşika bakmaz hezârân olsun isterse
Terahhum eylemez kûyında biñ kan olsun isterse
- 2 Çeker bâzâra her fertûteyi bu rişte-i sevdâ
Harîdâr olduğı bir mâh-ı Ken'ân olsun isterse
- 3 Sehâb-ı kâm-bahşî katre-bâr-ı hufte-baht olmaz
Şafak kavs-i kûzah dest ü girîbân olsun isterse
- 4 O hûrşîd-i sipihr-i hüsne nisbet mâh-rûyanuñ
Mukarrerdür kusûrı mâh-ı tâbân olsun isterse

- 5 Helâk olsam sipihr-i kec-‘atâya ilticâ itmem
Nigâh-ı yek-demi biñ derde dermân olsun isterse
- 6 Dil-i ehl-i harâbât oldı nûş-â-nûş ile ma‘mûr
Bütün dervâze-i mey-hâne vîrân olsun isterse
- 7 O kâfir gamzesinden Kâmiyâ ümmîd-i rahm itme
Nigâh-ı merhamet bilmez müselmân olsun isterse

193

mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fa‘ûlün

- 1 Dil mihr-i ruhuñ seyrine maşrık-si‘at olsa
Âfâkı muhît olmada yem-hâsıyyet olsa
- 2 Raks-âver olur her ser-i mû şûhi-i sad-nâza
Ol her ne kadar perde-keş-i meskenet olsa
- 3 Eylerdüm ‘asâ âh-ı zer-efşânı felekde
Âmâlûme bir hatve eger temşiyet olsa
- 4 Pâ-mâline sa‘y itmez idi Hâce-i dehrüñ
Maksûdı eger ehl-i dili terbiyet olsa
- 5 Eylerdi felek şeş cihetin gayre ferâgat
Dünyâda o dildâra nezâret cihet olsa
- 6 Âzâde-ser ol başın alup gitmek olurdı
Mecnûn’a kuş uçmaz hele bir memleket olsa
- 7 Mahfûz-ı nihân-hâne-i tab‘uñ mı rakîbâ
Dünyâda bulunmaz ne kadar mel’anet olsa
- 8 Kâmî ki gedâ-yı der-i vâlâ-himemüñdür
Girmez gözine debdebe-i saltanat olsa

194

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Göster ol hâl-i siyâhı sarma şalı boynuña
Olmasun ol kevkeb-i Sa‘duñ vebâli boynuña
- 2 Kimi dir olmuş hat-âver sîm-i hâlis dir kimi
Şimdi ‘âlem halkınuñ hep kîl ü kâli boynuña
- 3 Ey ser-amed şûh-ı ‘âlem-gîr müstesnâ-yı tay

Hâzır itmişdür felek tavk-ı hilâli boynuña

- 4 Virme ruhsat gamze-i bî-dâda itme i'timâd
Alma ol âşûb-ı 'âlem fitne-hâli boynuña
- 5 Zahm-ı dendânı görüp bâzîçe-i 'aşkuñda dir
Kâmi-i ta'rîz-meşreb bir karalı boynuña

195

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Koyup firâş-ı elemde beni bu hâlet ile
Giderse yâre gönül sıhhat ü selâmet ile
- 2 Ümîd-i vuslat ile yâre intisâb itdük
Dirîğ düşdi gönül hâlet-i izâfet ile
- 3 Görüp beyâz güli berg-i sebz ile didiler
Siyâdeti anadandur gezer 'alâmet ile
- 4 Düşer mi 'âkile vaz'-ı felekden istifhâm
Geçerse hemze eger sadra bu kıyâfet ile
- 5 Bu tâze güller ile eyle Kâmiyâ ihyâ
Zemîn-i 'Ârif-i üstâdı sen nezâket ile

196

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Bu hasta hâli koyup mihnet ü melâmet ile
Giderse yâre gönül sıhhat ü selâmet ile
- 2 O şâha derd-i dili 'arza kıldı girye-künân
Serinde yakdı şemî' bûriyâ şikâyet ile
- 3 Gelince hatt-ı 'izâruñ alınmadı bûseñ
Şarâb-ı la'l-i lebüñ nehy olındı âyet ile
- 4 Ümîd-i vuslat ile yâre intisâb itdük
Dirîğ düşdi gönül hâlet-i izâfet ile
- 5 Bu tâze şî'ri kalem gûş idince ey Kâmî
Devât içinde kalup çıkmadı hacâlet ile

197

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Rûy-ı çemen güşâde nesim-i bahâr ile
Dil nâ-şüküfte keş-me-keş-i harhâr ile
- 2 İtme cihânı virse felek keşf-i râz-ı 'aşk
Nâ-dâna açma bu lugazı bir hisâr ile
- 3 Mümkün mi men'-i girye idüp şîşe-i derûn
Her dem tereşşuh itmeye bu inkisâr ile
- 4 Zâtında âdemiyyeti sencîde olmayan
Nâm-âver olsa farkı ne seng-i mezâr ile
- 5 Olsa 'aceb mi neş'e-i mey sandalî-nişîn
Rüstemler ayağına düşer i'tizâr ile
- 6 Eflâke çekdi sâmi'asın ehl-i dânişûñ
Dûrî-i bezm-i 'ârif-i gevher-nisâr ile
- 7 El virmediyse saña elem çekme Kâmiyâ
Kim pençeleşdi bu felek-i rûzgâr ile

198

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Cemâlûñe tef-i hûrşîd ile ziyan itme
Bahâr güllerini der-hor-ı hazân itme
- 2 'Usâre-i gülümüz sâkiyâ döküp saçma
Zemîn-i meykedeyi ferş-i ergavân itme
- 3 Cebîne yıkma meded nev-zuhûr destârı
Cihân-bahâ güheri penbede nihân itme
- 4 Tahammül-i dilümüz sûz-ı dâğadur ancak
Güdâz-ı âteş-i hicrûñle imtihân itme
- 5 Ne işledi hele gör tîr-i gamze-i dil-dûz
Bize nigâh-ı terahhumla imtinân itme
- 6 Felekde âh ile 'âşık olur mı vuslat-yâb
Şehâbı genc-i defîn üstine nişân itme
- 7 Koma hayâlini eşk-i revân ile Kâmî
O Yûsufi sakat-ı bâr-ı kârvân itme

mefâ'îlün fe'îlâtün mefâ'îlün fe'îlün

- 1 Se-rûze devlet ile i'tibâra aldanma
Hazânı der-pey olan nev-bahâra aldanma
- 2 Vücûdı vâsıl-ı iksîr-i bezm-i 'irfân it
Revâc-bahş-ı zer-i kem-'ayâra aldanma
- 3 Gubâr-ı reh-güzerin kıl havâle-i müjgân
Hoş-âmed ile gelen rûzgâra aldanma
- 4 Hazân vakti añılmaz bir aduñ ey bülbül
Bahâr mevsimi nâm-ı hezâra aldanma
- 5 Bulur mısun hele pâ-bûs-ı yâre sen ruhsat
Dürûg-ı va'de-i bûs u kenâra aldanma
- 6 Libâs-ı hod be-hod-i câvidâni ile be-dûş
Fenâ-pezîr ten-i müste'âra aldanma
- 7 Tedârük eyle 'amel nakdini bugün Kâmî
Resid-bahşı-i rûz-ı şumâra aldanma

Gazel Berây-ı Sıhhat-i Sultân Ahmed Han*

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Bi-hamdi'llâh ki sıhhat virdi Hak sultân-ı devrâna
Bütün 'âlem neşât u şevk ile 'ıyd itdi şükrâne
- 2 Vezân oldı nesîm-i 'âfiyet eltâf-ı Bârîden
İrişdi gülşen-i tab'-ı hümâyûn-ı cihân-bâna
- 3 Yeñiden cân bulup 'âlem açıldı göñli dünyânuñ
Hazânı nev-bahâr oldı cihân döndi gülistâna
- 4 Yine meşşâta-i sıhhat düzüp hüsn-i Hudâ-dâdı
Cilâ-bahş oldı mir'ât-i cemâl-i mâh-ı Ken'ân'a
- 5 Vücûdın rûh-ı 'âlemdür hatâlardan emîn olsun
Der-i 'adl-i hümâyûnuñ sezâ rû-mâl-i şâhâna
- 6 Okınsun dem be-dem nev-beste sıhhat-nâmeler Kâmî
Şifâlar 'âfiyetler hem-dem olsun tab'-ı hâkâna

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Dökdük metâ'-ı tab'ı ma'ârif mezâdına
Baht-ı siyeh düşürdi zamân-ı kesâdına
- 2 Vâ-beste tâze ma'ni-i ber-cestem dem be-dem
Mühr-i hamûş-ı nâtika-bendüñ güşâdına
- 3 Olmaz nazîre hüsn ü bahâda o mehveşüñ
Ebrûlarıyla hatt-ı lebi müstezâdına
- 4 Sordum dehâmı vasfını ol dil-rübâ didi
'Âlem-bahâ nigîn-i hüsün hâtem adına
- 5 Âvâz-ı târa şu'le virüp kâse-i rebâb
Ser-mâye-bahş-ı sûziş olur hâne-zâdına
- 6 'Uşşâka zülfi devlet-i hüsni medîd idüp
Hat geldüğünde virdi hâlel i'tikâdına
- 7 Kâmî zebân-ı hâmeyi çâk itdi lezzeti
Sükker mi katdı vâsıf-ı la'li midâdına

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Ruhlaruñ göstermegil gülzâra Allâh 'aşkına
Olmasun gül reşk ile sad-pâre Allâh 'aşkına
- 2 Câna minnet hançerüñ tek tîr-i müjgân itmesün
Sîneye bir kabzadan sad-pâre Allâh 'aşkına
- 3 Lokma-i kurbân-ı 'aşkuñdan ko olsun hissemend
Vir segân-ı kûyuña bir pâre Allâh 'aşkına
- 4 Gabgab-ı hoy-kerdeñ itmiş 'âşıkı tefsîde-leb
Penbe ile gel su vir bîmâra Allâh 'aşkına
- 5 Tâbe-key ey kâ'id-i güm-râhi-i 'aşk-ı mecâz
Reh-nümâ ol bu dil-i nâ-çâra Allâh 'aşkına
- 6 Kâmi-i dil-haste nakd-i câmı nezr-i 'aşk idüp
Varını sarf eyledi bî-çâre Allâh 'aşkına

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

- 1 Ey dil-rübûde câm-ı Cem'ûñ reng-i âline
Görseñ de bakma pîr-i mugânuñ helâline
- 2 Vâ-beste idi zülfine çün kim o mehveşüñ
Hat geldi bağladum dil-i zârı sakalna
- 3 Âmâl-i dil şu resme ki evrâk-ı kâ'inat
Yetmez hülâsa itmek için 'arz-ı hâline
- 4 Gördi bahâr-ı hüsnini ol mehveşüñ felek
Hûrşîdi virdi dest-i cünûmı şimâline
- 5 Olmazsa gâhi tesliye-bahşı tebessümüñ
Gamzeñ zebûnı dil-şudenüñ vay hâline
- 6 Şâyân olursa milket-i Çîn ü Hoten fidâ
Ol zülf-i 'anberîn ile çeşm-i gazâline
- 7 Ol şûh didi niyyetüme söyle Kâmiyâ
Geldi tefe''ülen bu gazel hasb-i hâline

204

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

- 1 Tâkat getirmediñ sen o şûhuñ cemâline
Bîhûde girme gamzenüñ ey dil vebâline
- 2 Hûn-ı cigerle bu dil-i pür-dâğ-ı hasretüm
Bir başka gülşen oldu o yârüñ hayâline
- 3 Ruhsâr-ı alüñ üzre o hâl-i siyâh için
Hûn-ı dil oldu nâfe-i müşgîn gazâline
- 4 İtmezdi bûse-çînine ol şûh-ı ser-fürû
Bâr olmasaydı mîvesi tâze nihâline
- 5 Biz nakd-i cânı itmez idük Kâmiyâ dirîğ
Ol şûh va'de virmemiş olsa visâline

205

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ülün

- 1 Mînnet mi var ârâyiş-i zencîr-i cünûna
Kâkül be-kafâ nâz ile refârı nümûne

- 2 Erbâb-ı hıred devr-i sipihri sened itmez
Lafz-ı hareket âhiri peyveste sükûna
- 3 Zevkini hayâlûndür iden gülşen-i ‘aşkuñ
Nâ-mahrem olur gayrileri dâğ-ı derûna
- 4 Çeşm-i gazab-âlûduña kim ide tahammül
Ey pâdişeh-i mülk-i hüsün kıyma zebûna
- 5 Gîsûlarımı bâd-ı sabâ itdi perîşân
Başlar yine dñnbâle-i çeşmüñ de füsûna
- 6 Erbâb-ı himem virmedi yek-lahza visâli
Hicr ile güzârende olan ‘ömr-i füzûna
- 7 Kâmi o perî-beççe ne âfet olacakdur
Kâkül be-kafâ nâz ile reftârı nümûne

206

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Nigâh u gamze sunınca kemânı birbirine
İki cihânı katar ebruvânı birbirine
- 2 Kirişmeler iderek çeşm-i ‘âlem-âşûbı
Düşürsün iki bölük bî-amânı birbirine
- 3 Varur nigâh-ı tahassür hadeng-i gamze gelür
Resîde her tarafuñ armağanı birbirine
- 4 Ber-â-ber olmağa yaklaştı mushaf-ı hüsñüñ
Sutûr-ı hatt-ı leb ü ebruvânı birbirine
- 5 İder bu hâlet-i pîrîde ‘aşkı istihsân
Kıyâs ider dil-i Kâmî zamânı birbirine

Fi-Harfî'l-Ya*

207

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Añladum tâ o kadar kadr-i şeb-i meh-tâbı
Hayra ta‘bîr idemem düşde görürsem hâbı
- 2 Keşti-i dîdelerüm bahr-i hakîkatde gezer
Kendi semtine düşürmezse zekan gird-âbı

- 3 Saldı bir hayrete efsûn ile çeşmüñ beni kim
Müje ber-hem-zede-i hâb idemez Fârâb'ı
- 4 Vâris-i mülk-i cünûn oldu esîr-i zülfüñ
Ced be-ced Kays'a çıkar silsile-i ensâbı
- 5 Tak-ı ebrûsına dil-beste müselmân u gebr
Bu 'ibâdetgeh-i hüsnüñ ikidür mihrâbı
- 6 Giderek halle karîb oldu şarâb-ı la'lüñ
İşte bu mes'eledür hatt-ı lebüñ işrâbı
- 7 Tâze mazmûn ile kıl şi'ri murassa' Kâmî
İtme bîhûde telef bu güher-i nâ-yâbı

208

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Kûy-ı yâre sû be-sû diller akar sular gibi
Seyl-i tûfân-hîz-i eşküm çağlasun cûlar gibi
- 2 Çâk çâk itmiş süveydâ-yı dili tamga-yı 'aşk
Târ u mâr itdi hevâ-yı zülfî gîsûlar gibi
- 3 Ol nev-âmûz-ı sitem düşnâmına virmez nizâm
La'l-i dür-pûşı döker nâ-süfte incular gibi
- 4 Vay hâle tîr-i gamzeñ kullanup hatt-ı lebüñ
Sînemüz âmâcgâh eylerse ebrûlar gibi
- 5 Ol perînüñ vahşeti tâkat-rübây-ı cân u dil
Gelmez âgûşa kaçır rem-kerde âhûlar gibi
- 6 Neşr-i âfâk itdi bûy-ı zülfini düzd-i sabâ
'Atse-fermây-ı subuhgâhı bu şeb-bûlar gibi
- 7 Kâmiyâ nakş-âzmây-ı sûzen-i üstâddur
Kilk-i zer-dûzuñ mu'ammer ola hindûlar gibi

209

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Öldürse gam degül bizi âlâm-ı hasreti
Dünyâ göziyle gördük o kaddi kıyâmeti
- 2 Fûlâd-ı has hançerüñ ey meh bu sînemi
Sad-pâre kıldı kesmedi dilden harâreti

- 3 Hem-ser geçinmiş âyinede ‘aksi bir zamân
Bir lahza taşra çıkmağa yok şimdi sûreti
- 4 Lâyık mıdur nedîm ola sen şâha ol rakîb
Soñra görürsün ey şeh-i hüsnüm nedâmeti
- 5 Çîn-i cebîn üzre ‘ayân oldu turrallar
Ebr-i siyâh kapladı bahr-i melâhati
- 6 Bir dem bahâr-ı gülşen-i mey-hâneyi görüñ
Zâhir degül mi pîr-i mugânuñ kerâmeti
- 7 Kâmî nazîre olmaz o gülzâr-ı tab‘a kim
Virür hemîşe feyz-i Îlâhi tarâveti

210

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

- 1 Pîrâne çeşm ü ebrû-yı dil-keşdeyüm dahı
Kaddüm ham oldu seyr-i kemân-keşdeyüm dahı
- 2 Müjgânı seyrin eyler iken gamze işledi
Tîri cigerde ben ise tîr-keşdeyüm dahı
- 3 Ağyâr oldu mugtenem-i ni‘met-i visâl
Bir bûseyi niyâza nemek-çeşdeyüm dahı
- 4 Eller salındurur o nihâli çenarvâr
Ben sûziş-i firâk ile âteşdeyüm dahı
- 5 Bizden eyüler oldu bu şeş-derde hâne-pür
Ben Kâmiyâ nisâb-ı şeş ü beşdeyüm dahı

211

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 1 Nokta tarh itme zer-i vahdeti kâl olsa dahı
Ugrama dâ‘ire-i köhne-misâl olsa dahı
- 2 Çok görür sâye-i ikbâlini ebnâ-yı zamân
Vâyesi ehl-i dilüñ fey’-i zevâl olsa dahı
- 3 Dil remîde o kadar gamze-i bî-dâdından
Bakmağa zehresi yok çeşm-i gazâl olsa dahı
- 4 Her gören ‘aks-i ruh-ı yâr sanur vuslatda
Çeşm hûn-âbe-i hasret ile âl olsa dahı

- 5 Rûze-i hicr ü firâkuñ şebidür sabr-güdâz
Tâkat-efsürde olur savm-ı visâl olsa dahı
- 6 Zen-i dünyânuñ olur hâtibi süflî-güherân
Varmaz ol ehl-i dile kaht-ı ricâl olsa dahı
- 7 Hem-terâzû olamaz Neyli-i ma‘nâ-sence
Kâmiyâ nazmuñ eger âb-ı zülal olsa dahı

212

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 O şûhı sanmañuz âgûşa ol sîmîn-kemer çekdi
Sikenderveş berây-ı fitne Sedd-i el-Hazer çekdi
- 2 Hayâlün dilde ammâ dîde mehcûr-ı cemâlündür
Birisî sûdmend oldı biri hayli zarar çekdi
- 3 Bilür câm-ı sabûhı neş’esinüñ kadrini ol kim
Humâr-ı meclis-i dûşîneden çok derd-i ser çekdi
- 4 Sorarsa ol perî bâd-ı sabâ hâl-i dil-i zârı
Perîşân oldugı zülfüñ gibi ey şûh gerçekdi
- 5 Gözüm pertev alınca nüsha-i hatt-ı ‘izâruñdan
Müjem yazdı derûna cedvelin hûn-ı ciger çekdi
- 6 Sen olduñ ‘âşikuñ maksûd-ı remzi ey gül-i ra‘nâ
Ki levh-i sînesine dâğ yakdı şerhalar çekdi
- 7 Nice şâyân-ı tahsîn olmaya nev-güfte-i ‘Âsım
Ki dest-i tab‘ı Kâmî rişte-i nazma güher çekdi

213

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Ne merd-i ‘âşık-ı şûh-ı safâ-nazar kaldı
Ne bir şudur diyecek nâzenîn güher kaldı
- 2 O gül-‘izâruñ irişdi siyeh bahâr-ı hatı
Dirîğ açılmadı gül-gonce-i kemer kaldı
- 3 O şûhı ber-zede-rû sanmañuz letâfetden
Görenlerüñ gözi nûrından anda yir kaldı
- 4 Gubâr-ı hatt ile ol ebruvân-ı sahtteri
Kemân-ı tozkoparan oldı bir eser kaldı
- 5 Ne i‘tibâr-ı ma‘ârif ne zât ey Kâmî

Cihânda maslahat-âmîz sîm ü zer kaldı

214

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Ol kim firâz-ı vahdete reh-berlük eyledi
'Ankâ-yı Kâf-ı himmete şeh-perlük eyledi
- 2 Ruhsârı üzre zâhir olup nev-demîde hat
Âyîne-i melâhate cevherlük eyledi
- 3 Zeyn oldı bâğ yine gül-i âteşin ile
Bülbül bu sûziş ile semenderlük eyledi
- 4 Hürşîdi pâlehang ü Süreyyâyı gûşvâr
Tennûre-puş-ı çerh kalenderlük eyledi
- 5 Gördi şitâda rûy-ı dili zemherîrden
Kânûn-ı dehr hak bu ki âzerlük eyledi
- 6 Aldı nişâna ol kaşî yâ çünki sînemi
Müjgânı tîr-i gamzesine perlük eyledi
- 7 Mihmîz-i tab'-ı şûh ile Kâmi taraf taraf
Hayl-i kümeyt-i hâme tekâverlük eyledi

215

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

- 1 Dil gird-i leb-i la'l-i şeker-hâda bulındı
Hatem arar ol sohbet-i helvâda bulındı
- 2 Bir dil ki o mâhuñ hatı sevdâsına düşdi
Seyr-i çemen-i leyle-i kamrâda bulındı
- 3 Sâkî hele mey-hâra dirîğ itme ayağuß
Biñ cân ile pâ-bûsına üftâde bulındı
- 4 Bir sûdı ki yek-katre-i eşk-i seher eyler
Ol menfa'ati sanma ki deryâda bulındı
- 5 Nâm-âver-i 'aşk olmaz idi Kays ile Ferhâd
Güm-nâm olacak kûh ile sahrâda bulındı
- 6 Ayrılmadı humret eseri şerm ü hayâdan
Ol dem ki hınâ dest-i Züleyhâ'da bulındı

- 7 Göstermedi bir rûy-ı vefâ Kâmi-i zâra
Her şûh-ı cefâkâra ki dil-dâde bulındı

216

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Zâhir olunca dûd gibi hatt-ı 'anberi
Âteş kıyâs ider gören ol mihr-i enveri
- 2 Servi salındurur mı hırâmı ol âfetüñ
Yıkamaz turur mı kâmeti nahl-i sanavberi
- 3 Nev-rüste tıfl u 'âlem-i âb olmayan yire
Biñ kerre da'vet eyleseler gelmez ol perî
- 4 Necmü's-sa'âde matla'ına dil rasad-nişîn
Çâh-ı zekanda hâlûñe nezzâreden beri
- 5 Kundak bırakdı gonce gülistâna Kâmiyâ
Bâd-ı bahâr esdi tutuşdurdı gülleri

217

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Esîr-i bend-i zülfüñ nâ-ümîd âzâddan gayrı
Bahâsın câna kes virsün dil-i nâ-şâddan gayrı
- 2 Nevazişle dil-i vîrâne âbâd olmadan geçdi
Ol üstâd-ı sitem tek yıkmasun mu'tâddan gayrı
- 3 Ne işler geçdi her bir hançer-i ser-tîz-i müjgânuñ
Çigerde dilde gel gör gamze-i bî-dâddan gayrı
- 4 Sipihri-i kîne-hâhuñ renciş-i tâkat-güdâzından
Cihânda mültecâ yok dergeh-i evtâddan gayrı
- 5 Ser-efrâzî-i deşt ü kûh-ı 'aşkı cüst ü cû itseñ
Ne serdengeçdiler var Kays ile Ferhâd'dan gayrı
- 6 Felek tâ ol kadar nâ-ehli ser-şâr-ı merâm itdi
Degül harf-âşinâ lafz-ı mübârek-bâddan gayrı
- 7 Zihî nâ-süfte gevher Kâmiyâ kim rişte-pîrâdur
Bu nev ber-ceste nazmı Dürri-i üstâddan gayrı

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Gören meftûnı olmaz mı o âfet şûh-ı tannâzı
Gül-i sad-berg-i hüsnin açdı kat kat şive vü nâzı
- 2 Hayâli dilde dil kûyındadır dâ'im o fettânuñ
Kim olsun 'âşık-ı zâruñ bu demde yâr u dem-sâzı
- 3 Biz ol peymâne-i ser-şar-ı hüsnüñ mestiyüz sâkî
Ne mümkün neş'edâr itmek bizi ol câm-ı pervâzı
- 4 Tahammül itmeyüp feryâduña hayli yolındı gül
Ko parmak peşrevin ey 'andelîb-i zâruñ âvâzı
- 5 Yine Kâmî ne efsûn eyledi tab'-ı sihir-sâzuñ
Ki dizdi silk-i nazma cem' idüp bu sihr-i i'câzı

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Nihâl-i bâğa düşüp şimdi mîve sevdâsı
Bahârınuñ yine burnında kokdı helvâsı
- 2 Açınca gonceyi bâd-ı sabâ için didiler
Kabâ-yı Yûsuf'ı çâk eyledi Züleyhâ'sı
- 3 Nemâya tâ ki suyun buldura kemâl ile tañ
Çemende kâmet-i serve sarıldı sevdâsı
- 4 Hezârı gülşene mîr-i kelâmdur dirler
Anuñ da yok gibi çokluk sözinde ma'nâsı
- 5 Tuyurdı hâce-bahâruñ rutûbetin meh-tâb
Çıkınca bender-i bâğa çiçekli dîbâsı
- 6 Şeh-i bahâr geçer Kâmiyâ bu gülşenden
Güzergehinde n'ola olsa akça yağması

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Ruhsâr-ı dil-rübâya virüp rûze tâbişi
Tâkat-güdâz-ı tavr-ı nigehdür nümâyîşi
- 2 Gayre misâl-i rûze uzun boylı iltifât

İmsâk gibi bizlere ânı nevâzişi

- 3 Ağzı mühürlü gerçi ki ‘uşşâka bûsedür
Ol şûh-ı rûzedâruñ ağızdan sipârîşi
- 4 Bir bûse ile feth idelüm ağzı mührini
Olsun ‘akîde ile sıyâmuñ güşâyîşi
- 5 Erbâb-ı keyfe olmasa yir yir sad âferîn
Bî-tâblukla göklere çıkmışdı nâlişi
- 6 Baş kaldurur mı çeşmi meger hâb-ı nâzdan
Ruhsârı oldu çünkü gül-âgîn bâlişi
- 7 Tâkat-güdâz-ı rûze degül Kâmiyâ bizi
Bî-tâb iden dakîka vü sâ‘at şumârîşi
- 8 Tezyîli olsa bu gazel-i tâzenüñ sezâ
Dânâ vezîr ibni vezîrûñ sitâyîşi
- 9 Dâmâd-ı sıhr-i pâdişeh-i ma‘delet-penâh
Fahr-i vücûh-ı dergehine rûy mâlişi
- 10 Kesb-i ma‘ârif itmede ol tab‘-ı mû-şikâf
Ser-beste nükte hallinedür azmâyîşi
- 11 Feyz-i nesîm-i himmeti neşr-i şemîm idüp
Ser-sebz ü hurrem eyledi gülzâr-ı dânişi
- 12 Yâ Rab hatâsuz eyle o zât-ı mükerremi
Gelsün vücûda her ne ki var dilde hâhişi

221

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 ‘Aşkda mümkün degül hâmûn bir şeydâ iki
Olmadı taht-ı zümürüd-gûn bir Dârâ iki
- 2 Nahvet-i sad-sâle bî-câdur se rûze devlete
İmtidâd-ı ‘izzeti eknûn bir ferdâ iki
- 3 Oldı dil gerçi selâsil-bend-i zülf-i dil-rübâ
Lîk müşkildür bu kim Mecnûn bir Leylâ iki
- 4 Şems-i vahdet bürc-i sûretten hüveydâdur velî
Râst-mîzânuz bize gerdûn bir Cevzâ iki
- 5 Bir degül ârâmgâhı ‘âşık-ı şûrîdenüñ

Külbe-i ahzân-ı pür-efsûn bir sahrâ iki

- 6 Câna kasd eyler dü çeşm-i fitne-cûnuñ her biri
Ben dirîğ itmem velî meftûn bir cûyâ iki
- 7 Neş'e-i keyf-i dü-bâlâ hâl ü bûs-ı la'l-i yâr
Mübtelâsıdur cihân afyon bir sahbâ iki
- 8 Kâmiyâ ben tal'at-i dildâra dirdüm âfitâb
Mâhdur didi felek mazmûn bir gûyâ iki

222

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Ele âyîne alsañ 'aks-i hattun zîver olmaz mı
Görüp tâb-ı ruhuñ pîçide mûlar cevher olmaz mı
- 2 Hamam-ı nâme-ber gelmezse kûyından dil-ârânuñ
Yanarsa âteşîn ruhsârına bâl ü per olmaz mı
- 3 Senüñ bahr-i melâhat üzre her mevc-i şeker-handün
Şehâ zencir-i zülfünden dahı bâlâter olmaz mı
- 4 Perî-rûlar temâşâsıyla çeşmüm dâmen-i gül-çîn
Sirişküm sûziş-i dilden gül-âb-ı hoşter olmaz mı
- 5 Gubâr-ı hâtır-ı sûzânı cebr eyler safâ ehli
Cilâ-bahşây-ı câm-ı mu'teber hâkister olmaz mı
- 6 Mûkehhal çeşmünün dil-haste-i cân der-gülûsına
O şemşîr-i siyeh tâb-ı nigâhuñ yâver olmaz mı
- 7 Çün olduk ser be-sahrâ dâmen-i zülf-i siyehkârün
Bizi âhûlarun lutfına itseñ mazhar olmaz mı
- 8 O şûha sîne-i pür-dâğuñı göster hazer itme
Şeh-i mülk-i melâhat dergehine muhzır olmaz mı
- 9 Meh-i nev gibi kaldı Kâmiyâ âgûşumuz hâli
Biraz da hâledâr olsa o mâh-ı enver olmaz mı

223

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

- 1 Alma sanemâ âh-ı ciger-sûhtegânı
Âteşlere yandurma bu sûzişle cihânı

- 2 Ser-mâye-i mey-i vuslat ile dutma ber-â-ber
Bezm-i gam-ı hicrũndeki hũn-âbe-keşânı
- 3 Seyr itmededür dıde-i hâbide cemâlũñ
Dâmân-ı çeşim setr idemez berk-ı cihânı
- 4 Hep girye ider bahtumuzũñ hâbını nũşın
Virdükçe sadâ zemzeme-i eşk-i revânı
- 5 Dil-teşne olan ni‘met-i elvân-ı cihâna
Görmez mi perîşâni-i evrâk-ı hazânı
- 6 Nâ-dâni-i esrâr-ı hurûf ‘ayn-ı kuzâta
Kül olmuş idi çekmese kühl-i Hemedânı
- 7 Yok havsalamuz zinde be-nâm olmağa Kâmî
Güftâra emânet koyalum nâm u nişânı

224

fâ‘ilâtũn fâ‘ilâtũn fâ‘ilâtũn fâ‘ilũn

- 1 Hayret-i dıdârı yâruñ gerçi lâl eyler beni
Çeşm-i pür-gû mazhar-ı intâk-ı hâl eyler beni
- 2 Kat‘-ı ümmîd eylemişken cilveler izhâr ider
Vaz‘ı ol şũhuñ talebkâr-ı visâl eyler beni
- 3 Fûrkat-i dıdâr ile bir hâle girdi sũretũm
Her gören şahsum yine benden su‘âl eyler beni
- 4 Hicr pür gerd-i melâl itdi vücũdum ‘âkıbet
Gird-bâd-ı dâmen-i sahrâ-misâl eyler beni
- 5 Ma‘ni-i nâzũkterîn-i hattı günden âşikâr
Âh kim mâhiyyet-i ebrũ hilâl eyler beni
- 6 ‘Arz-ı dıdâr eylese kaddũm hacâlet ham ider
Ruhsat-ı nezzâresi mevzũn-nihâl eyler beni
- 7 Çerh eyleserse tama‘ dendânuma memnũniyam
Kâmiyâ müstağni-i derd-i helâl eyler beni

225

mef‘ũlü fâ‘ilâtũ mefâ‘ilũ fâ‘ilũn

- 1 Kurdı şeh-i bahâr zümürred otağın

- Yandurdı nahl-i gül dahı yir yir ocağını
- 2 ‘Azm itdi çünkü bâğa o şeh dikdi yolına
Abdâl-güne lâle de şeyhi çerağını
- 3 Gül-çîn olunca dâmen-i dildârı bûs için
Gül-gonciler de yir yir uzatdı dudağını
- 4 Seyr itdürür cemâl-i şeh-i hüsni gonceye
Gül müşfikâne aldı kucağa uşağını
- 5 Bîhûde sanma çâk-i girîbân iderse gül
Toldurdı sît-i ‘aşk ile bülbül kulağını
- 6 Rıtl-ı girândur yürüyen şimdi bâğda
Pîr-i mugân başına çalsun ayağını
- 7 Bağlanmış idi dergeh-i mey-hâne Kâmiyâ
Şimdi yetişdi pîr-i mugân bozdı bağını

226

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Der-hor-ı ‘aşk-ı mecâz itme dil-i gam-hâreyi
Şeb-nem-i gül itmesün efsürde âteş-pâreyi
- 2 Rûz-ı nev-rûzı ber-â-ber ‘add iden meh-tâb ile
Nûr-ı feyzi añlamaz fark itmez akdan karayı
- 3 Gûş-ı câna şîve vü nâzuñ sadâsıdur gelen
Sanma ol âfet yine giydi kumaş-ı hâreyi
- 4 Rişte-i bahtı kabâ-yı ‘ömrini tecdîd ider
Kim rüfû eylerse çâk-i câna ol meh-pâreyi
- 5 Dâmdan dâma düşüp çekmişdi hayli ıztırâb
Târ-ı zülfüñ bend idince bu dil-i âvâreyi
- 6 Açılır ol tügmeler bir gün rasad-bîn ol gönül
Kesme ümmîdüñ sevâbit añlama seyyâreyi
- 7 Dîde-i ‘âşıkda ma‘şûkuñ hayâli cilveger
Kâmiyâ Ferhâd şîrîn itdi seng-i hâreyi

227

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Zabt iden zencîr-i zülfüñdür dil-i dîvâneyi
Erre ber-ser olmasun gösterme câna şâneyi
- 2 Rûh-bahş ol mutrib-i gül-çihre nâyûñla bize
Bûs-ı la'lüñdür dem-â-dem söyleden cânâ neyi
- 3 Müşterîler kesretin gördükde sâkî şevk ile
Ayağı yir basmadım devr eyledi mey-hâneyi
- 4 La'line dil virme yâruñ hâline bakma dimiş
Zâhid inkâr eylemiş takdîr-i âb u dâneyi
- 5 Gamzesinden çeşm-i dildâra şikâyetler 'abes
Ol girân-hâb-ı tegâful diñlemez efsâneyi
- 6 Kâkülüñ bir zülfesi çıkmış meger destârdan
Bir fetilden şem'-i hüsni yakdı sad pervâneyi
- 7 Egri baksa gam degül ol çeşm-i ahvel 'âşıkâ
Kâmiyâ biz görmedük toğrı yürür mestâneyi

RUBÂ'İYYÂT

1

1.2.4. dize :mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa'

3.dize : mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûl

- 1 Bektâşi köçek ne turfe cân olduñ sen
- 2 Yahşi görünüp soñra yaman olduñ sen
- 3 Keşkûl gibi reh-i mezelletde tutup
- 4 Deryûze-güzîn-i muglimân olduñ sen

MU‘AMMÂLAR

a) Müfred Olanlar

1

Be-Nâm-ı Emîn

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Ruh-ı pür-tâb-ı yâr idince zuhûr
Kendüden geçdiler meh ü hûrşîd

2

Der-İsm-i Kazzâz

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Vech-i pâkûñdür ayuñ ön dördi
Görmek olmaz mı iki haftada bir

b) Matla‘ Olanlar

3

Der-İsm-i Kemâl

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Olinca meyden ‘arak-rîz o ‘ârız-ı pür-tâb
Tamâm reşk ile pür-hûn olur derûn-ı gül-âb

4

Be-Nâm-ı Ziyâd

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Bûs-ı la‘l-i duhter-i rez hâhişi bîhûdedür
Destidür maksûdumuz yohsa ayağı eldedür

5

Be-Nâm-ı Hüseyin

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Kosa Zuhâl muttasıl olsa eger
Mâhı çeker yanına dümdâr ider

6

Be-Nâm-1 Hâlid

mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ûlün

Görürse mislini dildârûñ ağyâr
Eline çar-pâre alup oynar

7

Be-Nâm-1 Sadri

mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ûlün

Gıdası gamzenüñ hûn-ı cigerdür
O kandan ol kaşı ya bî-haberdür

8

Be-Nâm-1 Velî

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Zamân-1 fûrkat-i gül ser-güzeştin der-miyân eyler
Hezârûñ sözleri çokdur birin kor birini söyler

9

Der-Lafz-1 Abraş 'Ulvî der Bağdâd

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ebruvânuñla hat-i la'lüñe dirler cumhûr
Şol rübâ'î ki ide nazm-1 hecâ üzre zuhûr

10

Be-Nâm-1 Hürmüz

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Götürdi 'âşıkı gülzâra didi gel benümle gez
Bırakdı yarı yolda döndi ammâ gel dimez bir kez

11

Be-Nâm-1 'Âsım

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Ruhından bûsesin almış nevâziş dem be-dem görmüş
O şûha ser viren ‘âşık nihâyetsüz kerem görmüş

12

Der-İsm-i Seyyid Cemâl

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Zuhâli tâ ki esed-i evveline itdi felek
Seretân âhirine düşdi felek de dönerek

13

Be-Nâm-ı Yahyâ

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

Rûy-ı cebîne üç bölük olmuşdı zülfi tâm
Başdan aşurdı birini virdi sabâ nizâm

14

Be-Nâm-ı Ahmed

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Mevsim-i gül yaklaşup gülşende etfâl-i çemen
‘Andelîbüñ gönline girmekte birden ikiden

15

Be-Nâm-ı Enes

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

Sabr ile cevr-i yâra gönül oldu bî-gümân
Evvel cefâya mâ‘il olan sonra mihrîbân

16

Be-Nâm-ı Sâlih

fa‘ûlün fa‘ûlün fa‘ûlün fa‘ûl

Selâm virdüm evvel o şûh-ı cihân
Gazâb idüp eline aldı kemân

17

Be-Nâm-1 Ali

müfte' ilün fâ' ilün müfte' ilün fâ' ilün

‘Âşık ol nâzenîn söyleyemez şiveden
‘İşvede bu rütbeye çıkdı elifde beden

18

Be-Nâm-1 Murâd

mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

Çünkü visâl-i yâre bir çâre gelmez elden
Dildâr başı için el çekdük ol emelden

19

Be-Nâm-1 Sinân

mefâ' ilün mefâ' ilün fa' ulün

Hezâruñ cem' ini dağıtdı gerdün
Olur şimdi ser-encâmı diger-gün

20

Be-Nâm-1 Behrâm

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Târ-1 zülfüñ kor mı kalbi râhata
Cümle döndi mâr ile hem-sohbet

21

Be-Nâm-1 Murtazâ

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Güzellenmişdür ol meh bezm- i sahbâ-yı pey-â-peyde
Yek-â-yek hayr gördi iki kat ser-mâyesi elde

22

Be-Nâm-1 Kemâl

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Bir nazar kılsa n'ola 'aşık-ı gam-dîdesine
Gül tarafdâr olur bülbül-i şûrîdesine

23

Be-Nâm-1 Beşir

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Miyânına sarınup fûtesin sehâb gibi
Görindi sîne-i ebr içre âfitâb gibi

24

Be-Nâm-1 Vecdi

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Gidüp ser-mâye elden bâr-ı hicrânı belüm bükdi
Gözüm ol kaşı yâ vaslına eşkin hep selem dökdi

c) Kıt'a Nazım Şekliyle Yazılanlar

25

Be-Nâm-1 Yûsuf

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Mihr-i 'âlemsin seni şâh itmege
Oldı bir sarrâf-ı hüsne ihtiyâc

2 Bir yanında müşterî mîzân ile
Bir yanında dahı bir gevherli tâc

26

Be-Nâm-1 Gül

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1 Ol dil-sitâna penc mu'ammâ sunup didüm
Dil-hâhuñ al da hâl ü râyet mâ-'adâsını

2 Didi ki ser-keşide felek olsa bâzgûn
Mihrinde var mı 'ârızum üzre mehâsini

3 Didüm ki fahri duhter-i rez mühmeliyledür

Tarf-ı ruhuñda görsün o hüsn ü bahâsını

- 4 Didi ki olsun ister ise merd-i mühmeli
İbtâl ider cemâlüm anuñ müdde‘âsını
- 5 Zülfüñ hevâsıdur ser-i Kâmî’de muttasıl
Ey iltifâta mazhar iden mübtelâsını

d) Mesnevi Nazım Şekliyle Yazılanlar

27

Be-Nâm-ı ‘Ali

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Beyyinât-ı hurûf idince zuhûr
Evvelâ ismi oldı zîb-i sutûr
- 2 Nâmı iksir-i kâmrânîdür
Beyyinâtı tamâm amânîdür
- 3 Mihr ü meh müşterî idince kırân
‘Âlem-i bâ-sa‘âdet oldı ‘ıyân
- 4 Nutka gelse o gül-güşây-ı suhen
Bülbül olmazdı çâk çâk-i dehen
- 5 Çerh-i mînâda bî-had olsa kusûr
İtdi bir dürlü her birin ma‘mûr
- 6 Hâric ez-had mehâsin-i kalemi
Farkdan munfasıl gibi ‘âlemi
- 7 Dâmenine yüzün sürince hıred
Oldı bir dürlü dahı cây-ı hased
- 8 Müşkilât-ı hisâbâ dökse rakam
CeZRini mihr ü mâha eyler zam

LUGAZLAR

a) Gazel Nazım Şekliyle Yazılanlar

1

Cevâb-ı Kâmi-i Merhûm
müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Ol turfe şey âyâ nedür şer'an necîs çirkin likâ
Dâ'im revân gözden nihân bir dem degül tenden cüdâ
- 2 Âdemde var hayvânda yok ma'nâ degül lafzı murâd
'Âlem bütün hayvân ise vaslına oldu mübtelâ
- 3 Câyında memdûh oldu ol hâricde mahbûb olmadı
İhrâca muhtâc olsa ol peydâluğı olur revâ
- 4 Ta'bîr-i sâz u perdeden ser-rişte buldı ehl-i dil
Teşrihe kâfi cilvedür raks olmaz ammâ bî-nevâ
- 5 Berr ü bahir bîgânedür maksad mevâlidüñ biri
Haddi tecâvüz eyleyen oldu cihânda hod-nümâ
- 6 Vardur şehirde köyde yok dimiş o mûlgız gerçi kim
Hâtır-güzârı olmamış dihkân lafzı gâliba
- 7 Demdür zamândan añlanan efvâhda añla sözün
Söz añlamak böyle midür ağızda yok demek hatâ
- 8 Bir canlı şey cânı anuñ üç yüz olur artuk degül
Ol rûh-ı hayvânidürür bir cân olur dâ'im aña
- 9 Rengîn gele teşbîh idüp bu beyti inkâr eyleyen
Olmışdı muhtellü'd-dimâğ bu dile olmaz âşinâ
- 10 Bu dil yüzi olsun elif âgûşa çek kaddin anuñ
Hükmi revândur cânuña cânânuñ olsa da revâ

2

mefâ' ilün mefâ' ilün fa' ulün

- 1 Nedür ol matla'-ı 'izz ü sa'âdet
Bulur sultânım anda haylî rif'at
- 2 Cihân-peymâ edîb-i vâkıf-ı râz
Düşer sîmâsına kat kat zarâfet
- 3 Ricâlü'l-gaybdur nâm-ı şerîfi

Mü'ennes olmak olmaz saña töhmet

3

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

عجز و شطرنج هر دو بیزارند
بنده رنجور هر دو بیدارند

تکیه و جام هر دو میدانند
چار سو نرد هر دو بازارند

حیله و سرخ هر دو از رنکند
قند او سر خیل هر دو سردارند

کشتی ویرانه هر دو بر بادند
جنت او خسته هر دو بیمارند

محزن او تلج هر دو سردابند
بام او اشجار هر دو دربانند

حاجب او پوات هر دو دربانند
رستم او ستره هر دو دیوارند

کامیا این نظیره نامی
تحفهای معارف اثارند

4

müfte' ilün mefâ' ilün müfte' ilün mefâ' ilün

- 1 Bir var imiş bir yogimiş bil nedür ey dakîka-dân
Oldıgı yirde çoğimiş sayf u şitâda râyegân
- 2 Şöhreti bahri-zâdedür gûşe-i inzivâdadur
Gâhi uçar hevâdadur bî-per ü bâl [ü] hod-'inân
- 3 Bassa zemîne ol kadem vakt-i şeref sepîde-dem
Feyz-i cihânı bîş ü kem hurrem iderdi bî-gümân
- 4 Nûr-ı nigâha sedd-i râh oldı deyu o bî-günâh
İtdiler anı habs-i çâh kaldı yirinde hân mân
- 5 Kondıgı hıtta-i diyâr dâmgeh-i sayd u şikâr
Hâtra gelmesün gubâr saña virildi çok nişân

5

mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ûlün

- 1 Nedür o turfe kasr-ı çâr-erkân
İçinde bir ocak-zâde nümâyân
- 2 Mahabbet bezminüñ germiyyetinden
Ayak divanı eyler anda nisvân

b) Kıt'a Nazım Şekliyle Yazılanlar

6

müstef'îlün müstef'îlün müstef'îlün müstef'îlün

- 1 Bildüñ mi ey 'ârif nedür ol iki yüzlü bu'l-'aceb
Çekmiş nikâbı bir yüze birisidür sûret-nümâ
- 2 Her yüzde vardur bir gözi biri birine beñzemez
Mümkün degül görmek anuñ iki yüzini dâ'imâ
- 3 Yirde degül gökde degül her yirde zâhir bir yüzi
Sağı solı yokdur anuñ var ibtidâ vü intihâ
- 4 Geh ağlar o gâhi güler sâbit degül bir hâl ile
Geh ıztırâb u geh cefâ geh mazhar-ı zevk u safâ
- 5 Bir yanına üç gül takar birinde iki takınur
Bildüñse bu remzi eger idraküñe sad merhabâ

7

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

- 1 Nahv-i ma'nâda sataşdum yine bir kaç şahsa
Menzili her birinüñ biri birinden berter
- 2 Bunlaruñ kûyına ugranmadı cem'ıyyetsüz
Yalñuz yok bir iki şahsa bu vâdîde makar
- 3 Cümle menzillerinüñ hassa-i lâzimesi
Olur elbette müsâdif olanuñ san'atı cer
- 4 Menzilinden birinüñ âhere çıkmak dileseñ
Birini almayıcak yanuña yok râh-güzer

8

fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

1 Ol nedür bir çatlayası kızcağuz
Kaldı kundakdan gebe ko çatlasun

2 Burısı tutmuş başında od yanar
Bir tabanca ur toğursun patlasun

c) Mesnevi Nazım Şekliyle Yazılanlar

9

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1 Ol nedür kim bir gümüş tenli nigâr
Hüsni engüş-tümâ vü nâmdâr

2 Taşra çıkmaz hânesinde oturur
Hânesin her kande gitse götürür

3 Bu letâfetle zihî 'ibret-nümün
Hatt-ı ruhsârı o mâhuñ bâz-gün

4 Her ne dem kim ola ruhsârı siyâh
Müstakîm olur hatı bî-iştibâh

10

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1 Ol nedür kim bî-riya dervîşdür
Hırkaya çekmiş başın dil-rîşdür

2 Sinni kırk olmak gerekdür gâlibâ
Ehl-i sünnet münzevî vü hoş-likâ

3 İtmiş ol perhizkâr u pâk-bâz
Sade-rûlardan kemâl-i ihtirâz

4 Her mu'akkad emre virür ol nizâm
Hall ider pîçide ma'nâyı müdâm

5 Çünkü oldu dem be-dem kârı salâh
Ayağına dolaşan bulmaz felâh

11

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ol nedür kim ben dahı bilmem nedür
Cümlenüñ makbûli bir zîbendedür
- 2 Gam-güsâr olmaz bunuñ gibi saña
Bile ağlar bile güler dâ'imâ
- 3 Gerçi sengîndür o zât-ı hoş-nümâ
Üf diseñ uçar misâl-i sîmyâ
- 4 Gündüz ol karşı çıkar mihmânına
Giceler uğranmaz anuñ yanına
- 5 Hânesinden gâh u geh gaybet ider
Bilmezüz kandan gelür kande gider
- 6 Ben didüm kimsün nedür aduñ senüñ
Ol didi kimsün nedür aduñ senüñ

12

mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ûlün

- 1 Nedür ol turfe şey ismi ebu'n-nûr
Zuhûrı Şam aslı nesl-i Timûr
- 2 Yüzi üstinedür dâ'im karârı
Ayağa kalkmağa yok iktidârı
- 3 Kasîrü'l-kâme şahs-ı kec-dehândur
Kokusı ağzınuñ 'ömre ziyândur
- 4 Gıdâsı nâr ağzı toptolu sem
Fitîl işler vücûdına dem-â-dem
- 5 Ebu'n-nûr ile sanma sürmedândur
Bu nûr-efşân o zulmet-âşiyândur

13

mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ûlün

- 1 Nedür ol zûr-bâz u rind-i çâlâk
Gezer oynar bir ayağ üzre bî-bâk
- 2 Kulağından asılmış ol hünerver
Bunuñ kârı degül gayra müyesser
- 3 Bilür kadrin idenler çâk-i dâmân

Ele câme bağışlar kendi ‘üryân

- 4 Su saldı cisminüñ rûh-ı penâhı
Olur ayrılrsa sudan hem- çü mâhî
- 5 Giyer başına gevherden gehî tâc
Kamu merd ile hep zen aña muhtâc
- 6 İderdi kendüyi saña nümâyân
İden âteş başıdur anı sûzân

14

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Ol ne tâc-ı nühüfte pîrâye
Hod-fürûşâna gizli ser-mâye
- 2 Hâsiyetde nazîr-i fethü’l-bâb
Cem‘ olur başına cemî‘-i sehâb
- 3 Ser-güzeşt-i mezâk-ı pîr ü civân
Bir kılına hatâya yok imkân
- 4 Geh kızıldur nümâyîşi geh mor
Senüñ olsun toyınca hayrını gör
- 5 Bahse gelse sözi Usûlî’dür
Başı ser-levha-i Fuzûlî’dür
- 6 Kendi bir Hâce-i müşekkeldür
Nâmı yârân içinde heykeldür

15

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Nedür ol ‘âlemüñ mühim-sâzı
Her umûruñ tamâm ser-bâzı
- 2 Üçler oldı aña mu‘în ü zâhir
Eyledi mürşidâne keşf-i zamîr
- 3 Güft ü gûy-ı ‘Arab’da merdâna
Mülhak oldı ‘Acem’de nisvâna
- 4 Oldı sad-pâre başda destârı

Gayrı yokluk vücûdına sârî

- 5 Sâ'ir ahvâli pek perîşândur
Ser-nigûn bî-karâr u giryândur

16

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ol nedür iki birâder tev-emi
Oldılar biri birinüñ hem-demi
- 2 Gözi başında biri gökcek yüzi
Ol birinüñ karnı içinde gözi
- 3 Biri ağlar birisinüñ kârı ah
Bunlaruñ kârıyla meclisler tebâh
- 4 Gelse bir bir meclise bunlar müdâm
Ehl-i meclis eyler ikrâmen kıyâm
- 5 Bunlara çok i'tibâr eyler kibâr
Her birinüñ başka hıdmetkârı var

17

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

دوش دیدم که دلبر عجمی
بیرم آمده خجسته دمی

تخفه مندیل زر نسیجه بسر
آب او تابش همه بجا دلبر

کردنش سیم او سینه اش بللور
در نمایش همان تمامت نور

مستیش رونمای فال شکون
بیدریغ از وصال کوناکون

چون بکیرم لبش بو او یلا
از درونش قراقری پیدا

غنجه خواهشم کشایش یافت
سعی مردانه ام ستایش یافت

کفتمش کای کزیده ایران

نام نامی تو بکن احسان

گفت نامم ز مادر او پدري
نیمه تازیو نیمه لفظ دری

بین لغز را اکر کنی مفتوح
شد فهم او نکای تو ممدوح

MATLA‘ VE MÜFREDLER

El-Müfredât

1

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Meh-i nev sanma çekmiş 'aşkına ol mâh-ruhsârûñ
Hilâl-âsâ seherüñ sînesinden na'l-i hasretdür

2

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

O nâm eksüklügidür gerçi kim ser-mâyesidür kâf
İşin altun ider ammâ bu razı nâm içün saklar

3

mefâ'îlün fe'ilâtün mefâ'îlün fe'ilün

[O] yâr çâh-ı zekanın 'ayn-ı vefâdur dir ise
Sakin ey 'âşık-ı üftâde inanma çeñedür

4

mefâ'îlün fe'ilâtün mefâ'îlün fe'ilün

O kim revâc virür vaz'-ı sâ'imânesine
Uçar görürsem inanmam oruç bozuntusıdur

5

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Mâh-ı nev sanma idüp ser-mâye-i 'ömrin telef
Saña ay başı felek parmak hisâbın gösterür

6

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Bizden soruñ o çâh-ı zenahdan letâfetin
Zîrâ anuñ içinde ağardı sakalumuz

7

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Mûş u gâv u bars u hargûş u neheng ü mâr u esb

Şâh u meymûn u decâce kelb u hınzîr oldı pes

8

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Bir nazar kıl sâkiyâ gel sundığuñ peymâneye
Telhi-i bâdâm-ı çeşmüñ bâdeyi tâb itmesün

9

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Rûzedârûz tutalum biz nice iftâr iderüz
Şems-i ruhsârı ziyâ-güster iken meclisde

10

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Olma vezîri pâdişeh olsa birâderüñ
Hârûn'ı itdi Hazret-i Mûsâ mu'âheze

11

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Seni yakınca bu deñlü güneş ey mâh-likâ
O zavallı güneşi sen ne kadar yakduñ ola

MATÂLİ'

1

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Ten-i nâzükterinden bûse-çîn olsam da ser-tâ-pâ
Mahabbet sûrına bir nahl-i pür-gül eylesem peydâ

2

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Teferrücgâhımızdur lâlezâr-ı 'ârızuñ ammâ
Vefâ semtüñ degüldür n'eyleyem ey şûh-ı müstesnâ

3

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Sînemüzde çâk-i tîg-i gamzeñe olmaz devâ
İltiyâmî semtine düşme dikiş dutmaz şehâ

4

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Dil-rübâlar göz diküp hayrân kalmışlar saña
Nergisi çok gülşene döndi cemâlün dil-rübâ

5

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ebruvân-ı nîkûterün câna
Mushaf-ı hüsne rahledür gûyâ

6

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Semâ' u devr-i sâlik mürdeyi ihyâ ider zîrâ
Yanarken sönse şem'i bir nefes tahrîk ider ihyâ

7

mef'ûlü fâ'ilâtün fâ'ilün

Gitdükçe oldı ey şûh-ı ra'nâ
Hüsünñ ziyade ânen fe-ânâ

8

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Sâgardan aña degmedi bir kerre bûs-ı leb
Kuru yire dökildi saçıldı bu cür'a hep

9

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Sâgar üzre hevâ degül bu habâb
Şîşe çekmiş ayağına mey-i nâb

10

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün

Zahir oldı hat-i La‘l-i lebũñ ey mihr-cenâb
Sûre-i Kevser’e guya ki konıldı i’râb

11

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Ol maraz kim bulunmaz aña tabîb
Mübtelâ ola gayr gayr-ı rakîb

12

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

N’ola âvâreler olursa garîb
Kola almış o şâhbâzı rakîb

13

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Süzüp mestâne çeşmin virdi müjgâna yine ruhsat
Yekeklendürdi tîr-i gamze-i ser-tîzi ol âfet

14

mef‘ûlü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fa‘ûlün

Göz gezdiriyor sayda o şâhbâz-ı melâhat
Murg-ı dil-i âvâremüz Allâh’a emânet

15

mefâ‘ilün mefâ‘ilün fa‘ûlün

Semâ‘a girdi çün ol serv-kâmet
‘Ayân oldı görüñ devr-i kıyâmet

16

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Yüz yumazsak n’ola takvaya degül sûret-i ‘amd
Eksük olmaz gözümüz yaşı ve li’llâhi’l-hamd

17

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Bilürse mâ-hiyetün mâh itmeñüz teb' id
Zekât-ı hüsnine keff-i hasib açar hürşid

18

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Şâhbâz-ı çeşmi yanında kim açsun bâl ü per
Tîri dirseñ ol da şimdi al kanadıyla uçar

19

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

'Îtâb-ı sahte-i dil-rübâdan itme hazer
Nigâhı da gazab-âlûd olursa fihi nazar

20

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Öldükde bizden almaya eş' ârumuz haber
Söz bunda kalsun itmeyelüm anı hem-sefer

21

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Ol şeh-i hüsnün hüner la' l-i lebinden neş' edür
Yoksa biñ olsun gamuñ def' ine sâgar elde pür

22

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Kuhl-i çeşminden emîn olma amân ey dil-i zâr
Göz karardup sunar 'uşşâkına bir gün dildâr

23

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Dehen-i tengine yokdur diyerek 'âşık-ı zâr
Yok bahâya alıyor bûse-i yârı ağyâr

24

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Yok lânesinde nağmesine gûş-ı i'tibâr
Çıkmış yiriyle hâtır-ı gülden meger hezâr

25

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Tokuz dona değışürmiş visâlini dildâr
Çubukçı kulına düşmiş o şâhid-i bâzâr

26

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Cennet-i rûy-ı zemînest in Hisar
Demîdem zevkeş ne-dâred inhisâr

27

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Gûş-ı gül almaz hezâr itsün şikâyet biñde bir
Biñ rakam itsek de ancak istikâmet biñde bir

28

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Herkesüñ tarhında gerçi lâle-i gül-gûn biter
Bir avuç yirinde gel gör bir berüñ altun biter

29

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

İftirâ-yı hâme ebnâ-yı zamândan beş beter
Ben bir âh itsem yazar ammâ birine beş katar

30

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Tiryâki sâ'imâne bu vaz'ı güzel satar
Tenhâca yirde elde gıdâsın atar dutar

31

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Hatuñ ziyâdelügi vasl-ı yâra îmâdur
Ziyâde harf delîl-i ziyade ma'nâdur

32

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

'Îlâc-ı zulmet-i dil saykal-ı mînâ-yı sahbâdur
Derûn-ı hâneyi rûşen iden câm-ı musaffâdur

33

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Nedür ol kim elezz-i eşyâdur
Bî-taleb bûse-i dil-ârâdur

34

mef' ûlü mefâ' ilü mefâ' ilü fa' ûlün

Gam vakti enisüñ sitem(i) cevr ü cefâdur
Ebnâ-yı zamâna hele yârân-ı safadur

35

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Senüñ hatt-ı 'izâruñ hüccet-i nakl-i melâhatdür
İki hatt-ı lebüñ yol şâhideyninden 'ibâretdür

36

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Hâl vech-i 'Ali'de kanberdür
Sâhil-i bahr-i hüsne 'anberdür

37

mef' ûlü mefâ' ilü mefâ' ilü fa' ûlün

Tîri ne kadar gelse dile gâ' ilesüzdür
Müşkil bu ki o kaşı kemânum çilesüzdür

38

mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ûlün

Bizümçün saña dirler gösterişdür
Adıdur sevdüğüm gül bir karışdur.

39

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Dü 'âlem iki kat 'âlî serâ îcâd olunmışdur
Esâsı fahr-i 'âlem nâmına bünyâd olunmışdur

40

fe'îlâtün mefâ'îlün fe'îlün

Tal'ati âfitâba fâ'ikdür
Şâhid-i 'adli subh-ı sâdikdur

41

mef'ûlü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün

Zemm itme gayrı kim sıfatuñ ol sözüñdürür
Âyîneye tükürme ki kendi yüzüñdürür

42

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Bâ'is-i rağbet-i gül 'ârız-ı gül-gûnuñdur
Sebeb-i rif'at-i serv ol kad-i mevzunuñdur

43

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Mübtelâlar ayağın öpmege de kâ'ildür
Heves-i gerdeni bir boynı uzun menzildür

44

mefâ'îlün fe'îlâtün mefâ'îlün fe'îlün

Yüzüñde fitne-i hat kîl ü kâli rûşendür
Melâhatuñ geçidi gâlibâ bu yüzdendür.

45

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

Didüm öpeyüm didi o mâhum ramazândur
Didüm seni mushaf gibi öpmek ne ziyândur

46

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Hatt-ı la'lüñle dü ebrû zülfüñe peyvestedür
Ey perî zencîr usûlinde murabba'-bestedür

47

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Kânûn-ı bezmi kırdı felek rişte riştedür
Santûr u barbatuñ da kulağı kiriştedür

48

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Tak-ı ebrû sanmañuz ruhsâr-ı yâr üstindedür
Çetr-i kudredür açılmış lâlezâr üstindedür

49

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Hâl-i siyeh ki gerden-i nâzükterindedür
Bir bûsesine cânımı virsem yirindedür

50

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Hûn-hâr-ı çeşmi kanımı ko eylesün heder
Va'd-i visâle iki gözüm belki bir he der

51

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Çokdur ey ser-mâye-i 'ömrüm cemâlüñ seyr ider
Reşküm oldur dîde-i ahvel yekin yek hayr ider

52

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Sanma kalaycı-zâdeye çatmak kolaydur
'Âşıklarına rûy-ı dili bir kalaydur

53

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Bûy-ı zülfüñ ki sabâ gülşene gâhi götürür
Sünbülü sahn-ı çemen gayret ile yir bitirür

54

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Bilinmedük zere kâmil 'ayârı virmezler
Hezâr bilmeceye bu hisârı virmezler

55

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Ko parmağile göstereñ cemâlün güllerin eller
Koparmağile güller tez solar zîrâ ki el eller

56

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Didi dil-ber geleni kûyuma taşla uralar
Hâtır-ı 'âşık-ı zârına gelür mi buralar

57

fâ'ilâtün mefâ'ilün fâ'ilün

Mâ'i şimdi güzellere baş olur
Mâ'iyi sevmeyen kızılbaş olur

58

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

La'l-i lebünden şeker muztaribü'l-hâl olur
Datlı dilünden 'asel münkesirü'l-bâl olur

59

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Âsiyâba göyünüp sanma ki gendüm ögünür
Vatanın yâd idicek taşlar ile dögünür

60

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Duhânuñ çupı altun olsa tiryâki nihân almaz
Tokuz donı çalar buldığı yirde hiç çubuk çalmaz

61

mef‘ülü fâ‘ilâtün mef‘ülü fâ‘ilâtün

Ölmekden özge ‘âşık saña necât olmaz
Menşûr-1 ‘aşk içinde kayd-1 hayât olmaz

62

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Dili sengîn olan erbâb-1 câha i‘tibâr olmaz
Olur elmas fass-1 hâtem ammâ nâmdâr olmaz

63

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Süzildi hâl-i yâre dâm-1 zülf-i ‘anberîn bilmez
Dil-i âvâre-i ‘âşık birin bilür birin bilmez

64

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Cenâhlanmış o gül-gûn ‘izârı hat almış
O kebg-i bâğ-1 letâfet meger ki kartalmış

65

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Bu bâğ-1 ‘aşk içinde biñde birdür nâmdâr olmuş
Gülün gûşına girmez bülbülün nâmı hezâr olmuş

66

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Oldı gitdükçe o mâder be-hatâ ‘âşık-küş
Saña bir cây-ı selâmet anasın al baba düş

67

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Bezm-i meyde güli sâkî katı ögmüş yürümiş
Çatlamış câm habâbuñ gözini kan bürümiş

68

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Fark-ı çâh-ı zekanuñla dehenüñ pek çoğımış
Nakl idenler didiler bir var imiş bir yoğımış

69

mef‘ûlü fâ‘ilâtün mef‘ûlü fâ‘ilâtün

‘Uşşâkına koçılmak devrân içinde ma‘rûf
Ol şûh-ı Gülşeni’nüñ vaslı semâ‘a mevkûf

70

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Olur mı teşne-i gül-bûsesine yâr şeffik
Ki la‘li toptolu sudur zebânı ise ‘akîk

71

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

İki destini miyân üzre koyup fahr iderek
Boy gösterdi yine bezme sebû-yı bezmüñ

72

mef‘ûlü fâ‘ilâtün mef‘ûlü fâ‘ilâtün

Yanında hürmeti var tâ ol kadar şarâbuñ
Bir katresiyle sâkî gözün boyar habâbuñ

73

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ûlün

Ey pîr-i mugân sanma kadeh sürmege geldük
Mey-hâneye rez duhterini görmege geldük

74

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

İtme mir'âta mukâbil ruh-ı pür-envâruñ
Hat-ı nev-hîzi görüp âteş olur ruhsâruñ

75

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Togrusı neyden alındı yine her güftâruñ
Bir sözi bir sözine uymadı mûsikâruñ

76

mefâ'ilün mefâ'ilün fa'ûlün

Olnca rû-nümâ hatt-ı 'izâruñ
Gözinde kıl batar 'uşşâk-ı zâruñ

77

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün / fe'ilün

Ne bezm-i bâde ne âlâyış-i humâr gerek
Hücûm-ı leşker-i gam def'ine hisâr gerek

78

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Ayırdı senden anı ey kaşı yâ şast zih-gîrûñ
Gider ammâ ki hasretle gözi ardındadır tîrûñ

79

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Görince hattını ruhsâr-ı âteş-efrûzuñ
Etekleri tutuşur hüsn-i hân mân-sûzuñ

80

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Gösterdi hayli 'ârızuñı hatt-ı dil-keşüñ
'Unvânını ziyâde idermiş şeb âteşüñ

81

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Şerm-i 'izâruñ ile yüzi yirdedür gülüñ
Kâküllerüñle kaç başı var bahse sünbülüñ

82

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Kâr itmez oldı nâle vü feryâdı bülbülüñ
Kurşun akıtdı gûşına şeb-nem meger gülüñ

83

mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ûlün

Göñül düşdi görince mû-miyânuñ
Sarılmakdur 'ilâcı mûmyânuñ

84

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Bir dem elden komadı dâmenin ol hoş-bînuñ
Sanki zülfüñle kesildi göbegi âhûnuñ

85

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Âşikâr itmek eger olsa rızâ-dâde-i gül
'Arz-ı hâlinde dilin çignemez idi bülbül

86

mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ûlün

İki elle yapış maksuduña gel
Dügüm çözmekde kâr eyler mi bir el

87

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Sende ol âhû göziyle penbe al
Hak bu ki dünyâda bulunmaz güzel

88

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Tâk-ı Kısra olsa da âhir olurmuş pâymâl
Her adımda nakş-ı pâyuñ oldu bu ma'nâya dâl

89

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

'Arz-i dîdâr ideydi ol gül-i âl
Kademine yüzün sürerdi hilâl

90

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Sûse fi'l-hâl
Ol sürine sürinerek sür sal ?

91

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Yâsemen dâm kurup dâne dökince sünbül
Kaçdı gülden öterek sıklığa girdi bülbül

92

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Görince rûyuñı sanma 'abes figân iderüm
İki gözümle seni bir görüp ziyân iderüm

93

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Gelüñ hemân dem-i zevk-i Hisarı hoş görelüm
Bu Rumili bu Anatol nizâ'ın añmayalum

94

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

İtmiş evrâk-ı güli lutf-ı hevâ-yı şeb nem
Yine ârâyış-i sahn-ı çemen olmuş şeb-nem

95

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Boynumuñ borcı degüldür dime ey sîm-tenüm
Gerdenüñ öpmeye hakk-ı nazarum kaldı benüm

96

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Yoluñda varımı sarf itdüm ey yüzi mâhum
Felekde yıldıza şimdi kemend atar âhum

97

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Seng-dil hâtır-şikensin gerçi sen
Görmedüm göñlüm gibi bir taş dögen

98

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Felek yüz kez nevaziş eyleseñ memnûnuñ olmam ben
Gül-âbâsâ beni gül yüzlü yârumdan çıkarduñ sen

99

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Eya hatt-ı mu'anber rûy-ı dildâra ne itdün sen
Seni var imdi yokdan var iden Mevlâya saldum ben

100

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

La'l ü gerden sîne dârû-yı hayât-ı câvidân
Ârzumuz bûsedür senden eya rûh-ı revân

101

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

Hoy-kerde ruhuñ görse eger mihr-i dırahşân
Kendüyi hicâbından ider zerrede pinhan

102

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Tekellüm eyledükçe darb-ı nutk-ı pür-letâfetden
Leb-i mey-gûn-i yâre kan oturmuşdur nezâketden

103

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Ne hâsıldur benân-ı şâh-ı gülden gül koparmakdan
Ayırma düşmesün ol hâtem-i la'li ko parmakdan

104

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

'Izâmın kırmak eydür gûşe-i nâbını kırmakdan
Yılan sokmak güzeldür lokma-i hânın ısırmaqdan

105

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Gel ey sâkî biraz da çâre-sâz ol la'l-i nâbuñdan
Yine âteş sunarsın ağzumuz yandı şarâbuñdan

106

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Tuti-i nâtıka 'âciz idi güftârumdan
Söz alınsaydı eger âyîne-i ruhsârumdan

107

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

Men' itmez imiş mîve-i bâğuñ yemesinden
Ter düşmesün ol şûh sakın öp memesinden

108

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Gelür merhem yirine tâze dâğı sol u sağından
Çıkarsın ol fitîli dâğ-ı sînemde kulağından

109

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Degül hat zülfin irsâl itdi halkuñ kîl ü kâlinden
Utanmaz mı o meh-rû şimdi saçından sakalından

110

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Sañ bir hisse yok zanneyleme lutf-ı nigâhından
Tahammül eylemez dûr olmağa çeşm-i siyâhından

111

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa'

Ben olmağa ben çünki mu'ayyin sensin
Ben ben degülüm velîk sen sensin

112

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

Bir gözleri şebâz hevâsında gezersin
Âvâre gönül sen de selâmet mi sezersin

113

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ey hilâl ol sanemüñ kaşına baş egmezsın
Göge çıksañ da yine bir kılına degmezsın

114

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Sakallı çihresini sürmesin müzellefsin
Karaltı asma bize dilberâ mükellefsin

115

müfte‘ilün mefâ‘ilün müfte‘ilün mefâ‘ilün

Tâze nihâl-i gonceye bâr degül berg ü diken
Bî-edebâne bülbülüñ konmasıdur belin büken

116

mef‘ûlü mefâ‘ilün fa‘ûlün

Döndükçe bu âsiyâb-ı gerdûn
Rızkuñ virür ol Hudâ-yı bî-çûn

117

mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fa‘ilün

Ber-hem-zen-i müjeñle işümüz bitürmesün
İki yakayı bir yire gamzeñ getürmesün

118

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

İtdi hûbân-ı ‘asır ‘âşıkların zâr u hazîn
Birbirine düşdiler hep îñ ber-ân u ân ber-îñ

119

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Gelür ol hûr-lika nâz ile hoy-kerde cebîn
Gösteriş bu ki kamer menzili olmuş pervîn

120

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Harem seyrende ahşam ile de’b-i sâ’imândur bu
Temâşâdur ‘aceb hengâme-i âhir zamândur bu

121

mef‘ûlü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fa‘ûlün

Tercîh olunmaz mı mevâli vü kuzâta
Bir altun oluk mâh-ı nev erbâb-ı cihâta

122

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Sen sen ol ehl-i keyf olan yirde
Kahveyi eksük itme bir ferde

123

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Pîç ü tâb-ı zülfi seyr it âteşîn ruhsârda
Hâl u sâmi böyledür mûyuñ kenâr-ı nârda

124

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Sabr u tâkat ne var ise elde
Götürü aldı bir siyeh çerde

125

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Gonce ile basıldı gülşende
Tomruğa kondı bülbül efkende

126

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hevâ yok bâd-bân-ı zevrak-i sahbâ-yı dil-cûda
Habâb-ı bâde-i nâbuñ da şimdi yelkeni suda

127

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Sızdurup muglim o sîmîn-teni meykedede
Çinkırak takmış o kâfir gül-i rûy-ı sepede

128

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Malı sarf it kalmasun bu şeş-der-i vîrânede
Nerd-bâzân-i hünerver pul komaz şeş-hânede

129

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Gelince hattı hüsün yüz tutarmış idbâra
Melâhatüñ ser-i mûu yok vefâsı dildâra

130

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

O şûhuñ hâl-i hindûsın gören çîn-i cebîn üzre
Didi 'anber-nümâdur mevce-i deryâ-yı Çîn üzre

131

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Gelür şevke kesel neyl-i visâl-i yârdan soñra
Olur 'ârız kesellük sanma iftârdan soñra

132

mef' ûlü mefâ' ilü mefâ' ilü fa' ûlün

Yok cünbüşine tâkatümüz bir nefes olsa
Uçmak görünür mirvaha perr-i meges olsa

133

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Dest-i kudret hüsn için koydı o hâli boynuña
Öpmege koymazsın ey meh-rû vebâli boynuña

134

mef' ûlü mefâ' ilün fa' ûlün

Öp la' l-i lebin de vasfın eyle
Datlı ye efendi datlı söyle

135

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Koyup firâş-ı elemde beni bu hâlet ile
Giderse yâre gönül sıhhat ü selâmet ile

136

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Rûzedârum dil-i mahzûnumı gel şâd eyle
İtme imsâk bugün ben kuluñ âzâd eyle

137

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Bulur erbâb-ı servet kendüye eğlence mâliyle
Gel ey dil ol perînüñ sen dahı eğlen cemâliyle

138

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Çekerüm cevri deyu dâmenüñ aldum elüme
Derd ü gam mahmilini bağla dil-ârâ dilüme

139

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Ger kadem rence kıla lutf ide cânân evüme
Ser ü çeşmümde degül kordum anı cân evüme

140

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Felek dûr eyledi biz hasretüz ol mâh-ı tâbâna
Yanında hâleveş iç halka döndür şimdi bîgâne

141

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Şeb-i hicrânı gönül söyle ruh-ı cânâna
Şem‘e söyler gice her vâkı’asın pervâne

142

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Girme bîgânelerüñ dâ’ire-i ülfetine
Çekmesünler seni ey şûh sıra sohbetine

143

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Fedâ-yı mâ-melek itdüñ visâli çâresine
O mâh-pâre rakîbüñ kapıldı pâresine

144

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Uğradı bülbüli gör goncelerüñ yumruğına
Kondı bî-çâre yine şâh-ı gülüñ tomruğına

145

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Ne reng-i lâleye mâ'il ne buy-i yasemene
Hüsünde hayli yukardan görindi gül çemene

146

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Darbı ol kaşı kemânuñ kondı her bir yanına
Olsa lâyıkdur derûnum tekye Okmeydanı'na

147

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Sürinüñ eyledi bî-ihdiyâr halkı yine
Sırma kantar ile gör günâh calkı yine

148

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Sebû ile ayağı sâkî çok aktardı dönderdi
Mey-i vaslından 'uşşâkı yine mahrûm gönderdi

149

mef'ûlü mefâ'ilün mef'ûlü mefâ'ilün

Dilden yaña bir âfet tîr-i nigehin saldı
Nakdine-i sâmânum ol yankesici çaldı

150

mef'ûlü mefâ'îlü mef'ûlü mefâ'îlü

Tokındı sabâ kâkûl-i pür-çîne çözüldi
Aldı haber bûyı da çak Çîn'e çözüldi

151

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Dil-i zâhid metânetde Keşiş dağı hemân kendi
Görüp Akçağlan'ı dölenceçâsâ hayli ırgındı

152

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

Dildâr ile gülzâra varup demler olındı
Gitmek olıcak gonceleri hayli yolındı

153

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

Meclisde mezâk itdi rakîbi mezelendi
Sûzıyla kebâb oldı ciğerler mezelendi

154

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Dil-ber ağyâr ile mey-hâneyi gezdi yürüdi
Câmdan gördi habâbın kevseri kan bürüdi

155

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

Sâkî kenar-ı câma leb-i imtihân kodı
Rez duhterine hâtem-i la'lüñ nişân kodı

156

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Vaslın öñdil kodı sâkî yaya koşdurdı bizi
Yine bir yaluñ ayağ ile tutuşdurdı bizi

157

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Çeşmüñ ol şâhin-i sîmâ ki cihân dîvânesi
Zîr-i tâk-ı ebruvânuñda bulunmış lânesi

158

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

La'lüñ üzre hat degüldür 'ömrümüñ ser-mâyesi
Meh cebînüñden düşüpdür iki ebrû sâyesi

159

mef'ûlü mefâ'ilü fa'ûlün

Sâkî olalı meyüñ yasağı
Elde görürüz biz ol ayağı

160

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Kadeh du'âsını okur savarmış 'uşşâkı
Hele bizi de du'âdan unutmasun sâkî

161

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

O yaluñ yüzlünüñ âteşleyin refîâr-ı hoş-kâmı
Bütün bir şehre düşürdür bisât-ı sabr u ârâmı

162

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ebruvânuñla budur bahs-i hilâl encâmı
Bir gice beñzemek ile göğe çıkmış nâmı

163

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Gören rûh-ı mücessem kâmet-i dil-cûy-ı cânâmı
Kıyâmet kopsa dir mi karzâr-ı haşre ruhânî

164

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Cilâ-yı dîde-i İslâm olan bu hâk-i Nu'man'ı
İder dem-beste seng-i sürmeveş ehl-i Sıfahânı

165

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

Gel gel kerem it hisseti ko rûze zamânı
Nâbî göre imsâk ile yirmiş Ramazânı

166

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Tövbe itmişken tolanır yine sağ u solını
Virmemiş duht-ı rezûñ zâhid ayağı yolını

167

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Götürdi båd-ı sabâ bûy-ı zülf-i pür-çîni
Göbek burusına ugratdı âhû-yı Çîni

168

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

Göñül kim uğurladı dimiş şeyh-i mürâyî
Sûfileri bir dil-bere dikmişler 'asâyî

UZUN MESNEVİLER

TUHFETÜ'Z-ZEVRA Lİ-HAZRET-İ KÂMÎ SELLEMEHU'LLÂH

mef'ûlü mefâ'ilün fa'ûlün

1.El-hamdü li-gâfiri'l-hatâyâ
Ve'ş-şükrü li-vâhibi'l-atâyâ

2.Şâyeste-i hamd o kâdir-i pâk
Nâ-mahrem-i künhi çeşm-i idrâk

3.Şâyân-ı senâ-i külli mevcûd
Zerrât-ı cihâna fâ'izü'l-cûd

4.Her zerre aña kurbân-ı hâmid
Bâdi-i mesâlik-i mehâmid

5.Hamdiyle olur dehen gül-i ter
Tûtî-i zebâna şükri şekker

6.İtdi heme 'âlemi müsebbih
Fermân-ı bi-hamdi fe-sebbih⁶⁰

7.Künhinde şikeste bâl-i idrâk
Bâ-darb-ı sihâm-ı ve mâ 'arefnâk⁶¹

8.Harf oldı sadâya dil-rubûde
Hamd itmege vâcibü'l-vücûda

9.Şâd-âbter itdi hamd-i Allâh
Gül-berg-i zebânı hamdü li'llâh

10.'İlminde zuhûr idince cûdı
Gösterdi bu 'ayn-ı bî-nümûdı

11.Cûş-âveri-i vücûd-ı mutlak
Eyledi ne-bûdı bûda mülhak

12.Gösterdi tecellî-i pey-â-pey
La-şey'i şey' itdi

13.Zerrât olunca 'atse-rîzân
Cûd oldı vücûda el-hamd-hân

14.Tafsil-i ta'ayyünât-ı hikmet

⁶⁰ : Kur'an, Furkan / 58 "Ve O'nu överek tesbih et."

⁶¹ "Seni lâyük olduğun gibi anlayamadık." manasındaki hadisin ilk iki kelimesi

- ‘Akl-ı küll ü nefis-i küll tabî‘at
- 15.Nesc eyledi
Setr itmege Ka‘be-i ‘amâyı
- 16.Bâz itdi der-i mücerredâtı
Gösterdi heme mücessemâtı
- 17.Oldukda irâde hilkat-i ferş
Îcâda dinildi beddetü’l-‘arş
- 18.Vaz‘ oldı o kürsi-i muşa‘şa‘
Gül-mîh-i nücûm ile murassa‘
- 19.Fermânı ile zümürüdî reng
Kurıldı cihâna heft evreng
- 20.Hilkat-res olup cahîm ü cennet
Hâzır iki şâhid-i ‘adâlet
- 21.Şeb içün olup kamer münevver
Mihr oldı nehâr içün ziyâver
- 22.Âmiziş idüp ‘anâsır-ı pâk
Âteşle hevâ vü âb ile hâk
- 23.Oldukda mukaddemâta temhîd
Gösterdi netîcesin mevâlid
- 24.Şâd-âb olıcak bu bâğ-ı imkân
Açıldı gül-i cemâl-i insân
- 25.Sübhâna’llâh zihî mevâhib
Esrâr-ı vücûda bu merâtib
- 26.Âsâr-i şehinşeh-i irâdet
İhsân-ı hazâ’in-i ‘inâyet
- 27.Bahşâyış-i sun‘-ı zü’l-celâli
În‘âm-ı ‘amîm-i lâ-yezâlî
- 28.Ferd-i vâhid ü ‘Azîz ü Cebbâr
Hayy u Samed ü ‘Atûf u Kakhâr
- 29.Zerrât-ı cihâna ‘ilmi lâ-reyb
‘Allâm u ‘Alîm-i ‘âlemü’l-gayb
- 30.Ser-şâr-ı ‘inâyeti dü-‘âlem

Müstağrak-ı ni‘meti dem-â-dem

31.Ser-levha-i künhidür huve’l-Hayy
Şîrâzesi leyse mislehu şey’

32.Raks-âver-i şevkidür nüh-eflâk
Der-ceyb-i taharrî-i ser-i hâk

33.Eflâk-i meşârik ü megârib
Zîbende-i zînet-i kevâkib

34.Mağza-yı ‘ibâret-i huve’l-Hak
Kenz-i güher-i vücûd-ı mutlak

35.Nazm-âver-i nüsha-i bedâyi‘
Menşûr-ı kün heme sanâyi‘

Takrîr-i Hükm Berây-ı Te’dîb

36.Ey hâme nedür bu ter-zebânî
Küstâh-revi vü had-ne-dânî

37.Âteş üzerine var mı ruhsat
Vaz‘-ı kadem-i benîne kudret

38.Sedd-i reh türk ü tâz-ı idrâk
Ceffe’l-kalem-i *ve mâ ‘arefnâk*⁶²

39.Deryâlar ola eger midâduñ
Yüz biñ yıl olursa imtidâduñ

40.Bu hokka-i lâciverd-i eflâk
Olursa devâtuñ ey kem-idrâk

41.Virseñ de nizâm sâhirâne
Hükmüñle kalem ü beyâna

42.İtdükde bu târ-ı kehkeşânı
Mistâr-keş-i levh-i âsumâni

43.Aklâm-ı tamâm-ı rub‘ meskûn
Vâsıt kalemine olsa merhûn

44.Künhinde beyâna niyyet itseñ
Bir harfe eger (ki) cür’et itsen

45. *Gûyend turâ ki in suhen çîst*

⁶² "Seni lâyük olduğun gibi anlayamadık." manasındaki hadisin ilk iki kelimesi

*Dîvâne şudî meger kalem nîst*⁶³

46.Müşkil bu ki ‘acz iderseñ izhâr
Olsañ da edebde hod nigehdâr

47.Küstâhlığa zihî cesâret
İzhâr-ı ‘aciz idenle şirket

48.Var ise budur rehâya mâye
Düş dâmen-i fahr-ı enbiyâya

49.İt ‘acz ü kusûrı ‘arz-ı dergâh
Ol na‘t-i şerif ile ‘özür-hâh

Der Na‘t-ı Şerif-i Şâh-ı Kevneyn

50.Ey hatm-i masâhif-i risâlet
İmzâ-i kîbâle-bend nübüvvet

51.Dürr-i sadev-i muhît-i akdes
Gencîne-i gevher-i mukaddes

52.Bâdi-i vücûd-ı her dü-‘âlem
Hâdi-i sübül resûl-i ekrem

53.Şâhenşeh-i tahtgâh-ı sermed
Ser-halka-i enbiyâ Muhammed

54.Ser-levha-i mushaf-ı irâdet
Ser-satr-i murakka‘ât-ı hilkat

55.Cûyende-i nazm-ı devr-i eflâk
Şâyân-ı hitâb-ı lutf-ı “*levlâk*”⁶⁴

56.Ser-çeşme-i cûşîş-i ‘inâyet
Şûyende-i çihre-i dalâlet

57.Ârende-i müjde-i *febeşşir*⁶⁵
Me’mûr-ı kıyâm-ı *kum fenzur*⁶⁶

58.Revnağ-dih-i mesned-i şefâ‘at
Feryâd-res-i ‘usât-ı ümmet

⁶³ “Sana diyorlar ki bu söz nedir, divane mi oldun yoksa kalemin mi yok?”

⁶⁴ Hadis-i Kudsi “Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım.”

⁶⁵ Kur’an, Zümer / 17 “ Müjdele”

⁶⁶ Kur’an, Müddesir / 2 “ Kalk ve uyar”

- 59.Bâd-âver-i ravza-i hidâyet
Bih-efken-i hâr-ı câhiliyyet
- 60.Ser-defter-i enbiyâ-i pîşîn
İnzâ-keş-i hâtemü'n-nebiyyin
- 61.Zîb-efken-i sadr-ı ercümendi
Nass-âver-i *lâ nesebî ba'dî*⁶⁷
- 62.Nâzende-i beyt-i *Hak tebârek*⁶⁸
İkbâl-nümâ *fevelli vechek*⁶⁹
- 63.Rîzende-i pür-sebû vü sâgar
Leb-rîz-kün-i şarâb-ı kevser
- 64.Zânû-zede-i harîmi Cibrîl
Mağzâ-yı kelâmı nass-ı tenzîl
- 65.Zâtıdur o nâme-i risâlet
Zahrında huçeste mühr-i kudret
- 66.Mâh içre elif benân-ı i'câz
Şakku'l-kamere işâre-perdâz
- 67.Destine müfevviz oldu her câ
Miftâh-ı 'inâyet -i *fetehnâ*⁷⁰
- 68.Tûtî-i zebâna nutkı sükker
Kand-i *ene efsah*⁷¹ mükerrer
- 69.Şeh-bâz-ı hevâ-yı evc-i lâhût
Zîb-efken-i âşiyân-ı nâsût
- 70.Revnağ-dih-i gülşen-i bülendi
Gül-gonce-i bâğ-ı ercümendi
- 71.Nev-bâve-i ravza-i risâlet
Ahir-res-i bâğ-ı hâtemiyyet
- 72.Degmez mi bihiştten olmağa dûr
Neslinden ola safinüñ ol nûr
- 73.Kadrince olaydı atlas İdrîs

⁶⁷ Hadis, "Benden sonra nesebim yok."

⁶⁸ Kur'an, Mülk / 1 " (Allah) kutludur."

⁶⁹ Kur'an, Bakara / 144 "Yüzünü (Mescid-i Haram tarafı- na) çevir."

⁷⁰ Kur'an, Fetih / 1 "Biz sana fetih verdik."

⁷¹ Hadis, "Ben en fasihim."

Bir câme biçer idi bî-takdîs

- 74.Ümmîd-i cemâl-i pür-fütûhı
İtmişdi kemâl debîr-i Nûh'ı
- 75.Nûr ile teşerrüfî müberhen
Nâr olsa n'ola Halîl'e gülşen
- 76.Görseydi yüzün bilâ-tevakkuf
Biñ cân ile kul olurdu Yûsuf
- 77.‘Asrına degüldi çünki mensûb
Ağlarsa n'ola hemîşe Ya‘kûb
- 78.Tâ berter ola ‘ulüvv-i şânı
Mûsâ'ya dinildi *len terâni*⁷²
- 79.Evsâfî ile zebân-ı murgân
Vecd-âver-i meclis-i Süleymân
- 80.Şevk ile iderdi ‘âlemi seyr
Fazlından olurdu Mantıku't-tayr
- 81.Tâ eyleye ravzasında ihyâ
Fursat gözedür nüzûle ‘îsâ
- 82.Ol Hâce-i kâ'inata ashâb
Tilmîz-i güzîn-i menzilet-yâb
- Der Menkabet-i Cenâb-ı Sıddîk**
- 83.Ser-defter-i sâhibân-ı hazret
Şâyeste-i mesned-i hilâfet
- 84.Ashâb-ı güzînüñ ihtiyârı
Fahr-i dü-cihân yâr-ı gârı
- 85.Bû-Bekr ‘atîk-i şeyh-i ashâb
Gencîne-i gevher-i cihân-tâb
- 86.Hüsniyle cemâli bir gül-i ter
Firdevs-i berîn ile mübeşşer
- 87.Sıddîk ü fasîh ü zü'l-kirâme
Ceng-âver-i fâtiḥ-i Yemâme

⁷² Kur`an, A`raf / 143 “ Beni göremezsin”

- 88.İnkâr idicek ‘Arab zekâtı
Tığine nisâr ider hayâtı
- 89.İtmişdi o mazhar-ı sa‘âdet
Ashâba bu vech ile vasiyyet
- 90.Ol dem ki idem bekâya rıhlet
Techîz idiñüz be-kadr-i sünnet
- 91.Na‘şum götürüp idüñ hemân-dem
Ma‘rûz-ı ticâh-ı fahr-î ‘âlem
- 92.Disün biri ey habîb-i Rahmân
Eyâ nicedür bu kâra fermân
- 93.Olsun bize ruhsat-ı hümâyûn
Siddîk kuluñ ne yirde medfûn
- 94.Çün oldı cinânı ‘Adn’e râhı
Hem cümle vasiyyeti kemâ-hi
- 95.Nakl eylediler o cây-ı feyze
Açıldı o demde bâb-ı ravza
- 96.İrişdi sadâ-yı *udhulûhu*⁷³
Fermân-ı celîl-i *udfunûhu*⁷⁴
- 97.Bu kavlı ile eyledi mu‘anven
Cây-i nefehâtını müzeyyen
- 98.Hakkâ ki cihân cihân sa‘âdet
‘İzzet rif‘at kemâl-i devlet
- 99.Salındı cinâna serv-i âzâd
Târîhi n’ola olursa âzâd

Der Vâsf-ı Ebu’l-Futûh Fârûk

- 100.Serdâr-ı zafer-şî‘âr-ı mahlûk
İklîm-güşâ cenâb-ı Fârûk
- 101.Ashâb itdi bu kavli imzâ
Feth oldı ‘Ömer yediyle dünyâ
- 102.Etvâr-ı masâdır-ı kirâmât

⁷³ Kur’an, Hicr / 46 “Cennete girin.”

⁷⁴ Hadis, “Onu iki elbisesi ile gömün.”

İbnü'z-zafer ü ebu'l-fütûhât

103. İtmişdi cihânı gerçi teshîr
İtmezdi libâs-ı fakrı tağyîr
104. Evvel mazhar-ı sadr-nişîne
'Unvân-ı emîr-i mü'minîne
105. Nusret kılıcını 'arşa asdı
Kirşâ mülkin harâca kesdi
106. Dîvâna virüp nizâm u sûret
Târîhi kodı zamân-ı hicret
107. Ashâb-ı güzîn idince ikrâr
Zındıka ne söz iderse inkâr
108. 'İlm ü 'amel ü verâ'da fâ'ik
Muhtâr-ı sahâbe olsa lâıyk
109. Çün ol şeh-i kişver-i velâyet
Nûş eyledi şerbet-i şehâdet
110. Oldı o behişt ile mübeşşir
Rû-sûde-i ravza-i mutahhar

Der Menkabet-i Menâr-ı Nûreyn

111. Bû-Bekr ü 'Ömer çekince dâmân
Oldı kamerine sâlis 'Osmân
112. Bedreyn ile fahr iden felekler
Zi'n-nûreyne olur mı hem-ser
113. Nâl-i kalemi ki rişte-i cân
Şîrâze vü فیتن Kur'ân
114. 'Azmi ki binâ-i dîni terfî'
İtdi harem-i şerîfî tevsî'
115. Dendânını şedd idüp ser-â-ser
Zer-târa dizdi lü'lü'-i ter
116. İfrât-ı hayâdan ol ruh-ı âl
Sad-berg-i güle dönerdi fî'l-hâl
117. Meşhûr idi hüsn ü hulkı anuñ
Girmişdi kulûbına cihânuñ

118.Gel gör ki dem-i nihâyetinde
Ya emr-i Hudâ şehâdetinde

119.Olmışdı bütün cihân diger-gûn
Da‘vâ-yı demiyle garka-yı hûn

120.Rûhı olıcak resîde hûr
İtdi cesedi Nakî’i pür nûr

Der-Menkabet-i Cenâb-ı Haydar

121.Ol hâtîme-i çehâr-erkân
‘Ali-hazret-i ‘Aliyy-i zî-şân

122.Sultân-ı Necef şeh-i velâyet
Ser-halka-i evliyâ-i ümmet

123.Dâmâd-ı şeh-i serîr-i i‘câz
Hem fahr-i cihâna mahrem-i râz

124.Efsah nutkı cevâmi‘ü’l-hilm
Bâb-ı harem-i medînetü’l-’ilm

125.Dil-hâhı degüldi rif‘at-i câh
‘Aynında degüldi mâ-siva’llâh

126.Sırr-ı dü-serâya zâtı mahrem
Hakkâ ki odur veliyy-i ekrem

127.Zühd ile imâm-ı etkiyâ ol
Ser-çeşme-i feyz-i evliyâ ol

128.Şâh-ı dü-gül-i sülâle-peydâ
Tâvûs-ı harem-serây-ı Zehrâ

129.Bâb-efken-i kârzâr-ı Hayber
Sâkî-i şarâb-ı nâb-ı kevser

130.Mikrâz-ı libâs-ı ‘ömr-i a‘dâ
Destindeki zü’l-fekâr gûyâ

131.Çün ‘azm-i kenâr-ı kevser itdi
Hâk-i Necef’i münevver itdi

Der-Ma‘reke-i Güzeşte-i Evkât

132.Bir şeb tenhâ derîçe-i râz
Rûy-ı dile oldı def‘aten bâz

- 133.Saldum nigehi bütün cihâna
Düş oldu gözüm geçen zamâna
- 134.Beñzetmedüm anı bir diyâra
Dönmiş gitmiş harâbezâra
- 135.Ne bir eser-i hüsün ne hayrât
Ber-bâd olmuş güzeşte evkât
- 136.Şâyân-ı nazar degül zemîni
Yok cây-ı safa-yı dil-nişfni
- 137.İtsem kendüm hezâr pâre
Döndürmege yok elümde çâre
- 138.A‘mâl-i ser-â-pa محبسده
Dehşet-dih-i dîde-i temâşâ
- 139.Mânend-i nukûş-ı esb-i câdû
Hep sûret-i zişt nefsi-i bed-hû
- 140.Bu hâl ile ser-be-ceyb-i fikret
Aldı beni girye-i nedâmet
- 141.Hûn-âbeye gark olup bütün ten
Laht-ı cigerümle toldı dâmen
- 142.Feryâd u figân u ah-ı cângâh
İtmişdi remîde hûşî nâ-gâh
- 143.İtdüm zâyi‘ gam u sürûrı
Görsem dahı bilmezem şu‘ûrı
- 144.Çökdi başuma zalam-i eflâk
Söndi giderek çerâğ-ı idrâk
- 145.Şeh-râh-ı ta‘akkulı şaşurdum
Ser-mâye-i fikreti düşürdüm
- 146.Kaldum nice dem bu hâlet üzre
Dîvâne tamâm bu ‘âdet üzre
- 147.Ammâ görünür ki ol صوراه
Bir hâl ile kim ne‘ûzu bi’llâh
- 148.Bir vakt oldu sımâh-ı câna
Ya‘ni ki derûn-ı nâ-tüvâna

- 149.Ol cânibden irişdi nâ-gâh
Bir rûh-efzâ sadâ-yı dil-hâh
- 150.Didi ki nedür bu pîç ü tâbuñ
Yok mı meger genci harâbuñ
- 151.Benden yaña tut biraz da gûřuñ
Divřür bařuña şu'ür u hûřuñ
- 152.Bildüñ mi beni 'amellerinden
Kangı 'amel-i cezilüñüm ben
- 153.Kaldumsa eger günâh içinde
Cân otı olur giyâh içinde
- 154.Ol dem ki seni kazâ-yı nâ-gâh
Bağdâd'a bıraktı hâh u nâ-hâh
- 155.Ol buk'a-i bürc-i evliyâdur
Hâk-i rehi reşk-i tûtiyâdur
- 156.İtdüñ o merâkıdı ziyâret
Budur saña mâye-i ticâret
- 157.Çün oldu münâsebet ezelden
Dâmenlerini bırakma elden
- 158.Her birine yaz biraz menâkıb
Âsâr u kerâmet ü garâ'ib
- 159.Ta'zîm ile her birini yâd it
Ervâh-ı güzeştegân(ı) yâd it
- 160.Budur kalacak saña eserden
Kurtar özüñi biraz kederden
- Der-Nazm-ı Hitâb-ı Hâme-i râz**
- 161.Ey kilik-i suhenver (ü) sihr-sâz
Meşşâta-i hüsn-i şâhid-i râz
- 162.Dânende-i sırr-ı her lisânsın
Her 'arz-ı merâma tercemânsın
- 163.Ser-vaktüñden benân her bâr
Koltuğuna girmege heveskâr
- 164.Gel râz-ı dili biraz beyân it

Olmış olacakları ‘ayân it

165.Âgâza idüp sarîr-i nâzân
İtsün şevki hurûfî raksân

166.Sen itmeyicek hurûfî imlâ
Feth olmaz imiş künûz-ı ma‘nâ

167.Dök nokta-i ümmehatı nâ-gâh
Ma‘lûm ola tâ zamîr-i dil-hâh

168.Râzı degülüz sükûta böyle
Ağzuñ öpelüm hemân söyle

169.Kadrini bilürler ehl-i ‘irfân
İzüñ tozına olur zer-feşân

170.Evvel benden rivâyet eyle
Ahvalüñi gel hikâyet eyle

Der Vâkı‘a-i Peder be-Bağdâd

171.Vâlidüm merhum Gülşenî’ nûñ⁷⁵
Dervîşi tarîk-i Rûşenî’ nûñ

172.Gül-gonce rûhı ola kat kat
Şâd-âbter-i bahâr-ı rahmet

173.Gör vâkı‘a-i hikem-nümâsın
Mir’ât-i zamîr-i pür-safâsın

174.Bağdâd’a sefer olunca nâ-gâh
Olmış o dahi guzâta hem-râh

175.Sebbâblaruñ gürûhı sanmış
Fethinde anuñ bile bulunmuş

176.Ol fass-ı nigîn-i bî-bahâdur
Bârû-keş-i bürc-i evliyâdur

177.Ol dâr-ı selâm-ı feyz-encâm
Oldukda yine makarr-ı İslâm

178.Olmış o zamânda kâr-ı vâlid
Maksûr-ı ziyâret-i merâkîd

⁷⁵ Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

- 179.Kalmışdı leyâli-i ‘adîde
Dergâh-ı İmâm-ı A‘zamî’de
- 180.Bir gice o zât-ı pâk-âgâh
Rû’yâsında görür ki nâ-gâh
- 181.Zahrında anuñ be-hükm-i Yezdân
Bir nahl-i ‘acîb olur nümâyân
- 182.Evrâkı bütün nemâsın almış
Bağdâd üzerine sâye salmış
- 183.Bu dehşet ile olunca bîdâr
Ta‘bîri için olur talebkâr
- 184.Bir pîri bulup berây-ı ta‘bîr
Rû’yâsın ider tamâm takrîr
- 185.Mir’ât-i dili ki levhe nâzır
Ol pîre bu oldu nakş-ı hâtır
- 186.Didi ki Cenâb-ı Hazret-i Hak
Feyyâz-ı ezel mufîz-i mutlak
- 187.Eyler seni çok zamân mu‘ammer
Âhir bir oğul ider müyesser
- 188.Oldukda nice sinîn-i mâzî
Ol olsa gerek bu şehre kâzî
- 189.Bî-bâk ider o demde ol pîr
Bu vâkı’ayı bu gûne ta‘bîr
- 190.Ol günde ne dâr var ne diyâr
Geçdükte zamân sâr ma-sâr
- 191.Bu vâkı’ayı te’emmül itmiş
Âhir-kârı te’ehhül itmiş
- 192.Gel levh-i ezelde gör ne varmış
Gün toğmazdan neler toğarmış
- 193.Kim levhe olur hemîşe nâzır
Cümle görünür aña mezâhir
- 194.Takdîr çün itdi devr-i dergâh
Dünyâya getürdi hâh nâ-hâh

195. Geçdi dü-zamân-ı câhiliyyet
Gösterdi cemâli kâbiliyyet
196. Oldum nice demde mehd-i pîrâ
Geh hande gehî figân-ı bî-câ
197. Giryem ola mı o demde zâ'il
Nâlişle olur murâd hâsıl
198. Görindi çü miknet-i sekîne
Gehvâre kodı beni zemîne
199. Gayrı yükümi yukarı yığmaz
Etvâr-ı sıgar nizâma sığmaz
200. Hüsn ü kubuhı olunca fârik
Her gördüğüme olurdum 'âşık
201. Çeşm ü ebrû hat-ı cevânî
Kârüm oldı sevâd-hânî
202. Âvâre iken berây-ı teklîf
Rüşd ile bulug itdi teşrîf
203. Kullukla egerçi mükrem oldum
Başlu başuma bir adam oldum
204. Olursa eger bunuñ cevâbı
Darb u zencîr ile hisâbı
205. Yâ Rab nice olur netîce kârüm
Geçdi bu gam ile rûzgârüm
206. Âhir virdüm boyun rızâya
Sevk itdi beni reh-i kazâya
207. Ol mesleğe çünki 'âzim oldum
Bir gün giderek mülâzım oldum
208. Geh kâtib olup gehî mukayyid
Fetvâda mübeyyiz ü müsevvid
209. Fetvâ ocağına rağbet itdüm
Yıllarca ben anda hıdmet itdüm
210. Ne sa'y u taleb ne ah u feryâd
Virildi baña kazâ-i Bağdâd

211. Gel vâkı‘anuñ zuhûrını gör
İnkâr idene dimez misüñ kör

212. Yetmiş yıl idi vukû‘ı ammâ
Şimdi geldi cevâb-ı lemmâ

213. Eyle sadruñ ne ise îrâd
Uzatma sözi misâl-i Bağdâd

214. Olmuş ezeli sevâd-ı Bağdâd
Ârâmgeh-i kibâr-ı evtâd

Der Meşhed-i Pâk-i Leys Gâlib

215. Ya‘ni o kazâdadur mukarrer
Şâh-ı Necef ol ‘Aliyy-i Haydar

216. Şöhretle tevâtürüñ hilâfi
Ba‘zılar idermiş ihtilâfi

217. Kim câmi‘-i Kûfe’de o hazret
Âsûde ola be-’izz ü devlet

218. Lâkin hulefâ ma‘a’l-ekâbir
Oldılar anı Necef’de zâ’ir

219. Mahsûs u müşâhidânla âsâr
Yirden göğe dek çekilmiş envâr

220. Bî-şübhe budur anuñ makâmı
Mehcûr ola mı esed künâmı

221. Ol hâke yüzün sürince zâ’ir
Yüzi nûrınıñ hemîşe zâhir

222. Ol kal‘a ne dil-güşâ eserdür
Bir fass-ı nigîn-i mu‘teberdür

223. Gösterse n’ola harîmi ferşi
Âyîne gibi cinân-ı ‘arşı

224. Cûş-ı ferah-ı harîm-i Meşhed
Mânend-i behişt olur müşâhed

225. Kat kat eşiğinde rûy-ı hasret
Rû-male mihir bulur mı nevbet

226. Câmı olalı o nâzenînüñ

Gökcek kulıdur felek zemînüñ

- 227.Âvîzelüğe ol âsitâne
Hûrşîd recâda kehkeşâna
- 228.Yüzdür yürüyen kadem yirinde
Ol hâke kadem ‘adem yirinde
- 229.Kındîl-i feyiz firûz-ı pür-nûr
Kıymet-şiken-i külâh-ı Fağfûr
- 230.Pîrâmen-i Meşhed-i mübârek
Bâ-nûr-ı nazar olur müşebbek
- 231.Hâsıl çü gubâr-ı âsitânı
Kim kor göze kuhl-ı Isfahanî
- 232.Ferhunde-demi bahâr-ı behcet
Sevdâ-zedesi hevâ-yı cennet
- 233.Olmış eşiğin berây-ı takbîl
Deryâ-yı Necef sarâya tebdîl
- 234.Zülf-i Nâhîd olur be-ta‘cîl
Lâzım olıcak fitîl-i kindîl
- 235.Hûrşîd gözini hıyre eyler
Pûşîde-i merkad-i münevver
- 236.Her gün örter şafakla gerdûn
Ahşam güneşi kumaş-ı gül-gûn
- 237.Mahlûl olmaz cihât-ı hıdmet
Zülf-i havrâdadur firâşet
- 238.Gel ey kalem-i sihr-beyânım
Tab‘umla hemîşe hem-zebânım
- 239.Zu‘mınca yeter sitâyîş itdüñ
Vâdi-i güherde kâviş itdüñ
- 240.Olmaz hele düşme ıztırâba
Ta‘bîr -i ‘asır bu türâba
- 241.Tahsîl ide görünince hâlin
Fevt itme ziyâretüñ me’âlin
- 242.Tâ ‘âkıbet ol şeh-i velâyet

Züvvârına eyleye şefâ'at

243.Kırkınıc sene olınca nâ-gâh
Terk eyledi şeş cihatı ol mâh

Der Satr-ı Nu'ût-ı Kerbelâdur

244.Başla yine özge bir nevâya
Şehnâz-ı 'Irak-ı Kerbelâ'ya

245.İtmiş bu mahalde câ be-takdîr
Şâh-ı şühedâ cenâb-ı Şîr

246.Ol filze-i keyd-i şâh-ı *esrâ*⁷⁶
Dürr-i sadef-i Betûl-i zehrâ

247.Dîbâce-i nüsha-i hidâyet
Ser-satr-ı risâle-i velâyet

248.Vâlâ-güher-i kurûn-ı eslâf
Evc-i şeref-i burûc-ı eşrâf

249.Gayret-keş-i âl-i beyt-i emced
Nâzeyn-i harem-serây-ı Ahmed

250.Nesîl-i esed ol imâm-ı âgeh
Nâmûs-ı e'imme-i devâz-deh

251.Oldı o güher bu yirde pinhân
Olmaz mı zemîn-i reşk-i rıdvân

252.Hakkâ ki o meşhed-i mu'azzam
Vasfında olur tabî'at ebkem

253.Ammâ yine ol hevâ-yı dil-cû
Feyz ile ider cemâdı pür gû

254.Tâkını gör ebruvân-ı cânân
Pes-mânde verâ-yı tâk-âşiyân

255.Hasret-keşi Tübbet'ün hevâsı
Bulgar zemîni mübtelâsı

256.Hurmalarınuñ hırâm-ı nâzı
Mahmûd'a unutdura Ayaz'ı

⁷⁶ Kur'an , İsrâ / 1

257. Geldükde o kal‘ası hayâle
Âgûşa alur o mâhı hâle
258. Şeb tâ-seher ü seher be-şeb hem
Envâr ile toptolu dem-â-dem
259. Gül-geşt-i harîm olan o yollar
Zâ’irleri hep cinâna yollar
260. Ol dâ’ire-i harîm-i ma‘mûr
Ser-çetr-i feyz-i menba‘-ı nûr
261. Her bir tâk-ı revâk-ı vâlâ
Züvvâr-ı semâya oldı me’vâ
262. Ebvâb-ı harem şifâ-dih-i cân
Her derde bulındı bunda dermân
263. Birdür anda gedâ ile şâh
Mihr ile vefâ kilîd-i dergâh
264. Gülzâr-ı harîme virdi zîver
Gül-gonce-i günbed-i münevver
265. Nûr içre yatur o gayrı hûr
Kindîl üzerinde *nûrun ‘alâ nûr*⁷⁷
266. Ol şem‘a yanar be-sûz-ı tebcîl
Pervâne gibi heme kanâdîl
267. Ol şâh-i velâyet-i cihân-tâb
İtdi şühedâyı anda hem-hâb
268. Seyr eyle riyâz-ı haymegâhı
Mevc-i yem-i feyz-i intibâhı
269. Maksûduñı eyle ‘arza-i sah
Âdâb ile kıl vedâ’-ı dergâh

Der Menkabet-i İmâm-ı Kâzım

270. Bağdâd’a gelüp emîn ü sâlim
Ol zâ’ir-i âsitân-ı Kâzım
271. Gül-gonce-i bâğ-ı nesl-i Haydar
Nûr-ı basar-ı İmâm-ı Ca‘fer

⁷⁷ Kur’an, Nûr/35 “Nûr üzerine nûrdur O.”

- 272.Ehl-i beytũñ Şeh-i sabũrũ
İsnâ ‘aŐerũñ yedinci nũrũ
- 273.Ahlâk-ı zemîmeden mũberrâ
Kâzım lakabıdur ismi Mũsâ
- 274.Gösterdi nũmũne-i cinânı
Bu feyz-i leb-â-leb âsitânı
- 275.Gavs-i ümmet imâm-ı millet
Zâtı heme masdar-ı kerâmet
- 276.Şeh-beyt-i kasîde-i ma‘ârif
Fâzıl ‘âlemi ledũnnî ‘ârif
- 277.Kâzım lakabına oldu Şâyân
Zemmin idene iderdi ihsân
- 278.Rũhı gidicek civâr-ı ‘arşa
Defn oldu makâbir-i KureyŐ’e
- 279.Hakkâ ki o günbed-i mũnevver
Virdi bu zemîne zîb ü zîver
- 280.İtdürdi mahabbet izdiyâdı
Hem-hâb-ı Muhammed-i civârı
- 281.Kim ođlınuñ oğlıdur o server
Olmışdı mahabbeti mũkerrer
- 282.Ol oldu nesîbi Murtazâ’nuñ
Nũr-ı basarı ‘Ali Rızâ’nuñ
- 283.Ahlâk-ı hamîdeyi o câmi‘
İsnâ ‘aşer-i imâm-ı tâsi‘
- 284.Gördükçe olurdu anı dil-Şâd
Me’mũn-ı halîfe itdi dâmâd
- 285.Lâzım bu makâmuñ ihtirâmı
ÂgũŐa alur iki imâmı
- 286.İhlâsuñı kıl du‘âya hem-râh
Bî-Şübhe olur kabul-i dergâh
- 287.Bu bir ulu dergeh-i keremdür
Yok lafz-ı ‘adem kamu ni‘amdur

288.Kıl istedüğüñ merâmı izhâr
Mahrûm olmaz bu yirde züvvâr

Der Vâsf-ı İmâm-ı ‘Askeriyyin

289.Zâ’ir olalum gel evliyâyı
Hem server-i “surre men re’â”yı⁷⁸

290.Ya’ni ki ‘Ali imâm-ı ‘âşir
Hâdî vü takî zekî vü şâkir

291.Ehl-i beytüñ o bir ‘imâdı
Nûr-ı basar-ı imâm-ı Hâdî

292.Gerçek o velâyetüñ eridür
Bir nâmı veliyy-i ‘Askerîdür

293.Eylerdi halîfe aña hürmet
Görmüşdi nice nice kerâmet

294.Her câyı ki ol iderdi mesken
Her cânib aña olurdu gülşen

295.Bağdâd’a iderdi ki hırâmı
Samirr idi velî makâmı

296.Ol buk’aya reşk iderse gülzâr
Mânend-i behişt tahtı enhâr

297.Bî-şübhe olur sahîh ü a’del
Ol câya gelen mizâc-ı muhtel

298.Pür neş’e-i hevâ-yı dil-sitânı
Bahşende-i keyf-i câvidâni

299.Ol rûh-ı ‘azizi ‘arşa saldı
Oğlı Hasan’ı civâra aldı

300.Bir necl-i necîb idi mü’eddeb
Hâlis lakabı ile mülekkab

301.Buldıysa n’ola kerâmete yol
İhdâ ‘aşer-i e’immedür ol

302.Bu kubbe ki reşk-i mihr ü mehdür
Ol iki imâma cilvegehdür

⁷⁸ “Gören sevindi” anlamında Irak’ta bulunan Samerra şehrinin adıdır.

- 303.Seyr eyle haremdeki o çâhı
Ka‘rında bedîd olan o mâhı
- 304.Serdâb öñinde kıl du‘âyı
‘Arz it o makâma her ricâyı
- 305.Mehdî o mahalde gaybet itmiş
Züvvâr o makâma hürmet itmiş
- 306.Her yirde koma ricâyı elden
Kutlu didiler mahal mahalden
- 307.Mehdî ki imâm-ı mu‘teberdür
A‘câm katında muntazardur
- 308.Görmüşler idi sikât-ı ümmet
Hâl-i sıgarında çok kerâmet
- 309.‘Add eylediler olunca añâ
Anuñla e’immeyi devâz-deh
- 310.Çün itdüh e’immeyi ziyâret
Sâ’irlerine gel eyle himmet

Der Menkabet-i İmâm-ı A‘zam

- 311.Züvvâra olur ehemm ü elzem
Rû-mâl-i der-i İmâm-ı A‘zam
- 312.Fahr itse n’ola cihânda her ân
Dergâhına yüz süren müselmân
- 313.Ol buk‘a ‘aceb ferah-fezâdur
Bir ravza-i pâk ü dil-güşâdur
- 314.Bir kerre gelen gidem disün mi
Bâğ-ı İreme irem disün mi
- 315.Tevzî‘-i feyz ider hisârı
Hurmaları sanki tabla-kârî
- 316.Eflâke salar o kubbe sâye
Züvvâra virür hevâsı vâye
- 317.Bâğından irişse bûy-ı behcet
Âşüfte olur dimâğ-ı cennet
- 318.Şeh-râh-nümâ-yı ehl-i tuğyân

‘Ali-hazret cenâb-ı Nu‘mân

319.Şâdâb-kün-i riyâz-ı irşâd
Âteş-zen-i mîşezâr-ı ilhâd

320.Ol câmi‘ ü merkad-i münevver
Rû-mâl idene safâ mükerrer

321.Ol günbed ‘aceb kerâmet olmuş
Fânûs-ı sirâc-ı ümmet olmuş

322.Bu oldı melâzgâh-ı güm-râh
Bahşende-i feyz bâreka’llâh

323.Yanında o bâğ-ı behcet-efzâ
Hasret-keşidür behişt-i a‘lâ

324.Ahsente zihî zemîn-i dil-cû
Fersûde giyâhı ‘anberîn-bû

325.Ol kasr-ı ferah-fezâsı anuñ
Mânend-i behiştidür cihânuñ

326.Havzında olan letâfet el-hak
Mâhiye ider hilâli mülhak

327.Her katre mâ dür-i ‘Aden’dür
Su zann olunursa sû-i zandur

328.Âfâkı pür eyledi kemâli
Nâcî-i ümmet anuñ ‘ıyâli

329.Güm-râhân-ı cihâna hâdî
‘Ayn-ı hikmetdür ictihâdî

330.Hoşnûd ola ol imâm-ı âgâh
Yüz sürdük o hâke hamdü li’llâh

Der Vâsf-ı Makâm-ı Şeyh Şiblî

331.İtmişler o beldeyi şeref-yâb
Bir nice ‘azîz-i kutb-i âfâk

332.Ez-cümle biri veliyy-i eşher
Şiblî-nisbet cenâb-ı Ca‘fer

333.Ser-halka-i meclis-i velâyet
Dîbâce-i nüsha-i kerâmet

- 334.Zühd ile derûnı enver olmuş
İrşâd-ı Cüneyd'e mazhar olmuş
- 335.Kem-katre iken nazarda jâle
Şemsi göricek irer kemâle
- 336.Maksûdı der-i velîde ara
Her derde olur bu derde çâre
- 337.Tâcü'l-'urefâ ebu'l-'avâtîf
Mecmû'a-i zübdetü'l-ma'ârif
- 338.Memdûh-ı e'izze-i tarîkat
Makbûl-i ecille-i hakîkat
- 339.Nessâc-ı sitebrak-ı tasavvuf
Ferrâş-ı ta'assüf ü tekellüf
- 340.Olmışdı ol sâhibü'l-hamiyye
Medfûn-ı civâr-ı A'zamiyye
- 341.Ol idi hemîşe cilvegâhı
Rû-mâlgeh oldu hânkâhı
- 342.Hakkâ ki odur makâm-ı behcet
Hasret-keşi gülistân-ı cennet
- 343.Virdi ne kadar ide tezellül
İnsâna mahabbet-i tezelzül (?)
- 344.Şiblî ammâ esed-mehâbet
Başdan basa masdar-ı kerâmet
- 345.Ferhunde hoşâ makdem-i 'âlî
Nûr olmuş anuñla ol civânî
- 346.Fazl-ı tabakât-ı evliyânuñ
Dördüncisidür makâmı anuñ
- 347.İtmişdür o mazhar-ı hidâyet
Hayr-ı nessâcdan inâbet
- 348.Çün oldu der-i Cüneyd'e dâhil
Gülzâr-ı merâma oldu vâsıl
- 349.Bîdâr olayum deyu müretteb
Çeşmine nemek çekerdi her şeb

350.Ol zât-ı şerîf-i mu‘teberdür
Bî-şübhe dürüst gerçek erdür

Der Vâsıf-ı Ebu'l-Hüseyn-i Nûrî

351.Nûr isterse hemîşe ‘aynuñ
Gel merkadine Ebu'l-Hüseyn’üñ

352.Nûrî lakabıdur ismi Ahmed
Nâm-ı pederi Bâğî Muhammed

353.Nûr ile tolu makâmı her ân
Nûrî lakabına oldı şâyân

354.Çün maskat-ı re’si şehr-i Bağdâd
Şeyh-i Sakatî’den oldı irşâd

355.Akrânı Cüneyd idi mukarrer
Zü’n-nûn ile sohbeti mükerrer

356.Yazan tabakât içinde me’men
İkincide gösterür makâmın

357.Kâr-ı nazarı kulûbı ihyâ
İş’âl-i fetîle-i süveydâ

358.Oldukda tarîk-i Hakk’a sâlik
Rûşen aña nice mehâlik

359.Fevtin işidüp Cüneyd dirdi
Feyzün nisfi zemîne girdi

360.İtmişler o gevheri hediye
Âgûş-ı zemîn-i A‘zamiyye

361.Hakka ki ol âsitân-ı enver
Nûr ile yolu behište beñzer

362.Ol kim eşiginde itdi hıdmet
Buldı nice yüzden ‘izz ü devlet

363.Huddâma nice kerâmet olmuş
Çok kişilere hidâyet olmuş

364.’Aşk ehlinüñ ol melâzgâhı
Erbâb-ı sülûk cilvegâhı

365.Âhen-dil iderse çihre-sâyı

Bulurdu tarîk-i kimyâyı

366. Her maksad olur o derde hâsıl
Dil-hastelere şifâ-yı ‘âcıl

367. İtmişdi sülûka bezl-i makdûr
Akınca derûna çeşme-i nûr

368. Erbâb-ı sülûka bir debistân
Ashâb-ı kemale bâğ-ı ‘irfân

369. Bîgâne gelende yâd olmaz
Bâzâr-ı feyiz kesâd olmaz

370. Bu dergeh ola hemîşe ma‘mûr
Tâ-haşr olsun makâmı pür nûr

Der Midhat-i Şeyh-i Bişr-i Hafî

371. Dil-hastelere ‘ilâc-ı şâfî
Pür-feyz-i makâm-ı Bişr-i Hafî

372. Ol makdem-i ‘asr-ı evliyâdur
Ser-halka-i bezm-i asfiyâdur

373. İtmişler anuñ yirin ifâde
Ûlâ tabakât-ı evliyâda

374. Olmışdı garîk-i bahr-ı rahmet
Ser-mest-i rahîk-i bezm-i vahdet

375. Ne şâh u gedâ ne haşmet-i şâh
Nâ-bûd yanında mâ-siva’llâh

376. Yalın ayak ol gezerdi her dem
Hafî lakabıyla oldu mu‘lem

377. Eylerdi cemî‘-i müşkilin hal
Geldükde aña İmâm-ı Hanbel

378. Zâhirde ol idi bî-müdânî
Bâtında buña yoğ idi sânî

379. Ehlü’llâhuñ müsellemidür
Menzilgehi kûy-ı A‘zamî’dür

380. Sırr olmak içün olunca me’zûn
‘Uzletkedesinde oldu medfûn

- 381.Ol tutmuş idi mekân evinde
Müşâkını buldı cân evinde
- 382.Olmış o mahall murabba‘âne
Bâlâteridür meyân-hâne
- 383.Sûretle muzîk o cây-ı hurrem
O nûrla tolu sevâd-ı a‘zam
- 384.Bir beyt ammâ ki feyz-meşhûn
Bir beyt ammâ güzîde-i mazmûn
- 385.Dâd u sited-i feyzde bî-bâk
Hâkine hevâ hevâsına hâk
- 386.Endîşe arar bir aña beñzer
Âmed-şüdi hep behište eyler
- 387.Vasfını kalem ider mi tefhîm
Olur mı aña suhenle ta‘zîm
- 388.Tâ kim ideler anı ziyâret
Rûhına ola hezâr rahmet

Der Vâsf-ı Ebu’n-Necîb-i ‘Ârif

- 389.Elden koma dâmen-i tabîbi
‘Abdü’l-kâhir-i Ebu’n-Necîb’i
- 390.Gül-bâğ-ı hakîkatüñ o verdi
Nâm-âver idi behreverdi
- 391.Ol Hâce-i bender-i tarîkat
Ser-mâye-i sâlikân-ı ümmet
- 392.Sad-berg-i gül-nihâl-i ta‘addî⁷⁹
Nev-bâve-i ber-i riyâz-ı fetvâ
- 393.Tâmî-i mukaddemât-ı ‘irfân
Her nutk-ı şerîfî mağz-ı Kur’ân
- 394.Seccâde-nişîn-i cây-ı irşâd
Ârâmgehi derûn-ı Bağdâd

⁷⁹ Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

395. Budur nesebinde kavî-i tahkîk
Olmışdı nesîl-i pâk-i Sıddîk
396. Oldı كزرك der-i câli
Perverde-i Ahmed el-Gazâlî
397. Bir kût-ı helâl için o server
Sakkâluk ile ta'ayyüş ider
398. Geldükde aña karar u temkîn
Dergâhına yüz sürer selâtîn
399. Menzilgehi maksem-i ma'ârif
Sâliklere tekye-i 'avârif
400. Ol hâke idenler ilticâyı
Derd-i dile buldılar devâyı
401. Mihmânımı ol ider himâye
Bahşende-i vâye her gedâya
402. Bî-çârelere deri güşâde
Rûhından iderler istifâde
403. Feyzinden alur nasîbi herkes
Dil-hastelere odur meded-res
404. Ol hâne degül melâz-ı cândur
Reşk-âver-i mihr-i âsumândur
405. Ol mescid o medrese o merkad
Mânend-i harem-serây-ı Meşhed
406. Olmuş deyu bu mahalde kâ'im
Reşk itdi zamân zemîne dâ'im
407. Olsun o makâm-ı kudse kat kat
Yerden göğe dek hezâr rahmet

Der- Menkabet-i Cenâb-ı Cîf

408. Ey kilik-i güher harîd-i 'irfân
'Abdü'l-kâdir makâmıdur kân
409. Geylân ili gevheridür ol zât
Kutbü'l-aktâb zü'l-kerâmet
410. Buldı o güherle şöhret ü şân

Fahr itse n'ola anuñla Geylân

- 411.Ol gonce-i bâğ-ı kâbiliyyet
Gösterdi sabî iken kerâmet
- 412.Geldükde meh-i sıyâm o server
Süd emmedüğini nakl iderler
- 413.Eylerdi meh-i sıyâmı idrâk
Zûr-ı rûze(yi) iderdi imsâk
- 414.Bir dür idi kim sadefde yektâ
Takvâ ile toğdı ol güher-zâ
- 415.Yâd eylediler o nûr-ı 'aynı
Kimi Hasan'ı kimi Hüseyin'i
- 416.Zâtı heme müşkilâtı hâvî
Fehm eyler idi lisân-ı gâvı
- 417.Cû' ile geçerdı ekser evkât
İkbâl itmez ta'âma bi'z-zât
- 418.İtmiş vasfın iden hikâyet
Hızır ile görüşdiğin rivâyet
- 419.Mısbâh-ı sülûk ol vahîdüñ
Perverdesidür Ebu Sa'îd'üñ
- 420.Ol dem ki çıkup nasîhat eyler
Va'zına gelür nice velîler
- 421.İtdükde olur ma'a'l-irâde
Boyunlarına kadem nihâde
- 422.Bağdâd şattı idince tuğyân
Gark olmaları olur nümâyân
- 423.Halkı nefesinden ister imdâd
Yâ şeyh deyu iderdi feryâd
- 424.Eylerdi 'asâ ile işâret
Başlardı tenezzüle o sâ'at
- 425.'Asrında yoğ idi aña hem-tâ
Kutbiyyetin eylemişler imzâ
- 426.Nâmı tutmuş bütün cihânı

Kutbiyyetüñ budur nişânı

- 427.Ol heybet ile o merkad-i pâk
Hayret-bahşâ-yı çeşm-i idrâk
- 428.Ol günbed-i sebzi dir görenler
Tûtî-i behişt-i ‘Adn’e beñzer
- 429.Ferş-i harem-i leb-â-leb envâr
Rû-mâlgeh-i kibâr-ı züvvâr
- 430.Her hücre tolu ricâl-i ‘uşşâk
Yek-lahza cemâl-i yâra müştâk
- 431.Tâ‘at u sülûk-ı sûfîyâne
Mahsûs olmuş ol âsitâna
- 432.Bî-şübhe budur ne kıl ü ne kâl
Hirmengeh-i kiştzâr-i âmâl

Der-Vasf-ı Şihâb-ı Sühreverdî

- 433.Şehrâh-ı sülûk reh-neverdi
Bû-Hafâ Şihâb-ı Sühreverdî
- 434.Sıddîk-neseb semiyî-i Fârûk
‘Âşık aña sâlikân o ma‘şûk
- 435.İbnü’l-ahidür Ebu’n-Necîb’üñ
Perverdesidür hem ol lebîbüñ
- 436.Şeyhü’l-‘urefâ mücâhid-i dîn
Âhir-res-i evliyâ-i pîşîn
- 437.Zânu-zede-i harîmi efrâd
Seccâde-nişîn-i bezm-i irşâd
- 438.Ser-çeşme-i feyz-i selsebîli
Reh-yâb-ı harem-serâ-yı Cîlî
- 439.Zâtında ne rütbedür ol ‘ârif
Şâhiddür ‘avârifü’l-ma‘ârif
- 440.Bağdâd-ı ‘Irâk’uñ evliyâsı
Olmışdı şihâb-ı intihâsı
- 441.Eylerdi müdellel ü müberhen
Erbâb-ı sülûk müşkilin hal

- 442.‘İlm ü ‘amel ile bî-müdânî
‘Asrında yoğ idi aña sânî
- 443.Bağdâd’a ‘azîmet itdi nâ-geh
Teshîrine geldi Harzemşâh
- 444.Haşmetle hezâr leşker ile
Geldi nice yüz biñ ‘asker ile
- 445.Rif‘ati halife oldu nâ-çar
Dergâh-ı ‘Azizden talebkâr
- 446.Vardı nice ger nasîhat itdi
Kâr eylemedi fezâhat itdi
- 447.Kahrına olup dehen-güşâde
Gel gör ne olur hilâf-ı ‘âde
- 448.Bâd-ı Sarsar o demde çıkdı
Âb haymelerin başına yıkdı
- 449.Kalbine tokındı ol dil-âzâr
Yağdı üzerine bir ‘aceb kar
- 450.Tâkat yoğ idi dahı karâra
‘Azm eylediler bütûn firâra
- 451.İdbârına çün ‘Azîz el açdı
Kış geldi o şâha dondı kaçdı
- 452.Gösterdi kerâmeti ol âgâh
Ahsente hezâr bâreka’llâh
- 453.‘Âlî câmi‘ o merkad-i nûr
Ak Bâb civarın itdi ma‘mûr

Der Midhat-i Şeyh ‘Azîz-i Tâyi

- 454.Evvel tağyîr iden kabâyı
Dâver bin Nâsir bin Tâyi
- 455.Ser-çeşme-i zezem-i hakîkat
Tâb-efken-i meclis-i tarîkat
- 456.Tilmîz-i İmâm-ı A‘zam idi
Efkah kâmil müsellemin idi
- 457.İrşâd idicek Habîb anı

Terk eyledi cümle î n ü â nı

- 458.Gitdi o ifâde istifâde
Nefsi ile başladı cihâda
- 459.Oldı giderek imâm-ı ümmet
Mihrâb-ı niyâz-ı ehl-i hâcet
- 460.Erbâb-ı sülûkuñ akdemidür
Üstâd-ı habîb-i A‘cemîdür
461. سَرْنَا lığı itmişdi mu‘tâd
‘Uzletgehi idi Kerh-i Bağdâd
- 462.Yine o mahalde defn olunmuş
Rihletde o ‘arsada bulunmuş
- 463.Ol buk‘adadur velîler ekser
Ol ‘arsa ‘aceb huçeste enver
- 464.Bûy-ı çemen-i latîfi her an
Müşgîn-sâz-ı meşâmm-ı insân
- 465.Ol yirde sabâ ki geh vezândur
Çün nağme gıdâ-yı rûh u cândur
- 466.Dest-i nesîmât ile nevâhî
Bu yirden alurlar inşirâhı
- 467.Vasfın işiden görenle yeksân
Dâvûdi nefes müferrih-i cân
- 468.Olmışdur o merkade ne minnet
Mecrâ-yı murâdâtı sa‘âdet
- 469.Yetmez mi saña kerâmete dâl
Ol merkade yüz sürer be-her sâl
- 470.Olmaz mı dile safâsı meşhûd
Bir yirde ola makâm-ı Dâvûd
- 471.Ol türbe-i pâke yüz sürenler
Her ne dilerse virür erenler
- 472.Soñ demde makâmı cennet olsun
Sîr-âb-ı zülâl-i rahmet olsun

Der-Menkabet-i ‘Azîz-i Ma‘rûf

473. تعقل u kerâmet ile mevsûf
Kerhi-nisbetdür ismi Ma'rûf
- 474.Mâ-lâ-kün-i kâr-1 sıtr-1 feyyâz
'Âbid zâhid müfîz murtâz
- 475.Tâyî yakdı anuñ çerâğın
Şâd-âb itdi derûmı bâğın
- 476.Gûşında idi sadâ-yı Dâvûd
Sırr-1 'Acemî dilinde mevcûd
- 477.Şeh-râh-1 süluka oldı kâ'id
Kutbiyyetine fuhûl şâhid
- 478.Sebt oldı fuhûle çün esâmî
Abdâlına yazıldı nâmı
- 479.Ol zâta makâm olan o türbet
Olmaz mı mazanna-i icâbet
- 480.Nessâc-1 sitebrak ma'ârif
Sır-bahş-1 derûn-1 külli 'ârif
- 481.Mektûbda nâmı mu'teberdür
Şebhâl-i hamâm-1 nâ-be-serdür
- 482.İş'âl-kün-i şümû'-1 idrak
Dil-hastelere türâbı tiryâk
- 483.Bâb-1 harem-i safâ sirişti
Rû-mâl ideni ider behiştı
- 484.Züvvâra kesel bulur mı hiç yol
Rûhaniyyetle toptolu ol
- 485.Ol câmi'-i pür-safâ o merkad
'Uşşâka ferah-resân-1 sermed
- 486.Ta'yîn-i fuhûl işâretidür
Rûz-1 şenbe ziyâretidür
- 487.Ammâ ki meşâyih itdi 'âdet
Tâ ola bürehne-pâ ziyâret
- 488.Gel gör ki nedür bu 'izzet-i şân
Ol dahı bizüm gibi bir insân

489.Eltâf-ı Hudâ'ya mazhar olmuş
Bir zerre-i hâk cevher olmuş

490.Ahsente zihî 'inâyet-i Hak
İtmiş anı kudsiyâna mülhak

491.Şâyeste geçen o yirde evkât
Olursa vesîle-i mübâhât

Der-Medh-i Sırrî-i Zü'l-kerâme

492.Kerh'i bî-tamam iden ziyâret
Gel gel Sakatî'den itme gaflet

493.Kurbinde o kâmilüñ mezârı
Ol yirde imiş kadîm dârı

494.Ser-halka-i bezm-i evliyâdur
'Asrında e'azz-i asfiyâdur

495.Lafz-ı Sakatî ki ya'ni 'Attâr
.....

496⁸⁰
Şeh-bender-i kâsibân ticâret

497. Oldı 'âlemi sırrî-i 'ârif
Gül-deste-i gülşen-i ma'ârif

498. Kerhî'den o dem ki bî'at itdi
Her kârından ferâgat itdi

499.İtmişdi sülûka anı sâ'î
Ol nazar-ı habîb-i dâ'î

500.Nefsiyle cihâdı 'âdet itdi
Tenhâca oturdu 'uzlet itdi

501.Müşkilleri aña mülhem oldı
Esrâr-ı ledünne mahrem oldı

502.Oldı giderek karîn-i evtâd
Seccâde-nişîn-i cây-ı irşâd

503.Miftâhü'l-gayb kapular açdı
Ula tabakâta nâmı geçdi

⁸⁰ 495. beytin birinci mısra'ı ile 496. beytin ikinci mısra'ı birleştirilerek tek beyit halinde yazılmıştır.

504.Oldı olicak safâ ziyâde
Kutbiyyete dek kadem-nihâde

505.Gel gör ne makâma oldı nâ'il
Şâkirdi ola Cüneyd-i kâmil

506.Kadrini bilüp o bî-müdânî
Hem-hâb itmiş yanında anı

507.Bir tahta oturmuş iki hâmân
Yok anda nizâ'-i tâc-dârân

508. قطيبتن ايله او كنبد پاك (?)
Sâhib-kamereyn-i reşk-i eflâk

509.Sâ'irlere nisbet ile hâlet
Bu cây-ı ferah-fezâda kat kat

Der-Zikr-i Cüneyd-i Sâhib-i İrşâd

510.Mezkûr Cüneyd o dürr-i meknûn
Hâlî ayağı ucında medfûn

511.Tâ'ifetine seyyid oldı⁸¹
Fazl-ı verâ'ı cihâna toldı

512.Silk-i tabakât-ı evliyâda⁸²
İkincide geldi nâmı ziyâde

513.Zühd ü takvâ ile 'alemdür
Hakkâ ki 'azîz ü muhteremdür

514.Sâdât-ı kirâm-ı muktedâsı
Kavmüñ ulusı vü mültecâsı

515.'Ummân-ı cevâhir-i ma'ârif
Esrâr-ı hakîkati mükâşif

516.Mesned-pîrây-ı sadr-ı fetvâ
Hâdî-i tarîk-i zühd ü takvâ

517.Murtâz-ı velî mücâhid-i dîn
Elburz-vakâr u 'izz ü temkîn

518.Oldukda mehâbeti hüveydâ

⁸¹ Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

⁸² Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

İslâma gelür görince tersâ

519.Nâşîlerden lisânı sâlim
Âdâb-ı şerî'at üzre dâ'im

520.İtseydi eger 'alîle himmet
Geldüğü yire giderdi 'illet

521.Va'zına geleydi bir günehkâr
Ta'ib tâhir giderdi nâ-çar

522.İtdükçe nisâr o la'l-i dür-pûş
Gûş-ı câna olurdu mengûş

Sâhib-i Vak'a Cenâb-ı Mansûr

523.Ol cây-ı ferah-fezây-ı pür-nûr
Kurbinde anuñ makâm-ı Mansûr

524.Hallâc-ı cihân-fedâ-yı 'uşşâk
Tûfân-ı belâ-şehper-i âfâk

525.Şehr-i Beyzâ'da neş'et itdi
Bağdâd'a gelüp ikâmet itdi

526.'Amr-ı Mekkî'nüñ oldı mürîdi
'Uşşâk-ı hakikatüñ ferîdi

527.Şeh-râh-ı tarîk-i Hakk'a râgıb
Nûrî vü Cüneyd ile musâhib

528.İfrât-ı mahabbet ile meczûb
Ser-mest-i rahîk-i 'aşk-ı mahbûb

529.İzhâr-ı kerâmeti mukarrer
Envâr-ı sülûk ile münevver

530.Lîkin cezebât içinde şaşmış
Deryâ-yı telâşı başdan aşmış

531.Ba'zılar ider bu kulu ısgâ
Katline Cüneyd vire fetvâ

532.İtmişdi Cüneyd o demde rihlet
On bir sene soñradur şehâdet

533.Bir sözle harem-sarâya girmiş
Ber-dâr olmuş murâda irmiş

- 534.Dîdâr-ı bekâ olup hüveydâ
Dar olmuş anuñ başına dünyâ
- 535.Nefsü'l-emrûñ katı hilâfı
Hakkında iderler ihtilâfı
- 536.İzhâr iderdi sânihâtı
Mir'ât-i zamîrde lâyhâtı
- 537.Bir yemde görilmedi o cûşış
Makder-i beşer degül bu gûşış⁸³
- 538.Bir gömlek ile haremde dâ'im
Bir yıl ser ü pâ bürehne kâ'im
- 539.Ahbâbı libâsını yapardı
Gömlekle deri bile kopardı
- 540.Sâ'ir tâ'at hadden efzûn
Biñ rek'ât idi namâzı her gün
- 541.Ma'lûm degül hakikat-i hâl
Hüsn-i zanda ne kıl ü ne kâl
- 542.Kabrin idegör anuñ ziyâret
Olsun o garîk-i bahr-i rahmet
- Meczûb-ı Hudâ Cenâb-ı Behlûl**
- 543.Züvvâra degül bu yirde mechûl
Bâzâr-ı serâ-fürûş-ı Behlûl
- 544.Setr itmek için güher-nihâdın
Mecnûn'a çıkarmış idi adın
- 545.Terk eylemişidi 'izz ü şânı
Dutmuşdı cihâmı dâsitânı
- 546.Bu yirde hemîşe cilvegâhı
Âmed şude dâ'imâ nigâhı
- 547.Âyîne-i kalbi şöyle pür nûr
Yoğ idi anuñ yanında mestûr
- 548.Her kim aña uğrayup geçerde
Kalbinde ne var ne yok açardı

⁸³ Bu mısradâ vezin aksamaktadır

549.Söylerdi hemîşe dürr-i meknûn
Mecnûn diyen aña oldu mecnûn

550.‘ Arif dâna veliyy-i âgâh
Bir pula satardı vîrse(ler) câh

551.Bir iki hazefden ev yapardı
Cennet evidür deyu satardı

552.Kabri şeref-i ziyâret olmuş
Bir ev gibi yapmak ‘âdet olmuş

553.Rûhaniyyet anuñ nişânı
Şeh-bâz-ı velâyet âşiyânı

554.Varsa eğer anda bir günehkâr
Tâ’ib tâhir dönerdi nâ-çâr

555.Çok kimseleri o cây-ı pür-nûr
İtmişdi metâlibiyle mesrûr

556.Elden koma sıdk u ihtirâmı
Hâlî degül evliyâ makâmı

557.Cân u dilden kıl iltimâsı
İksîr altun ider nuhâsı

558.Hâkine niyâzı her zamân it
Maksûd ne ise der-miyân it

559.Bî-şübhe olur murâd hâsıl
Böyle olunur merâma vâsıl

Der-Menkabet-i İmâm-ı Hanbel

560.Zâhirde imiş zamân-ı evvel
Âsûdegeh-i İmâm-ı Hanbel

561.Var idi binâ-i merkadi hem
Mâ-beyn-i şât u İmâm-ı A‘zam

562.Etrafına şatt olup havâle
Ol mâhı kuşatdı sanki hâle

563.Hâlâ ne eser ne sahat-i(?) hâk
Kalmış şatt içinde merkad-i pâk

564.Âgâhıdur ol da evliyânuñ

Gâyet ulusıdur asfiyânuñ

565.Nûr-ı vechin görince gebrân
İslâma gelürdi ez-dil ü cân

566.Zâhirde cihâdı emr-i fetvâ
Bâtında kemâl-i zühd ü takvâ

567.‘Asrında fuhûlüñ a‘zamıdur
Ehlu’lâhuñ mükerrerimidür

568.Me’vâsı riyâz-ı cennet olsun
Rûhına hezâr rahmet olsun

Der-Hâtime-i Riyâz-ı Züvvâr

569.Kâmi yeter eyledüñ seyâhat
Bağdâd velîlerin ziyâret

570.Bulduñ bu zemîni nâ-gehânî
Mânende-i genc-i şâygânî

571.El-hak bu eserde bî-riyâsın
Vassâf-ı kibâr-ı evliyâsın

572.Erzân-ı harîd olur yerinden
Gel câ’ize iste her birinden

573.Ammâ ki degül metâ‘-ı dünyâ
Alma gevher yirine mînâ

574.Âhir demde ‘inâyet iste
Her birinden şefâ‘at iste

575.Esdükçe nesîm-i lutf-ı Sübhân
Merkadleri ola bâğ-ı rıdvân

576.Varmak lâzım degül o câya
Bunu okımak ider kifâye

577.Maksûd senâlarıdur ancak
Rahmetle du‘âlarıdur ancak

578.İnkâr derûna bulmasın yol
Sıdk ile muhibb-i evliyâ ol

579.Çünkim idesin velîyi ikrâr
Hâzır bu velîlerüñ nesi var

580.İnkârũ ise netice hâli
Tekzîb-i selef olur misâli

581.Her birisi bir veliyy-i âgâh
Râzı ola cümlesinden Allâh

BEHCETÜ'L-FEYHA *

fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün

1.Hamd o perverdigâr-i bî-çûna
Virdi gerdiş bu çerh-i gerdûna

2.Muktezâ-yı tegâyür-i etvâr
Eyledi anı münkalib âsâr

3.Ezelinden zamân-ı nâ-ebedi
Bir günü bir günine beñzemedi

4.Oldı bir şûrezâr nice zamân
Reşk-fermâ-yı gülsitân-ı cinân

5.İtdi bülbülleri hezâr nevâ
Gülleri dâğ-ı sîne-i gabrâ

6.Bir gün esdi o bâğa båd-ı semûm
'Âkıbet oldı âşiyâne-i bûm

7.Oldı bu gûne muztarib-ahvâl
Mazhar-ı neş'e-i celâl ü cemâl

İhtilâl-i Nevâhi-i Bağdâd

8.Cümleden biri hıtta-i Bağdâd
Reşk-i bâğ-ı İrem bihişt-âbâd

9.Hulefâ tahtgâhı şehr-i kadîm
Rub'-ı meskûn içinde misl-i 'adîm

10.Müntehab buk'a-i e'imme-i dîn
Evliyâ bürci cây-ı murtazîn

11.Dicle hâkine yüz sürer her bâr
*Cennetun tecrî tahtihe'l-enhâr*⁸⁴

12.Gül-zemîni ki cennet-âsâdur
Nahl-i hurma misâl-i Tûbâdur

13.Zînet-efzâ-yı tahtgâh-ı 'Irâk

⁸⁴ Kur'an, Bakara / 25 "Altından ırmaklar akan cennetler"

Dâstânı Őenide-i âfâk

14.Böyle bir buk'a-i huçeste-kıbâb
Gâh ma'mûre oldu gâhi harâb

15.Hayli demdür kabâ'il-i 'urbân
Almış etrâfını idüp tuğyân

16.Kalmış ol buk'a-i sûtûde-simât
Zulumât içre misl-i âb-ı hayât

17.Nize-dârân ile müdür ü müdür
Şâh-ı mârâna döndü bürc-i hisâr

18.Buldığın soydu taşrada 'Urbân
Oldı cümle Kalenderî 'uryân

19.Havfden berg ü bârını gûyâ
Başı üstinde gezdürür hurma

20.Olur ahvâli cümle nev'-i dığer
İntizâmı 'Arab saçına döner

Kesr-i Dest-i Tetâvül-i 'Urbân

21.'Akıbet pâdişâh-ı rûy-ı zemîn
Hân Ahmed hıdîv-i 'adl-âyîn

22.Ol Şehinşâh-ı ma'delet-güster
Dâver-i Cem-hıdem Ferîdûn-fer

23.Zîb-i evreng-i memleket-pîrâ
*Halleda'llâhu mülkehu ebeden*⁸⁵

24.Re'yini mazhar-ı savâb itdi
Vüzerâsından intihâb itdi

25.Çünkü ma'lûm idindi ahvâli
Eyledi bir vezîrini vâlî

26.Ne vezîr ol Büzürcmihr-nazîr
Oldı dil-dâdesi sagîr ü kebîr

27.Melekiyyü'ş-şiyem Hasan Paşa
*Yessera'llâhu mâ yurîdu ve yeşâ*⁸⁶

⁸⁵ "Allâh onun mülkünü ebedi kılsın."

⁸⁶ "Allâh onun dilediğini kolaylaştırsın."

- 28.Ne hasen hüsn-i hulkı ‘âlem-gîr
Yok şecâ‘atde kimse aña nazîr
- 29.Dem-i heycâda cünbiş-i Rüstem
‘Azm-i rezmin görüp olur mülzem
- 30.Dutsa ger pençe-i Nerîmân’ı
Olsa âhen iderdi nerm anı
- 31.Kim olursa sihâmı itme ‘aceb
Uç virür sîne-i ‘adûdan hep
- 32.Olmadın desti kabza-gîr-i kemân
Tîr-i nâ-cestesinden ürker cân
- 33.Şeyh-i ‘urbâna tîg-i pür-hûnı
Giydirür bir ‘abâ-yı gül-gûnı
- 34.Felek eylerse dergehine revâ
Meh-i nevle nücûmı la‘l-bahâ
- 35.Murg-ı cân oldı tîrine vâye
Tîgi düşmenden aldı ser-mâye
- 36.Fikri sâ’ib hemîşe re’yi rezîn
Hüsn-i tedbîri hod savâb-karîn
- 37.Geldi çün bâ-sa‘âdet ü iclâl
Gördi Bağdâd’ı muztarib-ahvâl
- Vak‘a-i İnhizâm-ı Âl-i ‘Uzeyr**
- 38.Tâgiyânuñ re’îsi âl-i ‘Uzeyr
Düzd-i gâretger-i şekâ-tedbîr⁸⁷
- 39.Reh-zeni san‘atınuñ üstâdı
Kârınuñ ol tamâm cellâdı
- 40.Kîse-i kârbân hızânesidür
Âmedüñ râhı mâlikânesidür
- 41.Ellerinden cemî‘-i halk zebûn
Kârbânuñ cigerleri pür hûn
- 42.İtdigi cevr ü zulme gâyet yok

⁸⁷ Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

Bağy u tugyânına nihâyet yok

- 43.Gördi çün vezîr-i vâlâ-câh⁸⁸
Ne musîbetdedür 'ibâdu'llâh
- 44.Ne nevâhî ne ehl-i karyede tâb
Kasabât ise cümle hâne harâb
- 45.Pertev-endâz olup o şîr-i dilîr
İtdi etrâf-ı 'askerini habîr
- 46.Sürdi esbin o yekke-tâz-ı zamân
Cây-ı cem'ıyyeti olunca 'ayân
- 47.Nazarı dûş olunca a'dâya
Koymadı kârzârı ferdâya
- 48.Sundı 'Urbân-ı nizedârâna
Girdi âteşleyin neyistâna
- 49.Râh-ı cây-ı gürîzi bağlatdı
Her taraf çok analar ağlatdı
- 50.Çünkü Allâh içün idi kârı
Nusret itdi 'inayet-i Bârî
- 51.Gâlib oldu gürûh-ı tâgîye
El-amâni çağırttı bâgîye
- 52.Şeyh idi ol 'aşîrete Ke'dân
Pâyına düşdi geldi didi amân
- 53.Râh-zenlük günâhına tevbe
Kârbân kat'-ı râhına tevbe
- 54.Kulluğuna kabûl idüp şâd it
Gerek öldür gerekse âzâd it
- 55.Pây-ı esbine düşdi sürdi yüzün
El-amân ile âhir itdi sözün
- 56.Ol dilîr-i yegâne merdâne
Şefkat itdi sığâr u nisvâna
- 57.Men' idüp harbden dilîrânı

⁸⁸ Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

Der-niyâm itdi tîğ-i ‘uryânı

58.Emrine râm olup ‘ale’t-ta‘cîl
Tîğler düşdiler niyâma dâhil

59.Bakmamak üzre cânib-i hayfa
Re’y virdi bakıyyetü’s-seyfe

60.Döndi mesnedgehine bâ-ikbâl
İtdi a’yân-ı şehr istikbâl

61.Kârbân gördi lutfın ol seferüñ
Ağzın açık kodı tolu kemerüñ

62.Ne harâmî ne haşyet-i hûnî
Başı üzre götürdi altunı

63.Sâyesinde cihân emîn oldı
Fitne erbâbı der-kemîn oldı

64.Bîm-i şemşîri ile nice zamân
Kan-feşândı ‘asâkir-i ‘Urbân

65.Virdi günden güne umûra nizâm
Şâd-kâm oldı sâyesinde enâm

Der Beyân-ı Ziyâret-i Meşhed

66.İtdi bir gün o mâh-ı bürc-i şeref
Heves-i rûy-mâl-i hâk-i Necef

67.Cümle etba‘ı beyyinül-ikbâl
Hâzır oldı ziyârete fi’l-hâl

68.Bâ-hezâr ‘izz ü nâz u haşmet-i tâm
İtdi sahrâ-yı Kerh’e darb-ı hıyâm

69.Seherî oldı ol sûtûde-nijâd
‘Âzim-i şâh-râh-ı sûy-ı murâd

70.Gâh râhî gehî karâr itdi
Geh cirîd ü gehi şikâr itdi

71.Cisr-i Rıdvân’ı geçdi ol şehbâz
Kondı kurb-ı murâda bâ-i‘zâz

72.İrtesi ol hıdv-i mihr-cenâb
‘İzz ü rif’atle oldı pâ be-rikâb

- 73.Hayrete saldı hayl-i ‘Urbânı
Nize-bâzî vü esb-cünbânî
- 74.Sayd-cû olarak havâlîde
Kondı menzilgeh-i Kemâlîde
- 75.Gelicek bârgâh-ı bâ-ıkbâl
Kerbelâ kavmi itdi istıkbâl
- 76.Seheri hûn-ı dil nisâr iderek
Nâle vü girye ah u zâr iderek
- 77.İtdi bâ-ınkisâr-i hüzn ü melâl
Kerbelâ hâk-i pâyine rû-mâl
- 78.Sad-hulûs ile eyledi her câ
Müstehabb-ı ziyâreti icrâ
- 79.Meşhed’ün sîm ü zer kanâdili
Ol gülûñ gûyiyâ ‘anâdili
- 80.Pâsdâr idi hayli muğber idi
Çihre-i şî‘iyâna benzer idi
- 81.Sildirüp gitdi cümle pas u gubâr
Oldı pür nûr rûy-ı sünnîvâr
- 82.Bu ziyâretle çünki buldı şeref
Eyledi ‘azm-i râh-ı şâh-ı Necef
- 83.İtdi rû-mâl anuñ da hâkinde
Dökdi eşki zemîn-i pâkinde
- 84.Ol du‘âlar ki oldı anda hazîn
Ola makbûl-i bârgâh-ı güzîn
- 85.Çünki matlab fakat ziyâret idi
İktisâb-ı şeref sa‘âdet idi
- 86.Oldıgınca heme husûl-pezîr
Ric‘at itdi o mihr-i ‘âlem-gîr
- 87.Bâ-sa‘âdet olup süvâr u revân
Kûfe şehrini itdi ‘atf-ı ‘inân
- 88.Ne görür ol medîne-i enver
Ol nazargâh-ı Hazret-i Hayder

- 89.Maskat-i re's-i ekser-i ashâb
Hânedân-ı musannifin-i kitâb
- 90.Eseri kalmamış turâb olmuş
Kalb-i 'âşık gibi harâb olmuş
- 91.Hayretin gördi didi pîr-i hîred
Sakın izhâr-ı hayf itme ebed
- 92.Hûn-ı Hayder bu câya oldu revân
Tâ kıyâmet olur mı âbâdân
- 93.Geçdi andan da ol dilîr be-nâm
Kurb-i Zi'l-kifl'e idi darb-ı hıyâm
- 94.İrtesi bâ-sa'âdet ü iclâl
Hille'ye saldı sâye-i iclâl
- 95.Hâk-i pâyine itdiler fi'l-hâl
Âl-i Keş'am 'aşireti rû-mâl
- 96.Anlaruñ şeyhi idi Muhsin nâm
Nâ-sezâ bir harîf-i süst-endâm
- 97.Çünkü şeyh olması görindi 'acîb
Giydi hil'at anuñ yirine Şebîb
- 98.Her taraf sayd için idüp pervâz
Hâtıra geldi lâne-i şehbâz
- 99.Gördi çok meksi anda nâ-ma'kul
Nakl idüp Orta Hana itdi nüzûl
- 100.Hayli ma'mûr cây imiş evvel
Bir münâsib konağ imiş o mahal
- 101.'Arabuñ eşkıyâsı pey der-pey
Gâret itmiş kalur mı Ortada şey
- 102.Yolcıya yok o yirde cây-ı penâh
Çâresüz hâlî kalmış ol şeh-râh
- 103.Vâkîf oldukda bu hikâyetine
İtdi fermân anuñ 'imâretine
- 104.Az zamân içre ol mahall-i huzûr
Oldı evvelkiden dahi ma'mûr

105.Geldi Bağdâd'a 'adl ü dâd iderek
Şâh-bâz âşiyânesinde gerek

106.Ehl-i Bağdâd'a mihrbân geldi
Cesed-i nâ-tüvâna cân geldi

107.İtdi ikbâl ile sarâya nüzûl
Oldı kâr-ı nizâm ile meşgûl

Tuhfe Tarh-ı Hikâyet-i Elmas

108.Eser-i baht u tâli'-i hâkân
Fâl-i ikbâl-i pâdişâh-ı cihân

109.Bir fakîr-i burehne-pâ vü hakîr
Hille cisrini eylemiş tathîr

110.Ref' iderken o hâr u hâşâkini
Buldı içinde gevher-i pâki

111.Mezbele içre sanki baş yatur
Didi buldum şikârı taş yatur

112.Cehl ile itmiş idi 'ömri telef
Ne güher fark ider ne seng-i hazef

113.Ba'zımı vâkîf itdi bu râza
Gösterüp kendi gibi nâ-sâza

114.Didiler şişe müntehâsıdur
İki mankır tolu bahâsıdur

115.Ba'd ez-an bir Yehûd-ı mekkârî
Gördüğü dem olur harîdârı

116.Ketm ü ihfâ idince ol hâ'if
Hille'nün zâbiti olur vâkîf

117.Duydı çün âşinâ vü bîgâne
'Arz olındı vezîr-i zî-şâna

118.Cem'-i a'yân ile idüp dîvân
Hâzır itdürdi gevheri ol an

119.Gördiler cümle-i dakîka-şinâs
İttifâk üzre didiler elmâs

120.Kadri ma'lûm olup bilâ-ifrât

Geldi vezni yigirmi üç kırât

121.Ol vezîr-i Büzürcmihr-i cenâb
Döndi didi bu gevher-i nâ-yâb

122.Pâdişâh-ı cihâna lâyıkdur
Yâdigâr olmaya muvâfıkdur

123.Habbezâ sâdikâne re'y-i rezîn
İtdi bu re'ye cümlesi tahsîn

124.Der-i devlet-me'âba bâ-tebcîl
Gönderüp itdi kulluğın tekmîl

Bu'l-'aceb Vak'a-i Benî Lâmî

125.Yeter ey hâme sabr u ârâmuñ
Yaz ser-encâmını Benî Lâm'uña

126.Sâkinân-ı nevâhi-i Bağdâd
Bu 'aşîretten itdiler feryâd

127.Didiler aldı mâlumuz komadı
Durup oturma hâlümüz komadı

128.Bizlere oldı cümle hep olacak
Şey'ümüz kalmadı 'Arab alacak

129.Kalmadı hânemüzde eski hasîr
Tekyegâh-ı kirişciyâna nazîr

130.Sürdi câmûsı kendi mâlı gibi
Anasınuñ südi helâli gibi

131.Götürüp gitdi evde her ne ki var
*Leyse fî'd-dâri gayrinâ deyyâr*⁸⁹

132.Ey dilîr-i yegâne sad-feryâd
Bu sitemgerlerüñ elinden dâd

133.Eyledi ol vezîr-i 'âli-câh
Dermendâna şefkat ile nigâh

134.Yazdı buyruldı eyledi tehdîd
Gönderüp içlerine bâ-te'kîd

⁸⁹ "Evde bizden başkası yok."

- 135.Didi ey sâ'iyân-ı zulm ü fesâd
Nice bir sizden ideler feryâd
- 136.Zulmüñüz halka bî-hisâb oldu
Nice ma'mûreler harâb oldu
- 137.Tevbe eyleñ bu halkı gâretten
Min ba'd el çeküñ bu 'âdetten
- 138.Virüñ eşyâlarımı sâhibine
Redd idüñ mâl-ı gasbı tâlibine
- 139.Cem' olup cümlesi müşâvereye
Başladılar nice muhâvereye
- 140.Didiler biz huçeste-encâmuz
Bu kabâ'ilde biz Benî Lâm'uz
- 141.Sâkinân-ı sevâd-ı pür-elemüz
Ser-i nîzeyledür mu'âmelemüz
- 142.Terk-i yağma vü gâret eylemezüz
Kesbümüzden ferâgat eylemezüz
- 143.Kangı vâli bizümle ceng itdi
Bâr u büngâhını koyup gitdi
- 144.Hükm-i vâlîye 'ârdur girmek
Bize el virmez alduğın virmek
- 145.Ne tereddüd ne istihâre ne hâb
Virdiler gâlibâne şâfi cevâb
- 146.Bu haber oldu çün resîde-i gûş
Ol bem-i gayret idi cûş u hurûş
- 147.Oldı ol şeh-süvâr-ı şîr-cenâb
Bir mübârek vakitte pâ be-rikâb
- 148.Esbe mihmîz ile haber itdi
Semt-i a'dâ budur diyüp gitdi
- 149.Oldı düşmen habîr 'azminden
Havfe düşdi hüçüm-ı rezminden
- 150.Bu geliş hayli bî-amân geliş
Sâ'ire beñzemez yaman geliş

151. Didiler gâlibâ bu hengâme
Lâmelif çizdirür Beni Lâm'a
152. Bu geliş hâlini tebâh itdi
'Acemüñ tağların penâh itdi
153. Ol dilîr-i yegâne geldi hemân
Gördi itmiş şikârı nakl-i mekân
154. Girü döndürmedi 'azîmetini
Sürdi ardınca esb-i himmetini
155. Lerze-bahş oldu 'azmi âfâka
Vardı der-bend-i tûr-ı İshâk'a
156. Der-kemîn itmiş idi dur u dirâz
Bu güzergâha çok tûfeng-endâz
157. Târ u mâr oldu cümlesi fi'l-hâl
Sedd-i râh olmağa mecâl muhâl
158. Kûh-ı A'câma düşmen oldu rahîl
Lor Kürdine vardı düşdi dâhil
159. Ol 'aşîretten itdi istimdâd
Aldı mâl-ı Hatâyî'den imdâd
160. Gördi kim tağlarda kalmadı râh
Dâmen-i kûh-ı Lor'ı itdi penâh
161. Kaldı mâl ü menâl u ehl ü 'ıyâl
Şâh-ı Nahcîr'de perîşân-hâl
162. Ol dilîr-i yegâne Rüstenvâr
Nice derbend ü kûhı itdi güzâr
163. Def'aten râst geldi yirlerine
İndi bir tağdan üzerlerine
164. Hamle itdi kopardı gavgâyı
Bozdı kırdı gürûh-ı a'dâyı
165. Oldı yağma cemî'-i mâl ü menâl
Kaldı ancak yirinde ehl ü 'ıyâl
166. Mugtenem oldu hep piyâde süvâr
Hissemend oldılar sıgâr u kibâr

167.Böyle bir nusret ü 'inâyet-i Hak
Olmamışdur bu vak'adan esbak

168.Urmadı kimse hayl-i 'Urbâna
Böyle bir sille-i Nerîmâne

169.Virdi Hak hâsıl oldu cümle murâd
Eyledi 'azm-i cânib-i Bağdâd

170.Pây-i esbine yüz sürüp fukarâ
Pâdişâh-ı cihâna itdi du'â

171.Hâhişi üzre bunda kâm aldı
Hayl-i düşmenden intikâm aldı

172.Havf-i şimşîri ile nice zamân
Başını çekdi hırkaya 'Urbân

İnhizâm-ı Hazâ'ilî Selmân

173.Bâ'is-i fitne bâdi-i tuğyân
İbni 'Abbâs Hazâ'ilî Selmân

174.Vak'ası tâ reside-i nüh-tâk
Ser-güzeşti şenîde-i âfâk

175.Bu idi cümle işlere bâdî
Bu harâb eylemişdi Bağdâd'ı

176.Uzadup her mukâta'âta eli
Cümleye olmuş idi müstevlî

177.Hod be-hod bâ-vüfûr-ı hayl ü haşem
Oldı sâhib-livâ-i tabl u 'alem

178.Mezhebi yok 'aşîreti vâfir
Otuz 'avretli şî'i bir kâfir

179.Eşkîyâ-yı 'aşâ'ir-i 'Urbân
Cem' olup başına ider tugyân

180.Kûh-ı hargâhı mecma'-ı gümrâh
Ehl-i bağı u fesâda cây-ı penâh

181.İtdiler def'ine sinîn ü şühûr
Vüzerâ vü 'asâkiri me'mûr

182.Dest-res olmadı o mekkâre

- Bulmadılar bu derde bir çâre
- 183.İdelüm vak‘asını icmâli
Yazmağile dükenmez ahvâli
- 184.Nâgehân itdi hîle ol mekkâr
Bir velîme tedârükin izhâr
- 185.Gönderüp nâme cümle ‘Urbânı
Dügüne da‘vet itdi pinhânî
- 186.Ol vezîr-i dilîr-i ‘âlem-gîr
Hîlesinden nihânî oldı habîr
- 187.Bulınan ‘askerini cem‘ itdi
Ol düğüne gider dibi gitdi
- 188.Oldı râhî vü itmedi ârâm
Hille şehrine vardı çekdi licâm
- 189.Re’y yazdı itâ‘at eylemedi
Mel‘anetden ferâgat eylemedi
- 190.Çok zamânlar idi ki ol gümrâh
Hille’yi itmiş idi câh-ı penâh
- 191.Gördi olmaz o ‘ayn-ı şûr u fesâd
Görmeyince kerâmeti irşâd
- 192.Çapdı üstine eyledi ılgar
İtdi âhir kerâmetin izhâr
- 193.Gördi bu ‘azme bir medâr olmaz
Karlı tağ olsa pâydar olmaz
- 194.Kesret-i ‘asker olmadı çü medâr
Virdiler cümlesi firâra karâr
- 195.Per-i şehbâzı gûş idüp ürkdi
Tâ semâvâta dek kanat bükdi
- 196.Bağy u tугyânı çok zamân itdi
‘Âkıbet terk-i hân mân itdi
- 197.Yigirmi yıl vardı ki bâ-‘unvân
Başlı başına oldı bir sultân
- 198.Ol zamândan ki itdi tuğyânı

- Basmamışdı bu câya ‘Osmânî
- 199.Gördi ol câyı lâyı-1 âbâd
Bir büyük kal‘a eyledi bünyâd
- 200.Bürc ü bârû mu‘ayyen eylediler
Toplarla müzeyyen eylediler
- 201.Çün tamâm oldu ol hisâr-1 metîn
Eylediler muhâfızın ta‘yîn
- 202.Râylar virdiler re‘âyâya
Bakmadılar geçen bekâyâya
- 203.Yirlü yirinde itdiler ibkâ
Şeyhler geldi giydi cümle ‘abâ
- 204.Bakmadı mümkün ü muhâlâta
‘Azm-i râh eyledi semâvâta
- 205.Fi’l-hakîka bu kâr-1 pür-eşkâl
Göge çıkmak kadar ‘asîr ü muhâl
- 206.Himmet ü ‘azmini bülend itdi
Yola girdi uçup uçup gitdi
- 207.Yine ol nâbe-kâr olup âgâh
Bulmadı bir mahall-i cây-1 penâh
- 208.Ol semâvâtı gördi başına dar
Gaybet ü ihtifâya virdi karâr
- 209.Yirlere girdi eyledi gaybet
Müzmahil oldu cümle cem‘iyyet
- 210.Ne hıdem ne haşem ne mâl u menâl
Cümlesi oldu zâyî‘ ü pâ-mâl
- 211.Olacak cümle kendüye oldu
Müstahakkı bu idi kim buldı
- 212.Garaz evvelde def‘-i şerri idi
Mün‘adim-kerde-i makarrı idi
- 213.Oldı hâsıl bi-‘avn ü lutf-1 İlâh
Nusret ihsân eyledi Allâh
- 214.Hamd ü şükr iderek be-fart-1 sürûr

‘Avdet itdi muzaffer ü mansûr

- 215.Eylediler ahâli-i fukarâ
Devlet-i pâdişâha hayr du‘â
- 216.O şehinşâh-ı ma‘delet-güster
Devletinde olur bu feth ü zafer
- 217.Baht anuñ devlet ü sa‘âdet anuñ
Sâyesinde olur bu nusret anuñ
- 218.Bu gazâlar bu vakt-i hurremde
Olmamışdı zamân-ı akdemde
- 219.Bu eser bir kulı gazâsıdır
Hep anuñ bahtı muktezâsıdır
- 220.Yâ İlâhi bi-hakk-ı Sûre-i Nûr
Sâyesin üstümüzden eyleme dûr
- 221.Kâmiyâ gel yeter bu tûl-i suhen
Çek licâm-ı kümeyt-i hâmeyi sen
- 222.Hak Te‘âlâ cenâb-ı ‘izzetine
Kıl tazarru‘ devâm-ı devletine
- 223.Her murâd ile şâd-kâm olsun
Sadr-ı vâlâda ber-devâm olsun
- 224.Oldı bu nazm-ı menkabet-pîrâ
Ehl-i ‘irfâna Behcetü’l-feyha

FİRÛZ-NÂME

müfte‘ilün müfte‘ilün fâ‘ilün

1.Müşta’il ez-zulmet-i genc-i dehen
Nûr-ı tecellî-i cemâl-i suhen

2.Ey dil-i şûrîde cihânda ne var
Söz gibi senden kalacak yâdigâr

3.Olmadı ser-mâye-i şâ‘ir telef
Sözle geçinmiş şu‘arâ-yı selef

4.Sâhibine âlet ider sözi Hak
Söyleyene itme nazar söze bak

5.Asma kulak her söze söz diyerek
Sözi virenden alan uslu gerek

6.Söz ki vire tâze edâsı neşât
Bula semâ‘ıyla derûn inbisât

7.Tuhfe-i mazmûnı ola dil-firîb
Darb-ı mesel ide zebân-ı edîb

8.Virmedi gûş-ı dil ü câna henûz
Nükte be-câ söz gibi pür sâz u sûz

9.Olmaya mı zîb-dih-i gûş-ı cân
İde hikâyât-ı gayrı beyân⁹⁰

10.İtdi eser bir söz ile bi-merâ
Mehlemeden çok kişi buldı rehâ

11.Oldı bu da‘vâya bu kıssa güvâh
Zevce-i Fîrûz’a söz oldu penâh

12.Var idi bir pâdişeh-i Cem-şiyem
‘Adl ile olmuşdı cihânda ‘alem

⁹⁰ Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

- 13.Dâ'ire-i devleti ma'mûr idi
İffet ü 'ısmet ile meşhûr idi
- 14.Yirlü yirinde idi hem 'izz ü şân
Emrine râm idi kamu mihterân
- 15.Kendi serâ-perdede bâ-'izz ü nâz
Devlet işinde vükelâ kâr-sâz
- 16.Halk u cihân kendüyi bilmişdi şâh
Dergeh-i vâlâsını amâlgâh
- 17.Kendi 'atâ-bahş-ı murâdât idi
Hâk-i deri kible-i hâcât idi
- 18.Bendesi çok lîk degül mu'teber
Malı ile aldugı kulda nazar
- 19.Almış idi malı ile bir gulâm
Hüsni ile ârâste Fîrûz nâm
- 20.Gülşen-i hüsniinde nazar cilveger
'Arız-ı hürşîdine خربا nazar
- 21.Göstericek rûyını ol mâh-tâb
Düşdi semânuñ diline âfitâb
- 22.Çıkmasa bâzâra n'ola ol perî
Elden aña şems kamer müşterî
- 23.Revhli söz bulmada misli 'adîm
Dir işiden sözünü hâzâ Nedîm
- 24.Zihn ü zekâ şöyle ki ol bî-nazîr
Gözle işâretten olurdu habîr
- 25.Şâha gehî nâz u gehî de niyâz
Hâsılı mânende-i Mahmûd Ayaz
- 26.Gerdiş-i amed şüd-i leyl ü nehâr
Geçdi bu resm üzre nice rûzgâr
- 27.Hatt-ı leb ebrû giderek oldu çâr
Gözleri dört olsa o şâhuñ ne var
- 28.Böyle hat-âver göricek kendüzin
Ah iderek yoldı melâhat yüzün

- 29.Gün be-gün âsâr-ı melâhat gider
Hüsn zemîninde çemenler biter
- 30.Olur imiş şöyle ki bî-irtiyâb
Şâh-ı hüsün geçdüğü yerler harâb
- 31.Şâh kaçan ‘ârız-ı yâre bakar
Pây-ı nigâhına dikenler batar
- 32.Oldı Hatâyî tabakı rû-nümâ
Kâse dir gelene ider mi bahâ
- 33.Mâh iken ol merdek-i Keyvân olur
Gül-bün iken hâr-ı mugeylân olur
- 34.İtdi felek hüsnini berhem-zede
Tekye-i dehr içre Firâkî Dede
- 35.Zanbakı bir dest-hoş iken ala
Ugramak olur mı Direklibel’e
- 36.Şâha gelür hâsılı andan ferâğ
Aña sakal saldırup eyler çerâğ
- 37.Baş gözi hayrına âzâd ider
Baş göz olsun deyu işhâd ider
- 38.Düşdi başı kaydına bi’l-iktizâ
Ya’ni te’ehhül ile ol bî-nevâ
- 39.Devlet-i şâhîde olup hûşe-çîn
Hâne satun aldı sarâyâ yakın
- 40.Çok aradı gezdi nişîb ü firâz
Eyledi bir bikri hayâle tırâz
- 41.Bâkire ammâ gül-i bâğ-ı na’îm
Zülfine dokınmadı illâ nesîm
- 42.Şûh-ı gül-endâm u sanavber-hırâm
Gül-bün-i nev-rüste vü Gül-ruh be-nâm
- 43.Gâh geh reftârına meydân virür
Serve salınmak nic’ olur gösterir
- 44.Eylese dâmânını tahrîk bâd
Âteş-i sevdâyı ider izdiyâd

- 45.Fart-ı letâfetden olurdı o mâh
Ber-zede-i sûzen-i nûr-ı nigâh
- 46.Saçını çözdükde düşer dogrusı
Âhû-yı Çîn üzre göbek burusı
- 47.Saçına ser-hâre kosa ya gül-âb
Sâlik-i takvâya düşer pîç ü tâb
- 48.Her göreni eyledi aşüfte-hâl
Kâmet-i bâlâ ile ol yâl ü bâl
- 49.Gerçi ki Fîrûz düşüp zillete
Batdı boymca yeñiden devlete
- 50.‘İffet ü ‘ısmetle ser-efrâz idi
Şevher-i Fîrûz ile dem-sâz idi
- 51.Her birinüñ nutkı belâgat-esâs
Bir yire geldi iki nükte-şinâs
- 52.Eylese ebrû ile biri hitâb
Ol biri gözle virür aña cevâb
- 53.Rûz mahabbetde vü şeb ten tene
Geçdi bu hâl üzre bir iki sene
- 54.Çerh-i cefâ-pîşeyi gel gör yine
Kor mı bu ‘ıyş u demi her birine
- 55.Dest-i felek bunlara o yok bu yok
N’itse gerek yarısı fikretde yok
- 56.Bir seher ol şâh-ı be-nâm ihtişâm
Eyledi bir kasr-ı refî‘i makâm
- 57.Kasr-ı Havernakla ider ekseri
Keş-me-keş-i da‘vâ-i bâlâları
- 58.Kesb-i hevâ iderek anda o şâh
Eyledi her cânib-i şehre nigâh
- 59.Anda nümâyân ider çün her mekân
Gül-ruha düş oldu gözi nâ-gehân
- 60.Çâre nedür olacak olsa gerek
Gösterecek anı mı buldı felek

- 61.Görmeye çeşm-i felek itse nazar
Seyr-i menâzilde bu gûne kamer
- 62.Gördiği dem ‘âşık olup şâh añâ
Oldı çeşim-duhte andan yaña
- 63.Eyledi sevdâsı dimâğında cûş
Zerre kadar kalmadı idrâk-i hûş
- 64.Kimseye göstermedi andan nişân
Gül-ruh olunca nazarından nihân
- 65.Geldi hele ‘aklı biraz başına
Didi nezâketle karavaşına
- 66.Şu görinen hâne ‘aceb hûbdur
Sâhibi kimdür kime mensûbdur
- 67.Câriye vâkıf degül eytdi hemân
Mâliki Fîrûz idügin der-miyân
- 68.Aldı haber oldu şübeh âşikâr
Kangı bürûcuñ mehidür ol nigâr
- 69.Oldı rasad-sâz-ı husûl-i visâl
Eyledi teshîri için çok hayâl
- 70.Eyledi çok hud‘ayı hâtır-güzâr
İtdi bu tebdîr gönülde karâr
- 71.Resm-i kadîm üzre o dîvân idüp
Cümleyi cem‘ eyledi fermân idüp
- 72.Kâr-güzârâne didi yek be-yek
Şimdi fülân hâne mukarrer gerek
- 73.Gördi münâsib anı hep mihterân
Hükm ile menşûrı yazıldı hemân
- 74.Nâmeyi ber-mûceb-i fermân-ı şâh
Eylediler zîb-dih-i pîşgâh
- 75.Didi ki Fîrûz nice rûzgâr
Olmadı bir hizmet ile behredâr
- 76.Aña virüñ nâme(y)i olsun revân
Tâ ki zarûretsüz ola bir zamân

- 77.Nâme(y)i Fîrûz alup çün hamâm
Uçdı o hân cânibine şâd-kâm
- 78.Bir iki gün perde-nişîn oldu şâh
Tâ ola hâlî vü tehî şâh-râh
- 79.Bir gün olur güm-şude enzârdan
‘Âlemi hâlî bulup ağyârdan
- 80.Yola girüp eyledi bâ-pîç ü tâb
Hâne-i Fîrûz’a varup dakika bâb
- 81.Zevcini zann eyledi ol nîk-nâm
Kapuyı açdı olarak şâd-kâm
- 82.Gördi hemân içerye girdi şâh
Didi ki vâh ‘ismetüm oldu tebâh
- 83.Ey şeh-i ‘âlem ne geliş bu geliş
Şâh-ı cihân olana düşmez bu iş
- 84.Mezbele şâyeste-i şâhân degül
Çâh revâ-yı meh-i Ken‘ân degül
- 85.Nefse uyup eylese kasd-ı harâm
Oldı cihân halkına rüsvâ-yı ‘âm
- 86.Şâh didi ey sözi çok şîvekâr
Tâ bu kadar serzeniş itmek ne var
- 87.Olsa kazâyile gönül mübtelâ
Hem-ser olur halka şâh u gedâ⁹¹
- 88.Didi aña Gül-ruh eyâ tâcver
Şâh u gedâ mebhâsı fihi nazar
- 89.Şâhlaruñ gönli hümâyâ ‘adîl
Nice olur hem-ser-i zâğ-ı rezîl
- 90.Cîfe yimek zâğuş olur ‘âdeti
Şâhuñ esed hilkatidür hilkati
- 91.Olsa da lezzetde mümidd-i hayât
İtmedi kelb artuğına iltifât
- 92.Gördi ki şâh uzadur bu kîl ü kâl
Kokmağâ yok çâre degül ki visâl

⁹¹ Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

- 93.Didi ki sen hûr-ı cinândan mısın
Yohsa cihân içre güzel sen misin
- 94.Gül-ruh'a bu gûne sitemler ider
Girdügi kapudan o çıkup gider
- 95.Dest tehî nâle ile göz tolı
Öpdi işigi vü yaladı yolu
- 96.Nâdim olup nefsine levm itdi hep
Suya gidüp geldi susûz teşne-leb
- 97.Gerçi bu hengâmeye faysal virür
Soñra felek gör ne oyun gösterür
- 98.Hizmeti Fîrûz idince edâ
Menziline togrı gelüp ez-kazâ
- 99.Hasret-i Gül-ruh ile durmaz yürür
Çıkduğımı şâhuñ uzakdan görür
- 100.Gördiği dem 'azm-i beyâbân ider
Şâhdan ol kendüyi pinhân ider
- 101.Şâh sarâyında idince karâr
Geldi haremgâhına bâ-ah u zâr
- 102.Yorgun idi yatdı biraz uyudı
Vâkı'a ser-pûşını açmaz kodı
- 103.Geldügi dem yatdı çok eğlenmedi
Bu gelişi Gül-ruh'a hoş gelmedi
- 104.Yapdı kazâ böyle bir iş n'eylesin
Bu işi Fîrûz'a nice söylesin
- 105.Aña da da'vâ ile gelsin yakîn
Kendi göziyle gören almaz yemîn
- 106.Uyanup oturdı ol âşüfte-hâl
Zâhir idi dildeki hüzn (ü) melâl
- 107.Gördi ki Gül-ruh da ider ah u zâr
Olmadı nergisleri şeb-nem-misâl
- 108.Didi nedür girye vü zâra sebeb
Ben yoğiken saña ne oldı 'aceb

109. Baña perîşân görünür sünbülün
Yohsa hazân-dîde mi olur gülün
110. Sen ne kadar sırruñı itdüñ nihân
Safha-i rûyuñ ider anı beyân
111. Virdi bu söz Gül-ruh'a hayli elem
Didi gel öldür beni itme sitem
112. Görmemiş idi yüzümi mihr ü mâh
Saña gelüp 'ismetüm oldı tebâh
113. Hasret iken zülfüme dest-i nesîm
Şâhuña piş-keş çeküp itdüñ vesîm
114. Sen dimeseñ kimden alurdu haber
Hüsünümi vasf eyledi cinler meger
115. Virdüñ ise vâsıta olup rızâ
Destüme dokınmadı var sor aña
116. Senden anuñ 'ismetini kat kat ziyâd
Bir söz ile eyledi terk-i murâd
117. Vak'a kemâ-hiye olup der-miyân
'Ismetini eyledi Gül-ruh beyân
118. Söz uzadı gördi ki bî-iştibâh
Eyledi Fîrûz'a teveccüh günâh
119. Didi âyâ misli bulunmaz güzel
'Ismetini eyledi 'âlem mesel
120. Söyledüğüm sözlere sen itme 'âr
Ben saña ta'n itdüğümüñ vechi var
121. Çünkü bu hüsn ile seni gördi şâh
Saña gönül virdüğü bî-iştibâh
122. Böyle bir iş yaptı felek n'idelüm
Def'ine tedbîre şürû' idelüm
123. Var bir iki gün pederünde otur
Her neye mâlik iseñ anda götür
124. Tâ diyeler şâha bu ehl-i nifâk
Gül-ruh'a Fîrûz virüpdür talâk

- 125.Şâh eger itmez ise vasluñ murâd
‘İyşumuz evvelkiden olur ziyâd
- 126.Tâ gide âyîne-i dilden gubâr
Böyle bu tevbîre virildi karâr
- 127.Aldı nesi var ise bir gün o mâh
İtdi peder menzilini cilvegâh
- 128.Eyledi her biri yirinde karâr
Geçdi bu hâl üzre biraz rûzgâr
- 129.Sordı mukarrebilere Fîrûz hep
Şâh tecessüsde idi rûz u şeb
- 130.Katı çok ağız aradı hayr u şer
Hiç birinden alımadı bir haber
- 131.Gerçi ki Gül-ruh pederi pîr idi
Hayli isâbet-kün-i tedbir idi
- 132.Yazdı şikâyet iderek ‘arz-ı hâl
Eyledi Fîrûz’ı bir ehl-i dalâl
- 133.Hasmını ihzâr idüp ol anda
Görmege da‘vâsını dîvânda
- 134.Kâdi vü sâ’ir ‘ulemâsını şâh
Hâzır idüp kendüsi der-tahtgâh
- 135.Geldi o dîvâna sagîr ü kebîr
Başladı da‘vâsını takrire pîr
- 136.Didi ki bir bâğçe-i dil-güşâ
Dikmiş idüm kendü elümle şehâ
- 137.Gülleri reşk-âver-i bâğ-ı na‘îm
Sünbül(i) zîver-dih-i dest-i nesîm
- 138.Lezzet-i şeftâlusı kand ü nebât
Tuhfe-i turuncı ise âb-ı hayât
- 139.Tâze nihâlinde yoğ idi kusûr
Hasret-i bâdâmı idi çeşm-i hûr
- 140.Mîvesinüñ her biri tâze vü ter
Yoğ idi ayvasına tüyden eser

- 141.Hâsılı bir cennet idi nev-resîd
Eyledi Fîrûz anı benden harîd
- 142.Bozdı harâb eyledi gülzârını
Yoldı biri mîve-i eşcârını
- 143.Eyledi ol bâğa bu yüzden ziyân
İtdüğini itmedi bâd-ı hazân
- 144.Ya bu mıdur hükm-i kitâb-ı mübîn
Üstüme zûr ile bıraktı hemîn
- 145.Cümleye ma‘lûm olıcak hasb-i hâl
Eyledi Fîrûz’a teveccüh su’âl
- 146.Didi ki sâdık bu ne kim söyledi
Lîk anuñ ‘aybı zuhûr eyledi
- 147.Bir gün aña varmış idüm nâ-gehân
Bir esed andan çıkup oldu revân
- 148.Yine gelür deyu virüp ihtimâl
Havfe düşüp varmağa geldi külâl
- 149.Şâh teferrüs idüp ol kıssa(y)ı
Sûret-i da‘vâdan alup hisseyi
- 150.Kadıya dir sözleri oldu ‘ayân
Hükm-i şerî‘at nicedür kıl beyân
- 151.Didi ki Fîrûz’a senüñdür bu bâğ
Dönmeğe bir vech ile yokdur mesâğ
- 152.Mu‘teber olmak bu cevâbın muhâl
Mûcib-i redd ‘ayb degül ihtimâl
- 153.Şer‘ ile Fîrûz’a virildi cevâb
Şâh dahı eyledi aña hitâb
- 154.Didi ki var bâğuña çekme elem
Basmaz o vâdiye esed bir kadem
- 155.İtdi bu kavlı üzre mü’ekked yemîn
Hıfz u hırâset iderüz ol emîn
- 156.Hâzır olan cümle yazıldı güvâh
Eyledi Fîrûz o dem ‘azm-i râh

157.Gül-ruhuñ olduğı yire atdı cân
Menziline aldı götürdi hemân

158.Şevher ü zen birbirine mihrbân
Zevk u safâ eylediler çok zamân

159.Nazma getürdi bunu Kâmi-i zâr
Tâ ki suhen-dâna kala yâdigâr